137. Keskiviikkona 28 päivänä lokakuuta 1992

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

käsitellään talousvaliokunnan ehdotus eduskunnan lausunnoksi valtioneuvoston energiapoliittisesta selonteosta 4036

Valtioneuvoston selonteko n:o 1
Talousvaliokunnan mietintö n:o 27

Pöydällepanoa varten esitellään:

1) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11 valtioneuvoston oikeuskanslerin virkatoimistaan ja lain noudattamista koskevista havainnoistaan vuodelta 1991 antaman kertomuksen johdosta (K 10) 4148

2) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen kehitysyhteistyökertomuksesta vuodelta 1990 (K 12/1991 vp) ..... „

3) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksestä laiksi maataloustulolain eräiden säännösten soveltamisesta vuonna 1992 annetun lain muuttamisesta (HE 225) ..... „

4) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 212) ..... „

S.

5) Talousvaliokunnan mietintö n:o 38 hallituksen esityksestä laiksi rahalain 2 §:n muuttamisesta (HE 186) 4148

6) Talousvaliokunnan mietintö n:o 39 hallituksen esityksestä laiksi julkisista hankinnoista ja laiksi kilpailuneuvostosta annetun lain muuttamisesta (HE 154) ..... „

7) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksestä laiksi ammatinvalinnanohjauksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 157) ..... „

8) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksestä laeiksi työturvallisuuslain ja työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain muuttamisesta (HE 113) ..... „

9) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä laiksi siirtolaisvälityksestä annetun lain kumoamisesta (HE 229) ..... „

10) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksestä laiksi työnvälityslain muuttamisesta (HE 230) 4149

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Ala-Harja, Donner, Hacklin, Hautala, Hurskainen, Jouppila, Juhantalo, Karhunen, Kasurinen, Kauppinen, Koistinen, Kuittinen, Lehtosaari, Lindqvist, Lipponen, Miettinen, Moilanen, Morri, Muttilainen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Nordman, Pelttari, Pokka, Puisto, Rehn O., Saari, Salolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhola, Särkijärvi, Toi-

vonen, Tuomioja, Uosukainen, Viljanen ja Väyrynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Uosukainen, Pokka, Juhantalo, Mäki-Hakola, Särkijärvi, Hautala, Seppänen, Saari ja Lehtosaari.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Kasurinen ja Suhola sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Jouppila, Koistinen, Lehtosaari, Lindqvist, Muttilainen, Saari, Toivonen ja Viljanen, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Donner, Salolainen ja Tuomioja sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Moilanen ja Pelttari.

Uusi hallituksen esitys

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan lokakuun 23 päivältä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 261, joka nyt on edustajille jaettu.

Valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko n:o 1
Talousvaliokunnan mietintö n:o 27

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään talousvaliokunnan mietintö n:o 27, joka sisältää ehdotuksen valtioneuvoston energiapoliittisesta selonteosta annettavan lausunnon sanamuodoksi.

Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan ehdottama lausunto, jonka lopullisesta sisällöstä eduskunnan on nyt päätettävä, minkä jälkeen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen. Niiden, jotka haluavat tehdä valiokunnan ehdotuksesta poikkeavia ehdotuksia eduskunnan lausunnoksi, on tehtävä ehdotuksensa keskustelun kuluessa. Selonteon käsittelyssä ei voida tehdä ehdotusta eikä päätöstä valtioneuvoston tai sen jäsenen nauttimasta luottamuksesta.

Keskustelu:

Ed. Louekoski: Herra puhemies! Talousvaliokunta käsitteli energiapoliittisen selonteon erittäin perusteellisesti. Valiokunnassa kuultiin asiantuntijoina kaikki ne tahot, joilla katsottiin olevan painavaa sanottavaa tulevaisuuden energiapoliittisia linjaratkaisuja tehtäessä. Valiokunta otti tarpeellisilta osiltaan huomioon lausuntonsa asiasta antaneiden maa- ja metsätalousvaliokunnan sekä ympäristövaliokunnan mietinnöt.

Talousvaliokunta pitää energiapoliittista selontekoa varsin hyvin maamme energiataloutta, eri energiamuotojen käyttöä ja energiapoliittisia tavoitteita kuvaavana. Vaikka selonteosta puuttuvatkin siltä odotetut linjaratkaisut tulevaisuuden perusenergian tuottamisen muodoista, antaa selonteko valiokunnan mielestä varsin hyvät lähtökohdat energiapäätöksille.

Valiokunta toteaa mietinnössään talous-, energia- ja ympäristöpolitiikan kytkeytyvän kiinteästi toisiinsa. Niiden onnistunut yhteensovittaminen on kuitenkin vaikeaa, ei vähiten poliittisista näkemyseroista ja kansalaisten eri energiamuotojen käyttöön liittyvistä ennakkoluuloista johtuen. Energian saannin varmuus ja taloudellisuus ovat taloudellisen kehityksen ja hyvinvoinnin edellytyksiä. Tätä valiokunta mietinnössään erityisesti korostaa.

Talousvaliokunnan mietintö valmistui jo viime keväänä. Siitä huolimatta käsittely tapahtuu vasta nyt, yli neljä kuukautta mietinnön valmistumisen jälkeen. Syynä tähän on ollut pääasiassa sen selvityksen odottaminen, joka on laadittu maakaasun käyttömahdollisuuksien lisäämisestä Suomen perusenergiatuotannossa. Kaasuselvityksen valmistuminen on ilmeisestikin asialle loppujen lopuksi eduksi, vaikka selvitys ei sisällä mitään sellaista uutta, mitä esimerkiksi talousvaliokunta ei olisi tiennyt jo alkukeväästä. Jo silloin, viime helmi — maaliskuussa, valiokunnalle tehtiin mm. ruotsalaisten teollisuusjohtajien toimesta selväksi, ettei Norjan maakaasu tarjoa lähivuosina ratkaisua Suomen perusenergiatuotannossa. Toistan vielä, että kaikesta huolimatta kaasuselvitys on ollut syytä laatia. Hyvä asia on sekin, että mietintö on nyt käytettävissä tätä keskustelua käytäessä.

Talousvaliokunta toteaa mietinnössään, että selonteon antamisen jälkeen Suomi on allekirjoittanut YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa maailman laajuisia ympäristöä koskevia sopimuksia, mm. ilmastonmuutosta koskevan

runkosopimuksen. Kun energiatuotannon aiheuttamat ympäristöongelmat ovat maailman laajuisia, on valiokunnan mielestä energiapoliittisia ratkaisuja tehtäessä lähtökohtana pidettävä kansainvälisten sopimusten ja sitoumusten noudattamista. Tämä seikka on valiokunnan mielestä hyvin tärkeä lähtökohta tulevia energiaratkaisuja myöhemmin eduskunnassa päätettäessä.

Suomen teollisuuden rakenne on sellainen, että se vaatii paljon energiaa. Erityisesti tämä koskee kansantaloudellemme tärkeintä teollisuuden osaa: vientiteollisuutta. Lisäksi valiokunta toteaa, että rakenne tullee säilymään pitkään pääosin nykyisellään. Muun muassa näistä syistä valiokunnan mielestä energiahuollon on oltava monipuolista, jotta energian saannin varmuus turvataan.

Lisäksi valiokunta korostaa teollisuuden tarvitseman energian hinnan kilpailukykyisyyttä. Meillä ei ole varaa maksaa energiasta enempää kuin kilpailijamaiden teollisuudella.

Suomen energiatuotanto on tällä hetkellä ja tulee olemaan vastaisuudessakin olennaisen riippuvaista energian, erityisesti energiaraaka-aineiden, tuonnista. Energiatoimitusten kansainvälisten häiriöiden ja poikkeusolojen kannalta energiatuotannon kotimaisuusasteen on oltava mahdollisimman korkea. Myös energian saanti on varmistettava näissä tilanteissa. Koska suuri osa energiastamme on tuontienergiaa, kotimaisuusasteen kohottaminen on edullista myös kansantalouden kannalta. Kotimaisella energiatuotannolla on lisäksi myönteisiä työllisyysvaikutuksia, minkä tekijän merkitystä juuri nyt on vaikea yliarvioida.

Valiokunta huomauttaa siitäkin, että kansainvälisen käytännön mukaisesti ydinvoima lasketaan kotimaiseksi energialähteeksi. Voimalan rakentamisen kotimaisuusaste on yleensä hyvin korkea ja joka tapauksessa yli puolet kokonaishankinnasta. Lisäksi voimalan polttoainetta on helppo varastoida pitkiksikin ajoiksi.

Valiokunta korostaa mietinnössään energian säästämisen tärkeyttä. Siihen liittyvä uuden tekniikan kehittäminen on valiokunnan mielestä avainasemassa tulevaisuutta ajatellen. Valiokunta edellyttää uuden tekniikan kehittämistä ja kokeilua varten rakennettavaksi kokeilulaitoksia, joiden rakentamis- ja käyttökustannukset ovat vain pieni osa mahdollisesti aikaansaatavasta säästöstä. Pitkälle kehitettyä suomalaista energiatekniikkaa on pyrittävä hyödyntämään myös kaupallisesti. Sille on pyrittävä hakemaan markkinoita maailman laajuisesti. Tässä suhteessa valiokunta uskoo teollisuutemme mahdollisuuksiin, sillä Suomi tunnetaan monipuolisen energiatuotannon ja korkeatasoisen energiantuotantotekniikan eturivin maana.

Uusia energiaratkaisuja tehtäessä on valittava sellaiset energiatuotannon vaihtoehdot, jotka ovat hyväksyttäviä kotimaisten ja kansainvälisten ympäristönormien kannalta. Jos fossiilisten polttoaineiden päästöjä ei pystytä riittävästi vähentämään uudellakaan tekniikalla, niiden käyttöä on vähennettävä, jotta asetetut päästötavoitteet saavutetaan.

Energian tuotannon rakenteen muutos ei voi tapahtua kovin nopeasti. Siksi muutos voi tapahtua lähinnä uusilla ja vanhoja laitoksia korvaavilla investoinneilla. Tästä syystä panostus energiatuotannon kehittämiseen ja tutkimukseen on erityisen tärkeää. Samalla on tärkeää korostaa, että tutkimukseen ja tuotekehittelyyn on otettava kaikki energiatuotannon muodot.

Kun Suomi on merkittävästi tuontienergian varassa, on jo kaupallisten ja hintapoliittisten näkökohtien perusteella korostettava, että uusinvestointeja valittaessa on pidettävä auki mahdollisimman monia vaihtoehtoja. Maamme ei saa ajautua tilanteeseen, jossa joitakin tuotantomuotoja ehdottomasti poissulkemalla joudumme myyjän kauppa- ja hintapolitiikan armoille.

Valiokunta käy mietinnössään läpi vesivoiman, bioenergian ... (Hälinää)

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kehotan edustajia rauhoittumaan. Nyt on puheenvuoro ed. Louekoskella.

P u h u j a : ... ja ns. uusien energiamuotojen käyttämisen mahdollisuudet. Näiden tuotantomuotojen merkityksen valiokunta on voinut todeta olevan pitempiaikaisessa uudessa energiatuotannossa jokseenkin vähäinen ja rajoittuvan lähinnä alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin. Uusien energiamuotojen osalta valiokunta edellyttää kuitenkin tekniikan ja hyödyntämisen pitkäjänteistä tutkimusta. Tekniikkaa on valiokunnan mielestä pyrittävä kehittämään siten, että näillä energiantuotantotekniikoilla on reaalisen hintaisia teollisen tuotannon mahdollisuuksia sekä kaupallisia edellytyksiä niin kotimaassa kuin ulkomaillakin.

Ympäristösyistä energiatuotanto kivihiilellä ja turpeella on ongelmallista. Energian tuotannon varmuuden ja monipuolisuuden vuoksi sekä uuden tekniikan tuomat mahdollisuudet huomioon ottaen kivihiilellä ja turpeella tuotettu ener-

gia on kuitenkin pidettävä mukana tulevaisuuden energiaratkaisuissa.

Energian lisätarve on ainakin perustuotannon tasolla tyydytettävä valiokunnan mielestä lähinnä uusilla energiatekniikoilla, maakaasulla ja ydinvoimalla.

Valtioneuvostolle jätetyn ydinvoimalan periaatepäätöshakemuksen käsittely on kesken. Se on ilmeisestikin ollut odottamassa länsisuunnan maakaasuputken rakentamisesta tehtyä ja nyt julkisuuteen saatua selvitystä. Valiokunta on mietinnössään toivonut, että heti selvityksen valmistuttua päätetään perusvoiman tuotantomuodosta energiatarpeemme kattamiseksi.

Valiokunta korostaa monipuolisen energiayhteistyön merkitystä kaikkien Suomen lähialueiden kanssa sekä energiahuollon että ympäristön kannalta. Suomen on pyrittävä olemaan mukana kehittämässä lähialueiden energiansiirtoverkostoja maakaasuputkisto mukaan lukien. Nämä yhteistyövaatimukset eivät ole ristiriidassa sen tavoitteen kanssa, että valiokunnan mielestä sähkön tuonnista Venäjältä sekä Ruotsista, mihin valmius on oltava, on aikaa myöten pyrittävä vapautumaan. Täydentävää perusenergiaa voidaan tuoda siinä tapauksessa, että sitä on edullisesti saatavissa ja että saannin jatkuvuus kohtuullisella aikavälillä on turvattu. Perusratkaisuna tulee kuitenkin olla, että energian tarve tyydytetään mahdollisimman kattavasti kotimaisella tuotannolla.

Energiatutkimuksen valiokunta katsoo luonnollisesti vaativan runsaasti julkista rahoitusta. Sen sijaan itse energiatuotannon pysyvää tukemista julkisin varoin valiokunta ei pidä kannatettavana. Tällainen tuki saattaa helposti vääristää eri energiamuotojen kilpailukykyisyyttä ja aiheuttaa lisärasitteita julkiselle taloudelle. Tuotantotuki saattaa myös kannustaa luopumaan säästöajatuksesta, mikä seikka olisi omiaan vääristämään lisää tuotantorakennetta. Suomessa on liiaksikin totuttu monilla aloilla pysyvään valtion tuotantotukeen. Kun tehokas ja taloudellinen energiatuotanto on muiden tuotantomuotojen perusedellytys, ei voida ajatella, että sen toiminta merkittävässä määrin voisi tulevaisuudessa nojata tuotannolliseen yhteiskunnan tukeen.

Valiokunnan mietintöön liittyy kaksi vastalausetta, joiden allekirjoittajat esitellevät omat ajatuksensa nyt alkavan keskustelun aikana.

Ed. Björkenheim: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko asettaa neljä tavoitetta. Nämä ovat, kuten tiedämme, energian saatavuus, taloudellisuus, hyväksyttävyys ympäristön kannalta sekä turvallisuus. Kaikkiin näihin tavoitteisiin sisältyy sekä kansallisia että ylikansallisia näkökohtia. Me emme voi tehdä sellaisia energiaratkaisuja, jotka kansainvälisesti eivät kestä arvostelua. Vastaavasti yritämme me kaikin keinoin vaikuttaa kansainvälisten kanavien kautta maailmassa tapahtuviin päätöksiin, jotka lyhyellä tai pitkällä aikavälillä vaikuttavat meidän olosuhteisiimme. Meitä tarkkaillaan, mutta me tarkkailemme myös muita.

Me olemme nyt energiaratkaisujen tienhaarassa, josta pääsemme kahteen suuntaan. Voimme lähteä sille tielle, joka johtaa energian tuotannon kasvuun, tai voimme lähteä sille tielle, joka johtaa pienenevään energian tarpeeseen tulevaisuudessa. Kolmantena vaihtoehtona on polkea paikalla, missä nykyisen laajuisen kapasiteetin puitteissa tullaan toimeen.

Minkä vaihtoehdon valitsemme, riippuu taas siitä, mitkä tavoitteet asetamme yhteiskunnan kehitykselle. Teollisuuden synty ja kasvu tähän maahan on ollut taloudellisen hyvinvoinnin ja aineellisen kehityksen perustana. Sotienjälkeinen jälleenrakentaminen antoi teollisuudelle voimakkaan impulssin. Teollisuutemme kasvoi voimakkaasti sen jälkeen, joten sekä teollisuustuotannon määrä että energian käyttö 1960-luvulla lisääntyi nopeammin kuin useimmissa Euroopan talousjärjestön Oecd:n maissa. Sen jälkeen on energian kulutus jatkuvasti noussut, vaikka jo 1970-luvulla alettiin kiinnittää huomiota energian käyttöön.

Teollisuuden lisäksi tavara- ja palvelutuotanto ovat kasvaneet. Yksityistalouksien energian kulutus on myös jatkuvasti noussut. Elintason myötä ovat esimerkiksi asuntojen pinta-alat kasvaneet, energiaa kulutetaan sekä kotona että vapaa-aikana enemmän kuin koskaan. Tällä hetkellä sähkölämmityksen osuus sähkön kulutuksesta on noin 13 prosenttia.

Vuonna 1990 orastava lama ei vielä näkynyt energian kulutuksessa, mutta jo 1991 energian kulutus laski 2 prosenttia. Vaikka teollisuuden sähkön kulutus laski, yksityistalouksien sähkön kulutus vielä nousi 1 prosentin verran. Tänä vuonna 1992 on kokonaisenergiankulutus 1.1. — 30.6. laskenut 3 prosenttia, josta kuitenkin arviolta 1 prosentti on laskettava lämpimän talven ansioksi.

Koska pidämme lamaa luonnottomana, eitoivottuna olotilana, josta ehdottomasti on yri-

tettävä pois, on myös hyväksyttävä ajatus, että energian tarve ei jää nykyiselle tasolle vaan kasvaa. Koska emme hyväksy, että teollisuuden pyörät ovat pysähtyneet tai hidastuneet, ja koska emme hyväksy, että 400 000 työtöntä on tuotantoelämän ulkopuolella, emme liioin voi hyväksyä staattista energiapolitiikkaa.

Kansantalouden kasvun tavoitteet ovat supistuneet. Silti on pyrittävä siihen, että työllisyys saadaan kuntoon, että tuotanto palautuu ennalleen ja kasvaa, että teollisuuden olemassa oleva potentiaali saadaan käyttöön. Teollisuudelta, varsinkin vientiteollisuudelta, odotetaan tulevaisuudessa työpaikkoja ja vientituloja. Ainoastaan lisääntyvillä vientituloilla pystymme maksamaan ulkomaanvelkamme korot ja lyhennykset.

Katseet kohdistuvat tietysti metsäteollisuuteemme, jonka tietotaito on maailman huippuluokkaa, jonka kapasiteettia on mahdollista lisätä, jonka raaka-aineet ovat kotimaisia ja uusiutuvia ja joka samalla käyttää 80 prosenttia teollisuutemme energiaosuudesta, joka on noin puolet kokonaiskulutuksesta. Jos siis valitsemme sen tienhaaran, joka johtaa lisääntyvään energian kulutukseen, on myös energiantuotantokapasiteettia lisättävä voimakkaasti. Paradoksaalista on kuitenkin se, että näin meidän on tehtävä myös, vaikka valitsisimme sen kohdan tienhaarassa, jossa poljemme paikallamme.

Sähköntuontisopimuksemme Venäjän kanssa loppuu 1996, jolloin 900 megawatin verran jää aukkoa energian tarpeen tyydyttämisessä. Tuontisopimus Ruotsin kanssa loppuu myös tämän vuosikymmenen lopulla, ja sitä ei ilmeisesti voida jatkaa, neuvotella tietysti pitää. Samalla loppuu meidän varasähkön ostomahdollisuutemme Ruotsista myös. Näin meiltä siis häviää muutaman sadan megawatin ostolähde sieltä päin. Lisäksi maassamme on aika monta 70-luvulla rakennettua, eri polttoaineita käyttävää voimalaitosta. Mainitsen vain yhden, Hanasaaren voimalan, joka tuottaa noin 100 megawattia. Nämä on loppuun kulutettu ja romutettava ilmeisesti tämän vuosikymmenen aikana, ainakin osittain.

Vaikka varsinainen talouskasvu antaisi meidän odottaa koko tämän vuosikymmenen, on meidän silti korvattava pois jäävä tuontisähkö plus vanhenevat laitokset tavalla tai toisella. Mikään realistinen säästöohjelma ei näiden pois jäämistä voi korvata, mikäli me emme hyväksy nykyisen elintasomme voimakasta laskua.

Hallitus ansaitsee kuitenkin kiitosta siitä, että se aika ripeässä tahdissa sai aikaan energiansäästöohjelman, joka sisältää välttämättömiä, odotettuja ja myös hyväksyttäviä toimenpiteitä turhan energian kulutuksen leikkaamiseksi. Säästöohjelman ansiosta voidaan energiaa ohjata turhasta kulutuksesta tarpeelliseen.

Olen siis tullut siihen tulokseen, että energian tuotantoa Suomen rajojen sisällä on lisättävä. Arviot tarvittavasta megawattimäärästä vaihtelevat. Tärkeää ei ole nyt keskustella siitä, tarvitsemmeko me 2 000, 3 000 tai 4 000 megawattia lisää tämän vuosikymmenen aikana. Tärkeää on keskustella siitä, millä tavalla energiaa tuotetaan, mikä on energian tuotannon raaka-aine ja mikä on sen hinta.

Palaan siis alkutavoitteisiin: varmuus, taloudellisuus, hyväksyttävyys ja turvallisuus. Ensin eri vaihtoehdot varmuuden kannalta.

Energian saannin varmuus on turvattava vuodenajoista, kellonajoista ja muun maailman menosta huolimatta. Riippumatta erityyppisistä kriiseistä — mainitsen vain 1970-luvun öljykriisit — on energian saantivarmuuden turvaaminen meille elinehto. Venäjältä tulevan tuontisähkön yhtäkkinen tyrehtyminen aiheuttaisi säännöstelyä ja erittäin suuria sopeutumisvaikeuksia. Energiatoimitusten kansainvälisten häiriöiden ja poikkeusolojen välttämiseksi meidän on nostettava kotimaisuusastetta.

Ei ole kenellekään yllätys, että keskustan eduskuntaryhmä vaatii kotimaisten energialähteiden voimakasta kehittämistä ja hyödyntämistä. Bioenergian, erityisesti puun, käyttöä on tehostettava lisäämällä valtion panostusta teknologian kehittämiseen, raaka-aineen saamiseen markkinoille kilpailukykyisellä tavalla sekä käyttäjien neuvontaan.

Valitettavasti koko 80-luvulla vallitsi selvää näköalattomuutta energiakeskustelussa. Sen sijaan että hyvien vuosien runsaita voimavaramahdollisuuksia olisi satsattu kotimaisen energiatuotannon kehittämiseen, oli keskustelu juuttunut kiinni eipäs — juupas-asteelle viidennestä ydinvoimalasta. Aika on mennyt hukkaan, niin myös rahat.

Vasta tämän hallituksen aikana on kotimaisen energian tuotannon mahdollisuuksia ruvettu ottamaan vakavasti. Sekä kauppa- ja teollisuusministeriö että maa- ja metsätalousministeriö ovat panostaneet tähän asiaan voimakkaasti. Suunta on oikea. Tuloksena meillä on nyt VTT:n bioenergiatutkimusohjelman suunnitelma vuosille 1993—98. Mahdollisuudet bioenergian tuotannon lisäämiseen ovat erittäin hyvät. Puuta on metsissä runsaasti, ja metsänhoitovarojen käyttö menneinä vuosina tuottaa nyt korkoa runsain

mitoin. Meillä olisi mahdollisuus pelkästään vuotuisella lisäkasvulla korvata noin 2 miljoonaa öljytonnia.

On täysin mahdollista rakentaa biomassalla tai vastaavilla bioaineilla toimivia sähköä ja lämpöä tuottavia pienvoimaloita, joiden investointikustannukset eivät ole kovin suuret. Myös Metsäteollisuuden Keskusliitto ottaa puun energiakäytön edistämisen vakavasti. Viittaan energiapuutyöryhmän raporttiin, joka on ilmestynyt syyskuun 8 päivänä tänä syksynä. Lisäksi on polttoturvetuotantoon soveltuvia alueita, joiden kapasiteetti nykyisellä käyttömäärällä riittää sadoiksi vuosiksi.

Lähivuosina arvioidaan ja pidetään myös tavoitteena, että yli 500 000 hehtaaria peltoa vapautuu perinteisestä viljelykäytöstä. Mikä olisi mielekkäämpää kuin pitää kulttuurimaisemaa kunnossa viljelemällä biokasveja: energiapajuja, ruokohelpiä, oljenkin voi mainita. Voiteluaineiden ja biodieselin valmistus rypsistä ja etanolin tuottaminen ohrasta tai puusta hoitaisi maan siirtymisen sellaiseen tuotantoon, jossa tuotantotekijä nimeltä maa saisi osallistua edelleen tuotantoon eikä makaisi tuottamattomana osoituksena mielikuvituksen, tiedon ja taidon sekä ajattelukyvyn puutteesta.

Uusiutuvat energialähteet takaavat raaka-ainetuotannon varmuuden. Korkea kotimaisuusaste takaa energian saannin varmuuden.

Arvoisa puhemies! Kun äsken annoin hallitukselle kiitosta siitä, että säästöohjelma tuli äkkiä, nyt haluan antaa hallitukselle vähän keppiä. Keskustan eduskuntaryhmä on jo keväällä 1991 kehottanut hallitusta kiireellisesti paneutumaan sekä metsästä että pelloista saatavaan energiavaihtoehtoon. Kovin hitaasti on mielestämme työ edistynyt. Edelleen ollaan vain tutkimuksen, suunnittelun ja kehittämisen asteella. Konkreettisia ehdotuksia ei ole vielä esitetty. Kun metsiin vuosittain jää 20 miljoonaa kuutiometriä puuta hyödyntämättä ja tuottamaton peltopinta-ala kasvaa, olisimme odottaneet ripeämpää toimintaa. Keskustan eduskuntaryhmä edellyttää, että sekä kauppa- ja teollisuusministeriö että maa- ja metsätalousministeriö panevat vauhtia kotimaisten energialähteiden hyödyntämiseen tähtäävään työhön. Nyt me odotamme toteuttamiskelpoisia tuloksia.

Arvoisa puhemies! Myös ydinvoima lasketaan Oecd-maiden käytännön mukaan kotimaiseksi energialähteeksi. Tästä asiasta voimme tietysti väitellä ja olla eri mieltä, mutta tämä on eurooppalainen käytäntö. Tämä johtuu siitä, että voimalan kotimaisuusaste on yli puolet kokonaishankinnasta ja voimalan polttoainetta on helppo varastoida usean vuoden tarve. Sen takia ydinvoimalla tuotetun energian saannin varmuus on pidettävä hyvänä. Öljyn ja hiilen tuontivarmuus riippuu seikoista, joihin emme itse voi vaikuttaa hädän tullen eli kriisin sattuessa.

On monta muuta mielekästä tapaa tuottaa energiaa, jos ei niille aseteta absoluuttisen saatavuuden vaatimusta.

Vesivoima on kotimainen puhdas energiamuoto. Käyttämätöntä vesivoimaa tulisi hyödyntää siinä, missä ei ole lainsäädännöllisiä tai ympäristöllisiä esteitä. Kuitenkin suurin osa vesistöistä, joissa sähkön saannin varmuus on taattu, on jo rakennettu.

Tuuli, aurinko ja maa ovat erinomaisia puhtaita energialähteitä, joiden hyödyntämistä pitää tutkia, kehittää ja kokeilla. Varsinkin paikalliseen ja kausiluontoiseen käyttöön nämä on otettava vakavasti. Mutta koska aurinko ei aina paista ja koska aina ei tuule, saatavuuden varmuutta nämä energialähteet eivät voi taata.

Seuraavaksi tarkastelen taloudellisuutta.

Tuotettavan energian hintatason on oltava kohtuullinen ja mielellään edullisempi kuin kilpailijamailla. Perusteollisuutemme, mekaaninen puu ja metalli, ovat energiaa vaativia, ja niiden kilpailukyvyn turvaamiseksi on huolehdittava siitä, ettei sisäisin poliittisin päätöksin sahata sitä oksaa, jolla istumme.

Suunnitteilla oleva energiaverotus tekee kotimaiset vaihtoehdot kilpailukykyisemmiksi, mikä on hyvä asia kokonaistalouden kannalta. Kannattavan kotimaisen energian tuotanto luo tuhatmäärin työpaikkoja raaka-aineen tuottamisen, investointien ja energiantuotantolaitosten pyörittämisen kautta.

Markan arvo suhteessa muihin valuuttoihin ratkaisee aika pitkälti eri energiamuotojen taloudellisuuden. Mitä halvempi markka, sitä kalliimpi tuonti. Senkin takia meidän pitäisi pystyä suurempaan omavaraisuuteen. Niukkoja valuuttavarantojamme on pakko säästää sellaiseen, mitä emme voi omassa maassa tuottaa. Hiilen, öljyn ja maakaasun hintataso on pysynyt kohtalaisen vakaana viime vuosina. Kuitenkin hiilellä, öljyllä ja maakaasulla tuotetun energian hinnasta yli puolet muodostuu raaka-aineen hinnasta, joten pienikin heilahtelu ylöspäin hinnoissa vaikuttaa välittömästi meillä energian hinnassa tuntuvasti. Jo markan arvon lasku nostaa kustannuksia, vaikka tuotteen toimittaja ei nosta hintoja.

Ydinvoimaloiden polttoaineen osuus sähkön tuotantokustannuksista on vain 5 prosenttia, joten uraanin hinnan vaihtelut eivät vaikuta sähkön hintaan juuri laisinkaan. Ydinvoimaloiden taloudellisuusongelma on pääomapuolella. Riippuen investoinnin suuruudesta, korkotasosta ja ydinvoimalla tuotetulle sähkölle asetettavasta energiaverosta voi laitos ja sen tuotanto tulla niin kalliiksi, että se menettää kilpailukykynsä.

Norjan maakaasuselvityksen perusteella on kaasuvaihtoehto tällä hetkellä suljettu pois. Työryhmä, joka tätä asiaa on tutkinut, toteaa, että Suomesta löydettävä kulutuspotentiaali ei riitä tekemään hankkeesta taloudellisesti kannattavaa. Tätä keskustan eduskuntaryhmä pitää erittäin valitettavana, koska meidän mielestämme maakaasu olisi ollut perusenergian tuotantovaihtoehdoista kannatettava. Varman energian saannin turvaaminen taloudellisesti jää siis kaipaamaan kaasuvaihtoehtoa, jonka varaan olimme rakentaneet paljon odotuksia.

Arvoisa puhemies! Lopuksi tulen hyväksyttävyyteen ympäristön kannalta sekä turvallisuuteen. Energian tuotantoon ja käyttöön vaikuttavat myös yhä voimakkaammin esiintyvät vaatimukset turvallisuudesta ihmiskunnan ja ympäristön kannalta. Koko energiantuotantoketjua on tarkkailtava. Poltettavien aineiden päästöt ja jätteet on pienennettävä ei vain meillä vaan erityisesti muualla, jos haluamme säilyttää elollista elämää ainoalla planeetalla, jolla sitä tiettävästi on. Vaikka yleensä luulemme, että suurimmat saastuttajat ovat rajojemme ulkopuolella, on totuuden nimessä sanottava, että meilläkin tupruttaa aika moni ympäristöön myrkkyä levittävä piippu.

Valtioneuvoston selonteossa asetetut päästötavoitteet on hyväksyttävä, ja niitä on pidettävä realistisina. Rikkidioksidipäästöjä vähennetään 80 prosenttia vuoden 1980 määrästä. Typen oksidien päästöjä vähennetään 30 prosenttia saman vuoden määrästä. Hiilidioksidipäästöjen kasvu pysäytetään 1990-luvun lopulla.

Ihmisen aiheuttamista hiilidioksidipäästöistä syntyy 98 prosenttia energian tuotannosta ja käytöstä. Kasvihuoneilmiö on varsinkin Suomen luonnolle erittäin haitallinen.

Uusiutuvana energian lähteenä puu ja muu bioaines sitoo yhteyttämisprosessissa pitkällä aikavälillä saman määrän hiilidioksidia kuin sen polttamisessa vapautuu. Näin ollen hiilidioksiditasapaino ei järky uusiutuvien aineiden polttoprosessin seurauksena, niin kuin tapahtuu öljyn tai hiilen kohdalla.

Maakaasu on fossiilisista polttoaineista vähiten saastuttava. Maakaasu sisältää energiayksikköä kohden 43 prosenttia vähemmän hiilidioksidia kuin kivihiili. Saamme toivoa, että maakaasuvaihtoehtoon voimme palata jonkin vuoden kuluttua, jos tilanne muuttuu, ja katseemme kohdistuvat tietysti Barentsinmeren suuriin löydöksiin, joiden hyödyntäminen on ajankohtainen varmaan vielä tämän vuosikymmenen aikana, ja silloin Suomi tietysti on mukana kehittämistyössä, niin kuin on jo nyt.

Radioaktiiviset aineet tietysti herättävät paljon keskustelua tänäkin päivänä tämän keskustelun aikana. Mutta joka tapauksessa on todettava, että radioaktiivisten aineiden päästöt ovat olleet Suomessa kaikissa neljässä laitoksessa koko ajan huomattavasti alle asetettujen rajojen. Ydinenergian tuotanto on saasteetonta sinänsä, mutta ydinjätteiden loppusijoitukseen sisältyvät ongelmat sekä onnettomuusriskin olemassaolo on otettava huomioon turvallisuus- ja ympäristönäkökohtia arvioitaessa.

Keskustan eduskuntaryhmällä ei ole yhtenevää kantaa ydinvoiman suhteen. Suhtautumiseen ydinvoimaan liittyy hyvin paljon vakavasti otettavia eettisiä ongelmia ja mielipiteitä, jotka vaikuttavat keskustaryhmän edustajien mielipiteisiin. Jos päätösesitys viidennen ydinvoimalan rakentamisesta tulee eduskunnan ratkaistavaksi, on meidän ryhmämme edustajilla vapaat kädet äänestää vakaumuksensa mukaisesti.

Maailmassa toimii tällä hetkellä noin 450 ydinvoimalaa, joista neljä sijaitsee Suomessa. Neljä voimalaa takaa meille tällä hetkellä kotimaassa tuotetusta sähköstä kolmanneksen. Venäjältä tuomme ydinvoimalla tuotettua sähköä lähes yhden voimalan verran.

Jos viidennen ydinvoimalan rakentaminen ei saa riittävää kannatusta, syntyy tilanne, jossa tienhaaravertauskuva korostuu. Astummeko me eteenpäin, taaksepäin vai jäämmekö paikallemme?

Emme jää paikallemme emmekä mene taaksepäin vaan tietysti menemme eteenpäin. Jos ydinvoimaa ei tähän maahan rakenneta lisää, on satsattava kiireesti vaihtoehtojen taloudelliseen, varmaan ja turvalliseen kehittämiseen ja rakentamiseen. Olemme jo palan matkaa tällä tiellä, ja sitä tietä jatketaan. Toivomme, että yhteiskuntamme elpyy pian ja elämä asettuu normaaleihin uomiin. Tärkeintä kuitenkin on riippumatta siitä, minkä tyyppistä perusvoimaa valitsemme, että asetetut tavoitteet, joita alussa luettelin:

saatavuus, taloudellisuus, ympäristöystävällisyys ja turvallisuus, täyttyvät.

Keskustan eduskuntaryhmä on valmis hyväksymään talousvaliokunnan mietinnön.

Edustajat Uosukainen, Pokka ja Juhantalo merkitään läsnä oleviksi.

Ed. R a n t a : Herra puhemies! Energiapoliittisilla ratkaisuilla on laajat kansainväliset yhteydet luonnon ja ihmisen elinmahdollisuuksien säilymisestä oikeudenmukaisemman maailman talousjärjestyksen luomiseen ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Nyt käsissämme ovat kasvihuoneilmiön vääjäämätön eteneminen ja pelottavat ydinjätehaudat maailman merien syvänteissä. Maailman vauraimmat valtiot tavoittelevat ympäristön kustannuksella entistä helpompaa elämää monien alikehittyneiden maiden talouden romahduksen huuhtoessa ihmiset entistä syvempään kurjuuteen. Silmiemme edessä miljoonat lapset kuolevat nälkään ja laajeneva aavikoituminen saalistaa uusia viattomia uhrejaan.

Suomen on pystyttävä antamaan voimakkaampi panoksensa kansainväliseen ympäristöja energiayhteistyöhön. Meidän on pystyttävä ratkaisemaan tuotanto-ongelmamme ja kehittämään omaa energiapolitiikkaamme enemmän ympäristöystävälliseen suuntaan ja vahvistettava sosiaalista hyvinvointiyhteiskuntaamme siten, että voimme osana maailmanyhteisöä enemmän auttaa kärsiviä kansoja.

Näiden tavoitteiden toteuttamisessa hallitus on enemmän kuin epäonnistunut. Hallitus on hidastellut, ollut kovakorvainen, harhaanjohtanut ja toteuttanut raakaa etupolitiikkaa.

Hallituksen ohjelma huhtikuulta 1991 asettaa tarkasti rajatut ja rajoitetut tavoitteensa energiapolitiikalle ja lupaa eduskunnalle selonteon. Tasan vuosi tavoiteasettelun jälkeen huhtikuulla 1992 hallitus tuo selontekonsa eduskuntaan. Tuolloin äkätään oppositionkin voimakkaasta vaatimuksesta, että tarvitaan lisäselvityksiä. Vaikka vuosi vieri, aika ei hallitukselle riittänyt. Maakaasu- ja energiansäästöselvitysten valmistuminenkaan eivät tuoneet asiaa eduskunnan työlistoille. Kunnallisvaalit aiheuttivat hallitukselle rimakauhun, ja asian käsittelyä jälleen lykättiin. Nyt lokakuun lopulla asia on listoillamme keskusteltavana, ei päätösasiana. Suomen energiastrategian osalta hallitus on toteuttanut omalta osaltaan todella rajua energian säästöä. Asiaa on ajettu säästöliekillä, liekki tuskin lepattaen.

Samanaikaisesti Suomen taloudellinen lama on jatkuvasti syventynyt huomisen päivän ollessa tätäkin päivää huonomman. Energiapoliittisen selonteon valmistelun ja sen makuuttamisen aikana työttömyys on kasvanut joka kuukausi 10 000 työttömällä. Yritysten epävarmuus energiapolitiikan linjasta on jättänyt tuhansia työpaikkoja kylmilleen, eivätkä energiaintensiiviset tuotantohankkeet ole voineet alkaa. Menettelyllään hallitus on anteeksiantamattomalla tavalla syventänyt lamaa.

Hallitus esitti eduskunnalle jo 12.4.1988 antamassaan liikennepoliittisessa selonteossa mm., että henkilöautojen hankintahintaan sisältyvää autoveroa tulisi asteittain alentaa ja korvata se käyttöön kohdistuvia veroja nostamalla.

Samoin toinen parlamentaarinen liikennekomitea esitti 26.3.1991 julkaisemassaan yksimielisessä mietinnössä auton hankinnan yhteydessä perittävän autoveron asteittaista alentamista eurooppalaiselle tasolle. Alentamisesta aiheutuvan valtion verotulojen vähenemisen komitea esitti tasattavaksi laajentamalla moottoriajoneuvoveron sovellutuspiiri käsittämään myös bensiinikäyttöiset autot.

Hyväksyessään vuoden 1992 eli tämän vuoden valtion tulo- ja menoarvion liitti eduskunta vastaukseensa hallituksen esitykseen ponnen, jossa eduskunta yksimielisesti yhtyi parlamentaarisen liikennekomitean edellä mainittuihin esityksiin edellyttäen hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin verorakenteen uudistamiseksi.

Huolimatta näistä laajoista ja yksimielisistä kannanotoista nykyinen hallitus ei ole tehnyt mitään autokannan nykyistä nopeammaksi uudistumiseksi. Autokantamme vanhenee koko ajan. Vuonna 1991 henkilöautot olivat Autorekisterikeskuksen tilastojen mukaan keskimäärin jo 8,2 vuotta vanhoja. Tänä vuonna autokauppa on hiljentynyt voimakkaasti, joten autokanta vain jatkaa vanhentumistaan. Tunnettu tosiasia on, että vanhempien autojen päästöt ovat jopa yli kymmenkertaisia uusiin kolmitoimikatalysaattoreilla varustettuihin autoihin nähden. Lisäksi vanhat autot kuluttavat polttoainetta useita litroja enemmän jokaisella 100 kilometrin matkalla.

Suomen kaltaisessa laajassa ja harvaan asutussa maassa on joka tapauksessa pakko käyttää omia henkilöautoja varsinkin maaseudulla. Siksi onkin ihmeteltävä, että autokantamme annetaan jatkuvasti vanhentua, jolloin se kuluttaa enem-

män energiaa ja aiheuttaa enemmän päästöjä. Tässäkin asiassa olisi jo korkea aika lähteä liikkeelle eikä osoittaa eduskuntaa kohtaan kovakorvaisuutta.

Niin sanotulla ympäristö- eli haittaverolla on erinäisiin ympäristösyihin vedoten nostettu energian hintaa, näin varsinkin liikenteen polttonesteiden osalta. Esimerkiksi 95-oktaanisen bensiinin polttoainevero nousee ensi vuoden alussa, mikäli käsittelyssä olevat hallituksen esitykset hyväksytään, 2,4-kertaiseksi vuoden 1989 lopun tasoon verrattuna. Kansalaisten liikennekäyttäytymiseen veroilla ei ole kuitenkaan ollut vaikutusta. Kyseiset verot ovatkin muodostuneet puhtaasti fiskaalisiksi. Ympäristöverojen tulisikin olla paremmin suunnattuja ja täydennettyjä norminannoilla. Verotuksen tulisi myös tarvittaessa olla kannustava, jolloin verohelpotuksin voitaisiin toteuttaa ympäristönsuojeluinvestointeja niin liikenteen, tuotannon kuin myös yhdyskuntien ympäristöpäästöjen alentamiseksi.

Hallituksen politiikkaa on myös leimannut voimakas etupolitiikka. Jo kuuluisaksi on tullut uusi perusvoimaratkaisu, ns. purapower. Sen mukaan metsien hakkuujätteillä voitaisiin korvata 1 000 megawatin muulla polttoaineella käyvä voimala. Kertomatta vain jää, että purapower-malli edellyttäisi merkittävän suurta negatiivista haittaveroa ympäristöhaitoistaan huolimatta.

Puuta on kotimaisena polttoaineena pystyttävä hyödyntämään nykyistä paremmin. Parhaiten se käy lämmön ja sähkön tuotantoon osana prosessiteollisuutta, pienehköjen taajamien vastapainelaitosten polttoaineena sekä maatiloilla esimerkiksi korvaamassa yleistyvää sähkölämmitystä.

Energian häiriötön ja edullinen saatavuus on keskeinen osa yhteiskuntamme kehityksen perusteista. Energian perustuotannon ongelmat on saatava pikaisesti ratkaistuiksi. Se edellyttää eri energiamuotojen yhteiskäyttöä. Energiatuotannon monipuolisuus niin tuotannon kuin hankinnankin osalta on häiriöttömyyden paras tae.

Viimekeväisen lähetekeskustelun yhteydessä sosialidemokraatit vaativat: lisää kaasua, energiaministeri! Tämä olisi välttämätöntä toimitusvarmuuden, hinnoittelun ja ympäristön kannalta. Nyttemmin on valmistunut hallituksen toimeksiannosta kannanotto Norjan maakaasun hankinnan edellytyksistä. Lähinnä Ruotsin nihkeän suhtautumisen johdosta kannanotossa päädytään arvioon, jonka mukaan nyt tarvittavia energiapäätöksiä ei ole mahdollista perustaa Norjan maakaasun varaan. Tämä on helppoa antautumista, johon suomalaiset eivät ole tottuneet.

Maakaasun merkitys energian tuotannossa tulee kasvamaan koko Euroopassa. Energian tuotannon yhteisillä järjestelyillä on puolestaan merkityksensä talousalueitten muotoutumiseen. Pohjoismainen yhteistyö laajennettuna Baltian maihin tekisi asemastamme keskeisemmän ja voisi merkittävällä tavalla vaikuttaa yleisempäänkin kehitykseen. Energiaratkaisuissa on siis pidettävä aina myös silmämääränä luonnonympäristön ohella taloudellistakin ympäristöä. Siksi maakaasun lisäkäytön selvittelyä ja toteuttamismahdollisuuksia on määrätietoisesti jatkettava.

Sosialidemokratian linja energiapolitiikassa on selvä. Kestävän kehityksen turvaamiseksi maapallolla ja Suomessa tarvitaan kansainvälisiä toimia energian huoltoon ja käyttöön liittyvien ympäristöongelmien hoitamiseksi. Kansallisella tasolla meidän on toimittava määrätietoisesti energian käytön tehostamiseksi ja energian säästämiseksi. (Ed. Aittoniemi: Millä lailla?) Energian tuotantomme tulee olla mahdollisimman ympäristöystävällistä ja kansallisen energiahuoltomme turvaavaa. Energian tuottamiseen ja käyttämiseen tarvittavan uuden teknologian tutkimiseen ja tuotekehittelyyn on jatkuvasti panostettava lisää voimavaroja. Kuluttajille tulee tehdä mahdolliseksi valita energia- ja ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja. Yhdyskuntasuunnittelussa myös säästön ja energiaystävällisyyden on oltava yhtenä suunnittelua ohjaavana tekijänä. Kestävät energiapoliittiset ratkaisut huolehtivat ihmisten sosiaalisesta, sivistyksellisestä ja taloudellisesta hyvinvoinnista. Säästöä ohjaavina toimina hyväksymme haittaverotuksen, jonka tuotolla on muun verotuksen tasoa vastaavasti laskettava, ja samalla on verotuksen oikeudenmukaisuus turvattava.

Ydinenergian mahdollisesta lisäkäytöstä päätettäessä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsenet äänestävät täysin vapain käsin kuten myös suhtautuessaan muihin polttoaineisiin ja energiantuotantotapoihin. Kaikissa nykyisissä energiantuotantomuodoissa on haittansa ja riskinsä. Siksi kriittisyys kaikkien vaihtoehtojen suhteen perusteltua.

Ydinenergian käytön osalta on todettava, että Suomessa toimii tällä hetkellä neljä reaktoria. Siksi ydinenergian käytölle on asetettava lähtökohtansa ja rajansa riippumatta siitä, rakennetaanko kapasiteettia lisää vaiko ei. Ydin-

energiaa käytettäessä on aina käytettävä laitoksen tyyppikohtaista viimeisintä huipputeknologiaa niin tuotannon kuin turvallisuudenkin osalta. Varmuusrahastojen on oltava riittävän kattavat, ja kansallista turvallisuutta on — erityisesti ulkoiset uhat huomioon ottaen — parannettava informaatiojärjestelmiä ja suojautumismahdollisuuksia lisäten. Ydinenergian käytössä emme myöskään polttoainejätteen osalta voi jättäytyä vieraisiin tai epämääräisiin hoteisiin. Loppusijoitus onkin mitä pikimmin voitava ratkaista.

Hallituksessa energiapolitiikan käsittelyä jatkuvasti vaivaa epämääräisyys säästötavoitteiden ja -keinojen asettelussa sekä kansainvälisiinkin sopimuksiin perustuvien ympäristönsuojelutavoitteiden toteuttamisessa. Hallituksen energiansäästöohjelma tältä keväältä sisältää monia kummallisuuksia sekä ristiriitoja hallituksen todelliseen toimintaan nähden.

Ohjelmassaan hallitus toteaa mm. rakennusten lämmityksestä, että "se alkaa yhdyskuntasuunnittelusta, missä tulee suosia energiatehokkaita ratkaisuja". Samanaikaisesti rakentamisen sijoituksen ohjausta löysätään ja varsinkin maaseutua rakennetaan kuin haulikolla ampuen. Liikenteen osalta todetaan, että "verotuksessa suositaan vähän energiaa kuluttavia autoja ja muita liikennemuotoja". Samanaikaisesti linja-autoliikenteen tukijärjestelmiä ollaan romuttamassa ja alalle ollaan säätämässä julkisen liikenteen tappava arvonlisävero. Säästöohjelma sisältää myös tarkoituksellista mahdottomuutta. Liikenteen osalta mm. säädettäisiin tien laadusta riippumaton varsin alhainen kattonopeus sekä ns. kimppakyytivelvoite, jolloin esimerkiksi taajamiin saisi ajaa vain mikäli autossa olisi vähintään kolme henkilöä. Miksei sitten niin, että autolla saa ajaa vain, peruutusvaihteella ja että anopin on oltava aina kyydissä. Tällainen energiansäästöohjelma voi olla vain paha uni, ei todellinen ohjelma, joka nyt olisi aivan välttämätön.

Myös Rio de Janeirossa YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa tänä vuonna allekirjoitettu ilmastosopimus, joka Suomen pitäisi mahdollisimman pian ratifioida, velvoittaa meitä jo nyt suunnittelemaan sellaista energiapolitiikkaa, jossa polttamiseen perustuvan energian tuotannon ja kulutuksen määrä on mahdollisimman pieni. Energiakulutuksen jatkuva raju kasvu on myös selvästi ristiriidassa ilmastosopimuksen tavoitteiden kanssa. Energiapolitiikkamme täytyy lakata ajelehtimasta, jotta voimme huolehtia velvollisuuksistamme ja velvoitteistamme. Linjaratkaisu on tehtävä pian.

Arvoisa puhemies! Edellä esitettyyn viitaten ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan perustelulausuman:

"Eduskunta edellyttää, että Suomen energiapolitiikan keskeiseksi tavoitteeksi asetetaan energian säästäminen sen käyttöä ja tuotantoa tehostamalla tavoitteena energian ominaiskulutuksen alentaminen,

tuen voimakasta lisäämistä tutkimukseen ja uuden tekniikan käyttöönottoon uusiutuvien ja ympäristöä säästävien energialähteiden osuuden lisäämiseksi energian tuotannossa,

ydinvoiman tuottajan taloudellisen vastuun lisäämistä edistyneimmälle kansainväliselle tasolle korvaamaan laitoksen purku-, säilömis- ja vahinkotilanteesta aiheutuvat kustannukset,

käytetyn polttoaineen ja korkea-aktiivisen ydinjätteen loppusijoituksen ratkaisemista parhaimmalla käytettävissä olevalla tekniikalla,

ydinvoiman turvallisuuden olennaista parantamista käytön, ydinjätteen varastoinnin ja jälleenkäsittelyn osalta sekä uhkien eliminoimista.

Kun eduskunnalle ei ole vielä esitetty energiahuollon kokonaissuunnitelmaa eikä edellä olevien näkökohtien huomioon ottamisen lisäksi konkreettista energiansäästöohjelmaa kestävän kehityksen ja Rio de Janeiron ilmastosopimuksen toteuttamiseksi, eduskunta toteaa, ettei nyt ole edellytyksiä ottaa kantaa mahdolliseen uuteen suurvoimalaan eikä sen käyttämään polttoaineeseen."

Ed. Mäki-Hakola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Linnainmaa: Arvoisa puhemies! Suomi on maailman pohjoisin teollistunut valtio. Meillä käytetään asukasta kohden runsaasti energiaa. Yksi energiapolitiikkamme keskeisistä ongelmista onkin kansainvälisesti korkea energian kulutus. Tästä on yritetty vetää johtopäätös, että Suomessa tuhlattaisiin energiaa enemmän kuin muualla. Se ei kuitenkaan pidä paikkaansa.

Suomen suuri energiatarve johtuu ennen kaikkea kolmesta tekijästä: kylmästä ilmastosta, pitkistä välimatkoista ja energiaintensiivisestä teollisuudesta. Näistä kaksi ensimmäistä on käytännöllisesti katsoen kokonaan yhteiskunnallisen päätöksenteon ulottumattomissa. Suomi ei voi vaihtaa ilmastoa. Edullisia sisäisiä välimatkoja

emme harvaan asuttuna maana voi myöskään millään saavuttaa.

Hallituksen energiapoliittisen selonteon tarkoituksena on sovittaa Suomen energiapolitiikka yhteen talouden ja ympäristön asettamien vaatimusten kanssa. Tämä lähtökohta on oikea. Energia on välttämätön väline tuotettaessa ihmisten tarvitsemia hyödykkeitä ja palveluita.

Energiapolitiikka on ja sen on oltava alisteinen yhteiskuntapolitiikalle. Energiapolitiikka on hoidettava niin, että sillä tuetaan välttämättömien yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden saavuttamista kuten kansantalouden kasvua ja sitä kautta kansalaisten perusturvasta ja yhteiskunnallisista palveluista huolehtimista.

Taloutemme vakavin ongelma on jatkuvasti kasvava ulkomainen velkaantuminen, mikä on johtanut mittaviin julkisen talouden säästötoimiin ja hyvinvoinnin laskuun. Velka voidaan maksaa takaisin vain vientituloilla.

Suomen vientiteollisuuden rungon muodostavat metsä- ja metalliteollisuus sekä kemian perusteollisuus, jotka kaikki käyttävät paljon energiaa. Se, että kaikki yhteiskuntapiirit ovat yksimielisiä tarpeesta monipuolistaa vientimme rakennetta, ei poista sitä tosiasiaa, että nykyisen hyvinvointitasomme säilyttäminen — puhumattakaan lamasta nousemisesta — voi olennaisilta osiltaan perustua vain mainittuihin energiaintensiivisiin teollisuudenaloihin. Suomessa on viime aikoina onnistuneesti panostettu korkeaa teknologiaa tuottaviin yrityksiin. Näistä tulee parhaimmassakin tapauksessa nykyisen metsäteollisuuden kaltaisia taloutemme ja vientisektorimme vetureita vasta pitkällä aikavälillä. Tällä hetkellä yli 40 prosenttia maamme koko energian kulutuksesta käytetään välittömästi vientiä palveleviin toimintoihin. Sähköenergiasta teollisuus käyttää yli puolet.

Vaikka energian kokonaiskulutus kasvaa Suomessa varsin hitaasti, sähkön kulutus kasvaa vielä pitkään, koska maassamme on menossa rakennemuutos polttoaineiden suorasta kulutuksesta sähkön käyttöön. Sähkön tuotannon lisäkapasiteettia edellyttää myös eräiden vanhojen voimaloiden poistuminen käytöstä lähivuosina.

Jos haluamme nousta lamasta, meidän täytyy lisätä vientimme osuutta bruttokansantuotteestamme. Viennin lisääminen taas edellyttää teollisuustuotannon kasvattamista, mikä puolestaan vaatii sähkön tuotannon lisäämistä. Vientimme kilpailee avoimilla maailmanmarkkinoilla, joilla menestyksen ratkaisevat hinta ja laatu. Tämä edellyttää jatkuvaa ja tasaista hinnaltaan edullisen energian saantia. Kyse on selvästä valinnasta. Jos haluamme säilyttää yhteiskunnallisten palvelujemme tason, lisäenergia on välttämätöntä.

Energian tuotanto ja käyttö on yksi suurimmista ympäristön kuormittajista. Kaikessa energian kulutusta koskevassa päätöksenteossa onkin otettava huomioon luonnon kestokyky ja eri energiamuotojen toisistaan poikkeavat ympäristövaikutukset.

Energian säästö on ympäristön ja talouden kannalta oikeaa energiapolitiikkaa. Vähentämällä turhaa kulutusta sekä tehostamalla energian ja energiaa käyttävän toiminnan tuotanto- ja käyttötekniikoita voidaan saavuttaa merkittävää säästöä. Se ei kuitenkaan riitä pysäyttämään energiakulutuksen kasvua.

Energian säästöllä aikaansaatavia mahdollisuuksia ei pidä liioitella. Suomessa on tehty energian säästämisen hyväksi enemmän kuin useimmissa muissa maissa. Onnistunut energian säästäminen näkyy mm. siinä, että Suomi on maailman kärkimaa yhdistetyssä lämmön ja sähkön tuotannossa ja yhdyskuntien kaukolämmön käytössä. Samoin rakennusmääräyksemme ovat niin tiukat, että asuntojen energian kulutus on kylmemmästä ilmastosta huolimatta samaa suuruusluokkaa kuin Keski-Euroopassa. Suomalainen teollisuus on pitkään ollut uranuurtajana energiaa säästävien prosessien kehittelyssä ja käyttöönotossa. Esimerkiksi metalliteollisuuden liekkisulatustekniikka ja metsäteollisuuden soodakattilat edustavat huippuosaamista maailman laajuisesti. Itse asiassa Suomen tietämys energian säästöstä on meille yhä merkittävämpi vientivaltti, jota käytetään jo nykyään hyväksi esim. suunniteltaessa energiansäästöinvestointeja Karjalassa, Pietarin alueella ja Baltian maissa.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä panee tyydytyksellä merkille hallituksen vastikään laatiman energiansäästöohjelman, jossa on esitetty keinoja energian säästämiseksi ja konkreettiset säästötavoitteet. Säästöohjelman toteuttaminen on alkanut lupaavasti: kauppa- ja teollisuusministeriö on yhdessä teollisuuden kanssa saanut äskettäin aikaan sopimuksen, jonka tarkoituksena on alentaa teollisuuden energian kulutusta 10 prosenttia tuoteyksikköä kohden seuraavan kymmenen vuoden aikana. Monet energiansäästötoimet on Suomessa jo otettu käyttöön. Lisäsäästöjen löytäminen käy yhä vaikeammaksi. Eduskuntaryhmämme korostaa, että ponnisteluja uusien säästömahdollisuuksien etsimiseksi tulee jatkaa.

Valtioneuvoston energiapoliittisessa selonteossa todetaan realistisesti, että 1990-luvun loppupuolella on varauduttava hankkimaan sähkön kysyntään uutta ja korvaavaa kapasiteettia noin 2 500 megawattia siitä huolimatta, että sähkön säästötoimenpiteet ja -tavoitteet säilyisivät määrätietoisina koko ajan.

Olemme yhtä mieltä siitä, että kasvavan energian kulutuksen tyydyttäminen uusiutuvilla ja mahdollisimman puhtailla energialähteillä on periaatteellisella tasolla paras keino.

Myös Suomessa tulee panostaa uusien energiamuotojen kuten aurinko-, tuuli- ja fuusioenergian sekä vetytekniikan tutkimiseen ja kehittämiseen erityisesti olemalla mukana kansainvälisessä tutkimusyhteistyössä. Tässä suhteessa on kuitenkin oltava realisti. Uudet energialähteet tuovat optimistisimmankin arvion mukaan ratkaisun maailman ja Suomen energiaongelmaan vasta vuosikymmenien kuluttua. Uusiutuvien lähteiden käytön rajallisuutta kuvaa hyvin tuulivoiman mallimaa Tanska, missä laajasti käytetyt tuulivoimalat tuottavat vain alle 2 prosenttia maan sähköntarpeesta.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä antaa täyden tukensa energian tuotannon ja käytön tehokkuutta edistäville energiansäästötoimenpiteille, jotka eivät vaaranna teollisuutemme energiansaantimahdollisuuksia eivätkä täten estä yleisesti hyväksyttyjä pyrkimyksiä yhteiskunnallisten palvelujen säilymiseen korkeatasoisina.

Ryhmä on myös valmis arvioimaan uudelleen mahdollisuuksia entistä parempien resurssien ohjaamiseksi uusiutuvien ja kotimaisten energialähteiden käytön tutkimiseen ja kehittämiseen sekä kaupallistamiseen.

Kuitenkin kokoomuksen eduskuntaryhmä on vakuuttunut siitä, että maa tarvitsee lähivuosina lisää ns. perusvoimaa. Uuden perusvoimaa tuottavan yksikön pitkän rakentamisajan takia tätä koskeva päätös on tehtävä hallituksessa välittömästi.

MTK:n puheenjohtajan Haaviston äskettäisen kannanoton mukaan perusvoimaa tuottavan ydinvoimalaitoksen rakentamista voitaisiin lykätä ja rakentaa sen sijaan neljä tai viisi sellutehdasta. MTK:n intressit ovat läpinäkyviä. MTK:ssa halutaan maksimoida jäsenistön tuottaman puun menekki riippumatta siitä, onko sellulla kysyntää vai ei. Vastaavalla tavalla onkin menetelty maailman sivu myös maatalouspolitiikassa. Lisäksi Haavisto on unohtanut, että suuri osa metsien kasvusta on kuusipuuta. Siitä tehtävä mekaaninen massa vaatii runsaasti sähköenergiaa. Sellutehtaita tarvitaan ja rakennetaan Suomessa toki lisää, mutta vain sitä mukaa kuin hankkeet ovat kannattavia ja kilpailukykyisiä. Haavistolla ovatkin tässä asiassa menneet sellut ja sähköt pahasti sekaisin.

Nimenomaan metsäteollisuushan on voimakkaasti vaatinut ydinvoimalan pikaista rakentamispäätöstä. Teollisuuden kannalta perusvoimapäätös on edellytys sille, että Suomessa kannattaa investoida mihinkään, sellutehtaat mukaan lukien.

Perusvoimaratkaisun on tukeuduttava energiastrategiamme keskeisiin tavoitteisiin, joita ovat energiahuollon ympäristöystävällisyys, varmuus ja taloudellisuus. Kaikkia vaihtoehtoja on arvioitava ennakkoluulottomasti ja kriittisesti juuri näitä päämääriä vasten. Suomea nykyisin sitovat sekä ennakoitavissa olevat uudet kansainväliset velvoitteet on luonnollisesti otettava huomioon.

Energiahuollon varmuuden kannalta keskeinen tekijä on kunkin energiamuodon kotimaisuusaste. Valtioneuvoston selonteossa asetutaan tukemaan kotimaisten energialähteiden käytön laajentamista. Tämä on kuitenkin mahdollista vain rajallisesti.

Suomessa ei enää ole jäljellä merkittäviä vesivoiman lisärakentamismahdollisuuksia jo rakennetuissa tai suojelun ulkopuolella olevissa vesistöissä.

Turvevoiman huomattavan lisärakentamisen esteenä on sen epätaloudellisuus. Turpeen tuotannon ja polttamisen ympäristöhaitat ovat myös merkittäviä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä kyseenalaistaa Pudasjärven turvevoimalan rakentamisen ympäristö- ja kannattavuussyistä. 100 miljoonan markan käyttö turvevoimalan rakentamiseen olisi verovarojen haaskausta. Erityisen arveluttavaa se on tässä valtiontaloudellisessa tilanteessa, jossa sosiaaliturvaa ja yhteiskunnallisia palveluja joudutaan karsimaan. (Ed. Jaakonsaari: Romahti kannatus!)

Puun osuus energian käytössä on Suomessa tällä hetkellä Oecd-maiden korkein. Puun ja muun kotimaisen bioenergian käyttö on kuitenkin taloudellisesti kannattavaa lähinnä vain siinä tapauksessa, että käyttäjä saa sen muun toiminnan sivutuotteena, kuten metsäteollisuudessa on asianlaita. Puun käyttöä tulee tästä huolimatta mahdollisuuksien mukaan kehittää ja edistää. Merkittäviä lisäkäyttömahdollisuuksia puulla on haja-asutusalueilla ja kooltaan pienehköissä lämpöä tuottavissa yksiköissä, kuten talousvaliokunta lausunnossaan toteaa. Puun käytön

lisääminen ei ole todellinen vaihtoehto koko valtakunnan perusvoimaratkaisua tehtäessä.

Järkevää olisi panostaa puun ja muun biomassan uusiin kaasutustekniikoihin, joita Suomessa on jo kehitteillä. Tällä tekniikalla olisi vientikysyntää ja suomalainen teollisuus tarvitsisi kotimaisen referenssilaitoksen, jolla biomassan kaasutus voitaisiin demonstroida teollisessa mittakaavassa. Tällaiseen uuden ja ympäristöystävällisen huipputekniikan markkinoille saattamisen tukemiseen kokoomus on valmis.

Kotimaisten energialähteiden, ydinvoimaa lukuun ottamatta, laajamittaisen käytön esteenä on myös niiden vaatima huomattava julkinen subventointi. Taloudellisten tekijöiden lisäksi se muodostaa lähiaikoina ongelman myös EY:n valtion tukisäännöstön näkökulmasta.

Maakaasu on fossiilisista polttoaineista vähiten saastuttava, koska sen käytöstä ei aiheudu rikkipäästöjä ja sen hiilidioksidipäästötkin ovat vain noin puolet hiilivoiman päästöistä. Maakaasun käytöstä aiheutuu kuitenkin typen oksidien päästöjä suunnilleen saman verran kuin muista fossiilisista polttoaineista. Maakaasun käytöllä voidaan siis vähentää päästöjä vain, mikäli sillä korvataan muita fossiilisia polttoaineita.

Suomen kannalta on tärkeää saada uusia maakaasun hankintalähteitä ja näin varmistaa maakaasuhuoltomme, joka on toistaiseksi vain Venäjän kaasun tuonnin varassa yhtä putkea pitkin. Valitettavasti emme näytä kovin nopeasti saavan uutta hankintalähdettä, koska Norjan maakaasuneuvottelut kariutuivat. Barentsinmeren valtavien kaasuesiintymien hyväksikäyttö siirtynee pitkälle ensi vuosituhannen puolelle. Vaikka maakaasun toinen hankintalähde saataisiinkin, on epätodennäköistä, että sen avulla voitaisiin tuottaa perusvoimaa. Maakaasu on liian arvokas polttoaine pelkän sähkön tuotantoon.

Talousvaliokunnan asiaa koskevassa mietinnössä todetaankin, että "Länsisuunnan maakaasuputken rakentamisesta tehdään selvitys. Selvityksen valmistuttua on päätettävä perusvoiman tuotantomuodosta energiatarpeen kattamiseksi". Nyt maakaasuselvitys on saatu ja Nesteen, IVOn ja Teollisuuden energialiiton yhteisenä kantana on, ettei Suomessa tehtäviä energiapäätöksiä voida perustaa Norjan maakaasun varaan.

Varsinaisiksi perusvoimavaihtoehdoiksi jäävät näin ollen hiili- ja ydinvoima. Perusvoimavaihtoehtoa harkittaessa kokoomuksen eduskuntaryhmän suuri enemmistö on päätynyt ydinvoimaratkaisun kannalle. (Ed. Räty: Ohhoh!) Ydinvoimalla on tässä vertailussa useita merkittäviä etuja.

Sen rakentamisen kotimaisuusaste on ensinnäkin huomattavan korkea, 40—60 prosenttia. Suurin osa ydinenergian kokonaiskustannuksista aiheutuu voimalaitoksen rakentamisesta ja vain noin 5 prosenttia tuotavan uraanin hinnasta. Rakentamisesta suuri osa on tavallista betonirakentamista, jonka suomalaiset osaavat hyvin. Suomalaisen työn kilpailukykyisyyteen uskovat myös suomalaiset työntekijäjärjestöt SAK ja Rakennusliitto, jotka kumpikin ovat ottaneet kantaa ydinvoimalan rakentamisen puolesta. Oecd:n virallisessa tilastoinnissa ydinvoima lasketaan kotimaiseksi energialähteeksi edellä mainituista syistä. Ydinvoimalaprojekti on itsessään merkittävä työllistäjä. Hanke työllistää suoraan rakennuspaikalla arviolta 2 500 henkilöä noin viideksi vuodeksi. Välillinen työllistämisvaikutus on lisäksi yli kaksinkertainen. Ydinvoimalan rakentaminen ei myöskään edellytä julkista subventointia.

Ydinenergian ongelmana pidetään ydinjätteiden loppusijoitusta. Niiden sijoittamisesta on jo esitetty turvalliset ratkaisut, joita varten kerätään jatkuvasti varoja ydinsähkön hinnassa. Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä erityisen tärkeä kansallinen energiapolitiikan reunaehto ydinvoiman suhteen on päätösvallan säilyttäminen ydinturvallisuudessa, ydinmateriaalissa ja ydinjätehuollossa. Suomeen ei vastoin kansallisia päätöksiä saada tuoda ydinjätteitä tai muitakaan radioaktiivisia aineita. Korostettakoon, että jokaisen ydinenergiaa käyttävän maan velvollisuus on itse laatia hyväksytyt suunnitelmat ydinjätehuoltonsa järjestämiseksi.

Ydinvoimaa puoltavat erityisesti ympäristötekijät. Vakavimmat energian tuotannosta ja käytöstä aiheutuvat ympäristöongelmat liittyvät nimittäin hiilen ja muiden fossiilisten polttoaineiden käytöstä aiheutuviin savukaasupäästöihin. Fossiilisten polttoaineiden käytöstä syntyy hiilidioksidipäästöjä, jotka lisäävät katastrofaalista ilmastomuutoksen uhkaa. Lisäksi rikki- ja typpipäästöt aiheuttavat maaperän happamoitumista ja hiukkaspäästöt ovat terveydelle vaarallisia.

Ydinvoimalla ei ole taakkanaan lainkaan näitä ympäristöhaittoja. Tämän on huomannut myös ns. Rooman klubi, joka parikymmentä vuotta sitten tuli julkisuuteen teoksellaan "Kasvun rajat". Rooman klubi on muuttanut kantaansa ydinvoiman suhteen ja päätynyt kannat-

tamaan sitä fossiilisia polttoaineita korvaavana väliajan ratkaisuna.

Fossiilisista polttoaineista luopuminen ei näytä olevan vielä pitkään aikaan mahdollista esimerkiksi liikenteessä. Hiiltä ja öljyä tulee korvata muilla energialähteillä sitäkin selkeämmin siellä, missä se on mahdollista, kuten sähkön tuotannossa.

Valtioneuvoston selonteon antamisen jälkeen on solmittu ns. Rion ilmastosopimus, jossa asetetaan erittäin kunnianhimoiset tavoitteet kasvihuonekaasujen, erityisesti hiilidioksidin, päästöjen rajoittamiseksi. Maapallon hiilidioksidipäästöjä on alennettava yli 60 prosenttia ilmastomuutoksen pysäyttämiseksi. Teollisuusmaiden on kannettava maailman laajuinen vastuunsa ja alennettava päästöjä vieläkin enemmän, sillä kehitysmaiden on sallittava lisätä fossiilisten energialähteiden käyttöä.

Valtioneuvoston selonteon mukaan rikkipäästöjä pitäisi vuoden 1980 tasolta vähentää peräti 80 prosenttia ja typen oksidejakin 30 prosenttia vuoteen 2000 mennessä. Hiilidioksidipäästöjen kasvu puolestaan pitäisi jäädyttää vuoteen 2000 mennessä. Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä näiden päästöjen vähennystavoitteiden saavuttaminen on Suomen ympäristöpolitiikan tärkein tavoite.

Uuden hiilivoimalan rakentaminen olisi karkeasti ristiriidassa näiden kansainvälisten sitoumustemme ja kotimaisten ympäristönsuojelutavoitteiden kanssa.

Talousvaliokunnan energiapoliittisesta selonteosta antamassa mietinnössä todetaan, että ympäristöverot on otettava käyttöön kansainvälisen käytännön mukaisesti. Tämä on kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä oikea tavoite. Suomen vientiteollisuuden elinvoima riippuu kohtuuhintaisen energian saannista, eikä meillä näin ollen ole varaa sooloiluun ylimääräisten ympäristöverojen säätämisessä. Ympäristöperusteiset energiaverot on kohdistettava nimenomaan polttoaineiden käytöstä aiheutuviin hiilidioksidipäästöihin, koska ne muodostavat maailman tämän hetken vaikeimman ympäristöuhan. Rikki-, typpi- ja hiukkaspäästöjen vähentämiseksi on olemassa puhdistustekniikkaa, joten niitä voidaan vähentää normeja tiukentamalla. Hiilidioksidipäästöjä on mahdoton puhdistaa savukaasuista, ja sen vuoksi taloudellinen ohjaus jää tärkeimmäksi keinoksi.

Euroopan yhteisössä laadittu yhdistetty energia- ja hiilidioksidiveromalli ei mennyt vielä EY:n ministerineuvostossa läpi. Veromallin käyttöönotto olisi nostanut fossiilisten polttoaineiden verotusta koko EY:ssä merkittävästi ja siirtänyt verotuksen painopistettä tuloverotuksesta kulutukseen ja nimenomaan energiaintensiivisten tuotteiden kulutukseen. Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää tavoitetta oikeana. Suomen onkin varauduttava ottamaan verot käyttöön harmonisoidusti juuri EY:n käytännön mukaisesti.

Lamasta nousemisen edellytyksiä on, että teollisuus luottaa tulevaisuuteensa Suomessa. Sitä varten on varmistettava lisäperusvoiman saanti. Todellisia perusvoimavaihtoehtoja ovat vain hiili- ja ydinvoima. Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että ydinvoima on näistä parempi vaihtoehto nimenomaan hiilen käyttöön liittyvien erittäin kielteisten ympäristönäkökohtien takia. Ellemme pian tee myönteistä päätöstä uuden ydinvoimalayksikön rakentamisesta, on olemassa riski, että jälleen kerran ajaudumme hiilivoiman lisärakentamiseen. Energian hinta nousisi, eikä Suomi saavuttaisi energiapoliittisessa selonteossa asetettuja päästöjen vähennystavoitteita. Maamme energia- ja ympäristöpolitiikka olisi epäonnistunut.

Hallituksen viime keväänä antaman energiapoliittisen selonteon mukaan ydinvoimayhtiöiden hakemus viedään hallituksessa päätökseen lähiaikoina ja myönteisen päätöksen kyseessä ollen myös eduskunnassa viimeistään syksyn 1992 aikana. Tarvittavat perusvoiman lisärakentamista koskevat selvitykset on nyt saatu, ja varsinainen perusvoimapäätös on tehtävä viivyttelemättä. Hallituksen on päätettävä viidennen ydinvoimalan rakentamisesta välittömästi ja tuotava asia eduskuntaan, jotta kysymys voidaan ratkaista ydinenergialain säännösten mukaisesti.

Herra puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmä odottaa hallitukselta päätöksiä.

Ed. K o r h o n e n : Herra puhemies! Tässä puheenvuorossa en nyt tarkastele asiaa koko maapallon ja koko ihmiskunnan näkökulmasta alkaen. Siihen liittyvät seikat kuten maapallon energian kulutuksen epätasainen jakautuminen ja eräiden energiamuotojen kasvihuonevaikutus on kuitenkin pidettävä koko ajan mielessä.

Keskeinen tavoite sekä Ahon hallituksen ohjelmassa että virallisessa selonteossa on energian saatavuuden turvaaminen eikä vain se, vaan nimenomaan halvan energian takaaminen teollisuudelle. Ahon hallitus pyrkii siis täyttämään teollisuuden toiveet kehtaamatta kuitenkaan ää-

neen luvata halvan energian paratiisia, mitä myös elinkeinoelämän puolelta on vaadittu muistamatta, että Suomessa teollisuuden sähkön hinta on hyvin alhainen verrattuna muihin maihin. Kun sekä hallituksen että selonteon antaneen ja eduskunnan kannan kuulevan kauppa- ja teollisuusministerin asenne on se, että teollisuudelle on annettava kaikki sen pyytämä energia halvalla, on selvää, että tämä hallitus päätyy tarjoamaan halpaa ydinsähköä aivan niin paljon kuin siltä pyydetään.

Koko maapallon näkökulmasta hallituksen energialinja on vastuuton ja kestämätön. Vastuuton hallituksen linja on kuitenkin myös oman maamme näkökulmasta. Mitä kauemmin halvan energian linjaa jatketaan, sitä laajemmin koko tuotantotoiminta, ei vain kone- ja laitekanta vaan ennen kaikkea tuotantoprosessit, muotoutuvat halvan ja runsaan energian mukaan. Houkuttelemalla teollisuus investoimaan halvan energian varaan hallitus yksipuolistaa tuotantorakennetta ja tekee sen haavoittuvaksi. Suomen teollisuus viekoitellaan halvan energian loukkuun; perusteeksi ei kelpaa, että teollisuus itse sitä lyhytnäköisyydessään tahtoo.

Eduskunnan kannalta selonteon käsittelyssä on ollut omat ongelmansa, mikä panee kysymään selontekojen mielekkyyttä. Selonteko on sitovimmillaankin vain julistus, ei noudatettava laki. Jos selonteossa sanotaan hallituksen pyrkivän tarjoamaan riittävästi halpaa energiaa, voi arvata hallituksen tätä todella haluavan ja siihen vilpittömästi pyrkivän. Silloin, kun hallitus puhuu ympäristöstä tai energian säästöistä, niin tuskinpa erehtyy paljonkaan väittäessään, että ne ovat vain ajan henkeä kumartavaa kaunopuheisuutta vailla todellista tarkoitusta. Käsittelylle julistustasoinen sitovuus on ongelma, vaikka itse kukin meistä olisi muutoin kuinka tottunut julkilausumia ja kannanottoja värkkäämään.

Julisteluista poiketen sitovia, kovia tosiasioita taas ovat lait, esimerkiksi sellaiset jotka kieltävät, rajoittavat tai asettavat ehtoja. Yhtä lailla ohjaavia ovat myös verolait. Jos selonteko olisi ollut sellainen paketti, jossa julistuksellisen tai tavoitteellisen osan lisäksi olisi ollut tukku lakeja, eduskunnan olisi ollut helpompi arvioida kokonaisuutta ja käsittelyyn yhtä aikaa tulevien lakien kohdalla myös todella päättää niistä.

Toinen ongelma on ollut se, että selonteko annettiin ja käsiteltiin valiokunnissa ennen kuin hallituksen energiansäästöohjelma valmistui. Selvitys maakaasun hankinnasta saatiin tähän keskusteluun vain siten, että kesän alla valmistuneen talousvaliokunnan mietinnön palautekeskustelua lykättiin pitkin syksyä. Kumpaakaan selvitystä ei siis ole käsitelty eduskunnan valiokunnissa osana selontekoa.

Kun selonteko on siis vain julistuksellinen ja kun kaksi merkittävää selvitystä valmistuu vain palautekeskusteluun, voi ryhtyä arvailemaan niitä syitä, joiden takia selonteko annettiin. Paljon ei erehtyne, jos arvelee sen tarkoitetun vain ydinvoimapäätöksen pohjustukseksi.

Julistuksen asemasta hallitus on kyllä esittänyt eduskunnalle myös aidosti päätettävää. Vuoden 1993 talousarvioesityksen yhteydessä hallitus esittää lakia yksivuotisesta sähköverosta (HE 187). Esitystä uudesta sähköverosta perustellaan vaikean valtiontaloudellisen tilanteen lieventämisellä lyhyellä tähtäyksellä. Verolla siis pyritään vain rahan keräämiseen, ja se olisi voimassa vain yhden vuoden. Esitys vapauttaisi kuitenkin verosta kaikki ne tuotteet, joiden valmistukseen sähköä tarvitaan runsaasti, eli käytännössä verosta vapautuisi noin 80 prosenttia teollisuudesta. Tällaisella verolla voisi ja pitäisi kuitenkin verotuoton lisäksi olla myös ympäristö- ja energiapolitiikan tavoitteita.

Yksivuotisen rahankeruun asemasta pitäisi säätää sellainen pysyvä sähkövero, jonka taso määräytyisi ympäristö- ja energiapolitiikan tavoitteiden mukaan. Tällöin epäilemättä ensimmäisen vuoden osalta ei veroa varmaankaan perittäisi runsaasti energiaa edellyttävien tuotteiden valmistukseen käytetystä energiasta. Näiden tuotteiden kohdalla vero tulisi asteittain voimaan, vaikkapa 10—15 vuoden kuluessa. Kun kuitenkin valmistajilla olisi tiedossaan, että tällainen vero tulee vääjäämättä laissa säädetyn ajan kuluessa, heillä olisi sekä mahdollisuus että kiihoke muuttaa valmistustapaa vähemmän energiaa vaativaksi. Tällaisessa mallissa ei siis lopullisesti armahdettaisi energian tuhlaajia, mutta heille annettaisiin aikaa sopeutua. Kotitalouksiin kohdistuvan verotuksen osalta pysyvälle sähköverolle tulisi hakea sosiaalisesti tyydyttävä taso. Samalla jouduttaisiin varmaan säätelemään muutakin verotusta oikean tasapainon saamiseksi.

Vasemmistoliitolle tulee olemaan suuri haaste se, miten saada sovitetuksi ympäristölliset ja sosiaaliset tavoitteet. Sellainen sovittelu ei varmaankaan onnistu eikä käy yhden ja saman lain puitteissa. Monasti näistä kysymyksistä on mahdollista tehdä myös vääriä arvioita, ja valitettavasti yksittäinen hallituksen esitys ja siihen esi-

tykseen sisältyvät lakiesitykset määräävät liiaksi ne puitteet, joissa joudutaan asioita tarkastelemaan.

Herra puhemies! Tämän selonteon palautekeskustelu siirrettiin kunnallisvaalien ylitse siksi, että ydinvoima ei häiritsisi ydinvoiman puoltajien vaalityötä. Kun lykkäyksestä sovittiin, oli alun perin tarkoitus saada selonteko maakaasuselvityksen jälkeen mutta ennen kunnallisvaaleja. Vaalienalusviikko olisi mahdollistanut käsittelyn, mutta siihen ei ryhdytty.

Vasemmistoliitto vastustaa ydinvoiman lisärakentamista. Ydinvoima on osa väärää energiastrategiaa, väärää energiapolitiikkaa, mutta hallitukselle se käy hallituksen halutessa tehdä Suomesta halvan energian paratiisia.

Ydinvoiman kannattavuuden varmistamiseksi on tehty kansainvälisiä sopimuksia vahinkovastuun rajoittamisesta. Ydinonnettomuuden aiheuttamien vahinkojen korvausmäärän rajoittaminen merkitsee kansainvälistä tukea ydinvoimateollisuudelle, sillä rajoittamaton vastuu edellyttäisi korkeita vuotuisia maksuja korvausrahastoon tai vakuusjärjestelyihin. Kansainvälisten sopimusten ajatuksena onkin kaupallisen ydinenergian kannattavuuden turvaaminen.

Ensi vuoden alkupuolella on tarkoitus Iaea:n eli Kansainvälisen ydinenergiajärjestön puitteissa kokoontua uusimaan Pariisin ja Wienin ydinvastuusopimuksia. Konferenssia valmisteltaessa Suomen edustaja on kannattanut rajoitettua vastuuta. Tämä tarkoittaa sitä, että ydinvoimaonnettomuuden uhrien korvausvaatimukset rajoitetaan ennalta määrättyyn rajaan riippumatta vahinkojen suuruudesta. Suomen kanssa samalla linjalla ovat olleet Alankomaat, Norja, Ranska, Tanska, Yhdysvallat ja Yhdistynyt kuningaskunta. Vastuun rajoittamista ovat vastustaneet Saksa, Irlanti, Portugal ja Sveitsi.

Tämä on aika ovela tapa. Suomen edustaja ulkomailla neuvottelee sen puolesta, että ydinvoiman tuki edelleenkin jatkuisi, ja hallitus tuo sen aikanaan eduskunnan hyväksyttäväksi kansainvälisenä sopimuksena. Tämän kaltainen menettelytapa ei ole hyväksyttävää. Ydinenergian hintaa ei saa keinotekoisesti alentaa vastuuta rajoittamalla. Me edellytämme täysarvovakuutusta myös olemassa oleville laitoksille.

Ydinvoimaan liittyy useita ongelmia, jotka sinänsä ovat kaikkien edustajien tiedossa, mutta luettelen nyt kuitenkin lyhyesti pääkohtia:

Suuren, ihmisten terveyttä vaarantavan ja vahingoiltaan valtion budjetin luokkaa olevan onnettomuuden mahdollisuus, vaikkakin se todennäköisyyslaskelmien mukaan on vähemmän todennäköinen.

Korkea-aktiivisen jätteen loppusijoitus on edelleen ratkaisematta.

Kun Loviisan uudempaa reaktoria rakennettiin, haaveiltiin, että Suomi voisi viedä siinä yhteydessä hankittua tietämystä muualle. Tietämystä epäilemättä tarvitaan Itä-Euroopan voimaloiden turvallisuuden parantamisessa, mutta toivoa sopii, että IVOn insinöörejä ei hääri niissä maissa, joissa tällä hetkellä ydinvoimaa havitellaan, sillä kovin monet niistä eivät näytä tähtäävän niinkään energiatarpeen kuin ydinasetarpeen tyydyttämiseen. Tässä mielessä ydinvoimasta kiinnostuneita maita ovat mm. Algeria, Irak, Iran, Pakistan, Pohjois-Korea sekä taannoin vielä Argentiina ja Brasilia.

Keskustelua viidennestä ydinvoimalasta on käyty perusvoimaratkaisuna. Lähtökohdaksi on otettu energian tarpeen kasvu, ja silloin voimayhtiöiden kannattavuuslaskelmat antavat vastaukseksi ydinvoimalan, varsinkin kun vastuuta rajoittamalla tuetaan ydinvoimaa ja lykätään korkea-aktiivisen jätteen loppusijoituksen selvittäminen tuonnemmaksi.

Energian lisätarve riippuu kuitenkin selvästi päätöksistä. Jos viides ydinvoimala rakennetaan, se tekee itsensä tarpeelliseksi. Jos kuitenkin yhteiskunnallinen päätöksenteko, valtioneuvosto ja eduskunta, edellyttää energian säästämistä ja tähtää teollisuuden prosessien muuttamiseen, koko perusvoimakysymys sellaisena kuin voimayhtiöt sen asettavat käy tarpeettomaksi.

Säästäminen on halvin ja paras vaihtoehto. Siinä määrin kuin tämän jälkeen tarvitaan lisäenergiaa on käytettävissä useita toisiaan täydentäviä vaihtoehtoja. Tärkeintä onkin panostaa laaja-alaiseen ja monimuotoiseen energian tuotantoon suurlaitosihannoinnin asemasta.

Vesivoiman lisähyödyntämisen tulee tapahtua koskiensuojelulain velvoitteet ja ympäristölähtökohdat huomioiden.

Maamme energiatuotannon monimuotoisuuden säilyttämiseksi, tuontienergian määrän vähentämiseksi ja kotimaisen energian turvaamiseksi sekä merkittävät työllisyys- ja aluepoliittiset näkökohdat huomioiden tulisi jo viimeinkin tehdä selvä päätös Pudasjärven turvevoimalan toteuttamisesta.

Metsiin jää korjaamatta merkittävä määrä puuta. Uusiutuvana bioenergiana puun polttaminen ei johda ilmakehän hiilidioksidimäärän kasvuun, koska hiilidioksidia taas vastaavasti

sitoutuu kaadettujen puiden tilalle kasvaviin puihin. Puun lisäkäytön ongelmana ovat ensisijaisesti energian nykyiset hintasuhteet, mutta tässä kohden ympäristöverot varmasti pystyvät tasapainottamaan tilannetta. Myös korjuumenetelmiä ja polttotekniikkaa kehittämällä tasapainotetaan edelleen tilannetta. Puun käyttö energialähteenä merkitsisi useiden pienten laitosten rakentamista siinä tahdissa kuin lisätarvetta olisi. Se toisi työtä lukuisille paikkakunnille ja olisi siten parempi vaihtoehto kuin keskitetyn suuryksikön rakentaminen yhdelle paikkakunnalle.

Mikäli tarvitaan suurempaa perusvoiman lisäystä, olisi käytettävissä myös maakaasu. Päätös viidennestä ydinvoimalasta lykkäisi maakaasun tuonnin Norjasta ja/tai Barentsinmereltä hyvin pitkälle, ja samalla useissa taajamissa jatkettaisiin kivihiilen polttamista. Syntyisi myös uusia paineita suuriin kivihiilivoimaloihin.

Uuden teknologian kehittämisen kannalta olisi tärkeää panostaa aurinkopaneeleihin ja aurinkoon perustuvaan vetyteknologiaan, joiden merkitys on kasvamassa. Jos Suomen teollisuus aikoo ottaa osuuden näiden laitteiden maailmanmarkkinoista, tulisi myös julkisen panostuksen olla nykyistä suurempaa. Samalla kun näiden energianhankintatapojen merkitys vähitellen kasvaisi, ne loisivat pohjaa myös niihin liittyvälle laiteteollisuudelle monipuolistaen vientiämme.

Vaikka meillä monesti hymähdellään tuulienergialle, on senkin kohdalla käymässä ja osittain käynyt niin, että tutkimus- ja kehityspanoksen vähäisyyden takia suomalaiset yritykset eivät tällä alueella ole päässeet kaupalliseen laitevalmistukseen.

Herra puhemies! Tässä yhteydessä en esitä pontta siitä, että viidettä ydinvoimalaa ei tulisi rakentaa, jotta samasta aiheesta ei tarpeettomasti syntyisi lukuisia kilpailevia ponsia. Selvää kuitenkin on, ettei viidettä ydinvoimalaa voida sisällyttää Suomen energiastrategiaan.

Viitaten edellä kuvaamiini ydinvoimaloiden vastuun rajoittamista koskevien Pariisin ja Wienin sopimusten uusimista koskeviin neuvotteluihin ja niistä Suomen edustajan käyttäytymisestä kantautuneisiin tietoihin ehdotan perusteluissa lausuttavaksi:

"Todeten, että parhaillaan neuvotellaan ydinvoimaloiden vastuun rajoittamista koskevista kansainvälisistä sopimuksista, eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että Suomen edustajan ensisijaisena tavoitteena on täyden vastuun asettaminen ydinvoimaloille ja mikäli tämä ei ole mahdollista, mahdollisimman korkean, vähintään noin 150 miljardin markan suuruisen vastuun asettaminen niille."

Ed. Särkijärvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. E n e s t a m : Talman, arvoisa puhemies! Svenska riksdagsgruppen påtalade i remissdebatten om den energipolitiska redogörelsen, att redogörelsen till sitt innehåll har svårt att leva upp till sin rubrik som strategi. Bristen har inte nämnvärt avhjälpts under utskottsbehandlingen. Intresset för att befatta sig med energifrågorna på verkligt lång sikt är lamt, vilket tyder på ett beklagligt perspektivfel. Det stora beslut som alla går och väntar på får inte bli det sista under den gamla, kortsiktiga energipolitikens era, utan det första under den nya och långsiktigas.

Kaikki pitkäjänteisen energiapolitiikan palaset ovat kylläkin valtioneuvoston energiapoliittisessa selonteossa ja jopa talousvaliokunnan summaarisessa mietinnössä, mutta yhteensovittaminen ja keskinäinen tärkeysjärjestys puuttuu. Tämä johtuu luultavasti osittain selonteossa esiintyvästä ristiriitaisesta suhtautumisesta ongelmiin yleensä ja energian säästöön ja tehokkaampaan energian käyttöön erityisesti.

Selonteossa myönnetään, että energian tehokkaampaa käyttöä esti aiemmin halvan energian varma saatavuus, mutta kuitenkin sama varma saatavuus ja alhainen hinta on koko selonteon lähtökohtana.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä toistaa aikaisemman käsityksensä siitä, että erityisesti aikana, jona perinteinen kasvutalous on joutunut ongelmallisempaan valoon, on hallituksen ennusteita sähkön kulutuksen kasvusta ja 2 500 megawatin lisäkapasiteetin tarpeesta tämän vuosikymmenen puolessavälissä pidettävä liioiteltuina. Energiakapasiteetti oli viime vuonna noin 4 000 megawattia suurempi kuin kulutushuippu, ja tarpeellisiksi varastoiksi tavallisesti katsotaan noin 14 prosenttia kulutuksesta eli noin 2 000 megawattia. Tästä seuraa, että säästötavoite hallituksen energiansäästöohjelmassa olisi voinut olla olennaisesti korkeampi. Emme saa unohtaa, että myös Suomi on allekirjoittanut Brundtlandin komission tavoitteen siitä, että kehittyneet teollisuusmaat pyrkisivät puolittamaan energian kulutuksensa ennen vuotta 2030.

I ljuset av detta är behovet av ett storkraftverk inte lika klart. Det finns redan nu utrymme för ett ordentligt uppsving i ekonomin. Vår situation nu är en helt annan än efter kriget, då vårt välstånd skulle byggas upp. Då växte den energiintensiva industrin snabbt, och det fanns litet tid för och behov av mångsidiga bedömningar. Nu gäller det inte främst att höja välfärdsnivån utan att effektivt utnyttja den kapacitet som finns. Beslutet om hur uttjänt kapacitet i framtiden skall ersättas måste fattas snabbt, eftersom det redan dröjt alltför länge, men man får inte ge sken av alternativlöshet vad gäller kapacitetsbehovet och produktionsformen.

Den mångsidighet i energiproduktionen vi redan nu har brukar med rätta ses som en styrka. Det oaktat måste vi våga bedöma den ur global synvinkel och ta ställning till var tyngdpunkten skall ligga i framtiden. Vi saknar ännu i Finland heltäckande samhällsekonomiska kalkyler över olika alternativ, vilket avsevärt försvårar fattandet av långsiktiga beslut.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä toivoo, että laaja yksimielisyys kotimaisten energialähteiden käytön lisäämisestä, joihin tässä ei lueta ydinvoimaa, ilmenisi mitä pikimmin konkreettisina päätöksinä. Puun ja muun biomassan käytön lisääminen on pistettävä paremmalle sijalle tärkeysjärjestyksessä. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnöstä käy selvästi esiin mahdollisuuksien vajaakäyttö tällä hetkellä. Yhtenä suurena etuna on mahdollisuus rakentaa pieniä, 10—20 megawatin yhteislaitoksia sekä sähkön että lämmön tuotantoon. Tuskin kukaan voi kiistää asian merkitystä työllisyydelle ja maaseudun rakennemuutoksen helpottamiselle.

Vesivoima ja turve ovat myös kotimaisia energiamuotoja, tosin hankalampia ympäristön näkökulmasta. Suurempi panostus ei ole tämän vuoksi ensisijaista.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä on pannut paljon toivoa myönteiseen ratkaisuun koskien Norjasta rakennettavaa maakaasuputkea, joka tarvittaisiin kaasun saatavuuden varmistamiseksi kahdelta suunnalta. Näin ollen tämä vähiten ympäristölle vaarallinen fossiilinen polttoaine antaisi tarvittavan hengähdystauon, ennen kuin uusiutuvien energialähteiden tutkimus on tuonut kestävän ratkaisun energiakysymykseen. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä on todella valitettavaa, että maakaasulle ei saatu vihreää valoa ydinvoiman ja hiilen sijaan ns. maakaasuselvitystä tehtäessä. Ryhmä ei kuitenkaan katso, että selvityksen tulokset saisivat merkitä maakaasun poistamista vaihtoehtojen joukosta.

Naturgasen kan ännu fås att framstå som en attraktiv möjlighet under den övergångstid som antyddes. Det förutsätter emellertid att vårt energibeslut nu går ut på, att vi genom ökade satsningar på sparteknologi och förnyelsebara källor, i kombination med den ovannämnda satsningen på inhemska energikällor och småskalig produktion, kan undvika såväl utbyggd kärnkraft som kolkraft. Inga beräkningar har presenterats, som på ett övertygande sätt skulle visa att detta är omöjligt.

Hiilivoiman selvästi kielteiset ympäristövaikutukset ovat kaikkien tiedossa.

Ydinvoiman osalta tilanne on paljon monitahoisempi ja mutkikkaampi. Suhtautumisen ratkaisevat lyhyen ja pitkän tähtäyksen ympäristönäkökulmat, keskenään ristiriitaiset käsitykset investointien kannattavuudesta ja tunteet. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän selkeä enemmistö suhtautuu torjuvasti nykyisen fissiopohjaisen tekniikkaan perustuvan ydinvoiman lisärakentamiseen. Sekä uraanin saatavuus ja sen louhintaan liittyvät riskit että erityisesti ydinjätteen varastointiin liittyvät riskit, ei pelkästään nykyisille sukupolville vaan myös tuleville, ovat pääasiallisena perusteena kielteiselle suhtautumiselle nykyiseen, vanhentuneeseen tekniikkaan perustuvaan viidenteen ydinvoimalaan.

Enemmistöllä on myös vahvat perusteet suhtautua kriittisesti kannattavuuteen. Laskelmissa käytetty reaalikorkotaso voidaan asettaa kyseenalaiseksi ja kustannuksia kokonaisuudessaan ei ole otettu huomioon.

Tässä yhteydessä ryhmä haluaa huomauttaa, että se ei voi hyväksyä ydinjätteen viennin jatkamista Venäjälle, koska siellä tapahtuva varastointi ei täytä turvallisuusvaatimuksia, joita on kohtuudella edellytettävä, ja koska loppusijoituspaikkaa ei ole vielä löydetty.

Myönteinen päätös koskien viidettä fissioydinvoimalaa lukitsisi lisäksi kansakunnan pitkän tähtäyksen energiapolitiikan vaihtoehdottomuuteen. Vakavia panostuksia uusiin ja ympäristöystävällisempiin energiamuotoihin ei kannustettaisi ja energiansäästöyritykset muodostuisivat yhtä kömpelöiksi, mitä tuloksiin tulee, kuin tähänkin saakka.

Såsom jag i början konstaterade saknas både i den energipolitiska redogörelsen och tyvärr

även i utskottets betänkande en helhetsstrategi för energipolitiken på kort och lång sikt. Jag skall i det följande skissera några målsättningar för energipolitiken.

På kort sikt bör energipolitiken innehålla följande element:

1) En rationell energianvändning bör uppmuntras. En hållbar energiförsörjning förutsätter en minimering av miljöutsläppen. Beräkningar visar att ett införande av den s.k. minimikostnadsprincipen inom hela energiförsörjningen i utvidgad form skulle kunna leda till en minskning av elektricitetsförbrukningen med 16 terawattimmar per år, dvs med en fjärdedel av landets konsumtion. Minimikostnadsprincipen utgår bl.a. från att alla kostnader och alternativ i energiförsörjningen beaktas. Sålunda är det oftast billigare att investera i energisparande apparatur och teknik än i tilläggskapacitet för energiproduktion.

2) Vi måste skapa förutsättningar för en utveckling mot det ideala energisamhället bl.a. genom kraftigt ökad forskning och utveckling inom alla potentiella rena och förnyelsebara energikällor. Även om en del positivt har skett och sker, ligger vi långt efter t.ex. Sverige.

3) Så kallade miljöskatter måste införas. Det är sannolikt endast via miljöskatter på skadliga utsläpp, motsvarande de kostnader dessa förorsakar och förväntas förorsaka samhället i framtiden, som en ekonomiskt rättvis jämförelse mellan olika energikällor kan göras. Även om en exakt uppskattning av i synnerhet framtida kostnader är omöjlig, bör riktgivande kostnader tas i bruk.

På lång sikt bör målsättningarna vara följande:

1) Energi skall produceras med möjligast små effekter på miljön och människors hälsa.

2) Energi skall produceras möjligast säkert.

3) Energi skall produceras möjligast billigt, dock så att priset täcker alla kostnader som produktionen orsakar, inklusive eventuella kostnader för samhället i framtiden. Vi måste vara beredda att betala för oss idag och inte lämna räkningen åt morgondagens generation.

4) Det skall finnas tillräckligt med energi för både privat och industriell konsumtion.

Luonnollisestikaan näihin tavoitteisiin ei päästä hyvin pitkään aikaan. Muutokset eri energialähteiden käytössä tapahtuvat kokemuksen mukaan hyvin hitaasti. Globaalisesti tarkasteltuna on epätavallista, että eri primäärienergiamuotojen kulutusosuuden muutokset ovat suurempia kuin 0,25 prosenttiyksikköä vuodessa. Tämän vuoksi kestääkin kymmeniä vuosia, ennen kuin kestävään energian käyttöön on päästy. Tämän vuoksi on ratkaisevaa, että teemme valintamme nyt.

Selvää lienee, että tulevaisuuden sähkön ja lämmön tuotannon tulee perustua auringosta virtaavaan energiaan. Jo nykyään noin 24 prosenttia Suomen kuluttamasta energiasta on uusiutuvaa ja perustuu puuperäisiin polttoaineisiin ja vesivoimaan. Vesivoima on jo suhteellisen pitkälti rakennettu, minkä vuoksi kasvun mahdollisuuksia on bioenergian piirissä. Suora aurinkoenergia sekä lämmön imeytymisenä että fotoelektrisenä vaikutuksena on hyvin edustettuna huomispäivän yhteiskunnassa. Tiedämme, että auringosta maahan saapuva energiateho on noin 20 000 kertaa suurempi kuin käyttämämme teho. Energiaa siis riittää. Suoran aurinkoenergian kaksi tämän hetken ongelmaa on, että se on toistaiseksi liian kallis ja että sitä on meillä yleensä saatavana silloin, kun sitä vähiten tarvitaan. Suoran aurinkoenergian varastointi- ja siirtotekniikkaan panostamiseen onkin tarpeen.

Tuulivoimalla on meillä laskettu olevan potentiaali, joka vastaa 10:tä prosenttia nykyisestä sähkön kulutuksesta. Olisikin edelleen tarpeellista kehittää tuulivoimaa suuntautuen erityisesti koviin pakkasolosuhteisiin soveltuviin voimaloihin.

Maalämpö on myös Suomessa tulevaisuuden mahdollisuus, jonka soveltuvuutta energialähteeksi meillä kannattaa tutkia paremmin.

Myös ydinvoima fuusioenergiana voi olla tulevaisuuden energialähde, kun kaikki sen käyttöön liittyvät ongelmat on ratkaistu.

Herra puhemies! Mietinnössään talousvaliokunta edellyttää, että hallitus tekee tarpeelliset energiapoliittiset ratkaisunsa, perusvoima mukaan lukien, viivyttelemättä ja että hallitus antaa esityksensä mahdollisimman pian sen jälkeen eduskunnan ratkaistavaksi eduskunnan toimivaltaan kuuluvilta osin.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä yhtyy tähän. Edellä sanotusta käy selvästi esiin, että eduskuntaryhmän selkeä enemmistö vastustaa viidennen ydinvoimalan rakentamista. Enemmistö on vakuuttunut, että vakava ja puolueeton selvitys maakaasuvaihtoehdosta verrattuna viidenteen ydinvoimalaan päätyy maakaasuvaihtoehdon eduksi, kun kaikki tulevat kustannukset otetaan huomioon.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa lisäksi viitata Pohjoismaiden pääministereiden ns. Bornholmin julistukseen, jossa mm. energiayhteistyö nostetaan yhdeksi pohjoismaiseksi painopistealueeksi.

Herr talman! I sitt betänkande förutsätter ekonomiutskottet att regeringen fattar sina energipolitiska avgöranden utan dröjsmål även i fråga om baskraften samt avlåter en proposition för att avgöras av riksdagen till de delar som hör till dess behörighet. Svenska riksdagsgruppen omfattar detta. Av ovanstående framgår tydligt att en klar majoritet av riksdagsgruppen motsätter sig ett byggande av det femte kärnkraftverket. Majoriteten är övertygad om att en seriös och opartisk utredning av naturgasalternativet i jämförelse med det femte kärnkraftverket utfaller till naturgasalternativets fördel, då alla framtida kostnader beaktas. Svenska riksdagsgruppen önskar dessutom hänvisa till de nordiska statsministrarnas s.k. Bornholmsdeklaration, där bl.a. energisamarbetet lyfts fram som ett nordiskt tyngdpunktsområde.

Ed. P a l o h e i m o : Herra puhemies! Vihreät yhtyvät talousvaliokunnan mietinnössä esitettyyn käsitykseen siltä osin, että hallituksen selonteosta puuttuu selkeä kanta lähitulevaisuuden energiaratkaisuihin. Valiokunnan havainto, että selonteosta puuttuvat eri energiamuotojen taloudellisuusvertailut ja ainakin osittain energiavaihtoehtojen reaaliset hyödyntämismahdollisuudet, on myös oikeaan osunut.

Sen sijaan valiokunta on jättänyt mainitsematta, että selonteosta puuttuvat myös pitkän tähtäyksen energiaratkaisut. Edelleen valiokunta ei esitä mietinnössään edes menetelmiä, joilla energiamuotojen taloudellisuusvertailuja tulisi tehdä. Hallituksen opastaminen hyödyntämismahdollisuuksien erittelyyn jää valiokunnalta niin ikään tekemättä. Näin ollen tärkeimmissä kysymyksissä valiokunnan mietintö on puutteellinen samalla tavoin kuin itse hallituksen selontekokin. Mietinnössä olisi voinut esittää valiokunnan oman energiastrategian eikä ryhtyä erilaisten osittain itsestäänselvien näkökohtien luettelemiseen, koska juuri näkökohtien keskinäisen ristiriidan ja tärkeysjärjestyksen ratkaiseminen on asiassa ongelmallisinta ja olennaisinta. Lopuksi valiokunta viittaa muiden valiokuntien kannanottoihin vastustamatta niitä tai yhtymättä niihin. Tämäkin asenne osoittaa samaa päättämättömyyttä kuin itse hallituksen selonteko.

Joitakin sanoja maailman laajuisesta energiastrategiasta. Mietinnössä ei käsitellä energiaongelmaa maailman laajuisena kysymyksenä. Se olisi välttämätöntä paitsi globaalin vastuun kannalta myös siitä syystä, että suomalainen energiaratkaisu on maailman laajuiseen ratkaisuun pääsemättömästi sidoksissa. Tuossa yhteydessä olisi tullut todeta:

1) Fuusioenergian käyttöönotto lykkäytyy ajankohtaan, jota ennen energiaongelma pitää globaalilla tasolla ratkaista. Fuusioenergian kehittämisessä ollaan edelleen kokeiluvaiheessa. Suunnitteilla on seuraava koelaitos nimeltään Iter, jonka odotetaan valmistuvan aikaisintaan kymmenen vuoden kuluttua. Tarkoituksena on tuolloin tuottaa teholtaan noin 1 000 megawattia termistä energiaa, joka sähköksi muutettuna merkitsee edellisestä noin kolmannesta. Vaikka tekniset ongelmat saataisiin ratkaistuksi, on fuusioenergian ennustettu joka tapauksessa olevan kaupallisessa tuotannossa vasta 30 vuoden kuluttua ja silloinkin nykyiseen verrattuna kallista.

2) Fossiilisten polttoaineiden käyttö ja puun polttaminen täytyy sitoa metsänistutuksiin, koska ilmakehän hiilidioksidi ei saa lisääntyä. Ilmakehän kohtalokkaat muutokset eli kasvihuoneilmiö on pystyttävä estämään. Tämä edellyttää mittavia metsänistutuksia nieluiksi eri puolille maapalloa. Jotta nykyiset hiilidioksidipäästöt saataisiin kompensoiduksi, pitäisi maapallolle istuttaa noin 8 miljoonaa neliökilometriä metsää, mikä laskelmien mukaan maksaisi noin 3 200 miljardia markkaa. Jokainen maa pitäisi velvoittaa päästöjään vastaaviin istutuksiin.

3) Fossiilisten polttoaineiden käyttöä tulee samasta syystä vähentää. Jotta fossiilisten polttoaineiden käyttöä voitaisiin laajamittaisesti vähentää, on saatava aikaan kansainväliset tavoitesopimukset energian säästöstä kustannusarvioineen ja aikatauluineen sekä selkeä siirtyminen uusiutuvien ja saasteettomien energialähteiden käyttöön. Kansainvälinen poliittinen päätös, aurinkoenergian hyödyntämisessä tarvittavien laitteiden teollinen tuottaminen ja hinnan selkeä pudotus ovat odotettavissa tulevan vuosikymmenen aikana.

4) Ydinenergia maailman laajuisena, määrältään nykyiseen verraten moninkertaisena on torjuttava. Turvallisuus erityisesti kehitysmaissa ja ongelman pysyvyys kaikkialla ei ole hyväksyttävä. Ratkaisemattomia ongelmia ovat käyttöturvallisuuteen liittyvä ns. karkeaan inhimilliseen erehdykseen perustuva mahdollisuus, polttoaineen rajallisuus ja tekniikan väliaikaisuus, varas-

toinnin riskien, vaikka vähäistenkin, pitkäaikaisuus ja ennen muuta ydinenergiaspekuloinnin aiheuttama viivästyminen kestäviin energiaratkaisuihin siirtymisessä.

Vihreiden analyysi maapallon energiatulevaisuudesta on seuraava:

Pysyviksi, varmoiksi ja hyväksyttäviksi energiavaihtoehdoiksi jäävät jäljelle maailman laajuisessa mittakaavassa säästö, maakaasu väliaikaisena ratkaisuna, kaikki aurinkopohjaiset energiamuodot sekä eräissä poikkeustapauksissa geoterminen energia, siis lueteltuina vielä yksittäin: säästö, suora aurinkoenergia, vesivoima, tuulivoima, bioenergia, maan pintalämpö lämpöpumpulla hyödynnettynä, geoterminen energia.

Edellisistä mittavin ja merkittävin tulevaisuudessa on suora aurinkoenergia. Maailman laajuisen energiastrategian ydinkysymys onkin, kuinka pian aurinkoenergian laitteistoa voidaan tuottaa laajamittaisesti ja taloudellisesti. Vastaus riippuu käytettävien laitteiden teollisesta tuotannosta ja kytkeytyy siten tuotannon automaatioon ja sarjojen pituuteen.

Jos tehdään kansainvälinen uskottava poliittinen päätös vaikkapa EY:n puitteissa siirtymisestä aurinkoenergian käyttöön seuraavien vuosikymmenten aikana aikataulutettuna esimerkiksi seuraaviksi 20 vuodeksi, käynnistyy alalla nykyistä mittavampi investointien ja uuden tuotekehityksen aalto, joka varmasti aikaistaa ainakin vuosikymmenellä uusien energiamuotojen käyttöönottoa. Niinpä tämä kysymys ei ole viime kädessä tekninen vaan poliittinen.

Energiaongelmat on kaikkialla tiedostettu. Siksi on odotettavissa, että EY:n puitteissa tullaan edellisen kaltainen päätös ja sopimus solmimaan seuraavan vuosikymmenen aikana. Suomen pitäisi omassa energiastrategiassaan kannustaa EY:tä tällaiseen sopimukseen ja joka tapauksessa varautua siihen lähimmän vuosikymmenen aikana. Varautuminen edellyttää panostusta alan tekniseen kehitykseen, erityisesti energian varastoinnin ratkaisuun. Tässä yhteydessä on muistettava vedyn mahdollisuudet ja mittavat raaka-ainevarat, siis vedyn raaka-ainevarat.

Sekä hallituksen selonteossa että talousvaliokunnan mietinnössä olisi pitänyt ottaa selkeä kanta kysymykseen maailman laajuisesta pitkän tähtäyksen energiatulevaisuudesta.

Sitten Suomen energiastrategiasta.

Edellisen perusteella on todettava, että suomalainen energiaratkaisu on väistämättä kytkennässä maailman laajuiseen energiaratkaisuun, koska uusien energiamuotojen kehittäminen edellyttää teollisuuden kansainvälistä yhteistyötä ja Suomen pitää olla siinä mukana. Suomen energiastrategian osalta totean, että vihreät yhtyvät pääosin käsityksiin, jotka on esitetty valtiovarainvaliokunnan lausuntoon liitetyssä eriävässä mielipiteessä, maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnossa ja ympäristövaliokunnan lausuntoon liitetyssä III eriävässä mielipiteessä.

Eriteltynä seuraaviksi seitsemäksi kohdaksi on vihreiden kanta Suomen energiaratkaisuun seuraava:

1) Säästöön tukeutuvaa vaihtoehtoa täytyy lähteä yksityiskohdissaan kehittämään edelleen ja toteuttamaan. Tämä merkitsee pääpiirteissään, että ensinnäkin energian kulutusta on laskettava 2 prosenttia vuodessa ja toimenpiteet kokonaisuudessaan pitää mitoittaa tämän mukaisiksi. Esimerkiksi energiaveroa on korotettava niin paljon, että vaikutukset näkyvät selvänä kulutuksen vähenemisenä.

Toiseksi on laadittava analyysi, josta ilmenee panos — tuotos-periaatteena, miten suuria säästöjä erilaiset lainsäädännölliset määräykset, kiellot ja ohjauskeinot odotettavasti aiheuttavat. Ilman tällaista selvitystä on mahdotonta vertailla erilaisten lainsäädännöllisten keinojen tehokkuutta.

Kolmanneksi on laadittava energiataseet ja kustannustaseet kaikille merkittävimmille säästötoimille, ja nämä on julkaistava, jotta kansalaiset tietäisivät, mikä säästävä vaikutus erilaisilla teknillisillä toimenpiteillä on. Neljänneksi on laadittava selkeä alakohtainen säästöohjelma, jossa ovat eriteltyinä esimerkiksi seuraavat sektorit: kotitaloudet ja maatalous, teollisuus pääaloittain, liikenne ja rakennusten lämmitys. Ohjelmasta tulee ilmetä, millä tavoin ja miten porrastettuna päästään 2 prosentin vuosittaiseen säästöön, mitkä ovat suositeltavat tekniset toimet tuon säästön saavuttamiseksi, mitkä ovat noiden toimien kustannukset ja saavutetut säästöt aikataulutettuina, analyysi myös toimenpiteiden välillisistä vaikutuksista ja lainsäädännölliset toimet, joilla tavoitteet saavutetaan. Olennaisia ovat toimenpiteiden keskinäiset suhteet ja painotukset. Voimakkuuden tulee määräytyä saavutettujen tulosten mukaiseksi. Todettakoon tässäkin se selviö, että hallituksen eduskunnalle toimittamassa säästöohjelmassa ei edellisen kaltaista tiukan tavoitteellista ja perustavaa ohjelmaa ole esitetty.

2) Maakaasuputken rakentaminen länsisuunnasta Suomeen kustannusarvioineen on alustavasti selvitetty ja Imatran Voima, Neste ja Teollisuuden energialiitto ovat luovuttaneet asiasta kannanoton kauppa- ja teollisuusministeriölle 16.10. Siitä huolimatta, että tämä energiaselonteon palautekeskustelu haluttiin siirtää nimenomaan ajankohtaan, jossa myös edellä mainittu selvitys olisi eduskunnan käytettävissä, ei mainittua kannanottoa ollut toimitettu eiliseen mennessä eduskuntaryhmille. Vihreät saivat käsiinsä kannanoton vasta uutteran aarteenmetsästyksen jälkeen. Mistä johtuneekaan tämä piilottelu? (Ed. Kekkonen: Unohtui!)

Kannanotosta ilmenee, että Norjan kaasu voisi olla Suomen käytettävissä seuraavan vuosikymmenen vaihteessa eli samoihin aikoihin kuin suunniteltu viides ydinvoimalakin. Kannanotossa ilmaistaan, että 10.9. käydyissä neuvotteluissa on näyttänyt siltä, että ostajan ja myyjän käsitykset kaasun hinnasta poikkeavat toisistaan merkittävästi. Vihreät katsovat, että neuvotteluja maakaasuputken rakentamiseksi Norjasta Suomeen on syytä jatkaa ja selvityksissä laskettu kustannusarvio kuten muutkin asiaan vaikuttavat näkökohdat saatettava ensi tilassa eduskunnan tietoon. Tämä selvitys on saatava käyttöön ennen perusvoimaratkaisua.

3) On ryhdyttävä toteuttamaan jätepuun ja muun biomassan systemaattista hyödyntämistä. Tuotanto on pantava käyntiin käyttäen aluksi hyväksi sellutehtaiden infrastruktuuria. Vertailussa pitää ottaa huomioon yhteiskunnalliset kustannukset mukaan lukien työllistämisen tuottama nettohyöty.

Metsäntutkimuslaitoksen julkaisemassa selvityksessä nimeltään "Metsäenergia" sekä Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliiton julkaisussa "Puu energialähteenä", jotka molemmat ovat ilmestyneet tänä syksynä, on inventoitu mahdollisuudet puun käyttämiseksi energialähteenä. Kummassakin on yhtäpitävästi päädytty siihen, että Suomesta olisi kerättävissä vuosittain energian tuotantoon 10—15 miljoonaa kuutiometriä pienpuuta ja hakkuutähdettä, joka vastaisi 2—3 öljyn ekvivalenttista megatonnia energiaa, noin neljännestä nykyisestä öljynkulutuksestamme. (Ed. Kekkonen: Kuka keräilee?) — Ihmiset keräisivät. Samalla on mahdollisuus noin 20 000—30 000 työpaikan lisäämiseen. Minä ymmärrän, että tämä ei sovi esimerkiksi ed. Kekkosen strategiaan, koska ed. Kekkonen ilmeisesti katsoo paremmaksi, että työttömät ovat kotona ja miettivät asioita kuin ovat ulkona tekemässä jotain hyödyllistä työtä. (Ed. Kekkonen: Täysin väärä tulkinta!)

4) On ryhdyttävä systemaattisiin toimiin maan pintalämmön nykyistä laajemmaksi hyödyntämiseksi rakennusten lämpönenergian lähteenä. Ruotsissa on toistaiseksi sovellettu järjestelmää 4 000 asunnon lämmitykseen, mutta on arvioitu sen soveltuvan yhteensä noin 300 000 asuntoon siellä. Suomessa ei tätä kehitystä ole erityisesti kannustettu. Mikäli vastaavaan suhteeseen pyrittäisiin Suomessa, voitaisiin noin 200 000 asuntoa lämmittää melko lyhyen ajan kuluttua tällä järjestelmällä. — Ei ed. Kekkoselta tule välihuutoa tähän kohtaan? (Ed. Kekkonen: Keskustelin vihreiden kanssa juuri!) — Se merkitsisi noin 0,5 megatonnin, siis ekvivalenttisen megatonnin, säästöä öljyn kulutuksessa, 5 prosenttiyksikön lisää edelliseen arvioon. Edelleen työllisyyden hoidolle olisi toimenpiteellä suuri merkitys, koska installaatioiden rakentaminen jakautuisi eri puolille maata korkeiden työttömyyslukujen alueille.

5) On paneuduttava uusien energiamuotojen kehittämiseen nykyistä voimakkaammin. Erityistä huomiota on kiinnitettävä energian varastoinnin ongelmaan siitä syystä, että Suomessa on pitkä talvi ja pimeät yöt.

Erityisesti aurinkoenergian hyödyntäminen tulevaisuudessa on varteenotettava, uudenaikainen, saasteeton, uusiutumattomia energialähteitä hyödyntämätön tekniikan muoto. (Ed. Kekkonen: Entä varastointi?) — Tulen kohta varastointiin, ed. Kekkonen. — Aurinkopaneelien hinnan on arvioitu lähimmän vuosikymmenen aikana putoavan siten, että 50 watin paneelin saa noin 150 markalla. Kysymys on tuolloin amorfiseen piihin perustuvasta ohutkalvotekniikasta. Tällöin aurinkoenergian hinta olisi taloudellisesti kilpailukykyinen nykyisen energian hinnan kanssa. Näin tulee käymään tekniikan parantuessa vielä nykyisestään, mutta ennen muuta, koska paneeleja ja laitteistoja ryhdytään tuottamaan massatuotantona ja sarjojen pituudet nousevat monikymmenkertaisiksi nykyisestä.

Myös tuulienergian rajoitettu lisäkäyttö tuo joitakin mahdollisuuksia. Tuulienergia on jo nyt hinnaltaan kilpailukykyinen.

Energian varastoinnissa on yleisesti lähdettävä vetytekniikan kehittämisestä, mutta useita muitakin mahdollisuuksia on.

6) On luovuttava Vuotoksen altaan rakentamisesta energiakäyttöön. Tämä kysymys on ennen muuta periaatteellinen ja liittyy valtiovallan uskottavuuteen ja kykyyn suunnitella asioita

pitkällä tähtäyksellä. Jos joku hallitus vuonna 1982 on tehnyt päätöksen, että Vuotoksen allasta ei rakenneta, on päätöksestä pidettävä kiinni siinäkin tapauksessa, että rakentaminen jossain myöhemmässä vaiheessa näyttäisi jostakin näkökulmasta katsottuna edulliselta. Uskottavuus on tärkeä periaatteellinen voima. Sitä on vaalittava. Viime vuosien tapahtumat ovat luhistaneet suomalaisen valtiovallan uskottavuuden pohjalukemiin, ja se voi siitä enää vain nousta. Vuotoksen altaan rakentaminen pitää lukemat edelleen pohjamudissa. (Ed. Louekoski: Ihmiset siellä haluavat sitä!)

Lisäksi on tietysti todettava, että perusteellista ympäristöanalyysiä ei Vuotoksen altaasta ole tehty. Valtion taloudellinen tutkimuslaitos on tehnyt yhteiskuntataloudellisen kannattavuuslaskelman, joka osoittaa hankkeen kannattamattomaksi, vaikka ympäristöhaittoja ei ole vielä vertailussa otettu kunnolla huomioon. (Ed. Tiuri: Sähköstä ne eivät ymmärrä mitään!)

7) Tulen nyt ed. Tiurin lempiaiheeseen: On luovuttava viidennen ydinvoimalan rakentamisesta. Ydinvoima ei ole tulevaisuuden, vaan menneisyyden energiaratkaisu. Suomessa on neljä ydinreaktoria, eikä niistä syntyvien ydinjätteiden loppusijoitusta ole vielä päätetty. Tämä sinänsä oikeuttaisi vähintään viidennen ydinreaktorin rakentamispäätöksen siirtämiseen ajankohtaan, jolloin säteilevän jätteen koko elinkaari on hallinnassa. Mutta lisäksi todettakoon kysymyksestä seuraavaa:

Ydinenergian hinta on suurimmalta osin investoinnista maksettavaa korkoa. Koska korkotaso on tällä hetkellä maailmassa korkea, ei investointipainotteinen energiamuoto ole taloudellisesti kilpailukykyinen. Vahingosta aiheutuva korvausvelvollisuus on mitoitettu liian alhaiseksi, ja siitä syystä ydinenergian kilpailukyky on huonompi kuin laskelmissa toistaiseksi esitetty. Ydinenergiaan liittyvä, karkeaan inhimilliseen tekijään sisältyvä merkittävä riski on kaikissa todennäköisyyslaskelmissa jätetty ottamatta huomioon. Näin ollen todellinen onnettomuusriski on teoreettista riskiä huomattavasti suurempi.

Arvoisa puhemies! Ed. Vanhanen tekee tiettävästi ydinvoimaa vastustavan perustelulausumaesityksen. Siitä syystä en puutu siihen tässä, vaan tyydyn edellä esitetyn perusteella tekemään seuraavat viisi perustelulausumaehdotusta:

1) "Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu Vuotoksen altaan rakentamisesta energiakäyttöön."

2) "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy lainsäädännöllisiin toimiin vähintään 2 prosentin vuotuisen energian säästön saavuttamiseksi."

3) "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarpeellisiin toimiin maakaasuverkon lisärakentamiseksi."

4) "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarpeellisiin toimiin jätepuun ja muun biomassan energiakäytön lisäämiseksi sekä maalämmön hyödyntämiseksi."

5) "Eduskunta edellyttää, että hallitus panostaa nykyistä enemmän uusien, teknisesti kehittyneiden aurinkopohjaisten energiamuotojen kehittämiseen."

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Hautala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä linjasi energiapoliittisen selonteon lähetekeskustelussa 8.4. tänä vuonna linjaansa seuraavasti:

Hallitus laatii pikaisesti lupaamansa energiansäästöohjelman, jolla pysäytetään energian käytön kasvu ja tehostetaan energian käyttöä niin, että uudet tarpeet voidaan pääsääntöisesti sijoittaa nykyisen energiatuotannon tasolle.

Toiseksi hallituksen tulee käyttää niitä monimuotoisia hallinnollisia ja taloudellisia ohjauskeinoja, jotka parhaiten tehostavat ja vähentävät energian käyttöä, vähentävät energian tuotannosta ja käytöstä johtuvia ympäristöriskejä sekä ohjaavat yritysten ja yksityistalouksien tehokasta energian hyödyntämistä. Taloudelliset mahdollisuudet tulee taata kotimaisten ja uusiutuvien energiamuotojen nykyistä huomattavasti tehokkaammalle kehitykselle ja käytölle.

Kolmanneksi hallituksen on arvioitava uudelleen sähkön ja energian todelliset tarpeet lähivuosikymmeninä, selvitettävä perusteellisesti maakaasuvaihtoehto suurvoimalana sekä pidättäydyttävä viidennen ydinvoimalan rakentamisesta jatkaen ydinvoimaan liittyvien turvallisuus- ja jätekysymysten selvittämistä.

Neljänneksi kristillisen liiton eduskuntaryhmä edellyttää ja silloin edellytti, että hallitus ryhtyy tehokkaisiin kansainvälisesti koordinoituihin toimenpiteisiin lähialueiden, erityisesti entisen Neuvostoliiton alueen, ydinvoimaloiden

turvallisuuden tehostamiseksi ja tarvittaessa myös voimaloiden sulkemiseksi, antaa apua lähinaapureiden energiakäytön tehostamiseen sekä sopii näihin toimenpiteisiin liittyvistä maksu- ja takuujärjestelyistä.

Nyt on aika arvioida, miten nämä vaatimukset on huomioitu. Hallitus on julkistanut syyskuussa 1992 energiansäästöohjelmansa. Se on joukko toimenpide-ehdotuksia ja toiveita, joita suhteutetaan oletettavissa olevaan energian kulutukseen. Johtopäätöksissä hallitus toteaa, että ilman aktiivista energiapolitiikkaa primäärienergian kokonaiskulutus vuonna 2005 olisi 37 miljoonaa ekvivalenttitonnia energiaa, siis öljyyn suhteutettuna. Tästä kasvusta voitaisiin säästöohjelmalla leikata lähes 3 miljoonaa ekvivalenttitonnia, sähkön kulutus olisi 90 terawattituntia, josta voitaisiin säästää 5 terawattituntia eli vähentää sähkön tuotantokapasiteetin lisätarvetta noin yhdellä isolla ydinvoimalalla.

Kaiken kaikkiaan rikkidioksidin, typen oksidien ja hiilidioksidin päästöt vähenisivät parikymmentä prosenttia verrattuna vaihtoehtoon, missä tehostamistoimia ei toteutettaisi.

Säästöohjelma toisi kuluttajille 5 miljardin säästön, kuitenkin ohjelman toteuttamisen kulut olisivat miljardi markkaa vuonna 1996. Valtion osuus tästä olisi alle 20 prosenttia, ja vastaavasti ympäristöperusteinen energiavero tuottaa valtiolle moninkertaiset tulot.

Energiansäästötoimilla on työllisyyttä tukevia vaikutuksia. Välittömät työllisyysvaikutukset olisivat 2 000 henkilötyövuotta, sivuvaikutukset enemmänkin. Samalla kehittyvän tekniikan vientimahdollisuudet mm. Itä-Euroopan energiamarkkinoille olisivat huomattavat.

Muutamia reunamerkintöjä säästöohjelmaan on syytä laittaa.

Ensinnäkin voidaan todeta, että kulutuksen kasvusta se leikkaisi vähemmän kuin puolet. Todelliset ongelmat jäävät siis olemaan. Erityisesti sähköenergian kulutuksen kasvusta leikkaus olisi minimaalinen. Näin kaikki todelliset energiapäätökset jouduttaisiin joka tapauksessa tekemään, varsinkin jos emme itse sitoudu kimppakyyteihin, lämmityksen tason laskemiseen ja sähköenergialla tuotettujen hyödykkeiden ostamisen vähentämiseen.

Kysymysmerkin voi laittaa myös kahteen muuhun kohtaan: ympäristöveron tuottoon ja sen rakenteeseen. Kun tähänastisetkin toimet osoittavat, että energiaverotuksella on ensisijaisesti fiskaalinen eli valtion verotuloja kasvattava merkitys, voi kysyä, riittävätkö nämä rahat lainkaan energiansäästöinvestointeihin. Toiseksi ympäristöverojen päästöongelmia rajoittava luonne ei ole lainkaan aukoton, koska eri polttoaineiden ja polttotapojen ympäristöpäästöjä ei ole otettu riittävän ratkaisevaksi kriteeriksi veroja määrättäessä.

Arvoisa puhemies! Uusiutuvien kotimaisten ja puhtaiden energiamuotojen lisäämistä kannattavat kaikki. Keinoista vain on erimielisyyttä, kun ydinvoimakin voidaan määritellä mm. helpon varastoitavuutensa vuoksi kotimaiseksi polttoaineeksi.

Eriävässä mielipiteessään Suomen energiastrategiaksi kolme energiapoliittisen neuvoston jäsentä toteavat mm., että talvikaudella 1990—1991 Suomessa oli 1 900 megawattia ylikapasiteettia normaalin varavoimakapasiteetin päälle. Rakenteilla oli 1 055 megawattia, mm. Meri-Pori, ja eriasteisia suunnitelmia 7 000 megawatin edestä. Nämä eivät mahdu edes voimakkaan sähkön kulutuksen kasvun skenaarioon.

Nämä kolme neuvoston jäsentä esittivät keinoiksi mm. seuraavia:

— lisätään maakaasun käyttöä 1 000 megawatin sähkötehoa vastaava määrä Norjasta ja Barentsinmereltä;

— lisätään turpeen käyttöä sähkön ja kaukolämmön yhteistuotannossa;

— metsitetään käytetyt suot hiilidioksidin sitomiseksi ja turvataan hyvä loppuhoito;

— käytetään puuta lämmityksessä nykyistä enemmän. Näin säästetään tuontipolttoaineen tarvetta, vähennetään sähkön käyttöä lämmitykseen ja otetaan talteen osa nyt metsään jäävästä huikeasta puumäärästä, käyttöön tulee 15 miljoonaa kuutiometriä;

— käytetään osa peltoalasta energiaviljelyyn;

— hyödynnetään nykyisestä tehokkaammin aurinko- ja tuulienergiaa;

— poistetaan sähkön siirrosta kantaverkon käytön yksinoikeus.

Esitetyistä vaihtoehdoista voidaan olla monta mieltä. Ne ovat kuitenkin relevantteja ottaen huomioon, että tämän vuoden energiaratkaisu tehdään oikeastaan vain kahden vaihtoehdon välillä: Lisätäänkö ydinvoiman käyttöä rakentamalla viides ydinvoimala vai käytetäänkö vaihtoehtoisia ja pienimuotoisempia tuotantokeinoja? Muuta vaihtoehtoa ei ole, sillä lama-Suomessa ydinvoiman lisärakentaminen tulisi ratkaisevasti haittaamaan kaikkia muita energiainvestointeja.

Voimme kysyä: Juuttuiko maakaasu Ruotsin järville? Käyttöömme on toimitettu IVOn, Nes-

teen ja TELIn selvitys maakaasun toimittamismahdollisuuksista Norjasta. Maakaasun nimiinhän useimmat vannoivat eduskunnassa vielä viime huhtikuussa. Nyt saatu raportti kertoo, että maakaasu on juuttunut Ruotsin haluttomuuteen, suomalaisen kysynnän määrän tiettyyn epävarmuuteen ja ennen kaikkea oletettavissa olevan hinnan korkeuteen.

Työryhmä toteaa kyllä, että jatkossa maakaasu voi olla merkittävä vaihtoehto energian tuottamisen muotona. Kuitenkin se edellyttää jatkossa valtion mukanaoloa esimerkiksi mainitun putken vetävässä ja omistavassa yhtiössä. Norjan kaasua olisi aikataulullisesti Suomessa aikaisintaan vuosituhannen vaihteessa. Lisäehtona käytännössä olisi, että muu sähkön tuonti päättyisi ja muita perusvoimalaitoksia ei rakennettaisi ainakaan tarkastelujakson alkupuolella. Nyt nämä ehdot eivät siis näytä olennaisilta osiltaan toteutuvan.

Suomen energiapolitiikka ja päättäjät on siis ajettu kuvaannollisesti sanoen ytimen ja puun väliin. Ydin, atomivoiman lisääminen, tuntuu kiehtovalta varsinkin ottaen huomioon suomalaisen ydinvoiman erittäin korkean käyttövarmuuden ja turvallisuusasteen. Puun, turpeen ja erilaisten kotimaisten ja pienimuotoisten energiantuotantotapojen lisääminen tuntuu liian vaikealta.

Arvoisa puhemies! Yksinkertaistetusti sanottuna eduskunnassa valitaan kahden linjan välillä: säästämisen ja kotimaisten energiamuotojen lisäämisen ja toisaalta ydinvoiman lisäämisen välillä. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä on päätynyt tässä vaiheessa ensimmäisen vaihtoehdon kannalle. Se on vaikea tie, mutta sitä on kuljettava, kunnes luotettavat selvitykset helpomman eli ydinvoimalinjauksen turvallisuudesta voidaan saada. Parhaallakaan tahdolla siitä ei muutaman vuosikymmenen kokemuksen perusteella voi olla tietoa.

Pallottelu eri vaihtoehdoilla on kieltämättä vaikeaa. Talousvaliokunta toteaa mietinnössään: "Selonteosta puuttuu hallituksen selkeä kanta lähitulevaisuuden energiaratkaisuihin energian saatavuuden varmistamiseksi. Tämän vuoksi myös eduskunnan on vaikea muodostaa omaa käsitystään energiatarpeen kattamisesta. Selonteosta puuttuvat myös eri energiamuotojen taloudellisuusvertailut ja ainakin osittain energiavaihtoehtojen reaaliset hyödyntämismahdollisuudet. Tosin on myönnettävä, että objektiivisen hinta-, hyöty- ja haittavertailun tekeminen on vaikeaa."

Itse asiassa talousvaliokunnan mietinnössä on sama ongelma. Sehän vain toteaa valiokunnan edellyttävän: "- - että hallitus tekee tarpeelliset energiapoliittiset ratkaisunsa, perusvoima mukaan lukien viivyttelemättä. Hallituksen on annettava esityksensä mahdollisimman pian sen jälkeen eduskunnan ratkaistavaksi eduskunnan toimivaltaan kuuluvilta osin."

Linjauksista talousvaliokunta toteaa mm. seuraavaa: "Vesivoima on kotimainen, puhdas ja turvallinen energiamuoto. Valiokunnan mielestä käyttämätöntä vesivoimaa tulee hyödyntää, jos siihen ei ole lainsäädännöllisiä ja ympäristöllisiä esteitä. Vapaan vesivoiman hyödyntämisellä energian kokonaistuotannossa ei kuitenkaan ole huomattavaa merkitystä. Tarpeellista on myös selvittää, onko sellaisia vanhoja vesivoimalaitoksia, joiden käyttöä voidaan kohtuullisin investoinnein tehostaa.

Bioenergian, erityisesti puun käyttöä pyritään tehostamaan lisäämällä valtion panostusta tekniikan kehittämiseen, raaka-aineen markkinoille saamiseen ja käyttäjien neuvontaan. Valiokunnan mielestä puun käyttöä on tehostettava siellä, missä raaka-aine on lähellä taloudellisesti kannattavasti saatavissa. Puun käyttöä voidaan lisätä lähinnä pienimuotoisessa energiantuotannossa. Sillä on haja-asutusalueilla myös työllistävää merkitystä. Tämänkin energiantuotantomuodon tutkimukseen, kehitykseen ja kokeiluun on panostettava.

Ns. uusilla energiamuodoilla ei ole tällä hetkellä energiantuotannossa merkittävää osuutta. Tästä huolimatta niitä on kehitettävä perusenergiantuotannon täydennykseksi. Tekniikan kehittyessä yksittäisinä paikallisina energialähteinä niillä tulee olemaan ympäristöystävällisyytensä vuoksi merkitystä. Valiokunta pitää tärkeänä, että kiinnostavien uusien energiamuotojen, erityisesti tuuli-, maalämpö- ja aurinkoenergian hyödyntämistä pitkäjänteisesti tutkitaan, kehitetään ja kokeillaan. Tekniikkaa on pyrittävä kehittämään siten, että näillä energiantuotantotekniikoilla on reaalisen hintaisia teollisen tuotannon mahdollisuuksia sekä kaupallisia edellytyksiä kotimaassa ja ulkomailla. Uusien energiamuotojen käyttöönoton nopeuttaminen riippuu hyvin pitkälle siitä, kuinka paljon niiden kehittämiseen panostetaan varoja. - -

Monipuolinen energiayhteistyö kaikkien Suomen lähialueiden kanssa on sekä energiahuollon että ympäristön kannalta erittäin tärkeää. Suomen on pyrittävä olemaan mukana kehittämässä lähialueiden energiansiirtoverkostoja maakaasu-

putkisto mukaa lukien. Lähialueille on tarjottava suomalaisten ympäristövaatimusten mukaisesti kehitettyä energiatekniikkaa, jolla korvattaisiin vanhentunutta ja saastuttavaa paikallista tekniikkaa." Näin siis talousvaliokunta.

Voimme kysyä: Näemmekö metsää puilta? Puuperäisen energian osuus kokonaiskulutuksesta on Suomessa lähes 14 prosenttia eli enemmän kuin missään muussa teollistuneessa maassa maailmassa. Metsävarojemme runsaus antaa mahdollisuuden puun käytön tuntuvaan laajentamiseen. Runkopuun kasvu on 79 miljonaa kuutiometriä vuodessa, mutta hakkuukertymä vain noin 50 miljoonaa kuutiometriä, kokonaispoistuma hakkuutähteet ja puiden luontainen kuolleisuus mukaan lukien noin 55 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Kun metsäteollisuus rakentaa uutta jalostuskapasiteettia kotimaahan vain hitaasti ja metsien kasvu edelleen paranee, runsaasti runkopuuta ja sen ohella myös latvusmassaa olisi käytettävissä energian tuottamiseen.

Suomessa puun kilpailukyky fossiilipolttoaineiden vaihtoehtona on korkeista korjuukustannuksista ja kalliista laitosrakenteista johtuen kuitenkin heikko. Esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa puupolttoaineiden kilpailuasema on ratkaisevasti parempi, sillä fossiilipolttoaineille on sälytetty raskaita haittamaksuja. Kun edellytykset metsäenergian käytön laajenemiselle ovat Suomessakin muutoin poikkeuksellisen hyvät, yhteiskunnan tulisi nykyistä määrätietoisemmin edistää puun energiakäyttöä sekä talous- ja yhteiskuntapoliittisilla ratkaisuilla että toisaalta pitkäjänteistä tutkimus- ja kehitystyötä tukemalla.

Mitä mieltä lisäsähköstä ja ydinenergiasta? Sähkön lisärakentamista kannattavat tulevaisuuden ennakoijat arvioivat, että vuonna 2010 käytettävissä oleva sähkökapasiteetti on noin 12 000 megawattia ja rakenteilla oleva kapasiteetti noin 1 500. Kuitenkin samanaikaisesti sähkön tarve olisi yli 19 000 megawattia. Esitetyn säästötavoitteen ohella se pienenisi noin 17 000—18 000 megawattiin. Näin vielä tarvittava lisäenergiarakentamisen tarve olisi vuoteen 2010 mennessä suuruusluokkaa 4 000 megawattia.

Yhtä ja toista olemme jo tehneet ja siinä onnistuneetkin. Taitavat esitenikkarit ovat vetäneet yhteen mm. seuraavasti: "Vaikka energian kulutuksemme asukasta kohden on ilmastomme ja energiavaltaisen teollisuutemme vuoksi korkeimpia Euroopassa, energian käytön hyötysuhde on kuitenkin erinomainen. Suomalaiset ovat valistuneita kuluttajia, rakentaminen laadukasta ja energian tuotantomme tehokasta. Käytännön esimerkin tästä tarjoaa pientalon energian kulutus, joka on aurinkoisessa ja lämpimässä Italiassa samaa suuruusluokkaa kuin Suomessa. Maamme energian tuotanto on osoittanut tehokkuutensa myös käyttämällä sähkön ja lämmön yhteistuotannon mahdollisuuksia yhdyskunnissa esimerkillisesti hyväksi. Suomi onkin kaukolämmön hyödyntämisessä maailman ehdoton ykkönen. Kun poistamme turhan kulutuksen ja otamme käyttöön kaikki taloudellisesti kannattavat energiansäästökeinot, voimme tehostaa energian käyttöä noin 10 prosenttia seuraavan 10 vuoden aikana. Tämä hidastaa kulutuksen kasvua mutta ei pysäytä sitä."

Ydinenergiasta voidaan olla kovin eri mieltä. Kun valiokunnassa jaettu syöpä- ja päästövertailu osoittaa, että ydinvoimaa turvallisempaa ja saasteettomampaa energiamuotoa ei olisikaan, niin samaan aikaan saadaan tiedotteita, joissa pelkästään uraanikaivosten radonkaasun säteilyä ja uraanimalmin erottamisesta aiheutuvia kuona-aineita voidaan pitää merkittävänä saasteongelmana.

Luonnonsuojelijat marssittavat avuksi amerikkalaisen Worldwatch-instituutin selvityksiä. Instituutti on tullut siihen johtopäätökseen, että metsäenergian käyttö on ekologisesti ja taloudellisesti kestävin energiantuotantotapa Suomessa. Kokonaistaloutemme kannalta metsäenergian hyödyntämisellä on kiistattomia etuja ja metsäenergian käyttö on todellinen vaihtoehto ydinvoiman lisärakentamiselle. Ydinvoiman lisärakentamisen perusteena käytettävät talousennusteet energian käytön huimasta noususta ovat ristiriidassa kestävän kehityksen periaatteen kanssa. Pitkällä aikavälillä kotimaiseen, pienimuotoisempaan energian tuotantoon panostaminen on kestävämpi ratkaisu ja tuo työpaikkoja ja verotuloja tasaisemmin eri kunnille. Luonnonsuojelijat viittaavat Worldwatch-instituutin tutkijoiden arvioihin siitä, että investoitaessa energian säästöön ja uusiutuvien energialähteiden kehittelyyn ja käyttöön ottoon voidaan hiilidioksidipäästöjä vähentää jopa seitsemän kertaa tehokkaammin kuin ydinvoimaan investoimalla. Tällaista havaintoa ei pidä sivuuttaa välinpitämättömästi.

Energianeuvoston jäsenet toisaalta muistuttavat, että muutaman ydinvoimalan lisärakentaminen ei kuitenkaan auta globaaliin kasvihuoneilmiöön. Sama raha käytettynä energian sääs-

töinvestointeihin, yhdistettyyn sähkön ja kaukolämmön tuotantoon, maakaasun lisäkäytön turvaamiseen uuden putkiyhteyden avulla sekä uusiutuvan energian käyttöön ottoon tuo paremman tuloksen.

Siksi näyttää, että lama ja toivon mukaan kehittyvät uudet tekniikat rientävät auttamaan meitä energiaumpikujasta.

Rouva puhemies! Olemme saaneet kansantaloudellisesti hyvän harkinta-ajan suurten energiaratkaisujen osalta. Tunnetussa kahden ministerin varjomietinnössä todettiin sattuvasti mm., että "arviot metsäteollisuuden sähköntarpeen huomattavasta lisääntymisestä perustuvat suurelta osin 1980-luvun lopun talouspoliittisesti ylikuumenneessa tilanteessa syntyneisiin laajennussuunnitelmiin".

Paperiteollisuuden tuotantomenetelmiä voidaan kehittää myös vähemmän sähköä käyttävään suuntaan. Myös paperin ostajien, kuten Saksan, valmisteilla olevat tiukat ympäristönormit jätepaperin käyttöineen tuovat uusia elementtejä energian käytön tulevaisuuteen.

Jos hallitus tuo lähikuukausina suuria energiaratkaisuja eduskunnan päätettäväksi, on kristillisen liiton eduskuntaryhmä valmis linjanvetoihin. Silti toivomme, että hallitus ottaisi nyt reippaan lama-aikalisän, sillä signaalit markkinavoimille voitaisiin nyt hetkeksi unohtaa ja tyytyä siihen, mitä on.

Arvoisa puhemies! Nyt on valittava kotimaisen, monimuotoisen, uusiutuvan energian tie yhdistettynä maakaasun käytön lisäämiseen. Säästöihin meidät kai on pakotettava kepillä ja porkkanalla.

Ed. Jurva: Arvoisa puhemies! Hallituksen energiapoliittisesta selonteosta käytiin huhtikuussa varsin laaja lähetekeskustelu, jolloin SMP:n eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuorossa tuotiin laajasti esille puolueemme energiapoliittiset näkemykset ja vaihtoehtoiset linjaukset hallituksen selontekoon verrattuna.

Kannan ottaminen hallituksen selontekoon oli tuolloin niin kuin nytkin erittäin vaikeaa, sillä selonteossa ei ole esitetty selkeää kantaa tai linjausta tulevien vuosien ja vuosikymmenten energiaratkaisuihin maassamme. Siinä on tyydytty lähinnä luetteloimaan ja selostamaan tämänhetkisiä eri energiavaihtoehtoja ja -muotoja ilman, että olisi vedetty linjoja tai esitetty selkeitä laskelmia eri vaihtoehtojen taloudellisuuden ja käyttökelpoisuuden välillä.

Tämän joutuu myös talousvaliokunta toteamaan mietinnössään, samalla kun se valittaa ns. maakaasuputkiselvityksen viipymistä. Kun eräästä olennaisesta perusvoimaratkaisusta ei ole käytettävissä luotettavaa kustannus- ja kannattavuuslaskelmaa muihin perusvoimavaihtoehtoihin verrattuna, on tulevaisuuden energiahuoltomme kannalta ensiarvoisen tärkeän perusvoimaratkaisun tekeminen muutoin kuin henkilökohtaisen käsityksen pohjalta tällä hetkellä lähes mahdotonta. Tarvittavat tiedot on kuitenkin saatava kansanedustajien käyttöön ennen kuin voidaan tehdä päätökset mahdollisista perusvoimaratkaisuista.

Kuten ryhmäpuheenvuorossamme keväällä jo todettiin, selonteosta on rivien välistä luettavissa myönteinen asenne viidennen ydinvoimalan rakentamiselle. Parhaiten tämä käy selville siitä, että selonteossa liioitellaan tulevaa sähkön tarvetta ja olemassa olevaa sekä syntyvää tuotantokapasiteetin vajausta. On täysin luonnollista, että suomalaisen teollisuuden energian tarve on pystyttävä turvaamaan niin häiriöttömästi, ettei energian saanti muodosta estettä mahdolliselle tuotannon lisäämiselle tai kehittämiselle. Näyttää näet siltä, että Suomen talouden tuleva kehitys ja sen taso määräytyvät lähivuosina ja ehkä jopa vuosikymmeninä pitkälti vientiteollisuutemme kilpailukyvyn perusteella. Se edellyttää luonnollisesti määrällisesti riittävän ja ennen kaikkea hinnaltaan kilpailukykyisen energian saantia teollisuudelle. Kuten jo edellä kuitenkin totesin, hallituksen selonteossa esitetyt näkemykset tulevasta energian tarpeesta ovat tämän kaiken huomioon ottaenkin ylimitoitettuja ja tarkoitushakuisia.

Hallituksen asettama selvitysmies on saamassa vähitellen työnsä valmiiksi Norjan maakaasukentiltä vedettävästä maakaasuputkesta. Ennakkotietojen mukaan hänen selvityksessään tullaan toteamaan, ettei kyseinen Ruotsin kautta kulkeva kaasuputki tulisi olemaan kilpailukykyinen perusvoimavaihtoehto. Mielestämme kyseisen kaltainen ennakkotiedon julkisuuteen vuodattaminen antaa jo olettaa, että selvitys on laadittu tarkoitushakuisesti siten, ettei siinä ole huomioitu seikkoja, jotka ehkä puhtaan taloudellisesti tarkasteltuna painavat vaakakupissa vähän, mutta ovat ratkaisun ympäristöystävällisyyden ja saasteettomuuden kannalta tärkeitä.

Mikäli Norjasta saatava maakaasu pystyttäisiin tuomaan Suomeen edes kohtuullisesti ydinvoimalla tuotettua energiaa kalliimmalla, olisi mielestämme kyseinen vaihtoehto kuitenkin kokonaisuudessaan parempi. Maakaasun puhtaut-

ta eivät mitkään piirit aseta kyseenalaiseksi, (Ed. Tiuri: Miten ihmeessä?) mutta tähän saakka kyseisen energiavaihtoehdon saatavuuden epävarmuus on rajoittanut sen laajempaa käyttöä maassamme. Mikäli nyt selvityksen alla oleva vaihtoehto toteutettaisiin ja kaasuputki Norjasta Suomeen rakennettaisiin, tulisi saatavuus varmaksi kaikissa olosuhteissa, ja samalla kahdesta eri lähteestä ostettaessa tulisi mukaan myös kilpailuasetelma. Tämä olisi varmasti omalta osaltaan parantamassa maakaasun mahdollisuuksia kilpailla tasaväkisesti kannattavuudessa muiden perusvoimavaihtoehtojen kanssa ainakin pitemmällä tähtäimellä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen selvän enemmistön johdonmukainen pyrkimys näyttää siis olevan saada maahamme rakenteille lisäydinvoimalakapasiteettia mahdollisimman nopeasti. Hallitus ei todellisuudessa edes halua nähdä muuta vaihtoehtoa. Selkeimpänä perustelunaan ydinvoimalapäätöksen paremmuudesta hallitus käyttää sitä, että ydinvoimalla tuotettu sähköenergia olisi kaikkein edullisinta. Näin voidaankin ehkä todistaa, mikäli suljetaan silmät useilta käytännön tosiasioilta.

Hallitus ei laskelmissaan ota esimerkiksi huomioon sitä, ettei ydinvoimalainvestointia, joka suuruusluokaltaan lähentelee 10:tä miljardia markkaa, pystytä rahoittamaan edes kansainvälisiltä markkinoilta saatavalla rahalla väitetyllä 5 prosentin korolla. Suomen tämänhetkinen tyhjätaskun maine nostanee todellisen korkoprosentin varmasti 10 prosentin tienoille. Pelkästään tämä vie merkittävästi pohjaa pois hallituksen ydinvoimalamyönteisiltä laskelmilta.

Tämän lisäksi tulevat kuvaan mukaan Eta- ja mahdollisesti EY-jäsenyyden mukanaan tuomat ydinvoimalaitosten vastuukysymysten yhtenäistämiset muiden EY-maiden kanssa. Tällä hetkellä suomalaisten ydinvoimaloiden vastuu mahdollisen onnettomuuden sattuessa on suuruusluokaltaan 1—2 miljardia markkaa. Tätä suuremmat korvaukset tulisivat valtion varoista maksettaviksi. EY-maissa ydinvoimaloiden vastuu ulottuu määrältään huomattavasti korkeammalle ja näin ollen tulee myös hinnaltaan huomattavasti kalliimmaksi. Mikäli myös suomalaiset ydinvoimalat joutuvat nostamaan vastuunsa eurooppalaiselle tasolle, tulevat myös siitä aiheutuvat kustannukset kohoamaan olennaisesti tämänhetkisestä tasostaan. Tämä tulee merkitsemään myös ydinvoimaloiden ns. kannattavuuden merkittävää heikkenemistä hallituksen laskelmien esittämästä tasosta.

Kolmantena heikkoutena hallituksen ydinvoimalamyönteisessä kannassa on edelleenkin avoin ydinvoimaloiden jätekysymys. Tähän saakka suomalaiset ydinvoimalat ovat hoitaneet jätteensä kahdella tavalla. Loviisasta tulleet ydinjätteet on kuljetettu pois suomalaisten silmistä Uralin taakse keskelle Siperian saloja. Siellä sijaitsevan ydinjätelaitoksen kunnosta ja sen aiheuttamista ympäristöongelmista kuultiin laitokseen tutustuneilta norjalaisilta, jotka olivat viikko sitten kertomassa eduskuntaryhmille näkemästään. Kertomukset niistä seurauksista, joita myös suomalaisten ydinvoimaloiden jätteet kyseisellä paikkakunnalla ja sen ympäristössä ovat aiheuttaneet eivät olleet mieltä ylentäviä.

Meille suomalaisille on tietysti suhteellisen näppärä ja houkutteleva ratkaisu, jos voimme sysätä ydinjätteemme venäläisten riesaksi, mutta pitkällä tähtäimellä ja maailman laajuisen ympäristövastuun kannalta tämä on erittäin lyhytnäköistä ja arveluttavaa. On täysin mahdollista, että suomalainen virtanen syö Loviisan ydinvoimaloiden jätteiden aiheuttamaa radioaktiivista päästöä muutaman kuukauden tai vuoden viipeellä valintamyymälästä ostamistaan kalapuikoista. Tämä on mahdollista, koska mm. norjalaiset pyytävät kalaa Barentsinmereltä, jonne venäläisten ydinjätteiden käsittelylaitoksista pääsevät jätevedet jokia pitkin valumaan. Lyhyesti sanottuna: ympäri käydään ja yhteen tullaan, sanoi isotooppi lautasella.

Olkiluodon ydinvoimaloiden jäteongelma on ratkaistu suomalaisille erittäin tyypillisellä tavalla eli siirtämällä asian ratkaiseminen tulevaisuuteen. Jätteiden varastoiminen väliaikaistiloissa ei pitemmän päälle kuitenkaan onnistu. Mikäli lisäkapasiteettia tultaisiin rakentamaan juuri Olkiluotoon, kuten kauppapoliittiset asetelmat Ruotsin kanssa näyttävät hävittäjäkaupan sivu suun menemisen jälkeen edellyttävän, tulisi ongelma entisestään paisumaan.

Tarvitaan siis ydinjätteiden varaston rakentaminen Suomen maaperälle tai itse asiassa maaperään. Tämä ei kuitenkaan ole ongelmatonta siksi, ettei juuri yksikään suomalainen kunta halua vuosisadoiksi ja vuosituhansiksi kuolemanvaarallisia myrkkyjä kallioperäänsä. Toki suomalainen peruskallio on maailman vakaimpia, mutta kuten olemme lehdistä voineet lukea, on maanjäristysten mahdollisuus myös Suomessa todellinen. Viimeisimmistä kalliolaattojen aiheuttamista maankuoren repeämistä ja painumista ei ole kovinkaan monia satoja vuosia. Näin ollen on otettava huomioon ydinjätteen

radioaktiivisena säilymisen pitkä kesto. Lataamme jalkojemme alle tulevia polvia varten omaa pientä ydinpommiamme. SMP:n mielestä tämä ei ole oikein tulevia suomalaisia sukupolvia kohtaan.

SMP:n mielestä ydinvoimalla tuotetun energian edullisuus on jo edellä olleiden erittäin vahvojen perusteiden nojalla asetettu kyseenalaiseksi. Olemme sitä mieltä, että tällä hetkellä maassamme toimivat ydinvoimalat ovat meille enemmän kuin tarpeeksi ja lisäenergian tarve on pystyttävä tyydyttämään muilla energiamuodoilla sekä myös hallituksen mainostamalla energian säästämisellä. Toiminnassa olevat ydinvoimalat kannattaa luonnollisesti käyttää loppuun huolehtien kuitenkin niiden turvallisuuden jatkuvasta kehittelystä. Uusien ydinvoimalayksikköjen rakentamiseen puolueellamme on selkeän kielteinen kanta. Tästä meillä on ensimmäisenä puolueena tehty yksiselitteinen puoluekokoustason päätös.

Arvoisa puhemies! Tämän jälkeen herää tietysti kysymys, millä lisäenergian tarve pystytään tulevina vuosina tyydyttämään. Emme suinkaan halua kieltää sitä, etteikö maassamme tarvittaisi energiaa lamasta huolimatta myös tulevaisuudessa ja etteikö sen tarve tulisi myös tämänhetkisestä tasosta kasvamaan.

Otin jo alussa esille kantamme maakaasuun ja epäilymme siitä, että ns. maakaasuselvitys on varsin vahvoin ennakkoasentein maustettuna laadittu. Norjalaisen maakaasun suhteen olemme siinä mielessä epäkiitollisessa tilanteessa, että ratkaisun tekemisellä on melkoinen kiire. Jos nyt hallituksen selvityksen perusteella kieltäydymme ostamasta norjalaista maakaasua tai siirrämme ratkaisun uuden selvityksen tai muun viivyttelyn ansiosta tulevaisuuteen, on hyvin mahdollista, että jäämme kokonaan ilman Haltenbankenin alueelta saatavaa kaasua. Tämä johtuu siitä, että norjalaisilla on kaasulleen tiedossa muitakin ostajia kuin suomalaiset. Heidän ei kannata odottaa meidän jahkailujamme ja selvityksiämme loputtomiin.

Energiaratkaisut on tarvittaessa mahdollista tehdä myös puhtaasti kotimaisiin energialähteisiin nojautuen. Suomessa energian huolto on rakennettu eurooppalaisittain tarkasteltuna kiitettävän useisiin eri energialähteisiin perustuvaksi. Emme ole liian riippuvaisia yhdestä ainoasta energiamuodosta, vaan olemme pystyneet hajauttamaan energian tuotannon riittävän laajaalaiseksi ja monipuolisella raaka-aineella tapahtuvaksi. Tulevaisuutta ajatellen tämä on erittäin viisaasti valittu linjaus, sillä raaka-aineiden saatavuudessa voi tapahtua merkittävää heikkenemistä joko väliaikaisesti tai pysyvästi eri raaka-aineiden tuotantoalueilla tapahtuvien yhteiskunnallisten tai kauppapoliittisten muutosten takia. Myös ympäristönsuojelullisista syistä saatetaan joutua energian tuotannossa muuttamaan painopisteitä.

Ongelmat energian tuotannossamme keskittyvät pitkälti siis siihen tosiasiaan, että tuontienergialla on liian suuri osuus koko tuotannostamme. Peräti noin 70 prosenttia koko energian tuotannosta tapahtuu tuontienergian turvin. Varsinkin ajatellen maamme tämänhetkistä surkeata taloudellista tilannetta tulisi kyseistä prosenttilukua voida olennaisesti alentaa. Tavoitteena tulisi olla tilanne, jossa vähintäänkin puolet energiasta tuotettaisiin kotimaisilla energiamuodoilla. Tuolloin energian saatavuuden kriisiherkkyys vähenisi ja toisaalta kotimaisen työn osuus ja määrä kasvaisi sekä valuuttaa säästyisi muuhun käyttöön.

Hallitus pyrkii korjaamaan tätä seikkaa sillä näppärällä kansainväliseksi käytännöksi ristityllä ratkaisulla, että se laskee ydinvoimalla tuotetun energian olevan kotimaisella energialähteellä aikaansaatua. Mielestämme tämä tarkastelukulma on väärä. Ensiksikin ydinvoimalat tuotetaan aina ulkomailta ja näin ollen niiden laitteistot ovat merkittävältä osaltaan muualla kuin Suomessa valmistettuja. Myös osa rakennustyöstä tapahtuu ulkomaisin voimin eikä näin ollen täysimääräisesti työllistä suomalaisia rakentajia. Ydinvoimaloiden polttoainetta ei myöskään tuoteta Suomessa, vaan se tuodaan ulkomailta valmiiksi rikastettuna. Näin ollen on varsin käsittämätön se väite, että ydinsähkö olisi kotimaista energiatuotantoa. Katsomme, että kotimaiseksi energialähteeksi voidaan hyväksyä vesivoima, puuenergia, turve, tuuli- ja aurinkovoima, bioenergiat ja muut sellaiset energialähteet, jotka sijaitsevat Suomen alueella tai maaperässä.

Kotimaisiin raaka-aineisiin perustuvan energian tuotannon kehitystoimintaa on maassamme harjoitettu jo kauan ja siinä on päästy osittain jopa erinomaisiin tuloksiin. Valitettavaa on se, että valtio on panostanut vähän määrärahoja tähän tutkimus- ja tuotekehittelytoimintaan. Panostukset ovat olleet vähäisiä varsinkin verrattuna esimerkiksi ydinvoiman kehittämiseen ja ennen kaikkea sen markkinoimiseen käytettyihin määrärahoihin. Puun, turpeen, tuuli- ja aurinkoenergian sekä biomassan hyväksikäytön lisäämistä ollaan tästä huolimatta jatkuvasti suunnittelemassa ja siihen tarvittavia laitteistoja

kehittämässä. Mutta tämänhetkinen vauhti on mielestämme liian hidas verrattuna olemassa oleviin mahdollisuuksiin ja ennen kaikkea energiatarpeeseen.

Parhaassa asemassa on perinteisen suomalaisen energialähteen eli puuraaka-aineen hyväksikäyttö energian tuotannossa. Tämän on myös talousvaliokunta todennut mietinnössään ja huomioinut puun käytön lisäämismahdollisuudet. Tämänhetkisestä noin 12 prosentin osuudesta energiatuotannossa on puuraaka-aineen osuutta mahdollista nostaa useilla prosenteilla. Tämä voi tapahtua joko metsiimme tällä hetkellä jäävän hakkuujätteen avulla tai sitten nykyisin hakkaamatta jäävän metsän kasvun käyttämisellä energian tuotantoon. Puuraaka-aineen polttaminen energiatuotannossa on nimenomaan Suomessa myös ympäristön kannalta vaaratonta, koska polttamisesta vapautuva hiilidioksidi sitoutuu laajoihin kasvaviin metsiimme takaisin. Näin ollen luonnonmukainen ketju toimii tämän raaka-aineen käytön osalta kaikkein parhaiten. (Ed. Tiuri: Entä noki ja savu?)

Toisena kotimaisena merkittäviä lisämahdollisuuksia antavana energialähteenä on turve. Tällä hetkellä sen osuus energian tuotannostamme on noin 5 prosenttia, mutta määrää olisi mahdollista nostaa olennaisesti tämänhetkisestä. Lisäksi turvevoimalaitokset soveltuvat mitä parhaiten asutuskeskusten välittömään läheisyyteen, koska ne pystytään rakentamaan vastapainevoimaan perustuvina hyötysuhteen noustessa silloin peräti 60—70 prosenttiin. Näin suureen hyötysuhteeseen ei ole mahdollista päästä muiden kuin maakaasuvoimaloiden avulla. Lisäksi Suomen turvevarat ovat erittäin suuret ja turvesoiden käyttö hyötytarkoituksiin myös polttoturpeen talteenottamisen jälkeen on hyvin yksinkertaista ja halpaa.

Turvetta voidaan pitkälti verrata puuraaka-aineeseen siinä mielessä, että Suomen suot kasvavat tällä hetkellä nopeammin, kuin turvetta korjataan soilta energian tuotannon tarpeisiin. Turvesuot ovat siis uusiutuva energiamuoto, jossa kasvu ylittää käytön. (Ed. Tiuri: 1 000 vuodessa!) Turvevoimalaitoksien ei myöskään tarvitse olla niin saastuttavia energiamuotoja, kuin vastustajat haluavat väittää. Suomalainen puhdistustekniikka on maailman huippuluokkaa, ja sitä ollaan jatkuvasti kehittelemässä entistä paremmaksi. Saastepäästöjä pystytään nykyisestä tasosta vielä olennaisesti alentamaan ja ennen kaikkea tämän tuotekehittelyn avulla luodaan myös uusia vientimahdollisuuksia turveraaka-ainetta omaaviin maihin.

Muista uusiutuvista ja luonnonmukaisista energiavaihtoehdoista on todettava se, että niin aurinko-, tuuli- kuin bioenergiankin hyväksikäytöllä on vielä monia vaikeuksia ratkaistavanaan, ennen kuin niitä voidaan laajamittaisesti ja kilpailukykyisesti käyttää hyväksi. Nämä vaikeudet ovat kuitenkin pelkästään hyviä haasteita tiedemiehille ja tuotekehittelylle. On täysin varmaa, että kyseisten energialähteiden hyväksikäyttö tulee tulevina vuosikymmeninä olemaan huomattavasti nykyistä laajempaa ja kannattavampaa.

Näin ollen meidän ei tule karsia myöskään nykyisin vielä kaukaisilta tuntuvia energiavaihtoehtoja pitkän tähtäimen suunnittelussa, vaan luottaa enemmän ihmisen järjen mahdollisuuksiin teknisten ratkaisujen kehittäjänä ja parantajana. Siksi on mielestämme kyseenalaista, että tulevien vuosikymmenien energiahuoltoa suunnitellaan pelkästään ydinvoiman varaan unohtaen, että maailmalla tehdään kehitystyötä jatkuvasti uusien, entistä vaarattomampien, saasteettomampien ja luonnonvaroja säästävämpien energiatuotantomenetelmien löytämiseksi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi muutama sana energian säästämisestä ja energiaverosta. Talousvaliokunnan mietintöön ja siinä oleviin lausuntoihin liitetyissä vastalauseissa ja eriävissä mielipiteissä korostetaan useita sellaisia seikkoja, joihin myös SMP voi yhtyä. Tämä koskee lähinnä uusiutuvien energiamuotojen nykyistä laajempaa hyväksikäyttöä ja maakaasun perusvoimavaihtoehdoksi valitsemisen tärkeyttä. Lisäksi olemme iloisia siitä, että vuosien saatossa maahamme on tullut myös muita ydinvoimakielteisiä puolueita.

Emme kuitenkaan voi olla yhtä mieltä niistä näkemyksistä, joita vihreät ja myöskin Ahon hallitus ovat esittäneet ns. ympäristö- ja saasteveroista. Mielestämme pääsääntönä energian saasteveroissa tai ympäristöpohjaisissa veroissa tulee olla sen, että saastuttaja maksaa veroina ympäristölle aiheuttamansa haitan. Valitettavasti tämä periaate ei tunnu sopivan sen enempää hallitukselle kuin vihreillekään. Heidän näkemyksensä on se, että energiaveroilla kerätään kansalaisilta niin paljon, että energian hinta saadaan tavalliselle kuluttajalle ylivoimaisen kalliiksi. Kun sitten kuluttajalla ei ole enää energian korkean hinnan vuoksi mahdollisuutta käyttää energiaa haluamaansa määrää, on päästy ns. energian säästössä haluttuun tavoitteeseen. (Ed.

Paloheimo: Oikein!) Tämä on mielestämme kansalaisia kohtaan epäoikeudenmukainen linja. Tavallinen suomalainen kuluttaja ei tahallaan tuhlaa energiaa, vaan jo nykyisilläkin energian hinnoilla hän pyrkii säästämään niin paljon kuin käytännössä on mahdollista. (Ed. Paloheimo: Ei pidä paikkaansa!)

Mikäli jatketaan hallituksen nyt toteuttamalla bensiinin hintojen 10 prosentin korotuslinjalla ja sitä täydennetään sähköveron kaltaisella ylimääräisellä energiaverolla, tullaan tilanteeseen, jossa kuluttaja ei yksinkertaisesti enää voi käyttää sähköä tai polttoaineita edes kaikkein tarpeellisimpiin tarkoituksiin. (Ed. Paloheimo: Ei tulla!) SMP vastustaa ehdottomasti kaikkea pakkoa, myös säästämisen pakkoa. Energian säästämisen tulee tapahtua järkisyihin ja valistuksen kautta tulevaan vapaaehtoisuuteen perustuen. Sitä ei saa toteuttaa ylimääräisillä kulutusveroilla, lainsäädännön pakkomääräyksillä tai muilla yksilönvapautta loukkaavilla keinoilla. Kansalaiset ovat valmiita tinkimään energian kulutuksestaan, kunhan heille valistuksen kautta säästämisen tarvetta riittävästi perustellaan ja selitetään.

Lisäksi totuus on kuitenkin se, että merkittävin energian kulutus tapahtuu teollisuudessa. Energiansäästötoimissa tulisi nimenomaan keskittyä teollisuuden energian tarpeen vähentämiseen tai sen energian käytön hyötysuhteen parantamiseen. Tämä taasen on mahdollista tukemalla valtion toimesta energian säästöön tähtääviä investointeja ja ohjaamalla suomalaista teollisuutta vähemmän energiaa kuluttaviin tuotantoprosesseihin ja tuotevalikoimiin.

Arvoisa puhemies! Emme tee omaa ydinvoiman vastaista pontta vaan tulemme yhtymään ed. Vanhasen täällä tekemään ponteen.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnan mietintö hallituksen energiapoliittisesta selonteosta on mielestäni paljon parempi kuin varsinainen selonteko. Se linjaa tiiviissä muodossa sen, mikä energiapolitiikassa hallituksen mielestä on tällä hetkellä oleellista: Energiahuollon on oltava monipuolista, jotta energian saannin varmuus turvataan. Teollisuuden kehityksen ja investointien kannalta on tärkeää, että teollisuus saa tarvitsemansa energian kilpailukykyiseen hintaan.

Toiseksi, Suomen energian tuotanto on olennaisesti riippuvaista energian tuonnista. Sellaisessa ajatuskulussa ei ole mitään järkeä, että vastustetaan uutta ydinvoimalaa, mutta kuitenkin hyväksytään se, että ostetaan energiaa naapurin huonokuntoisista voimaloista. Tällainen asenne on mielestäni kaikkea muuta kuin rehellinen ja johdonmukainen.

Mietinnössä korostetaankin energian kotimaisuusasteen kohottamista, mikä on edullista kansantaloudellisesti ja myös työllisyyspoliittisesti kannatettavaa. Kotimaiseen hajautettuun energian tuotantoon ei kuitenkaan ole koskaan kiinnitetty riittävästi huomiota eikä sen kehittämiseen panostettu tarpeeksi. Vero- ja hintapolitiikalla olisi voitu aikaa sitten tehdä paljon enemmän. Jos jo vuosikymmen sitten olisi tehty vero- ja hintapoliittisia ratkaisuja, puheita uudesta ydinvoimalasta ei tällä hetkellä edes tarvittaisi.

Suurin syy siihen, että kotimainen energian tuotanto on alamaissa, on juuri siinä, että Suomen energiastrategia on aina perustunut ydinvoimalle. Keskustelua viidennestä ydinvoimalasta on käyty koko 80-luvun ajan, ja aina on perustelu ollut se, että energia loppuu juuri tässä silmänräpäyksessä, ellei voimalasta tehdä juuri nyt päätöstä. Kaikki tutkimus- ja kehittämispotentiaali on keskittynyt yhden energiamuodon ympärille. Muille on jäänyt tähän verrattuna vain rippeitä.

Kolmanneksi, valiokunnan mietinnössä painotetaan energian säästämistä. Valiokunta on varmasti oikeassa siinä, samoin kuin hallitus, että energian säästämisellä on merkittäviä mahdollisuuksia kaikilla energiaa kuluttavilla sektoreilla. Uusien tekniikoiden käyttöönotto ja tutkimustyöhön panostaminen on tässä suhteessa ensiarvoisen tärkeää. Hallituksen energiansäästöohjelma on kuitenkin melkoinen huitaisu ilmaan, kuten SDP:n ryhmäpuheenvuoron käyttäjä ed. Ranta täällä jo sanoi: Toisaalta esitetään aivan mielettömiä ideoita ja toisaalta lisätään normeja, byrokratiaa, raippoja, kieltoja ja käskyjä, kun tärkeintä nimenomaan olisi, kuten täällä SMP:n ryhmäpuheenvuorossa sanottiin, tarjota porkkanaa ihmisille, jotta he säästäisivät energiaa.

Siitä tietenkään ei mihinkään päästä, että energian säästämistä voidaan tehokkaimmin edistää hintapolitiikalla. Tässä suhteessa meidän kuitenkin pitää olla huolellisia. Hinta- ja veropolitiikka ei voi poiketa kovin paljon muun Euroopan harjoittamasta politiikasta. Vaikka kehitys kaikkialla kulkee kohti ympäristöveroja, mikä sinänsä on aivan oikein, muita Euroopan maita kovemmat verot ja hinnat tekisivät teollisuudestamme kilpailukyvyttömän, ja tätä minä, arvoisa puhemies, en halua.

Kun valiokunnan mietintöä tarkastelee kokonaisuudessaan, sen perusvire on tietenkin ydinvoimamyönteinen, vaikka asiaan sinänsä ei oteta kantaa. Vaikka tämän keskustelun ei pitäisi olla kannanotto siitä, tilataanko Suomeen uusi ydinvoimala vai ei, keskustelun kilpistymistä tähän yksityiskohtaan ei voida välttää. Siksi ilmoitan jo nyt, että jos Suomessa todella tarvitaan uutta perusvoimaa ja ilman sitä teollisuutemme kuihtuu, minulla ei ole mitään ideologisia esteitä äänestää uuden ydinvoimalan puolesta sitten, kun hallitus tuo asian eduskuntaan. Yhtään uutta hiilivoimalaa sen sijaan en voi hyväksyä, vaan entisistäkin olisi päästä eroon. Maakaasuun perustuva vaihtoehto tietenkin olisi paras. Mutta onko se liian kaukana tulevaisuudessa vai ovatko ydinvoimamiehet tahallaan pelanneet sen ulos markkinoilta, kuten nyt näyttää?

Ydinvoiman suhteen Suomi ei ole enää neitsyt, mehän olemme jo antaneet pahan liata itsemme. Ideologisen keskustelun aika oli silloin, kun Suomi päätti tilata ensimmäisen ydinvoimalan. Mutta tässä vaiheessa en oikein usko siihen, että Suomessa todella tarvitaan uutta ydinvoimalaa pumppaamaan energiaa. En tällä hetkellä luota niihin laskelmiin, että energiasta tulee niin suurta pulaa kuin nyt annetaan ymmärtää. Jos todella ryhdymme voimaperäisesti panostamaan kotimaiseen energiantuotantoon ja hajautettuihin vaihtoehtoihin, sellaista ratkaisua en ainakaan ole tukemassa, että teemme uuden ydinvoimalan ja ryhdymme myymään ylijäämäsähköä muille maille. Tästähän ydinvoimamiehet nyt puhuvat.

Edellytänkin hallitukselta, että se ydinvoimalapäätöksen eduskunnalle antaessaan selkeästi ja kiihkottomasti myös osoittaa, että perusvoimaa todella Suomessa tarvitaan lisää. Tällä hetkellä en ole asiasta täysin vakuuttunut. Lisäksi ydinvoimalapäätökseen liittyy haittavaikutuksia, joita en halua tukea. Säästämisinto lopahtaa, ja työllisyyssyistä elintärkeä kotimaisen energian käytön tehostaminen jää jälleen kerran ydinvoiman jalkoihin. Sitä ei uuden ydinvoimalapäätöksen jälkeen enää yritetäkään saada kilpailukykyiseksi.

Kaiken lisäksi metsäteollisuus on kehittymässä energiaa myyväksi teollisuudeksi. Jos Suomeen rakennetaan kolme neljä uutta sellutehdasta, ne tuottavat itse tarvitsemansa energian ja osa jää vielä myytäväksikin. Jos metsäteollisuus ei tarvitse sähköä omiin prosesseihinsa, niin mihin se sitten sitä tarvitsee? Ilmeisesti vain Suomen lämmittämiseen. Tällöin se näet saisi monopoliaseman massapuuhun, onhan polttopuu sen ainoa todellinen kilpailija.

Tällä hetkellä Suomessa on jo yli 500 000, puoli miljoonaa, asuntoa, jotka lämmitetään sähköllä. Luku ei sisällä kesämökkejä. Tämä vastaa noin 4 000—5 000 megawattia eli 4—5 kappaletta 1 000 megawatin voimalaa. Monet asiantuntijat pitävät mielettömänä sitä, että sähköä käytetään lämmittämiseen. Sitä tulisi käyttää vain prosesseissa. Pulmasta elikkä energian tarpeesta päästäisiin ns. hajautetuilla energiaratkaisuilla eli rakentamalla pieniä hake- ja turvelaitoksia, biolaitoksia, asutustaajamiin. Näistä pienistä laitoksista sähkö voitaisiin ohjata valtakunnan verkkoon ja käyttää lauhdelämpö kaukolämmitykseen. Näitä pieniä laitoksia voidaan myös rakentaa tarpeen mukaan. Lisäksi pienet lämpövoimalat työllistäisivät ihmisiä ja polttoaine olisi taatusti kotimaista ja aina saatavilla. Tärkeintä olisikin ryhtyä kehittämään korjuutekniikka sellaiseksi, että puu ja hake tulevat energialähteinä kilpailukykyisiksi, mitä ne tällä hetkellä eivät ole.

Kotimaista energiaa on myös vesivoima. Sen käyttöä voitaisiin aivan hyvin tehostaa, vaikka koskiensuojelulakia ei revittäisikään täysin palasiksi. Kannattaisi tutkia, onko jokainen rakentamaton koski todella suojelemisen arvoinen niin luonnon kuin kalataloudenkin kannalta.

Vaikka työllisyyspoliittiset syyt ovatkin näinä aikoina hyvin painavia, ydinvoimala on hiukan liian kallis investointi tehtäväksi pelkästään näistä syistä. Ydinvoimalalle kielteistä ratkaisua voidaan perustella myös sillä, että se todella sitoo vähäiset pääomamme vuosikausiksi yhteen ainoaan suureen hankkeeseen, ja pääomasta tässä maassa on huutava puute.

Kovin johdonmukaiselta ei tunnu tietenkään se, että olen puolustanut Vuotoksen altaan rakentamista tässä salissa puolitoista vuotta sitten nimenomaan työllisyyssyillä. Lapissa ei kuitenkaan ole juuri muita suuria hankkeita, jotka antaisivat sadoille työttömille töitä edes muutamaksi vuodeksi. Täällä etelässä niitä on, jos vain olisi uskallusta panna ne alulle. Lisäksi Koillis-Lappi on maan pahinta työttömyysaluetta ja Pelkosenniemi yksi Suomen köyhimmistä kunnista. Jos se saa verotuloja Vuotoksen altaan rakentamisesta ja Kemijoki Oy:n kanssa solmittavasta sopimuksesta, niin altaan rakentamiselle on perusteita aivan riittävästi. Lisäksi allas tehostaa myös Kemijoen nykyisten voimaloiden sähköntuotantotehoa.

Samalla periaatteella voidaan perustella myös

koskiensuojelulain osittaista aukirepimistä, jotta Pudasjärven turvevoimalan yhteyteen voitaisiin rakentaa mini-Kollajanallas. On järjetöntä, että lailla estetään Iijoen alajuoksulla olevien valmiiden voimaloiden mahdollisimman tehokas käyttö. En kuitenkaan ole repimässä vaatteita ja vaatimassa koskiensuojelulakia väkipakolla auki. Esitän vain asiaa harkittavaksi ja tutkittavaksi. Tällä hetkellä riittää, että Pudasjärvi saa turvevoimalan, joka sille on pyhästi luvattu. Tässä suhteessa Oulun läänin kansanedustajat eivät anna hallitukselle rauhaa ennen kuin asia on hoidettu.

Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu ei mielestäni ole sitä varten, että tässä otettaisiin lopulliset kannat viidennen ydinvoimalan puolesta tai sitä vastaan. Siksi en aio myöskään äänestää täällä jatkossa esitettävän ponnen puolesta. Sen sijaan, jos sosialidemokraatit sallivat, kannatan ed. Rannan tekemää ehdotusta. Yllätys, yllätys!

Mutta tämä ei suinkaan merkitse sitä, että todella kannattaisin viidennen ydinvoimalan rakentamista sitten, kun asia tuodaan virallisesti eduskuntaan. Ennen lopullista päätöstäni haluan saada tietooni tarkat uusimmat laskelmat energian tarpeesta hieman pitemmältä aikaväliltä, tiedot metsäteollisuuden investointisuunnitelmista sekä maakaasuvaihtoehdon toteutumisaikataulusta. Samassa yhteydessä hallituksen on selvitettävä, millä käytännön toimilla se aikoo tehostaa kotimaisen energian käyttöönottoa ja hajautettua energian tuotantoa. Silloin sen on myös selkeästi ilmoitettava, miksi tehostetutkaan toimet kotimaisen energian käytön lisäämiseksi ja säästämiseksi eivät riittäisi tyydyttämään tulevaa energian tarvettamme. Toisin sanoen: hallituksen on perusteltava oma ydinvoimakantansa eduskunnalle todella perusteellisesti. Energiapoliittisen selonteon kaltainen huitaisu ilmaan ei tuolloin riitä.

Kauppa- ja teollisuusministeri T u o m i s t o: Arvoisa puhemies! Selonteon tarkoituksena on osoittaa pitkäjänteinen suunta energian tuotannon ja käytön ratkaisuille. Yhteistä energiastrategiaa tarvitsemme, jotta maan talouselämä ja energiayhtiöt niin kuin myös kansalaiset, kaikki me energian käyttäjät, voimme suunnitella toimintaamme.

Eduskunnan käsittelyssä energiapoliittisesta selonteosta on kaivattu selviä ehdotuksia ja konkreettisia toimia. Vaikka niitäkin selonteossa on, pääasia selonteossa oli kuitenkin linjata periaatteita. Tavoitteena oli juuri käydä keskustelua julkisen vallan mahdollisuuksista ja edellytyksistä sekä niistä reunaehdoista, joita energiataloudelle haluamme asettaa.

Yksittäisistä ratkaisuista Vuotoksen tekoaltaan rakentamisen on hallitus osaltaan käsitellyt, samoin kuin se on valmistellut energiansäästöohjelman. Mutta viidennen ydinvoimalaitoksen periaatepäätöshakemuksen käsittely on pian edessä ja tapahtunee hallituksessa lähiviikkojen kuluessa. Mikäli hallitus ottaa hakemukseen myönteisen kannan, myös eduskunta osallistuu päätöksen jatkokäsittelyyn siinä järjestyksessä, kuin ydinenergialaissa on säädetty. Myöhemmin vielä lisää siitä, mitä energiaratkaisuja olemme jo tehneet.

Energialla on välineellinen tehtävä yhteiskunnassa. Energiahuollon kehittäminen ei sinänsä ole mikään irrallinen päämäärä, vaan tarkoituksena on palvella yhteiskunnan hyvinvointitavoitteiden saavuttamista. Energia on keskeinen teollisuuden tuotantopanos maassamme. Hallitus on asettanut ohjelmassaan tavoitteeksi, että teollisuuden energian saanti turvataan kilpailukykyiseen hintaan. Energian riittävyys tai hinta eivät saa olla esteenä Suomeen tehtäville teollisille investoinneille.

Energian kokonaiskulutus kansantaloudessa on kasvanut vääjäämättömästi Suomessa talouden ja teollisuustuotannon kasvaessa. Näin on käynyt huolimatta energian käytön huomattavasta tehostumisesta viime vuosikymmeninä. Tilanne on ollut sama myös muissa Suomen kaltaisissa teollisuusmaissa. Esimerkiksi viime vuosikymmenellä talous kasvoi yli 30 prosenttia, kun samaan aikaan energian kokonaiskulutus lisääntyi vain runsaat 20 prosenttia. Energian käyttö siis tehostui, mutta nopea talouskasvu vaati energiaa enemmän kuin energian säästöllä pystyttiin tarvetta supistamaan. Näin energian ja erityisesti sähkön kokonaiskulutus kasvoi. Tämän hetken taloudellinen lama on väliaikaisesti hidastanut energian kulutuksen kasvua, vaikkakaan ei siinä määrin kuin olisi voinut odottaa. Energian kokonaiskulutus laski 2 prosentilla vuonna 1991 vuoden 1990 tasosta. Eli tapahtui se 2 prosentin tason lasku, jota eräässä puheenvuorossa peräänkuulutettiin, mutta se on merkinnyt myös elintason laskua ja 375 000:ta työtöntä. (Ed. Tiuri: Sitä pitää jatkaa!)

Sähkön kulutus säilyi ennallaan viime vuonna. Teollisuudessa sähkön kulutus aleni 3 prosentilla, ja sen osuus sähkön kokonaiskulutuksesta oli edelleen puolet. Taloudellisen laman vaikutus energian kulutukseen on sinänsä ollut

tähän mennessä yllättävän pieni, kun ajattelemme, että kokonaistuotanto supistui viime vuonna yli 6 prosenttia ja teollisuustuotanto jopa 9 prosenttia. Lama ei hillinnyt myöskään kotitalouksien energian käyttöä. Kotitalouksien sähkön kulutus kasvoi 7 prosenttia edellisvuotisesta.

Talouden elpyessä onkin odotettavissa, että sähkön kulutus alkaa uudelleen kasvaa huolimatta kulutusta hillitsevistä säästötoimista. Uutta kapasiteettia arvioidaan tarvittavan kuluvan vuosikymmenen loppuun mennessä 2 500 megawattia ja vuoteen 2010 mennessä noin 5 000 megawattia. Täällä perättiin aivan viimeisiä laskelmia energian tarpeestamme. Varmasti jos tällä ydinvoima-asialla eduskuntaan tullaan, niin viimeiset laskelmat ovat sitten kyllä mukana.

Hallituksen vakavana tavoitteena on saada Suomi uudelleen nousuun. Teollisten investointien käynnistäminen on välttämätön keino kansantalouden palauttamiseksi tasapainoisen kehityksen uralle ja siten myös työllisyyden parantamiseksi. Viennin ja tuontia korvaavan teollisuuden kasvua on voimakkaasti nopeutettava ja turvattava avoimelle sektorille kansainvälisesti kilpailukykyiset toimintaedellytykset. Avoimen sektorin energiavaltaisuuden vuoksi vientitavoite toteutuu vain sillä ehdolla, että teollisuuden energian saanti on varmistettu ja energian hinta säilyy kohtuullisena.

Hallituksen energiastrategiassa asetetaan erityisen vaativat tavoitteet energian tuotannon ja käytön ympäristöhaittojen vähentämiselle. Tällä hetkellä nopeimpia toimia vaatii päästöjen vähentäminen. Päästötavoitteeksi energiasektorilla asetetaan kuluvan vuosikymmenen loppuun mennessä:

1) rikkidioksidipäästöjen vähentäminen 80 prosentilla vuoden 1980 määrästä,

2) typen oksidien päästöjen vähentäminen 30 prosentilla vuoden 1980 määrästä ja

3) hiilidioksidipäästöjen kasvun pysäyttäminen 1990-luvun lopulla.

Rikkidioksiditavoite näyttää mahdolliselta saavuttaa teknisin toimin, joskaan nykyiset päästönormit eivät ole vielä riittäviä. Erillinen työ uusista päästönormeista on menossa parhaillaan.

Typen oksidien päästövähennyksistä puolet uskotaan saatavan aikaan laitosteknisin ratkaisuin. Toinen puoli vaatii uusia teknisiä ratkaisuja ja rakenteellisia muutoksia energian tuotannossa eli valintoja niukkapäästöisten energialähteiden käyttämiseksi sekä energian säästöä.

1980-luvun alussa energiatuotannon typen oksidien päästöt kääntyivät laskuun, koska kivihiilivoimaa korvautui ydinvoimalla. Sittemmin kivihiilen sekä suhteellisen voimakkaasti myös turpeen ja maakaasun käytön lisääntyminen ovat nostaneet energiatuotannon typen oksidien päästöt takaisin vuoden 1980 tasolle. On myös syytä muistaa, että puun energiakäyttö aiheuttaa typen oksidien päästöjä.

Sofian pöytäkirja edellyttäisi, että jo vuoteen 1995 mennessä typen oksidien päästöjen pitäisi olla vuoden 1987 tasolla. Kuitenkin näillä päästöillä on ollut jatkuvasti nouseva perussuunta. Uskallammeko edes ajatella, mitä Sofian julistus eli 30 prosentin vähennystavoite vaatisi vuoteen 1998 mennessä? Aikaa ei ole paljon. Tarvitsemme rakenteellisia muutoksia energiantuotantorakenteeseen. Vesivoima ja ydinenergia ovat tällöin keskeisesti esillä.

YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa kesäkuussa 1992 Brasiliassa lähes 160 YK:n jäsenvaltiota, Suomi näiden joukossa, allekirjoittivat ilmastosopimuksen. Sen mukaan sopimukseen liittyneiden maiden tulee ryhtyä kansallisiin toimiin ilmaston muutoksen estämiseksi vähentämällä kasvihuonekaasujen päästöjä ja lisäämällä sekä ylläpitämällä kasvihuonekaasuja sitovia nieluja ja varastoja. Tämä on otettu energiastrategiassa huomioon niissä rajoissa kuin tavoite on energiapolitiikan keinoin mahdollista saavuttaa. Edellytyksenä kuitenkin on, että energiataloudessa on monipuoliset mahdollisuudet energialähteitä koskeviin valintoihin ja riittävät voimavarat tekniikan kehittämiseen ja muiden energiapolitiikan keinojen käyttöön.

Energiastrategiasta löytyvät keinot hiilidioksidipäästöjen kasvun leikkaamiseen. Ensinnäkin energian käyttöä on tehostettava, mitä hallituksen energiansäästöohjelma toteuttaa. Toiseksi energiantuotantorakennetta on muutettava pienentämällä fossiilisten energialähteiden osuutta, tekemällä selviä valintoja vesivoiman ja ydinenergian käyttöä lisäämällä ja ohjaamalla valintoja pitkällä aikavälillä ympäristöperusteisella energiaverotuksella. Tämä ennen pitkää myös tukisi kotimaisen bioenergian käytön lisäämistä.

Fossiilisten polttoaineiden kesken kivihiiltä pitäisi korvata maakaasulla sekä mahdollisesti jouduttaa vanhojen fossiilisia polttoaineita käyttävien voimalaitosten käytöstä poistumista korvaamalla vastaava kapasiteetti uudella tekniikalla. Lievä ylikapasiteetti ympäristötavoitteiden valossa olisi perusteltua.

Viime kuussa, siis syyskuussa, hallitus hyväksyi erillisen energiansäästöohjelman. Se määrit-

telee tavoitteet energian käytön tehokkuuden lisäämiselle kaikilla energian käytön sektoreilla sekä kohdistaa toimenpiteet. Energiansäästöohjelman lähtökohtana on hyvin pitkälti eri energian käyttäjä-, tuottaja- ym. tahojen vapaaehtoinen sitoutuminen ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutukseen. Sen henki ei ole niinkään kuin täällä esitettiin pakkokeinoja, vaan enemmänkin sanoisinko suostuttelua suosivaa. Valtio pyrkii omalta osaltaan aktivoimaan säästötoimintaa yhteistyöllä eri organisaatioiden kanssa. Budjetin puitteissa hallitus myös tukee energiansäästötoimintaa rahallisesti.

Hallituksen energiansäästöohjelman tavoitteena on alentaa mm. teollisuuden ominaiskulutuksia eli yhden tuoteyksikön valmistukseen kuluvaa energiapanosta. Tavoitteen mukainen säästöihin tähtäävä sopimus on teollisuuden kanssa äskettäin allekirjoitettu. Sovitut toimenpiteet teollisuuden energian ominaiskulutuksen alentamiseksi ovat uuden teknologian kehittäminen ja käyttöön otto, energia-analyysit, tiedotus ja koulutus. Tärkeä osa sopimusta on energian käytön ja ominaiskulutuksen seurannan kehittäminen.

Energiaa on mahdollista säästää myös muuttamalla kulutustottumuksia. Huomattava osa energian kulutuksesta on sitoutunut raaka-aineisiin ja tuotteisiin. Kuluttajien energia- ja ympäristötietoisuus valintatilanteessa vaikuttaa yritysten motivaatioon kehittää energiasisällöltään edullisia tuotteita ja palveluja. Muutokset vaativat aikaa, mutta energiastrategia antaa yhteisen pohjan energian säästönkin toteuttamiselle.

Bioenergian hyväksyttävyys fossiilisiin polttoaineisiin verrattuna perustuu vähäisempiin haitallisiin päästöihin, kotimaisuuteen ja uusiutuvuuteen. Bioenergian käytöllä on myös alueellisesti myönteisiä yhteiskunta- ja työllisyyspoliittisia vaikutuksia. Bioenergian ja muun kotimaisen energian käytön edistämiseksi lisätään vuosina 93—96 toimia alan teknologian kehittämiseen ja markkinoille saamiseen sekä käyttäjien neuvontaan. Tällä hetkellä laajamittaisen bioenergian käytön esteenä ovat hinta- ja kustannustekijät sekä osin tekniikan puutteet. Tutkimustoiminnan lisäksi valtion on varauduttava rahoittamaan osaltaan erilaisia bioenergian hankintaketjukokeiluja, demonstraatiolaitoksia, koelaitoksia ja ensimmäisiä kaupallisia ratkaisuja.

Täällä oli esillä myös Pudasjärven voimalakysymys. Hallitus on varautunut käyttämään siihen avustusta. Syyskuisessa teollisuuspoliittisessa ohjelmassa oli tätä koskeva kohta.

Maakaasuasiasta, joka täällä myös on ollut esillä, totean, kun siitä oli jotain epäselvyyttä, että selvitys on valmistunut 16.10. ja selvitys on täysin julkinen, kenen tahansa saatavissa, sitä ei ole varmastikaan piiloteltu. Tällä hetkellä tämä yksimielinen selvitys ei antanut vihreätä valoa, valitettavasti, kaasuhankkeelle. Yhteisesti on kyllä todettu, että jatketaan asian selvittämistä, mutta tässä vaiheessa ei ratkaisuja ole voitu löytää.

Energiaverotusta on myös käsitelty puheenvuoroissa. Ympäristötalousprojektissa hallitus valmistelee ympäristöperusteisen energiaverotuksen käyttöönottoa ja seuraa tiiviisti asian käsittelyä nimenomaan EY:n piirissä. Me emme voi, voisiko sanoa, omia teitämme siinä juurikaan kulkea, vaan osapuilleen siinä tahdissa kuin maailmallakin liikutaan.

Arvoisa puhemies! Ehkä tässä vaiheessa nämä kommentit keskusteluun. Tarvittaessa palaan myöhemmin asiaan.

Ed. Seppänen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On pikku hiljaa uskottava se, että kauppa- ja teollisuusministereille, ilmeisesti aina uudelle ja uudelle, on todella muodostunut mantraksi viides ydinvoimala. Siihen on aivan selkeät perusteet. Sitä on hoettu energiapolitiikan neuvottelukunnan väliraportista 74 saakka, siis siltä ajalta, jolloin nykyiset voimalat on rakennettu. Silloin tämä viisasten kerho esitti, että tarvitaan 3 500 megawattia ydinvoiman lisäkapasiteettia. Käytännössä silloin piti rakennettaman lisää kahdeksan Loviisan tehoista yksikköä. Toisin sanoen vuoteen 85 mennessä Suomessa olisi pitänyt olla tämän laskelman mukaan noin 20 000 megawattia käytössä. Nyt seitsemän vuoden jälkeen meillä on noin 14 000 megawattia, ja viimeisten kahden vuoden aikana tammi — helmikuun kovimpien pakkasten aikana huippukulutus on ollut 10 000 megawattia, ja muulloin on pärjätty vähemmällä.

On tosin tunnustettava, että edelliset kauppa- ja teollisuusministerit ovat jonkin verran tätä mantraa supistaneet, mutta nyt uusi kauppa- ja teollisuusministeri vaati 5 000 megawattia, jos oikein kuulin, vuoteen 2005 mennessä, elikkä taas palataan huippulukemiin. Se tuo kyllä hirvittävän epäuskon näitä selvityksiä ja laskelmia kohtaan, mitä on. Historia todistaa ne kaikki

vääriksi. Mikä voi todistaa ne tulevaisuudessa oikeaksi, siitä syntyy välitön epäilys.

On myös todettava maakaasuselvityksestä, että siihen ei voi aivan neutraalisti suhtautua. Jotenkin sitä lukiessa ja tekijöitä katsoessa tulee väistämättä mieleen, että tiettyä tarkoitushakuisuutta selvityksen takana on ollut. Selvitys pitäisi suorittaa ehdottomasti uudelleen ja erilaisella kokoonpanolla, katsoa todella Ruotsin ja Norjan mahdollisuudet, mitä sieltä syntyy maakaasuun ja sen hankintaan Suomeen.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin puuttua ministeri Tuomiston äskeisen puheenvuoron erääseen kohtaan, jossa hän sanoi, että kun energian kulutus putosi 2 prosenttia, niin tuli 370 000 työtöntä lisää. En usko, että hän itsekään arvioi, että nämä kaksi seikkaa varsinaisesti ja suoranaisesti olisivat riippuvuussuhteessa toisistaan. Joka tapauksessa te, ministeri Tuomisto, ajattelette, että kun energiaa säästetään, energian kulutus putoaa, niin se johtaa kuitenkin jonkinlaiseen työttömyyteen.

Näin ei varmasti ole vaan pikemminkin päinvastoin. Energiansäästötoimet edellyttävät esimerkiksi asuntojen remontoimista, teollisuuden rakentamista siten, että jätelämpö otetaan paremmin talteen, teollisuuden koneistojen uusimista, liikenteessä siirtymistä toisen tyyppisiin kulkuneuvoihin ja toisen tyyppiseen kulkuneuvojen käyttöön jne. Jos tähän otetaan vielä lisäksi mukaan kaksi asiaa, jotka mainitsin puheenvuorossani, pienpuun ja hakkeen käyttö ja asuntojen lämmityssysteemien muuttaminen niin, että maalämpö otetaan parempaan käyttöön, niin kaikki nämä toimet yhdessä ehdottomasti lisäävät työllisyyttä maassamme, lisäävät työpaikkoja maassamme. Ei missään tapauksessa niin, että ne aiheuttaisivat työttömyyttä.

Minä todellakin ihmettelen, mihin tämä ajatuskuvio ministeri Tuomistolla perustuu.

Ed. B j ö r k e n h e i m (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruotsin ympäristöministeri Johansson sanoo tänään Hufvudstadsbladetissa olevassa haastattelussa, että hän olisi odottanut kaasuyhteistyöstä yhteispohjoismaisia yhteydenottoja. Hän on edelleen jäänyt odottamaan, mikseivät Suomi ja myöskään Norja ota esimerkiksi häneen yhteyttä. Sen takia onkin mielestäni paikallaan, että ministeri kertoo täällä meille kaikille, kuinka kaasuyhteistyö Ruotsin kanssa on hoidettu. Nythän jo näiden harvojen puheenvuorojen aikana on käynyt ilmi, että täälläkin on ilmassa jo sellaista ajattelua, että asiaa on jotenkin manipuloitu eikä hoidettu asiallisesti. Sen takia pyytäisin, että ministeri kertoisi, kuka on kenen kanssa neuvotellut, kuka Ruotsissa päättää ja keneltä yleensä kysytään tällaisia energiapoliittisia ratkaisuja.

Ed. L i n n a i n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaasuneuvottelujahan maassamme on käyty jo vuosikausia sekä Norjan suuntaan että pohjoisen suuntaan ja varmasti tämänkin jälkeen niitä tullaan jatkamaan.

Erityisesti ministerin vastauspuheenvuorossa kuitenkin minua miellytti hänen toteamuksensa, että energia on keskeinen tuotantopanos. Hän totesi, että hallitus pyrkii siihen, että teollisuudelle turvataan energia kilpailukykyiseen hintaan. Tästä todellakin tulee pitää kiinni.

Aikaisemmissa ryhmäpuheenvuoroissa on epäilty sitä, että halvan energian takaaminen aiheuttaa tuhlausta. Kuitenkin, niin kuin ryhmäpuheenvuorossamme toin esiin, teollisuutemme on erittäin energiaintensiivistä, jolloin energian hinta on ratkaisevan tärkeä. Kun meillä Suomessa on todellakin vähän mahdollisuuksia teollisuuttamme tukea, miksi emme voi tehdä sitä siinä, missä pystymme?

Kun tuotteita myymme ja olemme kansainvälisessä kilpailussa mukana, ei silloin ole teollisuudellakaan mahdollisuutta energian tuhlaukseen. Vuodethan ovat osoittaneet myös sen, että teollisuus on koko ajan vastuullisesti parantanut prosessejaan ja vähentänyt energian kulutustaan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensinnäkin täytyy todeta, että minä omassa ryhmässäni ainoana perinteisesti edustan ydinvoimamyönteistä kantaa, joka minulle anteeksi annettakoon.

Ministeri sanoi, että selonteolla ratkotaan periaatteita. Se on ihan hyvä, mutta meillä alkaa olla kiire siirtymisessä periaatteista käytännön toimiin siitä syystä, että jos meille käy niin onnettomasti, että Eta-alue todella toteutuu, niin kuin nyt näyttää, se edellyttää teollisuutemme kilpailukyvyn melkoista lisäämistä. Se merkitsee myös sitä, että energian on oltava saatavissa ja sen on oltava kohtuuhintaista. Samalla, jos me odotamme investointeja Suomeen kansainvälisiltä tahoilta teollisuudessa, se edellyttää myös houkuttimena sitä, että meidän energiatuotantomme on tältä osin kunnossa.

Länsivaihtoehto kaasun osalta — sen näki jo viime kerralla, kun keskusteltiin — oli utopiaa. Minua harmittaa se, että nytkin vain yritetään keskustelussa tarrautua siihen koko ajan, että saataisiin vieläkin tehtyä jonkinlainen epävarmuuden ja epäselvyyden leima hallituksen selvitykseen. Meidän täytyy johonkin uskoa, vaikka hallituksemme hiukan epäluotettava tällä hetkellä onkin.

Mitä tulee muihin vaihtoehtoihin, vesi ja turve ovat tietysti käyttökelpoisia mutta eivät ratkaise ongelmaa. Puu ratkaisee ehkä jonkin verran, jos voidaan siirtyä järeän puuston käyttöön mutta ei sillä tavalla, että työttömien armeija viedään metrisen hangen viereen polulle ja sanotaan, että hypätkää kassarinne kanssa. Sieltä tulee korkeintaan sen verran tavaraa kuin tarvitsevat omien käsiensä lämmittelemiseksi kahvitauolla.

Näin ollen meidän täytyy ilman muuta ydinvoimaan siirtyä ja kääntyä, koska se on ainoa, mikä on todella ympäristöystävällinen ja korkean teknologian ja suomalaisen valvonnan alaisena myös riittävän varma energiantuotantokeino. Minä olen sitä mieltä, kun tämänkin ydinvoimalan tai oikeastaan reaktorin kanssa on vetkuteltu vuosikausia, että pitäisi tehdä pitkän tähtäimen suunnitelma kahdelle ydinvoimalalle ja reaktorille samanaikaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Rimmi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin myös perännyt ministeriltä sitä, miksi maakaasuselvitystä ei tuotu kansanedustajien tietoisuuteen. Ministeri totesi, että se on saatavissa, mutta olisin toivonut, että se olisi ollut jaossa ennen tämän asian käsittelyä.

Olisin kysynyt sitä, oletteko miettineet sitä, minkälaisiin vaikeuksiin mahdollisesti maakaasun saannin suhteen vastaisuudessa joudutaan tai oikeastaan todella suuriin ongelmiin, jos Norjan kaasutilannetta ei hyödynnetä nyt ja jos päästetään tilanne siihen, että norjalaiset myyvät maakaasun esimerkiksi Keski-Eurooppaan, jossa on suurta kiinnostusta ja tietääkseni myös Englannissa Norjan kaasun suhteen.

Ministeri mainitsi siitä, että mm. kotitalouksissa on viime aikoina energian käyttö kovasti lisääntynyt. Ihan sellainen hyvin pieni huomio on kuitenkin se, että työttömyys on yksi asia, joka vaikuttaa. Kotitalouksissa on paljon työttömiä naisia, ja he myös valmistavat enemmän ruokaa, leipovat. Tämä on hyvin pieni asia, mutta pienistä asioista koostuvat suuret kokonaisuudet.

Olisin kysynyt vielä sitä, onko missään vaiheessa mietitty sitä, miten suuri vaikutus voisi olla sillä, että kotitaloudet saataisiin säästämään energiaa enemmän, jos jollakin tavalla siitä olisi heille myös taloudellista hyötyä, jos olisi esimerkiksi jokin porrastus siinä, että jonkin tietyn kilowattimäärän jälkeen energian hinta olisi kalliimpi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ministeri Tuomistolta toivoisin selkeää vastausta kysymykseen: Miksi maakaasuselvitystä ei ole jaettu ennen tätä palautekeskustelua edustajille?

Toiseksi kiinnitän huomiota siihen, että ministeri Tuomisto totesi, että puutakin poltettaessa tulee typpipäästöjä. Todella tulee typpipäästöjä. Jos käytetään oikeaa tekniikkaa, tulee alkuainetyppipäästöjä niin, että typen oksidit pelkistetään alkuainetypeksi. Näinhän on Joensuun lämpövoimalaitoksessakin.

Varsinaisesta energian säästöstä sellainen näkökohta, että Suomessahan ei ole tähän paneuduttu vielä ollenkaan. Otan esimerkin ulkomailta. Kun Persianlahden sota syttyi 3.8.1990, välittömästi Japanin hallitus antoi teollisuudelle energiansäästövelvoitteen, joka myös meni läpi. Suomessa on saatu vaivaisia suosituksia aikaan.

Kun olen lukuisilla kirjallisilla kysymyksillä kysynyt KTM:ltä, miksi ei velvoiteta, sanotaan, että tämä on energiaparatiisi, jossa saa vapaasti tehdä ja tuhlata energiaa, koska omia rahojaanhan siinä tuhlaa. Minä väitän KTM:n politiikkaa vastaan, että on kansallisesta asiasta kysymys, tämä koskettaa meistä jokaista ja tässä on niin isosta asiasta kysymys, että tällaisissa asioissa pitää voida myös antaa velvoittavia käskyjä. Silloin päästään asiassa eteenpäin eikä käy niin kuin ministeri Tuomisto sanoi, että jos 2 prosenttia energian kulutus laskee, niin se tuottaa 370 000 työtöntä. Tämä yhtälö ei pitäne paikkaansa.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Voisin ensin vastata ministerin puolesta ed. Korhoselle ennusteista. Minulla on luettelo kauppa- ja teollisuusministeriön sähkönkulutusennusteista. Vuonna 83 ennustettiin, että vuonna 90 sähkön kulutus on 45 terawattituntia suurin piirtein. Vuonna 1984 sitä ennustetta korjattiin ja todettiin, että se onkin 52. Vuonna 1988 ennustettiin, että se on 60. Toteutunut oli

62, joten nämä ennusteet on koko ajan yritetty pitää alakantissa.

Energiaselonteossa ei vielä paljonkaan kiinnitetä huomiota ympäristöasioihin. Kuitenkin Suomi on kirjoittanut sekä Sofian että myös rikkisopimuksen alle, ja ainakin Sofian sopimus näyttää aika vaikealta toteuttaa. Mutta ilmeisesti Rion sopimusta kasvihuoneilmiön torjumisesta ei aiotakaan toteuttaa, jos pitää paikkansa se, mitä kauppa- ja teollisuusministeri mainitsi, että Suomi vain pyrkii pysäyttämään kasvun vuoteen 2000 mennessä. Rion sopimushan edellyttää, että vuonna 2000 päästöt on pudotettu samalle tasolle kuin ne ovat 1990, eikä suinkaan riitä se, että pysäytetään kasvu. Kasvun pysäyttäminenkään ei onnistu, jos me emme korvaa osittain vanhoja hiili- ja öljyvoimaloita ydinvoimalla. Jos me otamme maakaasua lisää käyttöön Porin ja muitten hiilivoimaloitten lisäksi, joita nyt jo tulee, me emme pysty edes pysäyttämään kasvua, joten ihmettelen, mitä oikein tapahtuu. Eikö Suomi aio yrittääkään sopimuksen pitämistä?

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotimaisten energialähteiden hyödyntäminen on ollut perin hidasta. Johtuuko se siitä, että ministeriönne panostanut niin vahvasti ydinvoimapeliin? Edelleen olisin odottanut teiltä paria kommenttia mm. pariin kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa esitettyyn virheelliseen tietoon. Kokoomushan väitti, että ydinjätteen loppusijoitus on turvallisesti ratkaistu. Näinhän ei ole. Ei ole missään ratkaistu ydinjätteen loppusijoitusta turvallisesti.

Toinen tieto. Kokoomus esitti, että yhteiskunta ei subventoi ydinvoimayhtiöitä. Ydinvoima on siis taloudellisesti kannattavaa. Tämäkään ei ole totta. Nimittäin vahingonkorvausvastuu on Suomessa pienempi kuin missään muualla. Korvausvastuut Suomessa ovat täysin alimitoitetut, mikä piilosubventiona ydinvoimalle juuri vääristää markkinataloudellisia vertailuja eri vaihtoehtojen välillä. Muun muassa Saksassa ja Sveitsissä ydinvoimayhtiö on täydessä, rajoittamattomassa vastuussa. USA:ssa ja Japanissa yhtiön vastuu on Suomeen verrattuna 50-kertainen. Suomessa korvausvastuut ovat siis täysin alimitoitetut, ja se on piilosubventiota ja merkittävää sellaista ydinvoimayhtiölle.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tehokkainta energiansäästöpolitiikkaa tietenkin olisi, kun eduskunta laatisi lain, että Suomi siirtyy yhteiskuntaan, jossa riittää energiaksi päre piisin nurkassa.

Minä en hyväksy myöskään energian säästämisessä velvoitteita, käskyjä, pakkoja enkä tämän tyyppistä normitusta, jota vihreät nimenomaan kannattavat. Hallituksen omaa energiansäästöohjelmaa ministeri luonnehtii, että se ei sisällä pakkoja vaan että se on lähinnä suostuttelua. Mutta siinä on minusta aikamoista byrokratiaa, uuden byrokratian luomista, oli se sitten suostuttelua tai mitä tahansa. Siellä esitetään uusia organisaatioita, suunnitelmia, strategioita ja seurantajärjestelmiä, kun mielestäni pitäisi päinvastoin energian säästämisessä toimia niin, että kehitettäisiin niitä porkkanoita, joilla ihmisiä innostettaisiin säästämään. Eli aivan hyvin, kun hallitus lyö nyt sähköveroa toisen päälle ensi vuoden alussakin, voitaisiin lähteä siitä, että ne kotitaloudet, jotka pystyvät säästämään verrattuna esimerkiksi edellisen vuoden kulutukseen, saisivat sähkönsä, energiansa, halvempaan hintaan kuin ne, jotka eivät pysty säästämään. Se on ainakin yksi vaihtoehto. Tämän tyyppisiä vaihtoehtoja hallituksen pitäisi omassa energiansäästöohjelmassaan kehitellä eikä uuden byrokratian luomista.

Ed. R y y n ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Tuomisto totesi maakaasuselvityksestä, että tällä kertaa ei vihreää valoa näytetty, mutta jotenkin hiipii nyt mieleen epäilys siitä, että tässä asiassa on ydinvoimaryhmä sekä Suomessa että Ruotsissa yhdistänyt intressinsä, ja minusta selvitystyötä on nyt ehdottomasti jatkettava toiselta pohjalta. Tämänkin selvityksen mukaan todetaan, että Norjan kaasu voisi olla Suomen käytettävissä samoihin aikoihin kuin suunniteltu viides ydinvoimalakin.

Minusta pohjoismaista yhteistyötä pitäisi nyt vahvistaa käytännön tuloksiin asti. Tässä olisi erinomainen asia ja näytön paikka, ja siihen tarvitaan mukaan myöskin poliittista tahtoa korkeimmalta taholta. Alustavassa selvityksessä lienee tätä poliittista tahtoa ollut varsin niukalti mukana, varsinkin kun Ruotsin ympäristöministeri ei ole asiasta edes ollut tietoinen.

Vielä siitä, että energiaa on saatava kilpailukykyiseen hintaan. Haluaisin muistuttaa siitä, että tähän hintaan tietysti voidaan vaikuttaa. Siihen voidaan vaikuttaa haittaveroilla, ja esimerkiksi EY:n uusiutuvia energialähteitä suosiva energiaverojärjestelmä tulee varmasti parantamaan kotimaisten energialähteiden kilpailuky-

kyä. Näin on syytä menetellä, ja myös on syytä panostaa voimakkaasti siihen tekniikkaan, jolla kehitetään kotimaisten energialähteiden ja erityisesti puun käyttöä edullisemmaksi.

Jos nyt päätetään uuden ydinvoimalan rakentamisesta, lähes kaikissa puheenvuoroissa esillä olleet toiveet kotimaisen energian ja puun käytön lisäämisestä jäävät pelkiksi hurskaiksi toiveiksi.

Ed. Mäkipää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuohon ed. Ryynäsen maakaasuselvitykseen on paikallaan ehkä sananparsi "kenen leipää syöt, sen laulua laulat". Mutta kun ministeri Tuomisto tuntuu olevan samoilla linjoilla kuin entinenkin kauppa- ja teollisuusministeri, että viides ydinvoimala pitää rakentaa Suomeen hinnalla millä hyvänsä ja että energian saanti on turvattava, niin kyllä väittäisin, että vaikka ydinvoimaloita olisi kuinka paljon rinnakkain tai peräkkäin, niin ei teollisuus siitä yksin lähde käyntiin, vaan kyllä yhteiskunnan rattaat vaativat muutakin kuin vain jenkaamista uudella ydinvoimalalla.

Minä en ainakaan tässäkään keskustelussa ole saanut selville, mikä energiamuodoista on kilpailukykyinen. Nyt pitäisi pian päättää perusvoimaratkaisuista: Mikä on maakaasun hinta? Mikä on ydinvoiman hinta? Puolustellaan vain, että ydinvoima on niin halpaa, mutta en ainakaan tiedä, onko se halpaa vai yritetäänkö sitä väen väkisin tuoda tänne meidän päätettäväksemme ja hyväksyttäväksemme. Kyllä toivoisin, että näistä hinta-asioista pikkuhiljaa ruvettaisiin kansanedustajillekin puhumaan ja antamaan tietoa, koska sitä ei tähän saakka ole ainakaan saatu.

Kyllä ydinvoimaloita rakennettaessa, niin kuin täällä mainittiin, ydinjäteongelmat ovat lapsipuolen asemassa eli niitä ei ole lainkaan otettu huomioon. Kyllä monta tekemistä riittää, ennen kuin pitäisi ruvetakaan rakentamaan ydinvoimalaa, koska on lähdetty siitä, että sitten kun ydinjäteongelmat on ratkaistu, vasta ruvettaisiin puhumaan ydinvoimalan rakentamisesta, mutta näin ei tunnu olevan.

Täällä on puhuttu vielä tästä Sofian sopimuksesta; se taitaa mennä niin sun näin. Näyttää olevan aivan samanlaista kuin se, että työ on suomalaisen perusoikeus eli sen pitäisi olla valtakunnan erityissuojeluksessa; siitäkään ei ole tullut mitään.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Kauppa- ja teollisuusministeri Tuomisto: Arvoisa puhemies! Täällä on tästä maakaasuselvityksestä nyt aika paljon puhuttu. Todettakoon vielä, että siinähän olivat mukana IVO, Neste ja Teollisuuden energialiitto. Kuten tiedämme, Nestehän hoitaa idästä tulevan maakaasutuonnin tällä hetkellä ja on äärimmäisen intresseerattu siitä, että norjalaista maakaasua olisi tänne saatu. Mutta Neste näiden muiden osapuolten kanssa oli täysin yksimielinen siitä, että tällä hetkellä se ei osoittautunut mahdolliseksi, eikä tätä asiaa kyllä ole millään lailla manipuloitu.

Mitä tulee sitten kysymyksiin, kenen kanssa Ruotsin suuntaan on oltu yhteistyössä, niin tässä selvityksessä, joka koski norjalaista maakaasua, norjalainen osapuoli on selvittänyt Ruotsin kiinnostuksen. Tiedämme sen, että Ruotsissa mielipiteet äärimmäisen voimakkaasti jakautuvat eri energiamuodoista ja voi olla, että sikäläinen ympäristöministeri on maakaasuvaihtoehdon kannalla, mutta se ei ole Ruotsin virallinen linja tällä hetkellä, valitettavasti, sanoisin näin.

Sitten täällä oli kysymys, myyvätkö norjalaiset Keski-Eurooppaan. He myyvät tälläkin hetkellä huomattavasti Keski-Eurooppaan maakaasua ja varmasti myyvät sitä jatkossakin, joten sikäli tilanne ei tavallaan tästä selvityksestä toiseksi muuttunut.

Täällä oli puhe energian säästöstä. Sitä korostan, että minä en ollenkaan vastusta energian säästöä. Sitähän tämä hallituksen tuore energiansäästöohjelmakin ilmentää, mutta sanoin sen, että jos halutaan suomalainen energian kulutus sellaiselle uralle, että se on miinus 2 prosenttia per vuosi tästä eteenpäin, niin käytännössä se merkitsee meidän elintasomme laskua, koska meidän on luovuttava sellaisesta teollisuudesta ja tuotannosta, joka Suomessa on ja joka on erittäin energiaintensiivistä, ja tähän liittyvät myös kaikki velvoitteet ja pakotteet. Olen kielteinen kyllä sellaiselle politiikalle, muunlaisilla keinoilla olisi niihin ratkaisuihin päästävä.

Mitä tulee ydinjäteongelmiin, olen sitä mieltä — tämä on henkilökohtainen mielipiteeni — että Suomen on ratkaistava ne itse aikaa myöten. Nehän eivät ole hetkessä ratkaistuja, mutta meidän on ratkaistava ne itse eikä siirrettävä niitä naapureille.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Astala niin kuin monet muutkin täällä ovat jatkuvasti puhuneet siitä, että ydinvoiman hinnassa ei ole kaikki vastuu mukana. Voi olla, että siellä jotain vastuun puutetta

onkin, mutta esimerkiksi Saksassa, jossa täysvastuu on, ei se ole sähkön hintaa sanottavasti nostanut. Sen sijaan minä ihmettelen, miksi hiili-, maakaasu-, turve- ja puuvoimaloilta ei vaadita täyttä vastuuta. Happosateet aiheuttavat valtavia vahinkoja ennen pitkää ja jatkuvasti. Kasvihuoneilmiön kustannuksia on mahdoton arvioida, ja se on varma. Se ei ole mikään todennäköinen onnettomuus, niin kuin ydinvoimaloilla voi olla, joten kyllä nämä muut voimat ovat valtavan paljon subventoituja, jos näitä ruvetaan hakemaan.

Sitten täällä ed. Pulliainen mainitsi, että puun poltosta ei tule typpidioksidia. Kyllä siitä tulee. Parhailla konsteilla päästään kai siihen, että noin 3 000 tonnia vuodessa 1 000:tta megawattia kohti, pienemmissä voimaloissa vielä paljon enemmän, saadaan typen oksidia sieltä ulos typeksi muutettuna, ja sama koskee tietenkin maakaasu- ja hiilivoimaloita. Kun ne parhaalla tekniikalla tehdään, niin päästään näihin lukuihin.

Sitten monet, ed. Mäkipää muun muassa, joka näkyy häipyneen jo, puhui siitä, että ydinjätteiden loppusijoitusta ei ole ratkaistu. Kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa todettiin, että se on. No, tästähän voi jatkuvasti venkoilla niin kauan kuin sitä ei ole tehty. Ei minunkaan loppusijoitustani vielä ole ratkaistu, mutta kyllä minä olen varma, että se löytyy sitten, kun sitä tarvitaan ja se on valmis. Samalla lailla on ydinjätteiden laita. Sitten kun ratkaisut tarvitaan, ne systeemit hoidetaan. Ratkaisu on olemassa.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Ukkolalle, mutta käytän tilaisuutta hyväkseni ja huomautan ministeri Tuomistolle, että nähdäkseni energian säästö ei välttämättä merkitse elintason laskua, vaan se voi merkitä elämänlaadun parantamista, mikäli energian säästö oikein kohdistetaan.

Mutta sitten ed. Ukkolalle, joka täällä puhui porkkanoista ja kepeistä ja mainitsi, että vihreät ovat keppien käyttäjiä ja hän itse porkkanan käyttäjä. En tiedä oikein, onko ed. Ukkola pohtinut tätä asiaa perusteellisesti, mutta hänen puheenvuoronsa vaikuttaa siltä, että ei olisi. Jos puhumme taloudellisista ohjauskeinoista jossakin asiassa, niin se merkitsee aina silloin sitä, että jos ihmiset käyttäytyvät tietyllä tavalla, niin he ansaitsevat vähän rahaa, ja jos he taas käyttäytyvät toisella tavalla, joka pyritään estämään, niin silloin he menettävät vähän rahaa. Sama koskee tietysti paitsi ympäristöveroja myös tuloveroja. Eivät tuloverot ole yhtään sen vähempää porkkana tai keppi kuin ympäristöverotkaan. Ne vain suuntaavat käyttäytymistä toisella tavalla. Tuloverot ovat itse asiassa huomattavasti moraalittomampi verotuksen muoto kuin ympäristövero, jos sitä vähänkään syvällisemmin pohtii. Toivoisin ed. Ukkolan joskus pohtivan asioita syvällisemmin.

Ed. J u h a n t a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun edustajat Ryynänen, Mäkipää ja monet muut käyttivät puheenvuoron kaasuselvityksestä, haluaisin samalla, kun tuen ministeriä, vähän täydentää hänen puheenvuoroaan.

Viime keväänä useaan otteeseen eduskunnassa lausuin, kun erityisesti Neste nosti voimakkaasti esille Norjan kaasumahdollisuuden, että Suomen viranomaisten toimesta ja sekä IVOn että Nesteen toimesta kahden kolmen vuoden ajan oli erittäin täsmällisesti selvitetty Norjan kaasun saantimahdollisuus Suomeen ja se oli epärealistinen. Sillä kaasumäärällä, jota meillä olisi tarvittu, noin 5 miljardia kuutiota, ei mistään löytynyt putkelle rakentajaa. Jokaisessa virallisessa neuvottelussa kollegani Westerbergin kanssa Ruotsissa otin tämän asian esille, jolloin hän lausui, että Ruotsin hallituksen kanta on se, että putken saatte vetää, jos joku sen vetää, mutta Ruotsin hallitus ei anna siihen äyriäkään. Keskustelin myös pääministeri Bildtin kanssa, joka oli aivan samaa mieltä. On aika uskomatonta, että nyt ympäristöministeri Ruotsissa väittää, että hän ei tiedä mitään asiasta ja hänen kanssaan ei ole keskusteltu. Tämä kaasuselvitys oli demokratian kannalta näytelmä, joka vaadittiin täällä, mutta se oli alun perin tuomittu tuhoon tuloksiltaan.

Meidän suomalaisten täytyy olla viisaita. Me saamme aikanaan, kun Barentsinmereltä tuodaan kaasua Eurooppaan, mikä vääjäämättä myös tapahtuu 10—15 vuoden kuluttua ja putki menee joko Suomen kautta tai meidän läheltämme, erittäin halvalla liittymän kaasuun ja silloin kaasun käyttö meillä lisääntyy, mikä on hyvä asia. Miksi me sijoittaisimme 7 miljardia veromarkkojamme putken rakentamiseen ja täten aiheuttaisimme kuluttajillemme erittäin korkean kaasun hinnan? Niitä käyttäjiä ei löytynyt.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Tuomisto ei vielä-

kään vastannut kysymykseen, miksi tätä ed. Juhantalon kaasunäytelmätuotteeksi kutsumaa asiakirjaa ei ole jaettu edustajille ennen tätä keskustelua. Toivon, että ministeri tähän vastaa heti kohta. (Ed. Paloheimo: Libretto!) — Libretto, niin kuin ed. Paloheimo minulle kuiskasi juuri. (Ed. Tiuri: Tietopalvelusta sen saa!)

Mitä tulee Neste-yhtiön kantaan, niin se on hyvin mielenkiintoinen siinä katsannossa, että Tekniikka & Talous -lehti julkaisi viime viikolla äskeisestä ministeri Tuomiston kannasta poikkeavan kannan. Tulen käsittelemään omassa puheenvuorossani tätä kantaa.

Edelleen mitä tulee energiaintensiivisyyteen teollisuudessamme, niin mitäpäs jos, arvoisa ministeri, tehtäisiin niin, että hioketta tuottavat selluyksiköt korvataan kemiallisella sellulla, säästetään valtavasti energiaa. Kemiallisen sellun puolella päästään jopa 108-prosenttiseen energiaomavaraisuuteen eikä kenenkään meistä kulutus ja elintaso laske siinä energianlaskuyhtälössä yhtään mihinkään.

Lisäksi ed. Tiurille, että tulen Oulussa toimimaan siihen suuntaan, että ed. Tiurin loppusijoituspaikka ei olisi Oulussa.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiurille totean hänen toiveensa mukaisesti, että vaadittakoon kohtuulliset vastuut kaikille energiamuodoille. Minä kiinnitin puheenvuorossani huomiota ydinvoiman kannattavuuteen ja siihen, että nimenomaan kokoomus on sitä mieltä, että ydinvoima on kannattavaa ja että yhteiskunta eli valtio eli me emme subventoi lainkaan ydinvoimaa. (Ed. Tiuri: Se on vähiten subventoitu!) Sehän ei pidä paikkaansa. Mehän olemme nimenomaan lailla säätäneet, että vahingonkorvausvastuu on Suomessa pienempi kuin missään muualla. Siis se on lailla säädetty asia, ja se on todella väärin. Nämä vastuut ovat alimitoitettuja, ja se on piilosubventiota, koska se vääristää mahdollisia vertailuja. (Ed. Tiuri: Kuka maksaa happosateet?)

Miten muuten Saksassa ja Sveitsissä on mahdollista, että on rajoittamaton vastuu ja USA:ssa ja Japanissa 50-kertainen verrattuna Suomeen? Kyllä tässä ilmeisesti jotakin tarkistamisen varaa ainakin olisi, (Ed. Tiuri: Noissa luvuissa ainakin!) ja minun mielestäni siinä olisi paljon tarkistamisen ja korjaamisen varaa.

Kauppa- ja teollisuusministeri T u o m i s t o: Arvoisa puhemies! Kun minulta on vaadittu vastausta, miksi tätä maakaasuselvitystä ei jaettu tänne, niin todellakin se on aivan vapaasti saatavissa oleva asiakirja, ja minun täytyy sanoa, että minulla on tässä kohdalla aukko. Kun on erilaisia selvityksiä ja tämä oli yksi muiden joukossa, niin olen käsityksessä, että niitä ei automaattisesti eduskunnalle toimiteta, mutta jos olisi ollut pienikin tieto, että tähän on kiinnostusta valiokunnan kautta tai muuten, niin totta kai se olisi tullut. Mutta tässä kai noudatettiin sitä yleistä käytäntöä, että vain sitten kun papereita pyydetään, ne toimitetaan. Mutta missään mielessä tätä ei ole haluttu salata.

Vielä näihin energian kulutusarvioihin. Kun totesin, että vuoteen 2010 on tällainen arvio kasvusta esitetty, että tarvitsemme 5 000 megawattia tai millä yksiköllä tätä energiakehitystä sitten kuvaakin. Nyt on muistettava, että se ydinvoimalahakemus, joka on nyt sisällä, on 1 000 tai pikkuisen yli. Eli kun puhutaan, onko meillä mahdollisuuksia vielä sen jälkeen muille vaihtoehdoille — lisämaakaasulle, puulle, kotimaisille energialähteille — niin minusta on, jos meillä on taloudellista tulevaisuutta. Mutta jos meillä ei ole taloudellista tulevaisuutta, tilanne on tietysti aivan toinen.

Täällä tuli esille, että ei tuoteta teknisesti jotakin tiettyä tuotetta puunjalostuksessa, vaan tuotetaan jotakin muuta, joka kuluttaa energiaa. Tässä on vain valitettavasti niin, että meillä tekevät yksityiset yhtiöt päätöksen markkinatilanteen mukaan siitä, mitä ne haluavat tuottaa tai eivät, ja minusta on valtion puolelta aika vaikea ruveta päättämään, mitä yksityiset yhtiöt mm. puunjalostuksen suhteen tuottavat.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ollut tämä maakaasuselvitys esillä, niin ainakin talousvaliokunnan jäsenenä olen lehdistölyhennelmän saanut jo luultavasti 16.10. tai noin kaksi viikkoa sitten, en muista päivämäärää. Mielestäni mahdollisuus saada tietoa ainakin meillä talousvaliokunnan jäsenillä, joilla tämä asia tietysti on aika keskitetysti ollut, on ollut ihan kohtuullinen.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En tiedä, täyttääkö tämä täysin vastauspuheenvuoron kriteerejä, mutta tämä ei ole kovin pitkä. Totean sen ministeri Tuomiston

puheen johdosta, että täällä ovat eräät, jotka nyt tivaavat tätä kaasuselvitystä, pelänneet kuollakseen, ettei vain sellaista tulisi, jotta he voisivat käyttää sitä jonkinlaisena pontimena tässä keskustelussa saadakseen taas jumpitella vuoden tai puoli vuotta eteenpäin jonkun selvityksen perusteella, jota ei ole muka heille toimitettu.

Ed. K o s k i : Herra puhemies! Lähden puheenvuorossani liikkeelle talousvaliokunnan mietinnöstä, jossa mielestäni pari kysymystä jäivät hiukan liian vähälle keskustelulle. Nämä kysymykset ovat kivihiilen ja turpeen ongelmallisuus ympäristön kannalta ja toisena asiana ydinvoiman kotimaisuus.

Mielestäni kivihiilen ja turpeen käsitteleminen yhtä aikaa ympäristöongelmana on määrättyä tavoitehakuisuutta eli pyrittiin näyttämään että turve on todella yhtä vakava ongelma kuin kivihiili. Mielestäni näin ei ole. Turve on ihan erilainen energian lähde siinä mielessä, että sen nettopäästöt ovat huomattavasti pienemmät kuin kivihiilellä. Turpeen osalta tietääkseni tätä asiaa ollaan selvittämässä lähinnä siltä pohjalta, voidaanko turve tulevaisuudessa luokitella bioenergiaksi. Mielestäni turve on uusiutuva energia hyvin pitkällä aikavälillä. Myöskin tiedämme, että turvesuot sitovat hiiltä jopa 14—21 grammaa neliömetrin osalta.

Ydinvoiman kotimaisuus oli toinen asia joka valiokunnassa jäi liian vähälle keskustelulle. Mielestäni kysymys oli siitä, että eräät tahot kopioivat tämän ajatuksen lähinnä Iea:lta. Tämä määritelmä ei pidä paikkaansa Suomen osalta, meillä ei tällaisia poliittisia linjauksia ole tehty. Jos tällä periaatteella energian kotimaisuutta lähdettäisiin tutkailemaan, olisi myös bensa silloin kotimaista energiaa. Mielestäni energian tuotannossa on ajateltava sitä, että sen raakaaineen jolla energia tuotetaan, osalta on kysymys siitä, onko ulkomainen vai kotimainen energiamuoto kyseessä.

Herra puhemies! Suomi elää muuttuvassa energiapoliittisessa tilanteessa. Etan kautta tulee paineita ennen kaikkea sähköenergian osalle. Etan kautta sähköverkot Euroopassa vapautuvat ja tavallaan valta sähkökaupassa siirtyy tuottajan ja kuluttajan tehtäväksi ja asiaksi. He päättävät, minkä hintaista sähköä ostetaan, ja valtioilla on velvollisuus toimittaa energia vapautuneita sähköverkkoja myöten tuottajalta asiakkaalle.

Mielestäni tämä asettaa sähkön uuteen tilanteeseen. Se on kapitalisoitunut eli se on markkinatavaraa, jonka hinta ja kaupat todella määräytyvät eri pohjalta kuin menneisyydessä. Suomessa valtakunnan sähköverkot ovat tulevaisuudessa kahden verkkoyhtiön hallinnassa elikkä Imatran Voiman sähkönsiirtoyhtiön ja Teollisuuden Voiman sähkönsiirtoyhtiön. Näillä yhtiöillä on velvollisuus toimittaa sähköä ikään kuin maanteitä pitkin tuottajalta asiakkaalle. Mielestäni muuttunut tilanne on syytä ottaa huomioon. Se tarkoittaa, että meillä on todella tuotettavan sähköenergian osalta ennen kaikkea ja miksei myös muun energian osalta pystyttävä tuottamaan se kilpailukykyiseen hintaan.

Tämä on se perusta, josta energiapolitiikan ajattelun on lähdettävä. Meillä ei voida tässä valtakunnassa jatkaa samanlaista asetelmaa, mitä menneisyydessä oli. Meillä oli aika voimakas eipäs — juupas-asetelma: ydinvoima vastaan muut energiamuodot. Hiukan vaikuttaa siltä, kun äskeistä debattia kuunteli, että jälleen on vaara sortua samanlaiseen asetelmaan, joka aiheuttaa sen, että mitään kehitystä energiapolitiikan saralla ei tapahdu, ainoastaan väitellään eipäs — juupas-linjalla.

Mielestäni meillä on myöskin tulevaisuudessa pidettävä hyvin laajasti energian tuotantomahdollisuudet mukana kuvioissa, keskusteltava avoimesti eri vaihtoehdoista. Ne vaihtoehdot ovat ydinvoima, jonka osalta olen aika kriittinen, ja maakaasu, joka edelleen on eräänä vaihtoehtona mukana kuvioissa.

Ed. Juhantalo totesi, että 10—15 vuoden sisällä Suomen läpi todennäköisesti tullaan viemään kaasuputki Barentsinmereltä ja viimeistään siinä vaiheessa joudumme jälleen ottamaan uudestaan kantaa myös maakaasuun. Toisaalta tässä esille tullut asia, että Ruotsi ei ottanut kantaa tässä vaiheessa maakaasukysymykseen, johtui lähinnä siitä, että Ruotsin valtio ei ollut valmis tekemään mitään periaatepäätöksiä asiasta. Se asia oli päätettävissä lähinnä yhtiöiden taholla, ja siellä kiinnostusta tässä vaiheessa ei ollut. Voi olla, että myös Ruotsin osalta tämä asia jatkossa voi nousta jopa aika lyhyellä aikavälillä uudelleen esille, jolloinka olemme myös Norjan maakaasun osalta uudessa tilanteessa.

Kotimaisten energioiden osalta mielestäni meidän olisi löydettävä tässä maassa kansallinen linja, jotta saisimme kotimaisia vaihtoehtoja toteutettua ja vietyä eteenpäin. Meillä on energiapotentiaalia turpeen, puun, peltojen, vesivoiman, tuulen, auringon ym. osalta. Mutta kauniit puheet eivät riitä. On todella satsattava siihen, että näiden asioiden osalta voidaan tehdä myönteisiä päätöksiä.

Mitkä sitten ovat suurimpia esteitä kotimaisen energian kehittämisen osalta? Mielestäni esteitä on kahdenlaisia, jotka ovat hyvin saman suuntaisia. Veromenettely tässä maassa tulevaisuudessa, minkälainen se tulee olemaan, myöskin vaikuttaa kotimaisen energian kannattavuuteen huomattavasti tai sen tulisi vaikuttaa.

Tällä hetkellä olemme siinä tilanteessa, ettei ole pitkän tähtäimen ympäristövero- tai energiaveromallia olemassa. Se luo epävarmuutta ennen kaikkea kotimaisen energian osalta, ja investointipäätökset ovat mielestäni aika tiukassa ennen kuin tämä varmuus asiasta saadaan. Alkutuotevähennyksen osalta on hyvin merkittävää, että tuleeko se tulevaisuudessa säilymään, kun arvonlisäjärjestelmää lähdetään toteuttamaan, vai poistuuko se. Jos alkutuotevähennys poistuu vuoden 94 alusta, se kertaheitolla pudottaa kotimaiset energiat kilpailusta, elikkä niiden kilpailukyky heikkenee sen summalla. Sen vaikutus esimerkiksi turpeen osalta on noin 8 markkaa megawattituntia kohden, elikkä jos se turpeelta poistetaan, se aiheuttaa välittömästi sen tilanteen, että turve häviää kivihiilelle ja myöskin raskaalle polttoöljylle.

Mielestäni olisi pohdittava sitä, että alkutuotevähennys voisi edelleenkin olla voimassa myöskin vuoden 94 jälkeen. On turha lähteä tässä vaiheessa rakentamaan uutta järjestelmää, joka korvaisi alkutuotevähennyksen. On todennäköistä, että sellaisen rakentaminen ei onnistuisi. Myöskään ympäristöverot eivät tule kompensoimaan todennäköisesti kokonaisuudessaan alkutuotevähennyksen poistumista, jolloin ainut vaihtoehto on todella vakavasti pohtia alkutuotevähennystä ja sen menetelmän jatkamista. Mielestäni Eta-sopimus ei tähän luo esteitä. Siellä on maininta siitä, että erityiset olosuhteet voivat antaa mahdollisuuksia tällaisten menetelmien käyttämiseen.

Mielestäni turpeen osalta on todella todettava, että turve on eräs esimerkki siitä, millä tavalla kotimainen energia voi tulla kannattavaksi. Se tulee kannattavaksi sillä tavalla, että siihen ensinnäkin uskotaan ja satsataan ja löytyy ihmisiä ja tahoja, jotka ovat valmiita sitä kehittämään. Turpeen osalta tällainen on tapahtunut, elikkä siellä on hyvin pitkällisen kehityksen tuloksena muodostunut eräs energiantuotantomuoto, jonka ketju on kilpailukykyinen muihin verrattuna.

Myöskin väitän, että puun osalta, jos uskomme puun menestykseen ja lähdemme todella kehittämään omia korjuuketjuja ja systeemejä, sieltä myöskin kannattavuutta löytyy. Menneisyydessä tuli aika suuri virhe puuenergian osalta, että puuenergiaa kerättiin työttömyystöinä, lähinnä risuja; läjät olivat tien varsilla, ja kannattamattomina niitä ei voitu käyttää hyväksi. Se oli huono esimerkki siitä, miten puuta voidaan käyttää energiaksi. On löydettävä puun korjuuseen uusia systeemejä, lähdettävä siitä, että tulevaisuudessa entistä järeämpi puu käytetään energiapuuksi. Voisi olla, että eräs ratkaisu olisi massahakemenetelmä, jota on kehitelty. Siinä on kysymys siitä, että samalla kun teollisuuden puu otetaan hakkeena, siinä sivussa otetaan myöskin energiapuu, jotka lajittelemalla eriytetään toisistaan. Sitä kautta myöskin energiapuulle on mahdollista saada synergiaetuja ja myöskin kannattavuutta. Mielestäni on myöskin mahdollista hyödyntää puuta turpeen kanssa yhteiskäytössä ja sitä kautta saada synenergiaetua puulle ja turpeelle.

Pudasjärven turvevoimalassa, josta aika pitkälle näyttää hallituksella olevan yhteisymmärrys ja jonka toivon pohjoissuomalaisena kansanedustajana nopeasti toteutuvan, olisi myös otettava jo mukaan puu ja lähdettävä kokeilemaan sen ja turpeen yhteiskäyttöä. On määrättyjä projekteja, jotka tähän tähtäävät, ja mielestäni tämän laitoksen rakentamisen esteenä ei olisi puun mukana oleminen.

Arvoisa puhemies! Aika paljon tänään on puhuttu säästöistä, siitä mitkä ovat Suomen mahdollisuudet säästön kautta pienentää energiatarvetta. Mielestäni ne mahdollisuudet ovat olemassa, mutta aika pieninä, eli kyllä Suomessa säästötoimenpiteitä on toteutettu aika pitkällä aikavälillä ja sillä toiminnalla on saatu jo tässä valtakunnassa aika huomattavia säästöjä aikaan. Tulevaisuudessa pitäisi enemmän saada säästöjen osalta painetta energiayhtiöihin, siihen että myös siellä pyrittäisiin asiakasneuvonnan kautta ohjaamaan asiakkaita säästötoimenpiteisiin, koska energiayhtiöt näkevät aika selvästi vertailun kautta sen, ketkä kuluttavat ennen kaikkea sähköä enemmän kuin toiset, se kohde löytyisi sieltä kautta.

Mielestäni säästötoimenpiteitä olisi Suomen kohdennettava lähinnä lähialueille ja myöskin lähialueitten energiapoliittinen kehitys olisi ajateltava osana suomalaista energiapolitiikkaa. Me tiedämme sen, että Venäjällä lähialueilla ja myöskin Baltian maissa on aika tavalla tehotonta energian tuotantoa, jossa suomalainen tekniikka voisi saada erittäin paljon hyvää aikaan. Voisi olla myöskin mahdollista, että

Suomi ottaisi maksun saadusta säästöstä jopa energiana. Myöskin voisi olla mahdollista ajatella suomalaista tekniikkaa hyödyntää lähialueella. Siellä on ongelma myöskin lämmön vajauksen osalta, ja hyvin todennäköistä olisi, että suomalaiset pitkälle kehitetyt energiatekniikat soveltuisivat erittäin hyvin lämmön ja sähkön yhteistuotantoon niin Baltian maissa kuin Karjalassa.

Mielestäni kun kotimaisten energioitten tulevaisuudesta puhutaan, on kysymys myöskin suomalaisen teollisuuden tulevaisuudesta. Se energiatekniikka, jota Suomessa on kehitetty kotimaisten energioitten osalta, on myöskin menossa maailmalle, mutta meillä tulisi olla tässä maassa koelaitoksia, joittenka kautta me lisäisimme ensinnäkin uskottavuutta tämän kotimaisen tekniikan käytön osalta ja voisimme käyttää myös niitä laitoksia markkinoidessamme tuotteita maailmalle.

Hyvät kansanedustajat! Ympäristökysymykset energiapolitiikassa ovat erittäin keskeisiä tulevaisuudessa. Vaikuttaa siltä, että aika syvä yhteisymmärrys maailmalla vallitsee siitä, että kasvu ympäristön kannalta on eräs merkittävä kysymys. Tämä myönteisyys maailmalla on meidän hyödynnettävä ja pidettävä huoli siitä, että meillä suomalaiset metsät kasvavat tulevaisuudessa ja niitä myös käytetään energian tuotantoon, säilytetään niiden kasvukyky ja sitä kautta niiden ympäristöä puhdistava vaikutus hyödynnettäisiin.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Koski on turvevoimalan lämmin ystävä, mutta ympäristöasioissa siinä on paljon toivomisen varaa. Hiilidioksipäästöt ovat suuremmat kuin millään muulla voimalatyypillä. Turve on fossiilista siinä mielessä, että sen uusiutumisaika on 1 000 vuotta. Siinä on lisäksi vielä aika paljon suuremmat hiukkaspäästöt, koska niitä ei voida kuitenkaan kovin tehokkaasti suodattaa pois. Vaikka parhaita keinoja käytetäänkin, hiukkasista pääsee vielä puoli prosenttia karkuun. Tämä minusta pitäisi ottaa huomioon, kun vanhoja turvevoimaloita ajatellaan.

Tässäkin suomalaisten kehittämä uusi polttotekniikka, kaasutustekniikka, parantaisi huomattavasti. Olisi ehkä paljon järkevämpää panna rahaa demostraatiolaitteen rakentamiseen kuin rakentaa vanhalla tyylillä turvevoimala. Ainakin se veisi kehitystä nopeammin eteenpäin, jos valtiolla on vähän rahaa.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Koski otti esille biomassan ja sen tärkeyden suomalaisessa energiapolitiikassa, niin varmasti sillä on oma osuutensa, mutta kun valiokunnassa näitä asioita punnittiin niiden painoarvon mukaan, niin perusvoimalähteenä kuitenkaan puun käyttö ei ole ratkaisu tulevaisuuden energiamuotona. Valiokunnassa kävi aivan selvästi ilmi, että mikäli me biomassaan ja nimenomaan puun ja turpeen käyttöön suuntautuisimme entistä voimakkaammin, niin se vaatisi valtion panostusta eli subventiota. Kun nämä muut energialähteet kuitenkin ovat niitä, joihin ei tarvitse enää veromarkkoja panna, vaan ne itse kannattavat itsensä, niin katson, että puun käyttö energian lähteenä on vain oheismateriaali energian tuotannossa.

Ed. K o s k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielestäni kotimaisten energioiden osalta on ajateltava myös kansantaloudellista vaikutusta. Tuon esimerkkinä Pudasjärven turvevoimalan selvitystyön, jonka yhteydessä todettiin, että siellä kansantaloudelliset vaikutukset vuositasolla ovat noin 50 miljoonaa. Eli kansantalouden kautta se hyöty tulee, jolloin ei voida vertailla ainoastaan sitä, mitä on satsattu, vaan on ajateltava myös sitä, mitä se tuottaa, eli on otettava huomioon kokonaishyödyllisyys näistä hankkeista puhuttaessa.

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Energiapoliittinen selonteko on ollut eduskunnassa jo viime keväästä saakka. Sen tuloa suureen saliin takaisin valiokuntakäsittelystä on jouduttu odottamaan mm. säästöohjelman puuttumisen takia sekä maakaasuselvityksen puuttumisen takia. Näistä odotetuista selvityksistä nyt ilmeisesti molemmat on saatu. Maakaasuselvityksen sanoma, en kuitenkaan itse ole sitä käsiini saanut, tämän tiedon mukaan, mitä täällä on kerrottu, on se, että ainakaan Norjan maakaasusta ei löydy ratkaisua lähiajan ongelmiimme. Kuulun niihin edustajiin, jotka ovat sitä mieltä, että kirvestä ei kannata heittää kaivoon vaan jatkaa selvitystä maakaasun saamisesta joko niin, että se tulee Norjasta, tai Barentsinmereltä.

Myöskään hallituksen tuoma säästöohjelma ei tuonut vastauksia, koska se oli niin epäkonkreettinen.

Energian tuotannossa ja kulutuksessa on lähtökohdaksi otettava kestävä kehitys, näin niissä ratkaisuissa, joita teemme täällä kotimaassa kuin niissä, joihin voimme vaikuttaa maailman

laajuisissa ratkaisuissa. Globaali näkökulma on välttämätön, ovathan niin energian saatavuus kuin tuotannon ja käytön aiheuttamat ongelmatkin maailman laajuisia. Suomi on sitoutunut moninaisiin kansainvälisiin sopimuksiin, joilla pyritään vähentämään energian tuotannon ja kulutuksen ympäristölle aiheuttamia rasituksia tavoitteena luonnon kantokyvyn mukainen kulutus. Tämä on tärkeä tiedostaa senkin vuoksi, että teollisuusmaat käyttävät tällä hetkellä noin 80 prosenttia maapallon energiasta.

Maapallon suurin ongelma on voimistuva kasvihuoneilmiö. Nähtävissä oleva kehitys voi muuttaa noin 100 vuodessa maapallon ilmastoa saman verran kuin se on muuttunut edellisen jääkauden jälkeen noin 10 000 vuodessa.

Onko sitten ainoa vaihtoehtomme turvautua lisääntyvästi ydinenergiaan, joka ei ole samanlainen hiilidioksidin päästölähde kuin ovat fossiiliset polttoaineet? Mielestäni ei. Ensinnäkin ydinenergian polttoaine, uraani, on ehtyvä luonnonvara. Sitä riittää nykytietämyksen mukaan vuoteen 2030. Kuinka meillä voi olla uskallusta saattaa itsemme entistä riippuvaisemmiksi energiamuodosta, jonka saatavuus on suuren kysymysmerkin takana. Kysymys ei myöskään enää ole vain ydinpolttoaineen turvallisesta sijoittamisesta vaan myös siitä, kuinka paketoimme käytetyt ydinvoimalaitokset niiden käyttöiän mentyä umpeen. Ydinvoiman lisärakentaminen ei siis voi olla kestävä ratkaisu Suomen energiatarpeiden tyydyttämiseen.

Toisaalta ydinenergian lisärakentamista puoltavan kannan ottaminen vetäisi myös jalat alta riittävältä ja tehokkaalta energiansäästöohjelmalta aivan samoin kuin täällä on puhuttu, että päätös ydinenergian lisärakentamisesta vetäisi aivan yhtä lailla maton alta niiltä ajatuksilta, joilla pyritään esimerkiksi kotimaisen polttoaineen käyttöä lisäämään.

Ilmastonmuutoksen ehkäiseminen ja ilmaston tasapainottaminen edellyttää 60—80 prosentin vähennyksiä hiilidioksidipäästöissä koko maailman laajuisesti. Ihmisen aiheuttamista hiilidioksidipäästöistä syntyy noin 98 prosenttia energian tuotannosta ja käytöstä. Ei siis ole mitenkään toisarvoista se, miten onnistumme energian säästämisessä. Energian säästämiseen meillä on vielä kosolti mahdollisuuksia, ja tässä asiassa olen eri mieltä edellisen puhujan kanssa. Pääasialliset säästötoimet ovat tehokkaamman tekniikan käyttöönotto, kulutustottumusten muuttaminen sekä tarpeettoman energiankäytön vähentäminen.

Puunjalostusteollisuuden energian käytöllä on ratkaiseva merkitys tulevalle energian tarpeelle. Metsäteollisuus kuluttaa tällä hetkellä noin neljänneksen maamme primäärienergiasta ja noin 40 prosenttia sähköstä. On suuri merkitys sillä, mikä tuotantoprosessi on käytössä, sähköä kuluttava mekaaninen menetelmä vai jopa sähkön tuotannossa omavaraisuuden ylittävä selluntuotanto. Uusimpien valmistusmenetelmien avulla on mahdollista päästä varsin ympäristöystävälliseen sellunkeittoon ja valmistusprosessista on mahdollista saada jopa 1 000 megawatin ylijäämäenergia.

Energian suhteellinen halpuus on houkutellut metsäteollisuuden valitsemaan mekaanisen massanvalmistuksen päätuotantoalueeksi. Olisikin nyt mietittävä, millä porkkanoilla ja jopa pienellä pakolla suhde saataisiin muuttumaan. Energian hinnan nostaminen on yksi keino. Mutta on myös syytä varautua siihen, että kuluttajien ympäristötietoisuus, joka on jo vaikuttanut kloorivalkaisusta luopumiseen ja keräyspaperin käytön lisäämiseen, vähentää mekaanisen massan kysyntää. Suomalaiselle metsäteollisuudelle tuli kierrätyspaperi yllätyksenä. Toivottavasti energiaintensiivisen tuotannon hylkiminen ei tule yllätyksenä, vaan siihen aletaan varautua välittömästi.

Energian säästämisessä ei pidä väheksyä myöskään kulutustottumusten muuttamista. Ympäristövaliokunnalle kerrottiin mm. niin sanotusta least cost -suunnittelusta. Tällä periaatteella olisi mahdollista säästää 10—15 vuoden aikajänteellä noin 16 terawattituntia sähköä vuodessa. Yksinkertaistettuna tämä ajattelu tarkoittaa investoimista energiaa säästävään tekniikkaan. Suomessa mm. Imatran Voima on käynnistänyt säästökampanjan, jossa on kiinnitetty huomiota mm. huonelämpötilaan ja energiaa säästäviin lamppuihin. Eli tässä ajattelu lähtee siitä, että säästetty sähkö on edullisempaa ja halvempaa kuin tuotettu sähkö. Samaa ideaa voidaan toteuttaa suurissakin ympyröissä.

Suomen kannalta tärkein ympäristökysymys on se, kuinka itä- ja etelärajan takaa tulevat päästöt voidaan saada kuriin. Suomen tulisikin osallistua sekä Viron että Venäjän alueella voimalaitostekniikan uusimiseen sekä energiatehokkuuden parantamiseen. Näin tehdyillä sijoituksilla voidaan saada suomalaisille yrityksille markkinoita sekä myös turvata tätä kautta tuontienergian saanti myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Puun käyttö energian tuotannossa aiheuttaa ristiriitaisia tunteita kuten

tässäkin keskustelussa on jo havaittu. Itse olen sitä mieltä, että puuta, erityisesti hakkuujätettä, on kyettävä käyttämään nykyistä paremmin energiatuotannon lähteenä. Tämä ei kuitenkaan saa maksaa juurikaan enempää kuin muut siihen verrattavat energialähteet, koska metsänomistajille ei ole syytä kehittää minkäänlaisia uusia valtion kautta veronmaksajien kustantamia tuloautomaatteja. Energiapuu olisi kuitenkin jätettävä mm. ympäristöverotuksen ulkopuolelle, koska puun polttamisesta vapautunut hiilidioksidi sitoutuu takaisin kasvavaan metsään. Puuenergian käytön lisäämistä puoltaa myös työpaikkojen lisääminen ja kauppataseen vajeen pienentäminen.

Pienimuotoinen verottomien energiamuotojen tuotanto kuten juuri energiapuun tai jätepuun hyödyntäminen, asuinrakennusten lämpötalouden parantaminen, jätteiden energia- ja ympäristötaloudellinen hyödyntäminen jne. luovat uusia työmahdollisuuksia varmemmin ja nopeammin kuin esillä myös työllisyysnäkökohdista olleet suuret energiahankkeet.

Suurimuotoisten hankkeiden kuten uuden ydinvoimalan rakentamisen käynnistäminen vaatii aikaa ja saattaa lopulta osua ylikuumenneeseen suhdannevaiheeseen. Eli yksinkertaisesti sanottuna, jos tätä elvytystä aiotaan saada aikaan, sitä ei saada päättämällä viidennen ydinvoimalan rakentamisesta vaan siten, että tehdään näitä pienimuotoisia energiahankkeita ym. tämän kaltaisia asioita ja työllistetään juuri nyt pahimmassa työttömyysvaiheessa ihmisiä. Mutta tämän lisäksi ei myöskään ole varmaa, että ydinvoimalan rakentaminen jäisi Suomeen, sillä uudet EY-määräyksethän velvoittavat siihen, että suoritetaan kansainvälinen tarjouskilpailu. Eli en missään vaiheessa hyväksy perusteluksi viidennen ydinvoimalan rakentamiselle sitä, että se vaikuttaisi parantavasti tämän hetken vaikeaan työllisyystilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Pienimuotoisia puuenergiaan ja turpeeseen perustuvia voimalaitoksia voidaan rakentaa paikallisia tarpeita varten alueelle, jossa raaka-ainetta on saatavissa aivan lähietäisyydellä. Eräs tällainen paikkakunta on Ilomantsi Pohjois-Karjalassa, jossa on sekä puuta että turvetta. Tällaisten laitosten lisäämisen edellytyksenä tulee kuitenkin olla polttotehon parantaminen ja ilmaanpäästöjen sekä hiukkaspäästöjen tehokas kuriinsaattaminen, tämä siis erityisesti turpeen poltossa. Näillä pienimuotoisilla laitoksilla voitaisiin tuottaa mm. lämmitysenergiaa asuinalueille sen sijaan, että nyt yhä suureneva osa sähköstä kuluu lämmittämiseen. Tällä hetkellä sähkölämmityksen osuus sähkön kulutuksesta on noin 13 prosenttia. Suora kaasun tai öljyn poltto, bioenergia ja maalämpö olisivat kuitenkin energiataloudellisesti tehokkaampia ja ympäristöystävällisempiä kuin lähinnä hiilellä tuotetun lämmityssähkön käyttö.

Täällä aiemmin ed. Ukkola arvioi lämmityssähköön kuluvan sähkön vastaavan neöjää tai viitta 1 000 megawatin ydinvoimalaa. Ehkä tätä kaikkea ei voida järkevästi korvata puulla tai turpeella, mutta toivottavasti ainakin jonkinmoinen osa.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täytyy taas oikoa joitakin väärinkäsityksiä, joita näissä puheissa näyttää riittävän.

Sanottiin, että uraania riittää vain vuoteen 2030. Samalla lailla riittää maakaasua ja öljyäkin, koska eihän näitä haeta ennen kuin sitten, kun tiedetään, että niistä hakurahoista saa joskus rahan takaisinkin. Korkokustannukset tulevat suuriksi, jos etukäteen haetaan suuria varastoja. Toiseksi meressä on muistaakseni noin 3 tonnia kuutiokilometrissä uraania, niin että sieltä sitä voidaan ottaa lähes äärettömät määrät, noin 6—7-kertaisilla kustannuksilla verrattuna siihen, mitä se tuottaa kallioperästä otettuna.

Ed. Myller esittää, että pitäisi sellua vain keittää lisää. Siitähän tietenkin tulee kaikennäköisiä ympäristöhaittoja, niin kuin tiedetään, vaikka kuinka hyvin tehtäisiin. Mutta suurin mutta on se, että puolet paperista, mitä Suomi nyt myy, on mekaanista massaa. Ei sanomalehtipaperia sellusta tehdä, eikä lähivuosina ainakaan kukaan osta sellaista määrää sellusta tehtyä paperia, mikä nyt saataisiin, jos kaikki tehtäisiinkin sellulla. Kyllä meidän täytyy Suomessa valmistaa niitä paperilaatuja, mitkä menevät kaupaksi. Kaiken lisäksi mekaanisen massan tekeminen ei vaadi paljon investointeja. Kun sellutehdas maksaa kai 2,5 miljardia, niin saman verran kun tehdään mekaanista massaa, se on vain parisataa miljoonaa markkaa, niin että kun ollaan köyhiä, niin kannattaa nimenomaan sinnekin sijoittaa. Kyllä täytyy jokin tolkku olla näissä asioissa.

Ed. B j ö r k e n h e i m (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Myller esittää ystävällisen toivomuksen, että metsäteollisuus siirtyisi mekaanisen massan tuottamisesta kemialliseen selluun. Mutta olen samaa mieltä ed. Tiurin kanssa siitä, että kysymyshän on siitä, mitä me

voimme myydä ja mistä on kysyntää. Nythän on niin, että maailmassa on sellun ylikapasiteetti ja ylitarjonta mahdottoman suuri. Viimekin vuonna ja ilmeisesti tänäkin vuonna meidän sellutehtaamme käyvät vain 80 prosentin kapasiteetilla, mikä tarkoitti sitä, että ne seisoivat viime vuonna 14 viikkoa. Sellun ylikapasiteettia nostaa nimenomaan kierrätyspaperi yhtenä tekijänä, ja toisena tekijänä on se, että meidän pahin kilpailijamme on lyhytkuituinen sellu, mitä esimerkiksi eukalyptuksesta valmistetaan, ja sen kiertoaika on seitsemän vuotta, joten meillä on siinä hirveän paljon huonompi tilanne.

Mitä tulee pitkäkuituisen massan tuotantoon, niin Kanada on meidän pahin kilpailijamme. Siellä valtio omistaa metsät ja kantohinta käytännöllisesti voi olla jopa nolla, joten he voivat meidän kanssamme kilpailla. Tällä hetkellä on tilanne sellainen, että pitkäkuituisesta sellusta saamme maailmanmarkkinoilla 565 dollaria tonnilta, kun kannattavuusraja teollisuuden antamien tilastojen mukaan on 780 dollaria, joten jokainen sellutonni, joka nytkin valmistetaan, menee tappiolla, eli olisi äärettömän vaikea ajatella, että siirryttäisiin kannattamattomaan kannattavasta.

Mutta totuushan on tietysti se, että eivät nämäkään investoinnit tästä maasta lopu, vaan teollisuus arvioi, että joskus kolmen vuoden kuluttua on taas sellutehtaan vuoro mutta ei ennen sitä. Ja tuskin kolmea, neljää, viittä laitosta rakenentaan tällä vuosikymmenellä.

Ed. L i n n a i n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Myller esitti epäilynsä siitä, että jos tehdään päätös ydinvoimalan rakentamisesta, niin se on valmis mahdollisesti tilanteessa, jossa Suomen talous on ylikuumentunut. Jos päätös tehdään tällä hetkellä ja lasketaan, että ydinvoimalan rakentamiseen menee esimerkiksi 6—7 vuotta aikaa, niin vaikka meillä talouden kasvu mitenkin tästä vauhdittuisi, niin tuskin olemme kuitenkaan vielä seitsemänkään vuoden kuluttua tilanteessa, jossa tarvitsee pelätä ylikuumenemista.

Sitten ed. Myller esitti kysymyksen taikka ajatuksen, kuinka paketoimme ydinvoimalaitoksemme niiden käyttöajan mentyä umpeen. Meillähän on täysin selkeät suunnitelmat siitä, miten matala- ja keskiaktiiviset voimalaitosjätteet sekä käytetty polttoaine loppusijoitetaan ja myöskin ydinvoimalan purkamiseen tarvittavat varat. Niihin on varauduttu ydinjäterahastossa, ja tekniset suunnitelmat ovat olemassa.

Ed. M y l l e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uraanin riittävyys on tietysti semmoinen asia, johon ydinvoiman puoltajat eivät halua paneutua kovin paljon senkään vuoksi tai nimenomaan siksi, että jos sitä otetaan jollain sellaisella tekniikalla tulevaisuudessa, jonka hinta on moninkertainen, niin silloin kyllä tulee asettaa kysymys siitä, missä hintaluokassa ydinvoima on.

Sellun keittämistä perustelin mm. sillä, että tällä hetkellä kuluttajat arvostavat ympäristöystävällistä ja tässä asiassa erityisesti vähemmän energiaa kuluttavaa tekniikkaa. Sanoin, että Suomen teollisuuden pitää varautua siihen, että kuluttajat valitsevat tältä pohjalta. Tällä hetkellä näyttää jo siltä, että ainakin jotkut ovat sen ottaneet tosissaan, koska metsäteollisuuden puolelta on kuulunut sellaisia arvioita, että jos kehitys menee esimerkiksi enemmän kierrätyspaperin käyttöön tai tuetaan enemmän niitä tuotteita, joita tuotetaan sellusta, niin kaikki arviot Suomen tulevasta energian tarpeesta heittävät niin sanotusti häränpyllyä. Sitten kun puhutaan siitä, mitä mikäkin maksaa, niin jos selluinvestoinnit maksavat, niin kyllä totisesti myös ydinvoimalan rakentaminen maksaa.

Ed. L o u v o : Arvoisa puhemies! Viime keväänä valtioneuvoston energiapoliittisen selonteon yhteydessä käymämme keskustelun jälkeen moni asia on muuttunut ja selkiytynyt. Silloin täällä erityisesti ydinvoimaan kriittisesti suhtautuvat hellivät, aivan samoin kuin tässäkin keskustelussa, ajatusta, että voimme siirtää koko perusvoimaratkaisuamme hankkimalla Norjasta maakaasua. Asia luvattiin selvittää perusteellisesti. Epäilin jo keväällä ruotsalaisten ja norjalaisten kansanedustajien kanssa käymieni keskustelujen perusteella, ettei Norjan Haltenbankenin maakaasuvaihtoehto tuo mitään ratkaisua tähän hätään, ja näinhän siinä kävi, kun viralliset selvitykset on nyt vihdoin saatu.

Ruotsalaiset eivät todellakaan halua nyt osallistua kaasuputken vetokustannuksiin. Heillähän on 12 ydinvoimalaa ja vesivoimaa paljon enemmän kuin meillä. Kaipa heidän päätökseensä hieman vaikuttavat myös ympäristönäkökohdat. Vaikka maakaasu onkin fossiilisista polttoaineista ympäristöystävällisin, siitä kuitenkin tulee hiilidioksidia, niin kuin Ruotsin pääministeri Carl Bildt totesi täällä viime keväänä Pohjoismaiden neuvoston kokouksen yhteydessä.

Maakaasun käyttöä voidaan toki tulevaisuudessa lisätä, kun siihen tulee taloudelliset edelly-

tykset ja jos maakaasun käytön lisäämisellä korvataan saastuttavampaa polttoainetta. Tuleehan maakaasusta tuotettavaa energiayksikköä kohden vain noin puolet siitä hiilidioksidimäärästä kuin kivihiilestä. Jatkossa pohjoismaisen yhteistyön lisääminen tälläkin alalla on mitä toivottavinta. Nordel, yhteinen sähköverkosto, on jo nyt oiva esimerkki pohjoismaisesta energiayhteistyöstä.

Maakaasuvaihtoehdon selvittyä meille on mielestäni jäänyt vain kaksi reaalista perusvoimaratkaisumahdollisuutta: kivihiili tai ydinvoima. Tietenkin voidaan keskustella, tarvitseeko meidän vieläkään tehdä koko perusvoimaratkaisua, tarvitsemmeko lisää energiaa. Rakennamme vain lisää sellutehtaita, niin kuin MTK:n puheenjohtaja Heikki Haavisto ehdotti, ja jatkamme edelleen sähkön ostamista Tshernobyltyyppisistä Venäjän ydinvoimaloista, joiden turvallisuuden parantamiseen meidänkin on uhrattava miljoonia. Onhan mm. Sosnovyi Borin johto toki juuri kertonut olevan mahdollista Suomen sähkönsaannin turvaamiseksi jatkaa voimalan käyttöikää noin kymmenellä vuodella suunniteltua kauemmin. Itse en tätä vaihtoehtoa haluaisi.

Suomalaiset ydinvoimalaitokset ovat osoittautuneet käyttöasteeltaan maailman luotettavimmiksi ja näin hyvin taloudellisiksi. Ei ole mitään järkeä ostaa itänaapurin vaarallisista ydinvoimaloista sähköä, jota voitaisiin tuottaa turvallisesti, taloudellisesti ja ympäristöystävällisesti omassa maassamme. Mielestäni ei ole myöskään mitään järkeä viedä ydinjätettä pois täältä, jos emme voi olla sataprosenttisesti varmoja, että se sijoitetaan turvallisesti. Olkiluodon voimalan jäteratkaisu tuntuu käyttökelpoiselta. Olen iloinen, että ministeri Tuomistokin on tätä mieltä.

Kun nyt maakaasuvaihtoehto on vuosiksi poissuljettu, pyritään todistamaan, niin kuin tässäkin keskustelussa, että energiavaltaisen teollisuutemme rakenteen muuttaminen, energian säästö ja bioenergian, kuten puun ja turpeen, lisääminen olisivat ratkaisu energian tarpeeseemme. Kaikkia näitä toimenpiteitä toki pitää tehdä, etenkin energian säästämistä harrastaa, missä se vain on järkevää, ja puutakin energiatuotannossa käyttää, mutta mielestäni se ei vielä riitä tulevan energiatarpeemme tyydyttämiseksi.

Itse asiassa puuta olisi mielestäni Suomessa järkevintä käyttää paperin valmistamisen ohella entistä enemmän rakentamiseen. Puusta saadaan oikein käsiteltynä mitä ympäristöystävällisin ekotalo, jolla luulisi olevan maamme ulkopuolellakin markkinoita. Puuta pitäisi jalostaa myös nykyistä enemmän kalusteiksi vientiin.

Turve, joka ei oikeastaan ole uusiutuvaa bioenergiaa, sen sijaan pitäisi mielestäni käyttää kriisiaikojen tarpeisiin. Tietenkin sen käytön valmius tulee normaaliaikoina varmistaa. Mutta 100 miljoonan markan sijoittaminen valtion varoista nyt Pudasjärven turvevoimalaan ei mielestäni ole ympäristön kannalta eikä muutenkaan tässä taloudellisessa tilanteessa järkevää. Turpeestahan tulee hiilidioksidia, rikin ja typen oksideja, raskasmetalleja; muut päästöt paitsi hiilidioksidi voidaan kyllä suureksi osaksi poistaa.

Ympäristönäkökohdat energiavalinnoissa pitäisikin entistä enemmän ottaa huomioon. Keväisen energiakeskustelun jälkeen on nimittäin ollut myös Rion konferenssi, jossa lopullisesti sitouduimme ilmastosopimukseen. Näin meidän on nyt otettava hiilidioksidin kasvun pysäyttäminen ja jatkossa vähentäminen realistisesti huomioon sen lisäksi, että olemme kansainvälisesti sitoutuneet erittäin tiukkaan rikin ja typen oksidien vähentämisohjelmaan.

Itselleni ympäristöystävällisyys turvallisuuden, taloudellisuuden ja tietenkin saatavuuden ohella on se lähtökohta, jonka olen aina asettanut etusijalle energiamuodon valinnassa, minkä toin jo esiin myös viime keväänä. Mielestäni meidän on käytettävä mahdollisimman paljon sellaista energiaa, josta ei tule happamoitumista aiheuttavia rikin ja typen oksideja, ei ilmastomuutoksia aiheuttavaa hiilidioksidia eikä terveydelle vaarallisia hiukkasia ja raskasmetalleja. Nämä muut haitalliset tekijät paitsi hiilidioksidi saadaan, kuten jo totesin, nykyään parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa käyttäen pitkälti eliminoitua.

Hiilidioksidia ei ole taas mahdollista saada pois poltettavia fossiilisia energiamuotoja käytettäessä. Vasta tulevaisuuden vetytekniikka saattaa ratkaista tämän ongelman. Olen havainnut vuosien aikana, etteivät monet ympäristöasioista paljon puhuvatkaan tätä tiedä. Siksi mielestäni on tärkeintä valita energiamuoto, josta ei tule hiilidioksidia tai ainakin tulee vähemmän kuin muista käytettävissä olevista vaihtoehdoista. Tällöin vesivoima, ydinenergia, tulevaisuudessa enenevästi mahdollisesti tuulivoima, aurinkoenergia ja sellainen bioenergia, joka tavallaan uudelleen kasvaessaan kuten puu sitoo sen hiilidioksidin, joka poltettaessa syntyy, ovat hyviä vaihtoehtoja. Puuta poltettaessa tulee lisäksi

tuhkaa, joka on erinomainen hivenainepitoinen happamoituneen maan neutraloija.

Tästä kaikesta voi mielestäni vetää selvän johtopäätöksen: Ratkaisu perusvoimamme kiistattomaan lisärakentamistarpeeseen on tällä hetkellä ydinvoima. Tiedämmehän, ettei vesivoimaa voi enää kovin paljon rakentaa lisää ja tuuli- ja aurinkoenergia laajamittaiseen käyttöön ovat vasta kehitysasteella, samoin fuusioenergia. Silti täytyy, jotta voimme omalta osaltamme hidastaa ilmastomuutoksia, tehdä kaikki mahdollinen energian säästön edistämiseksi järkevissä puitteissa ja myös todella kehitellä uusiutuvia pienimuotoisempia energian käyttötapoja.

Energiakeskustelussa, kuten täällä tänäänkin, olen pitänyt kaikkein omituisimpana sitä, ettei pystytä objektiivisesti arvioimaan eri energiamuotojen ympäristövaikutuksia. Niitä joko liioitellaan tai vähätellään siitä riippuen, mihin leiriin kuuluu. (Ed. Westerlund: Entä puhuja itse?) — Yritän olla tasapuolinen. — Ympäristöasioissa pitäisi aina olla valmis muuttamaan mieltään, jos uutta tieteellisesti todistettua tietoa tulee, ja olen kovin iloinen siitä, että erittäin monet kansanedustajat ovat myös muuttaneet mieltään, kun ovat saaneet uutta tietoa. Mutta mielestäni on kummallista, että esimerkiksi henkilöt, jotka vastustavat ydinvoimaa, usein aivan tunneperäisesti, eivät halua myöskään tunnustaa ilmastomuutosten merkittävyyttä ja uhkaa elinympäristölle, koko olemassaolollemme.

Jo vuosia mutta aivan erityisesti tämän vuoden aikana on käyty energia-asioissa voimakasta asennemuokkausta puolin ja toisin. Suomessa ydinenergian vastustajat ovat syyttäneet voimayhtiöitä manipuloinnista ydinvoimamyönteisyyden edistämiseksi. Minun on kyllä itse todettava, etteivät voimayhtiöt suinkaan ole kansanedustajille lähetelleet kilokaupalla kortteja säteilevästä tulevaisuudesta eivätkä tietääkseni manipuloineet nuoria. Lasten ja nuorten manipuloiminen mm. erilaisiin kampanjoihin ja mielenosoituksiin on kasvanut sellaisiin mittoihin, että lasten vanhempien tulisi mielestäni nousta tällaista toimintaa vastustamaan. Muutama esimerkki.

Viime keväänä Helsingin Sanomissa mm. kerrottiin, kuinka suomalaiset koululaiset ovat jättäneet opetusministerille ja kulttuuriministerille vetoomuksen, jossa he haluavat kansanäänestyksen viidennestä ydinvoimalasta. He halusivat uutisen mukaan taloudellisen, ympäristöystävällisen ohjelman, johon kuuluu mm. maakaasuveron poistaminen. Tämän ympäristövisan, jonka teemana nyt oli energia, olivat biologian ja maantiedon opettajat sekä luonnonsuojelujärjestöt järjestäneet peruskoulun yläasteen ja lukion oppilaille kolmannen kerran.

Ympäristökasvatuksen sisältö on todella tärkeämpää kuin arvaammekaan. Eduskunnassa on tämän vuoden aikana järjestettykin kaksi laajaa ympäristökasvatusta käsittelevää seminaaria. Olen itse molempien seminaarien keskusteluissa painottanut oikean, tieteellisesti tutkitun tiedon esiin tuomisen tärkeyttä ympäristöasioissa ja nimenomaan energiakysymyksissä ja perännyt, annetaanko ympäristökasvatusta kouluissa nyt todellisiin tasapuolisiin tietoihin perustuen. Minut herätti tässä asiassa pari vuotta sitten eräältä taksinkuljettajalta saamani yllättävä kannanotto. Tulin jostain Pohjoismaiden ympäristöseminaarista, jossa oli keskusteltu energia-asioista, ja kysyin kotimatkalla taksinkuljettajalta, miten hän suhtautuu ydinenergiaan. Vastaus kuului, että totta kai hän sitä vastustaa, koska on aina kuulunut partiolaisiin, joka on luonnonsuojelujärjestö ja kaikki luonnonsuojelujärjestöthän vastustavat ydinenergiaa.

Samaa järjestöjoukkovoimaa osoittivat viime keväänä eduskunnassa myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestämään Täältä tullaan, tulevaisuus -viestin päätöstapahtumaan osallistuneet nuoret. He olivat kaikki punaisin lipuin yhtä mieltä siitä, että Suomessa ei tarvita viidettä ydinvoimalaa.

Mielenkiintoinen oli myös heidän toinen yksimielinen viestinsä: Tunnustuksellinen uskonnonopetus pitää vaihtaa elämänkatsomustietoon. Luulisi tämän viestin hieman hätkähdyttävän luterilaista kirkkoammekin, joka valitettavasti on mennyt ehkä ajattelemattomuuttaan mukaan ydinvoiman vastaiseen kampanjaan antaessaan ymmärtää pari vuotta sitten kirkon yhteiskunnallisen toimikunnan julkaisemassa ja kaikkien piispojen hyväksymässä kirjassa "Ekologinen elämäntapa, kristillisen uskon haaste ympäristövastuuseen" ydinvoiman kannattamisen olevan syntiä. Mielestäni piispat eivät millään voi olla energia-asiantuntijoita.

On totisesti paikallaan, että kouluissa tehostetaan ympäristökasvatusta ja lisätään fysiikan ja muiden luonnontieteiden osuutta opetuksessa. (Ed. Seppänen: Lopetetaan uskonnon opetus kokonaan!) — Ei pidä lopettaa!

Ydinvoiman vastaiset asenteet tulevat esiin mitä yllättävimmissä yhteyksissä, ei vain eduskunnassa.

Tiedämme, että jos ilmastomuutos etenee tätä vauhtia, erittäin paljon eliölajeja tuhoutuu. Kun Suomi teki oman kansallisen raporttinsa Rion kokoukseen muutaman ministerimme johdolla, Suomen kansallisen raportin yhteenvedossa oli oma lukunsa biologisesta monimuotoisuudesta. Hämmästyttävää oli, ettei siinä sanallakaan mainittu, että nimenomaan kasvihuoneilmiö ilmastomuutoksineen olisi sellainen ympäristömuutos, joka uhkaisi biologista monimuotoisuutta.

Todelliset luonnonsuojelijat kyllä tämän myöntävät. Olen aikaisemminkin kertonut pariin otteeseen eduskunnassa tästä todisteena tapauksen, joka sattui muutama vuosi sitten Oslossa Pohjoismaiden neuvoston järjestämässä teknologiaseminaarissa. Suomen luonnonsuojeluliiton nykyinen puheenjohtaja apulaisprofessori Satu Huttunen totesi siellä luennossaan, että jos ilmaston lämpeneminen etenee tätä vauhtia, metsäntutkijat ovat yksimielisiä siitä, että kaikki Pohjolan havumetsät kuolevat. Kun kysyin häneltä, mitä meidän sitten pitäisi tehdä, että voisimme hidastaa kasvihuoneilmiötä, Satu Huttunen totesi, että vaikka hän vastustaa ydinenergiaa, hän katsoo, että sitä on väliaikaisesti käytettävä, kunnes saadaan kehitettyä teolliseen käyttöön sellaisia energiamuotoja, kuten aurinko- ja tuulienergia, joista ei myöskään tule hiilidioksidia tai muita kasvihuonekaasuja. Tässä minusta on juuri se viisaus, jota meidän Suomessa tulee toteuttaa sovittaessamme energiataloutta ja ympäristönäkökohtia yhteen.

Arvoisa puhemies! Paitsi Rion ilmastosopimuksen ja maakaasuselvityksen lisäksi on viimekeväisen energiapoliittisen selonteon jälkeen myös taloudellinen tilanne muuttunut. Se on huonontunut. Ihmiset tajuavat tämän nyt myös paljon kouriintuntuvammin. Yllättäviltäkin tahoilta on tullut entistä enemmän vaatimuksia, että nyt tarvitaan myönteistä signaalia talouselämälle, tarvitaan signaalia, että Suomessa kannattaa rakentaa ja Suomeen kannattaa investoida ja täällä halutaan turvata kotimaisen taloudellisen, ympäristöystävällisen energian riittävä saanti. Ydinvoiman lisärakentaminen koetaan tällaisena signaalina. Näin ovat esittäneet mm. Rakennustyöläisten Liitto ja SAK, jonka myönteisen kannan tarkistin itse tänään valtiovarainvaliokunnan järjestämässä seminaarissa Miten irti kriisistä.

Ehkä osaksi taloudellisesta tilanteesta johtuen mielipiteet voimakkaasta vastapropagandasta ja nuortenkin asennemuokkauksesta huolimatta ovat kääntyneet yhä myönteisemmiksi ydinenergialle. Sen lisääntyminen koetaan nyt myös työllisyyskysymyksenä.

Energian saatavuus on asia jota ei ajatella hyvinä aikoina. Oli hätkähdyttävää kuulla, kuinka entisten kommunistien voittoa Liettuassa perusteltiin sillä, että he paremmin pystyvät turvaamaan energian saannin Venäjän alueella. On ymmärrettävää, että kun asuntojen lämpötila on kymmenen astetta ja lapsilla on villasormikkaat sisällä kouluissa eikä autoihin saa polttoainetta, se kyllä kummasti kypsyttää tavallisen kansalaisen.

Kenties Suomessakin on herätty huomaamaan, että Suomi on myös aivan liian riippuvainen muista maista energian saannissa ja siksikin energiaomavaraisuutta pitäisi lisätä. Ydinenergiahan lasketaan kotimaiseksi energialähteeksi, niin kuin talousvaliokunnan mietinnössäkin todetaan.

Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa päätös viidennen ydinvoimalan rakentamisesta on tehtävä mahdollisimman pian. Se olisi pitänyt oikeastaan tehdä hallituksessa jo viime keväänä. Nopea päätös antaisi luottamusta, että pystymme pitämään omassa maassamme energiavaltaisen teollisuutemme ja säilyttämään hyvinvointimme. Itse ainakin haluan, että meillä turvataan jatkossakin taloudellinen kasvu, jotta pystymme huolehtimaan edelleenkin sosiaaliturvastamme ja myös ympäristöstä. Olen vakuuttunut, että juuri ydinenergiaratkaisun avulla pystymme täyttämään myös kansainväliset velvoitteemme erityisesti typen ja hiilidioksidin määrän vähentämisen suhteen ainakin niin pitkäksi aikaa, kunnes vielä riskittömämpiä energiamuotoja kehitetään. Toivon, että myös mahdollisimman moni kansanedustaja on tätä mieltä. Meillä on nyt kova vastuu.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen kyllä pitkälti samaa mieltä, mutta eräisiin näkemyksiin haluan vähän aluepoliittisessa mielessä puuttua.

Ed. Louvo totesi, että vesivoimaa ei ole enää paljon rakennettavissa. Ehkä ei megawatteina sillä tavalla, mitä teollisuus tarvitsee. Mutta esimerkiksi Pohjois-Suomessa on tällä hetkellä hyvin voimakas liike siihen suuntaan, että eräiden pohjoisen jokien vielä käyttämättä olevaa rakennuskapasitteettia pitäisi käyttää vesivoiman rakentamiseen. Vaikka se ei ratkaise valtakunnan energiaongelmia, sillä on muut perusteet.

Aivan samalla tavalla on Pudasjärven turvevoimala laita. Aikanaan kuulimme, kun silloinen ministeri Juhantalo selvitteli asiaa. Useiden kysymysten yhteydessä todettiin, että se ei ole kannattava tai ehkä on niillä rajoilla.

Samoin Vuotoksen altaan rakentaminen on välttämätöntä aluepoliittisistä syistä. Ne antavat työtä ja toimeentuloa ja myös verotuloja tulevaisuudessa. Kun sähkö ei tarvitse kuljetustukea, se tulee kyllä sieltä ilman sitä käytettäväksi myös etelässä.

Näin ollen näkisin, että pohjoisen jokien rakentamiseen pitäisi vielä kiinnittää huomiota, harkita asioita uudelleen ja myös Pudasjärven voimalaa aluepoliittisista syistä, tietysti myös sähkön kannalta, samoin kuin Vuotoksen allasta. Nämä aiheuttavat niillä alueilla merkittävää aluepoliittista panostusta, samalla kun tuovat oman osuutensa myös energian tuotantoon. Näillä perusteilla pitäisi myös asiaa harkita.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Louvo puuttui puheessaan aika mielenkiintoiseen asiaan eli lasten hyväksikäyttöön yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja lobbauksessa. Hän on ihan oikeassa siinä, että tämä on kyllä viime aikoina hälyttävästi lisääntynyt, ei pelkästään kouluissa, vaan nimenomaan koko yhteiskunnassa.

Hyvä esimerkki siitä on lasten parlamentti eduskunnassa. Ne kysymykset, mitä lapset esittivät, olivat muut tehneet kuin lapset itse. (Ed. Rimmi: Ei kaikkia ainakaan!) — Ei kaikkia, mutta kyllä niistä paistoi läpi, vaikka miten oli yritetty valita mahdollisimman "lapsekkaita" kysymyksiä, että ne olivat aikuisten manipuloimia, aikuisten tekemiä kysymyksiä lasten suulle.

Nyt tullaan siihen asiaan, kenelle tällainen yhteiskunnallinen kasvatus oikein kuuluu, kuten luonnonsuojelukasvatus. Kuuluko se opettajille, kouluille, kodeille vai kuuluuko se järjestöille? Olen sitä mieltä, että ihan samalla tavalla kuin huumeopetuksessa ja järjestysopetuksessa, tarkoitan kun poliisit käyvät kouluissa kertomassa, että rikos ei kannata, myymälävarkaus ei kannata — myös luonnonsuojelu- ja ympäristöasioita ei saisi enää jättää niin, etteivät lapset tunnista, mikä taustajärjestö on tiedon takana. Lapsia on kyllä suojeltu mainonnalta ja mainonnan väärinkäytökseltä mutta ei yhteiskunnallisen lobbauksen väärinkäytökseltä, siltä heitä ei ole suojeltu.

Ed. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Louvo totesi, että ydinjäteongelma on hyvin hoidettu. On ehkä syytä palauttaa hieman historiaa mieleen.

Olkiluodon suunnitteluvaiheessahan päättäjille ja myös yleisölle annettiin aivan selkeä kuva ja vakuutettiin, että ydinvoimala ei aiheuta jäteongelmaa, ei aiheuta jäteongelmaa sen vuoksi, että se viedään Ranskaan tai Englantiin jälleenkäsiteltäväksi ja jäte jää sille tielleen sitä kautta. Hommahan näytti siinä vaiheessa hyvin hoidetulta ja myös hyvin suunnitellulta.

Pian Olkiluodon käynnistymisen jälkeen TVO alkoi varovasti puhua kotimaisesta vaihtoehdosta eli käytetyn polttoaineen sijoittamisesta Suomen kallioon ja ryhtyi valmistelemaan tätä päätöstä. Nyt on tultu siihen vaihtoehtoon, joka varmaan on halvin tapa, eli upottaa ne kallioon ja muurata hauta umpeen. Tätä TVO perustelee nyt voimakkaasti kallioon sijoittamisen turvallisuudella. Kaksi näkökohtaa, joista lähdetään liikkeelle, ovat suomalaisen kallioperän vanhuus ja stabiilisuus.

Varmaan ensimmäinen argumentti pitääkin paikkansa, mutta seuraavaa voikin sitten hyvin vahvasti epäillä, onko näin. Epäily perustuu hyvin pitkälle siihen, että kaikki viisi GTK:n eli Geologian Tutkimuskeskuksen valitsemaa vaihtoehtoa ovat kolmatta eli huonointa luokkaa sijoitusvaihtoehtoina mutta sijainniltaan ensimmäistä luokkaa eli valtion maata.

Stabiilisuutta ovat epäilleet hyvin korkeaarvoiset alaa tuntevat henkilöt, mm. valtion Geodeettisen laitoksen ylijohtaja Kakkuri sekä ruotsalainen geologian professori Mörner. Tätä kautta syntyy aivan selviä epäilyksiä turvallisuuteen ja siihen nähden, kuinka hyvin nämä on hoidettu.

Ed. L o u v o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ensinnäkin ed. Aittoniemelle todeta, että olen hyvin pitkälti hänen kanssaan aivan samaa mieltä vesivoimasta, jos se rakennetaan jo rakennettuihin jokiin, mutta edelleen olen Pudasjärven turvevoimalasta eri mieltä.

Ed. Ukkolalle: Olen hyvin iloinen, että hän myös yhtyy minun näkemykseeni siitä, että todella lapsia käytetään väärin hyväksi ja heitä manipuloidaan. Tällaista ei saisi tapahtua. Tiedon ympäristökasvatuksessa todellakin pitäisi olla asiallista ja tutkittua ja asiantuntijoiden pitäisi antaa sitä.

Ed. Korhoselle: Nimenomaan tarkoitin, kun puhuin jäteongelman ratkaisusta, että mielestäni

on hyvä kotimainen vaihtoehto sijoittaa meidän peruskallioomme Olkiluodosta tulevat jätteet.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mielestäni väärin aliarvioida nuorten ja lasten ajattelukykyä sekä heille annettavaa koulutusta tällä hetkellä suomalaisessa koulumaailmassa. Itselläni on tällä hetkellä kaksi lasta, ja kun keskustelen heidän kanssaan tulevaisuudesta, siellä ydinvoiman vastustus on yksi keskeisimpiä. On väärin aliarvioida ajatuksia, miten lapset näkevät maailman tiedotusvälineiden kautta, miten heille informaatio tulee suoraan onnettomuuspaikalta, kuten ydinvoimalaonnettomuuksien taholta, ja mitä ajatuksia se herättää. Minä sanoisin näin, että niitä ääniä kannattaa kuunnella nimenomaan poliitikkojen ja nimenomaan kaikkien päättäjien.

Yleensä luonnonvarojen suhteen lasten yleistietous on myös edennyt niin pitkälle, että he tietävät, että luonnonvarat alkavat loppua, ainoa tulevaisuuden tie on elää kestävän kehityksen tietä eli yhdessä luonnonvarojen kanssa ja niiden varojen kanssa, jotka mahdollisesti vielä riittävät tulevillekin sukupolville.

On aika hämmästyttävää kritiikki nuoria ja lapsia kohtaan, mutta minä ymmärrän sen, kun kokoomus kannattaa enemmistön osalta ydinvoiman rakentamista. Se tietää sitä, että ne nuoret, jotka ovat valveutuneita, eivät tule äänestämään kokoomusta, koska te olette rakentamassa ydinvoimaloita. Jos tämä huoli teitä painaa tällä hetkellä, se on ihan aiheellinen, mutta älkää, hyvät ihmiset, ruvetko haukkumaan niitä nuoria, jotka ovat yleissivistyksen saaneita, jotka ovat todella ajattelevia, jotka tietävät, että ydinvoimaratkaisu on erittäin huono vaihtoehto.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rädyn esitys oli aivan toivoton. Eihän kukaan lapsia ja nuoria moiti vaan heidän manipuloijiaan. Greenpeace on yksi, joka on otettu kouluun ympäristökasvattajaksi. Se on epämääräinen järjestö, jonka rahoitusta ei kukaan tarkkaan tiedä. Se ei koskaan esimerkiksi moiti öljy-yhtiöitä vaan ainoastaan vastustaa ydinvoimaa. Minä pidän sitä manipulointia aivan sopimattomana niin kuin Yleisradionkin. Ei juuri ainoatakaan ohjelmaa ole, jossa suhtauduttaisiin asiallisesti ydinvoimaan, vaan kaikki ovat kauhukuvia väärin perustein. Esimerkiksi Tshernobylin seurauksista on jatkuvasti aivan vääriä tietoja.

Kun ed. Korhonen epäilee, että Suomen kallioperään ei voi ydinjätteitä varastoida, siellä suurin ongelma ovat jo sinne luonnon varastoimat uraani ja torium, jotka on niin huonosti varastoitu, että meillä radonkaasua tulee jatkuvasti maaperästä. Se aiheuttaa laskennallisesti, kun säteilylaskelmia tehdään, noin 400 suomalaisen kuoleman vuosittain keuhkosyöpään radonsäteilystä. Kun ajatellaan, kuinka paljon sitä siellä on, niin 8 km x 8 km x 8 km suomalaista kalliota sisältää täsmälleen yhtä paljon säteilyä, jonka puoliintumisaika on monta sataa miljoonaa vuotta, kuin ydinvoimala tuottaa elinaikanaan. Meillä on siis noin 4 500 ydinvoimalajätettä jo suomalaisessa kallioperässä.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ihmettelen ed. Tiurin ajatuksia Greenpeacesta ja yleensä koulutuksen tasosta. Mielestäni nimenomaan se on oikea lähtökohta, että niille alueille, missä mm. ydinvoimalaonnettomuuksia on tapahtunut, vihdoin ja viimein nyt pääsevät dokumenttiryhmät tekemään elokuvia, pääsevät tekemään dokumenttiohjelmia, pääsevät suoraan niin sanotusti rikospaikalle tutkimaan, mitä on tapahtunut, miksi on tapahtunut, mitä on jätetty tekemättä ja miten on suhtauduttu niihin perusarvoihin, joille yhteiskunta tulisi rakentaa.

Eihän voida lähteä siitä, että pimitetään kaikki paha ja koetetaan vain rakentaa hyvälle ikään kuin mitään pahaa ei olisi tapahtunut. Ei voida lähteä sille tielle. Päinvastoin on sitä parempi, mitä avoimemmin, mitä rehellisemmin kerrotaan onnettomuusriskeistä, näytetään tulokset, tehdään tutkimuksia ja selvityksiä, rahoitetaan sitä, niin että lääkärit pystyvät edes selvittämään, mitkä ovat todelliset riskit mm. ydinvoimaonnettomuuden jälkeen, miten kauaskantoiset riskit ovat niin luontoon, ympäristöön kuin alueella oleviin ihmisiin. Sehän on mielestäni mitä parhainta ympäristökasvatusta.

Myös mitä tulee luonnonvaroihin, onhan selvä asia, että on sitä parempi, mitä paremmat dokumentit tulevat siitä, kuinka paljon meillä todella luonnonvaroja on käytössä. On selvä, että meidän on keskityttävä niihin voimavaroihin, joilla voitaisiin kehittää energiaa uusiutuvilla luonnonvaroilla, eikä suinkaan niin, että riistetään yhä enemmän luontoa. Mitä tulee öljyvaroihin ja kaasuvaroihin, kaikkihan sen jo tänä päivänä koulussakin tietävät, että ne eivät enää riitä kuin noin 10—11 vuotta. Mitäs sitten?

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostamani kansanedustaja Tiuri, energia-asiantuntija varmaankin parhaasta päästä kiistatta, käyttää nyt lievästi sanoen yksinkertaistuksia verrattaessa ydinjätehautaa, luonnon taustasäteilyä ja radonkaasua. Näinhän varmaan onkin, jos esitetyillä arvoilla mitataan ja taustasäteilyarvoksi otetaan koko maapallon arvot. Eiväthän onnettomuusriskin ja onnettomuuksien aiheuttamat tulokset ole varmaankaan suuria siinä mittakaavassa, mutta yksittäisinä hetkellisinä tapahtumina kai niitä käsitellään minun ymmärtääkseni. Silloin ollaan sillä riskialueella, josta minä puhun.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räty nyt joko ei halua ymmärtää tai yksinkertaisesti ei ymmärrä sitä, mitä ed. Louvo puheenvuorossaan sanoi. Eihän hän puhunut siitä, että lapsilta tai nuorilta täytyy pimittää paha tai yleensä tietoa. Totta kai on kerrottava, mutta kysymys on siitä, millä tavalla se kerrotaan ja käytetäänkö heitä hyväksi, manipuloidaanko lapset tekemään jotakin aikuisten puolesta, jotta nämä manipuloivat aikuiset saavat aikaan lasten avulla jotakin sellaista, jota he muuten ehkä eivät saisi. Tästähän on kysymys.

Mielestäni on ihan oikein, että ed. Räty keskustelee lastensa kanssa, niin minäkin olen tehnyt. Koti on se paikka, jossa yhteiskunnalliset arvot ovat ja josta ne lähtevät. Muu on sitten sitä, mikä lisää tietoa. Mutta lasten täytyy pystyä ymmärtämään, kuka on tiedon takana, jotta he voivat käyttää omaa kriittistä arviointiaan, onko tieto luotettavaa vai ei ole.

Greenpeacesta sanoisin, että on oikein, että se menee ydinjätehautauspaikoille ja tekee sieltä dokumenttiohjelmia. Minulla on valitettavasti huono kuva Greenpeacesta. Se ei ole ollut rehellinen aikaisemmissakaan elokuvissaan. Muistetaanpa vain hylkeentappo-ohjelma, sehän oli vääristelty. Minä en usko Greenpeaceen. Uskon moneen muuhun luonnonsuojelujärjestöön huomattavasti enemmän kuin Greenpeaceen.

Ed. Linnainmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luotettavan tiedon jakaminen ei todellakaan ole pelkästään kauhukuvien näyttämistä ja kuvaamista ja niillä mässäilyä. On hyvä, että nuorille annetaan tietoa, mutta sen pitäisi todellakin olla hyvin puolueetonta ja oikeudenmukaista. Meillä Suomessa on neljä ydinvoimalareaktoria, jotka toimivat luotettavasti ja ovat erittäin hyvässä hoidossa. Olisi kohtuullista, että lapsille tietoa jaettaessa jaettaisiin myös asiallista tietoa.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Tässä yhteiskunnassa monet asiat heittävät häränpyllyä niin kuin esimerkiksi kokoomuksen suhde ns. taustaryhmiinsä tai sidosryhmiinsä. Ensimmäistä kertaa minä kuulen tässä salissa, että kokoomus hylkää piispat ja papit ja vaatii yhteistyökumppanikseen SAK:ta. (Kokoomuksen ryhmästä: Tässä asiassa!) Siis tällainen yhteiskunnallisten voimien uusjako meillä on nyt käynnissä.

Mitä tulee ed. Tiurin esittämään kantaan, että Greenpeace ei koskaan esimerkiksi moiti öljyyhtiöitä, mikä sisältää piilovihjauksen siihen suuntaan, että Greenpeace saisi rahoitusta öljyyhtiöiltä, samalla logiikalla minä sanon, että kokoomus ei tässä salissa ole koskaan moittinut öljy-yhtiöitä, ei ikinä. Kokoomus on öljy-yhtiöiden puolella niissä asioissa, joista täällä päätetään. Tehtäköön johtopäätökset rahoituksesta, jota kokoomus yhteiskunnallista toimintaa varten saa, samoilla perusteilla, millä ed. Tiuri vihjaa siihen, että Greenpeacen toimintaa rahoitettaisiin öljy-yhtiöiden rahoilla.

Mitä tulee ed. Tiurin puheenvuoroon siitä, että kallioperässämme olevien aineiden puoliintumisaika on monta sataa miljoonaa vuotta, tämä on minulle uusi aine, jonka puoliintumisaika on monta sataa miljoonaa vuotta. (Ed. Tiuri: 400 miljoonaa on uraanilla!) — Siis puoliintumisaika 400 miljoonaa vuotta? Minkä uraaniisotoopin? (Ed. Tiuri: Sen, joka säteilee!) — Uraanejahan on erilaisia isotooppeja. Me tuotamme yhdellä niistä isotoopeista fission tuloksena atomivoimaa ja synnytämme siinä yhteydessä mm. plutoniumia, joka on luonnossa keinotekoinen aine. Plutonium on sen tyyppinen aine, että se on vaaraksi kaikelle elämälle, mitä maan päällä syntyy. Plutoniumin tuottaminen on yksi niitä ongelmia, joiden takia meidän on syytä tulevien sukupolvien etujen puolustamiseksi vastustaa ydinvoiman lisäkäyttöä sen takia, että me aiheutamme tuleville sukupolville ratkaisemattomia ongelmia.

Sitä paitsi me emme voi ratkaista ydinvoiman avulla niitä ongelmia, joita maapallon energiatuotannossa syntyy. Meillä on uraania tällä hetkellä ehkä vain 40 vuoden käyttöä varten. Tämä uraani voidaan käyttää nyt käytössä olevissa ydinvoimaloissa. Meillä ei ole mitään takeita siitä, että rakentamalla lisää ydinvoimaa me löydämme kilpailukykyiseen hintaan muiden

energiamuotojen kanssa lisää uraania fissiopolttoaineeksi ydinvoimaloissa käytettäväksi. Kaikkein uusiutumattomin luonnonvara energian tuotannossa on tällä hetkellä ymmärtääkseni uraani. Sen käyttökustannukset kallistuvat koko ajan, kun sitä pyritään hyödyntämään enemmän kuin sitä rikkaina pitoisuuksina luonnossa esiintyy.

Minkä takia ydinvoimaa on vielä vastustettava, liittyy siihen, että ydinvoiman lisäkäyttö vie määrärahat muulta energiatutkimukselta, uusiutuvien energiavarojen tutkimukselta. Ydinvoiman lisäkäyttö estää meitä harjoittamasta luovaa ajattelua suhteessa niihin säästömahdollisuuksiin, joita energiatuotannossa täytyy samanaikaisesti ottaa käyttöön, kun uutta energiaa tuotetaan.

Vielä on perustavaa laatua oleva kysymys ydinjätteestä, käytetystä ydinpolttoaineesta. Ei ole turvallista tapaa säilöä plutoniumia. Plutoniumin muuttamista toiseksi aineeksi ei pystytä tekemään. Ihmiskunnalla on erittäin suuria ongelmia käyttää hyväksi ydinkärjistä vapautuvaa plutoniumia ja sen lisäksi sitä plutoniumia, joka syntyy ydinpolttoaineen myötä. Nämä ongelmat ovat niissä maissa, joissa plutoniumia on, ylipääsemättömiä. Esimerkiksi Venäjä ei tiedä, mitä se tekisi plutoniumilla, mitä vapautuu ydinkärjistä. Lisää plutoniumongelmia me sinne toimitamme Loviisan käytetyn ydinpolttoaineen myötä.

Tulevaisuudessa jäteongelmat ovat sen tyyppisiä, että ne saattavat tulla Suomelle hyvin ongelmallisiksi sitä kautta, että EY:n vapaakaupan myötä, jos ydinjäte tulkitaan tavaraksi, maaperäämme, kallioperäämme, jota ed. Tiuri pitää turvallisena, tullaan tuomaan myös muiden maiden ydinjätteitä. Tämä ei ole mahdottomuus. Me olemme ympäristövaliokunnassa tutkineet EY:n suhtautumista käytetyn ydinpolttoaineen ongelmaan. Tällä hetkellä ongelmaa ei esiinny sen takia, että vastaanottava maa voi määrätä sen, otetaanko ydinpolttoainetta vai ei. Mutta EY ei ole ennen vuotta 2000 valmis tekemään minkäänlaista direktiiviä käytetyn ydinpolttoaineen tulkitsemisesta tavaraksi tai eitavaraksi. Siinä vaiheessa, jos me olemme EY:n jäseniä ja se tulkitaan tavaraksi, mikä on hyvin mahdollista, koska on suurille EY-maille edullista tulkita se tavaraksi, me emme voi diskriminoida ydinjätettä ja EY:n meidän kallioperästämme voi tulla EY:n ydinjätteen loppusijoituspaikka. Näin ei tapahdu tämän päivän lainsäädännön perusteella, mutta tämän päivän lainsäädäntö ei ota kantaa siihen, millaiseksi aineeksi käytetty ydinpolttoaine tulkitaan. Tätä tulkintaa ei olla antamassa EY:ssä vielä moneen vuoteen, ei kenties 20 vuoteen. Mutta sitten kun se annetaan, sitten kun määrätään, mitä ainetta käytetty ydinpolttoaine on, jos se tuodaan kansainvälisen kaupankäynnin piiriin, sitten on mahdollista, että jos me olemme haudanneet omia ydinjätteitämme suomalaiseen kallioperään, joudumme hautaamaan tänne myös EY:n ydinjätteet. Se on erittäin epäkiinnostava ratkaisu suomalaisten näkökulmasta.

Puutun vielä asiaan, joka kiinnostaa periaatteessa erittäin suuresti uusiutuvien luonnonvarojen näkökulmasta. Minä olen henkilökohtaisesti tottunut taistelemaan tässä salissa tuulimyllyjä vastaan ja yleensä olen hävinnyt niille. Mutta tämän tilanteen haluaisin kääntää myös päinvastoin siltä osin, että nyt aion taistella tuulimyllyjen puolesta.

Suomessa on käytössä suurempia verkkoon kytkettyjä tuulivoimalaitoksia neljällä paikkakunnalla: Inkoossa, Enontekiöllä, Korsnäsissä ja Sottungassa. Nämä ovat vielä olleet suhteellisen kalliita laitoksia sen takia, että kysymyksessä on kokeilu. Mutta tuulivoimaan investoiminen on hyvin mielenkiintoinen ratkaisu, koska se edistäisi myös suomalaista teknologiaa, suomalaista taitotietoa ja sen avulla voitaisiin tuulivoiman kustannuksia sähkön tuotannossa alentaa. Kokoonpano siirtyisi Suomeen. Se tekisi mahdolliseksi luovat innovaatiot niiden kehittämisessä ja myös suomalainen insinööritaito voisi kehittyä laitosten suunnitteluun, pystytykseen ja verkkoon kytkemiseen liittyvissä asioissa. Tästä on mahdollisuus kehittää myös vientituote sen takia, että Suomessa on Euroopan parhaat tuuliolosuhteet. Meillä on kenties Euroopan paras peruskallio EY-ydinjätteiden säilyttämiseen, mutta meillä on myös Euroopan parhaat tuuliolosuhteet sähkön tuottamiseen tuulivoiman avulla. Meillä on parhaat tuuliolosuhteet, ja ne tulisivat hyväksikäytettäviksi merten rannikolla ja Lapin tuntureilla.

Olen teettänyt laskelman Valtion teknillisessä tutkimuskeskuksessa siitä, kuinka paljon tuulienergiaa voitaisiin tuottaa sillä rahalla, joka nyt on aikomus käyttää Vuotoksen altaan rakentamiseen. Vuotoksen altaan rakennuskustannusarviot vaihtelevat, mutta pyörein luvuin ne ovat miljardi markkaa, ehkä vähän alle. Sillä rahasummalla pystyttäisiin tuottamaan 360 gigawattituntia energiaa vuodessa. Mutta jos tämä sama raha, miljardi markkaa, käytettäisiinkin tuuli-

voiman rakentamiseen, niin sillä voitaisiin tuottaa enemmän sähköenergiaa. Sillä voitaisiin tuottaa 400 gigawattituntia vuodessa sähköenergiaa. Eli siis samalla rahalla saataisiin, jos rahat käytettäisiin Vuotoksen sijasta tuulivoimaan, enemmän sähköä. Tämä tuulivoima toisi mukanaan 350—500 työpaikkaa kymmenen vuoden ajan kotimaisuusasteesta riippuen, sen lisäksi 40—50 pysyvää työpaikkaa tuulimyllyjen huollossa, ylläpidossa ja korjaustehtävissä. (Ed. Tiuri: Korjattavaa riittäisi!) Eli tältä osin Vuotoksen allas, jota perustellaan työllistämissyillä, ei työllistäisi enempää ihmisiä kuin tuulivoima ja rahanmeno olisi näihin molempiin kohteisiin suurin piirtein sama. Lapin tuntureilla on Euroopan parhaat tuuliolosuhteet.

On myönnettävä, koska ymmärrän ed. Tiurin esittävän pian vastaväitteen, että kysymyksessä on erilaatuinen sähkö Vuotoksen altaassa ja tuulivoimassa. Vuotoksen altaan sähköä voitaisiin käyttää erilaisiin tarkoituksiin kulutushuippuina kuin tuulivoimaa, ja tuulivoima ei ole perusvoimaratkaisu, mutta se on uusiutuva energialähde, jota pitäisi käyttää hyväksi Suomessa muiden ratkaisuvaihtoehtojen ohella. En pidä lainkaan mahdottomana, että jos meillä on Euroopan parhaat tuuliolosuhteet, meillä voitaisiin käyttää tuulivoimaa saman verran kuin Tanskassa, jossa sillä tällä hetkellä tuotetaan sähköstä kymmenisen prosenttia. Kaliforniassa USA:ssa tuulivoimalla käyvät myllyt. Myllyjen teho on jopa 1 500 megawattia, ja siellä siis tuulivoima on hyvin realistinen vaihtoehto.

Tuulivoiman hyväksikäyttö Lapissa, joka toisi huomattavan määrän uusia työpaikkoja ja tuottaisi puhdasta uusiutuvaa energiaa, on kansallisten etujen mukainen strategia sen takia, että me oppisimme myös käyttämään sellaisia vaihtoehtoja, joita jos ydinvoimaa rakennetaan, ei tarvitsisi opetella käyttämään. Ydinvoima on pitäytymistä vanhaan teknologiaan, ydinvoima on pitäytymistä uusiutumatonta luonnonvaraa eli uraania käyttävään teknologiaan verrattuna siihen, että tuulivoima on myönteinen vaihtoehto ympäristöystävällisestä näkökulmasta. Nimittäin aivan selvä asia on, että tuulivoima ei tuota rikkidioksidipäästöjä, ei hiilidioksidipäästöjä, ei typpioksidipäästöjä, ei hiukkaspäästöjä. Siinä mielessä se sähkö on rinnasteista myös atomisähkön kanssa eli ympäristöystävällisintä sähköä, mitä maassa voidaan tuottaa ilman niitä ongelmia, joita ydinvoima aiheuttaa ydinjätteen muodossa ja elämälle vaarallisen plutoniumin tuottamisen muodossa.

Herra puhemies! Näillä perusteilla esitän vakavasti harkittavaksi, että maassamme siirryttäisiin laajamittaiseen tuulimyllyjen käyttöön sähköenergian tuotannossa osana modernia yhteiskuntaa, jossa tuotanto perustuu kestävään kehitykseen, ja mitä suurimmassa määrin kestävän kehityksen periaatteisiin kuuluu tuulimyllyjen hyväksikäyttö puhtaan energian tuotannossa.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kaikki maailman tuulimyllyt yhteensä tällä hetkellä tuottavat sähköä saman verran kuin Meri-Porin voimala tuottaa puolessa vuodessa, niin että se on todella kaukana vielä siitä, että sillä olisi jotain suurta merkitystä maapallon energiassa. Tuulimyllyn rakentaminen, kun lasketaan kaikki tornit ja muut, mitä siihen tarvitaan, kuluttaa energiaa niin paljon, että se tuottaa elinaikanaan ehkä noin neljä tai viisi kertaa niin paljon energiaa kuin siihen on pantu. Jos me rakennamme tuon valtavan määrän tullimyllyjä Suomeen, niin täytyy ensin rakentaa ydinvoimala, että saadaan se energia, mitä siihen tarvitaan.

Kun Suomessa ajatellaan mahdollisuuksia, niin meillä on tämä NAPS eli aurinkopareja kehittävä yritys. Se on minusta paljon edullisempi kuin tuulimyllyt Suomessa, koska tuulimyllyjä jo muut yrittävät epätoivoisesti tehdä ja me olemme taas aurinkopareissa aika pitkällä. Tällä Nesteen alafirmalla on huomattava osuus koko maailman markkinoista, taitaa olla 2—3 prosenttia, niin että se on todella merkittävä. Myös siellä on tietotaitoa. Minusta tuulimyllyjä voi tietenkin harrastella, ja niitä oli silloin, kun minä olin pikkupoika, maalla, ja kyllä ne aina pyörivät silloin, kun sattui tuulemaan. Meillä on tietenkin aikamoisia tuulia tuntureilla Lapissa, mutta siellä on myös aikamoisia jääkuormia ja vastaavia. Kestää kauan, ennen kuin tuulivoimaloista tulee lastentaudeista selviytyneitä.

Ed. S a a s t a m o i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minulla on talousvaliokunnalle jaettu asiantuntijalausunto, jossa sanotaan eduskunnan puhemies Ilkka Suomisen vihkiessään Korsnäsin tuulivoimalaa sanoneen seuraavaa: "Tuulivoiman suuri etu on se, että kansalaisten ja poliitikkojen piirissä se nauttii suurempaa suosiota kuin hiilivoima-, ydinvoima- tai vesivoimalisärakentaminen. Tuulivoimalta puuttuu toisia energiamuotoja rasittava poliittinen tunnelataus. Päinvastoin uskallan väittää, että eduskunnan 200 kansanedustajaa tukee tuulivoimalaa."

Herra puhemies! Tässä herra puhemies oli aivan oikeassa. Kyllä varmasti kaikki kansanedustajat ovat tuulivoiman kannalla siitä syystä, että se on puhdasta ja haitatonta energiaa, mutta se ei kuitenkaan vielä ainakaan tässä maassa käytettynä ole niin kehittynyttä, että sen varaan kovin paljon voitaisiin rakentaa. Tulee viemään ainakin 200 vuotta, ennen kuin tuulimyllymetsät, joita nyt joudutaan rakentamaan, ovat romantisoituneet niin paljon, että niitä voidaan pitää kauniina, niin kuin tällä hetkellä voidaan pitää vanhoja tuulimyllyjä.

Ed. Seppäsen puheenvuorossa oli eräs virhe. Hän minun ymmärtääkseni väitti, että Tanskassa energiasta tuotetaan 10 prosenttia tuulivoimaloissa. Se ei pidä paikkaansa. Tämä prosenttiluku on 2.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en sanonut, että tuulivoiman käyttö olisi perusvoiman vaihtoehto. Sitä se ei ole. Mutta tuulivoiman käyttö on kuitenkin vaihtoehto. Se on uutta teknologiaa. Se ei kenties ole kaunista, mutta eivät käytetyt ydinvoimalatkaan ole kovin kauniita. Sitä paitsi käytetyt ydinvoimalat ovat erittäin vaarallisia. Meillä ei ole tietoa siitä, miten puretaan käytetyt ydinvoimalat, miten niistä tehdään vaarattomia, miten suhtaudutaan ydinvoimaloissa tuotettuun jätteeseen.

Mutta mitä tulee tuulivoimaan yleisesti, niin kysymys on siitä, että meidän on vähitellen valittava uusia strategioita kestävän kehityksen puitteissa. On aivan selvää, että kun lähdetään liikkeelle, tuulivoima on alussa kallista. Mutta kun sitä ruvetaan käyttämään, se tietysti halpenee, ja sen raaka-aine ei lopu niin kuin loppuu ydinpolttoaine.

Tuulivoiman hyväksikäyttö on erittäin paljon kiinni siitä, että kansainväliset öljy-yhtiöt, jotka ovat kokoomusta lähellä, koska kokoomus ei koskaan moiti kansainvälisiä öljy-yhtiöitä, ja suuret energialobbarit niin kuin Imatran Voima, kokoomus ei koskaan moiti Imatran Voimaa täällä salissa, nämä suuret energialobbarit tekevät kaikkensa estääkseen vaihtoehtoisten energiamuotojen käytön, koska ne ovat sitoneet tulevaisuutensa traditionaalisen atomisähkön tuottamiseen. Sen takia on itse asiassa välttämätöntä, että tämmöisiä uusia teknologioita ei anneta minkään Imatran Voiman kehitettäväksi, vaan perustetaan uusia yhtiöitä, jotka vanhoista rasitteista vapaina rupeavat kehittämään teknologiaa. Alussa ne tulevat vaatimaan huomattavia investointitukia, ne eivät ole kannattavia, mutta pidemmällä aikavälillä siinä on kuitenkin Suomelle tulevaisuus kestävän kehityksen näkökulmasta. Ydinvoiman varaan kestävää kehitystä ei voida rakentaa.

Ed. Biaudet: Ärade talman! Jag funderar allt oftare på vad som är min uppgift som politiker. Vad är det jag förväntas åstadkomma under denna tid som riksdagsledamot, som folkvald? Jag kommer inte ifrån att jag fortfarande är övertygad om att min och alla politikers främsta uppgift är att försöka ändra världen, att försöka förändra Finland till något litet bättre eller mot en hållbarare, mer ansvarsfull och långsiktig utveckling. Det låter kanske naivt, men är det de facto inte. Var och en må sedan ge denna målsättning det innehåll man vill och var och en må arbeta på det sätt hon förmår, men det skulle vara fatalt om alla politiker förlorade sin idealism, som i själva verket fungerar som drivkraft för utvecklingen. Om politikerna inte besitter och behärskar denna drivkraft blir politikerna och politiken drivved i samhällsutvecklingen.

Jag är illa rädd för att denna idealism försvinner eller åtminstone försvagas i och med ett ökande maktinnehav och en ökande arbetsbörda med allt mindre utrymme för kontakter utanför politikernas inre krets och en ökande upptagenhet av själva förvaltandet av maktpositionen. Att förvalta sin maktposition medför en rädsla för förändringar som kunde hota konstellationerna, tryggheten finns i det konservativa. Man gör åtminstone inget fel om man gör som andra gjort förut, eller man är åtminstone inte ensam om att göra fel.

Mot denna bakgrund är det lyckligt att det verkligt viktiga beslutet som påverkar grunden för Finlands energiförsörjning, inställningen till kärnkraft, avgörs av riksdagen och inte av regeringen.

Regeringen är infångad i gamla mönster och intar en grundkonservativ inställning till en förändrad energipolitik. Regeringens redogörelse utgår i grunden från att inget bör eller kan förändras i avgörande grad som skulle leda in vårt samhälle på en annan kurs än den vi intagit, en växande energi- och elkonsumtion som rentav verkar vara önskvärd, tills så kallade naturliga och av andra drivkrafter skapade möjligheter finns för att bryta denna trend. Däremot finns det en beredskap för åtgärder för att bromsa energianvändningen hos vanliga konsumenter, som inte kräver större

förändringar i produktions- eller förvaltningsstrukturer och vars främsta pådrivare har varit konsumenterna själva.

Förberedelserna för beslutet om ett femte kärnkraftverk som bas för vår energistrategi har pågått länge och enträget riktat sig mot en utbyggnad trots medborgarnas envisa, negativa ställningstaganden i olika undersökningar. Endast en katastrof av Tjernobyls storleksordning kunde stävja vissa förberedelser för några år. Nu har vi kanske glömt Tjernobyl. Kanske det har fallit i skuggan av våra ekonomiska svårigheter.

Arvoisa puhemies! Päätöksellä viidennestä ydinvoimalasta on ratkaiseva merkitys Suomen energiastrategialle moneksi kymmeneksi vuodeksi eteenpäin. Viidennen ydinvoimalan rakentaminen tekee käytännössä mahdottomaksi panostaa vähäisiä resursseja energian säästämiseen ja toisten, vähemmän vaarallisten energiamuotojen kehittämiseen ja käyttöön ottamiseen. Se pakottaa meidät käyttämään paljon energiaa, koska sitä tulee olemaan niin paljon. Palaisimme aikaan, jolloin ihmisille tuputettiin sähköä esimerkiksi talon lämmitykseen myös siellä, missä oli tarjolla kaukolämpöä.

Ainoastaan kielteinen päätös viidennen ydinvoimalan rakentamisesta tekee mahdolliseksi nyt muuttaa energiastrategiaamme kestävään suuntaan. Se mahdollistaa todellisten energiasäästötoimenpiteiden aikaansaamisen ja tarjoaa perustan sellaiselle pienimuotoiselle energiatuotannolle, joka tarjoaisi pysyviä työpaikkoja esimerkiksi maaseudulle. Jollemme nyt käytä tilaisuutta hyväksemme muuttaa kehityssuuntaa, niin se on joka tapauksessa edessämme ennemmin tai myöhemmin.

Georg Henrik von Wright on sanonut energiaratkaisuista, että ratkaisuja voi estää tai viivästyttää se, että päättäjiltä puuttuu kaukokatseisuutta ja heidän tahtoaan lamauttaa kaupallisten ja yhteiskunnallisten etupiirien paine. Hän puhuu myös minimoidun poliittisen kitkan tiestä eli siitä, että poliitikot tekevät päätöksiä lähtökohdasta, missä rima on alhaisin. Hän sanoo vielä, että maa, joka tällä ajopuumaisella tavalla kulkee tulevaisuuttaan kohti, saattaa joutua tilanteeseen, jolloin se huomaa jääneensä kehityksestä syrjään ja kilpailussa jälkeen ja jolloin asian korjaamiseksi vaaditaan kalliimpia ja kipeämpiä muutoksia kuin olisi tarvittu, jos varhemmin olisi otettu kantaa ajan uusiin haasteisiin. Suhtautuminen ydinvoimaan on yksi näistä haasteista. Näin hän sanoi.

Ydinvoimakeskustelussa on tässä vaiheessa pinnalla kolme argumenttia, joita käytetään ydinvoimalan rakentamisen puolesta.

Ensimmäinen on kasvihuoneargumentti. Väitetään, että vain ydinvoima voi pelastaa meidät kasvihuoneilmiöstä. Haluan kumota tämän väitteen, koska ilmastomuutos on globaalinen ongelma eikä sitä voida ratkaista ydinenergialla, koska hiilivoimaloiden tuottaman hiilidioksidin osuus kasvihuoneilmiöstä on vain 10 prosenttia, koska on monta kertaa halvempaa säästää energiayksikkö tehostamalla käyttöä kuin tuottaa yksikkö lisää energiaa, koska ydinvoimaohjelman laajentamisen vaatimat valtavat summat vähentäisivät voimavaroja energian käytön tehostamisesta, koska ydinvoiman vaatimat valtavat pääomakustannukset merkitsevät, että vähäisenkin energian kysynnän vallitessa ydinvoimavaihtoehtoa ei voida toteuttaa kehitysmaissa. Vaatimatonkin ydinvoiman lisääminen merkitsisi kehitysmaille vuosittain 50 miljardin dollarin lisäkustannuksia. Näiden maiden yhteenlasketut valtion menot sähköön tällä hetkellä ovat vain 7 miljardia dollaria vuodessa. Ydinvoimala ei ole myöskään meille vaihtoehto hiilelle. Jo tällä hetkellä on suunnitteilla ainakin yhdeksän voimalaitosta Etelä-Suomessa mm. vanhojen hiilivoimaloiden korvaamiseksi. Viides ydinvoimala estää käytännössä Norjasta tuotavan kaasun kaasuputken rakentamisen lähitulevaisuudessa, ja näiden taajamien mahdollisuus valita maakaasu hiilen sijaan vähenee ratkaisevasti. Viides ydinvoimala merkitsisi hiilen lisäkäyttöä eikä päinvastoin. Tämän päivän lehdissä Ruotsin ympäristöministeri ilmoitti myös Ruotsin olevan kiinnostunut norjalaisesta kaasusta ja peräänkuulutti suomalaista yhteistyöaloitetta tässä asiassa.

Toinen keskusteluissa käytetty argumentti ydinvoiman puolesta on meidän huono työllisyystilanteemme ja se, että suuri investointi toimisi piristyksenä elinkeinoelämällemme. Tähän väitteeseen voi syystä suhtautua hyvin skeptisesti. Useat mm. Worldwatch-instituutin tutkimukset näyttävät, että vaihtoehtoiset energiamuodot ja säästäminen ovat enemmän työllistäviä kuin ydinvoima. Loviisassa on myös petytty ydinvoimalan puuttuviin kerrannaisvaikutuksiin kaupungin elinkeinoelämälle ja työllisyydelle.

Kolmas nyt esitetty argumentti keskustelussa koskee ydinvoiman taloudellisuutta. On kuitenkin osoitettu teoriassa ja käytännössä esimerkiksi Kaliforniassa, että on huomattavasti halvempaa tehostaa käyttöä ja säästää energiaa kuin

rakentaa lisäkapasiteettia. Rahan hinta on epävarmuustekijä, jopa TVOn Magnus von Bonsdorffin mielestä. Ei ole myöskään varmaa, että suomalaiset jatkossakin hyväksyvät sen tosiasian, ettei voimayhtiöiden tarvitse vakuuttaa toimintaansa objektiivisen vastuun periaatteen mukaisesti siten kuin muut vaarallista toimintaa harjoittavat joutuvat tekemään ja siten kuin yhdysvaltalaiset ydinvoimayhtiöt joutuvat tekemään. Eikö tämä ole kannattavuuden epävarmuustekijä, joka pitää huomioida?

Ruotsalaisen energiasysteemianalyytikon professori Thomas B. Johanssonin tutkimukset ovat myös mielenkiintoiset. Hän väittää esimerkiksi, että ne tekniset laitteet, joita tarvitaan sen vähennyksen korvaamiseksi sähkön tuotannossa, joka seuraisi atomivoimaloiden sulkemista Ruotsissa, ovat jo olemassa.

Lopuksi haluan sanoa, että ydinvoiman valinta energiastrategiamme perustaksi on minulle eettisesti ja poliittisesti mahdotonta. Ydinvoiman riskit ovat liian suuret ja onnettomuuden seuraukset ihmisille ja ihmiskunnalle mahdottomat hyväksyä. Jäteongelma on ratkaisematta ja tuottaa riskejä käytännöllisesti katsoen ikuisiksi ajoiksi. Terrorismin tai inhimillisten erehdysten huomioon ottamatta jättäminen sen vuoksi, ettei niitä voida mitata tai laskea kustannuksina, on edesvastuutonta. Lainatakseni vielä kerran minua viisaampaa ihmistä Georg Henrik von Wrightiä: "Tämä ajattelutapa on oire laajalle levinneestä matemaattisesta taikauskosta, joka on siinä, että vain mitattavissa olevia suureita voidaan ottaa huomioon rationaalisissa harkinnoissa."

Tämän selonteon käsittelyn yhteydessä tulen tukemaan pontta, joka esittää, ettei Suomen energiastrategia sisällä ydinvoimaloiden lisärakentamista.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta on kerta kaikkiaan vaikeata ymmärtää semmoista etiikkaa, joka ei hyväksy ydinvoimaloita mutta hyväksyy hiilivoimalat ja muut voimalat, jotka aiheuttavat maapallolle valtavan paljon suurempia ongelmia: kasvihuoneilmiötä ja happosateita ja tappavat esimerkiksi Suomessa sata ihmistä joka vuosi hiukkaspäästöjen johdosta. Minkälaista etiikkaa se on, ettei ydinvoimalaa, joka ei ole toistaiseksi Suomessa syyllistynyt mihinkään sellaiseen, sitten voi hyväksyä? Kasvihuoneilmiön aliarvioiminen on tyypillistä niille, jotka eivät jostakin syystä halua ydinvoimaa. Kuusi miljardia tonnia hiiltä joka vuosi energian tuotanto aiheuttaa ilmakehään. Hiilidioksidimäärä on kasvanut jo kolmasosalla siitä, mitä se oli ennen hiilen polton alkamista, ja se vääjäämättä muuttaa maapallon ilmaston.

Meillä ei ole mitään varmuutta siitä, ettei tulisi tapahtumaan jotain ryntäystä niin, että maapallon ilmasto alkaa hurjaa vauhtia mennä niin kuin maapallon ilmasto on melkein aina tehnyt: Kun se alkaa mennä johonkin, niin se kiihtyy. Silloin kun jääkausi tulee, se tulee äkkiä, ja kun jääkausi menee, niin se menee äkkiä. Nyt me keinotekoisesti aiheutamme lämpöefektin maapallolle, eikä tiedä, miten siinä käy. Kyllä minusta on tulevien polvien kannalta hyvin epäeettistä, jos näin tehdään siinä pelossa, kun kuvitellaan, että ydinvoimalaonnettomuudet ovat niin mahdottoman vaarallisia.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee ed. Tiurin puheenvuoroa, niin kiihtyy. Kun kuuntelee ed. Biaudet'n puheenvuoroa, mieli täyttyy mielihyvästä. Oli hauskaa kuulla hänen erittäin perusteltu ja hyvä mielipiteensä näistä asioista. Minulle aikoinaan riitti se perusteluksi päätyäkseni täsmälleen samaan tulokseen, mihin ed. Biaudet oli myös päätynyt, ettei Yhdysvalloissa kukaan eikä mikään vakuuta ydinvoimaloita, jolloin ydinvoimalat ovat joutuneet tekemään oman sisäisen vakuutusrenkaansa, jotta ne jonkinlaisen taloudellisen selustan olisivat itselleen luoneet. Minusta yksinomaan tämä matematiikka, ed. Tiuri, riittää osoittamaan, kuinka mahdottomalla asialla te olette.

Ed. B i a u d e t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun mielestäni ei ole myöskään eettistä väittää, että ydinvoimala jotenkin olisi vaihtoehto hiilivoimalalle. Yritin selittää tai yritin ainakin väittää, että se merkitsee päinvastoin myös hiilen lisäkäyttöä, koska nämä taajamat, jotka tarvitsevat kaukolämpöä, joutuvat myös turvautumaan hiileen, koska kaasuvaihtoehtoa ei ole, mikä olisi ollut toinen mahdollinen vaihtoehto. Ydinvoimalla ei lämmitetä näitä kaupunkeja, (Ed. Tiuri: Miksi ei?) koska se ei ole edullista eikä taloudellista. (Ed. Tiuri: Se on halvin tapa kaukolämitykseen!) — Ei ole ollenkaan, koska lämmön tuottamisen pitää olla lähellä sen käyttöä eikä kaukana sieltä.

Minun mielestäni tässä ei ole ollenkaan kysymys siitä, ettei uskoisi, että ilmaston lämpeneminen on suuri ongelma. Kyse on vain siitä, että meidän päätöksemme, rakentaminen tai raken-

tamatta jättäminen, ei ratkaise sitä ongelmaa. Se on tehtävä aivan eri toimenpiteillä, ja ne ovat globaalisia toimenpiteitä. Minun mielestäni on epäeettistä väittää, että ydinvoimala Suomessa ratkaisisi maailmanlaajuisia ongelmia.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin myös huomiota ed. Biaudet'n mielestäni erittäin tasokkaaseen ja todella analyyttiseen hyvään puheenvuoroon.

Mutta pyysin vastauspuheenvuoron lähinnä siitä syystä, että ed. Tiuri totesi vastauspuheenvuoronsa lopussa, että "aivan kuin ydinvoimalaonnettomuudet olisivat vaarallisia", jotenkin tähän tapaan. Haluaisin nyt kysyä: Aliarvioiko ed. Tiuri todella ydinvoimaonnettomuuksien vakavuutta? Niitä on maailmassa tapahtunut paljonkin, ja yksi kaikkein pahimpia tässä koko lailla lähellä on Tshernobyl. Meillä on jatkuvasti tietoa siitä, kuinka syntyy sairaita ihmisiä, kuinka jatkuvasti uusia ja uusia vakavia sairauksia ilmenee.

Suomessa on nyt todettu esimerkiksi kilpirauhassyövän lisääntyminen, ja nyt jo on ollut epäilyksiä syystä. Sitä on esiintynyt erittäin paljon esimerkiksi Pirkanmaan alueella, ja Pirkanmaa on yksi niitä alueita, minne Tshernobylistä tuli kaikkein suurimpia laskeumia.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Länsimaisissa kaupallisissa ydinvoimaloissa ei ole sattunut yhtään ainutta onnettomuutta, josta olisi vuotanut mitään merkittävää määrää ydinsäteilyä ulkoilmaan, niin että mitään esimerkkiä ydinvoimaonnettomuuden tapauksesta ei ole. Ne ovat ilmeisesti aika turvallisia.

Jos taas Neuvostoliitossa on sellainen sattunut, sitä ei voi mielestäni käyttää ydinvoiman arvioimiseen, koska siellä käytetty ydinvoimala on sellainen, jota lännessä ei hyväksytä käytettäväksi, ja henkilökunta on sellaista kuin siellä on.

Mutta ei Tshernobylin onnettomuuskaan ole niin paha ollut kuin annetaan ymmärtää. Se ei ole aiheuttanut mitään eroa ihmisen terveydessä niissä kylissä, joihin laskeuma on tullut, verrattuna niihin kyliin, joihin se ei tullut, koska säteilyn osuus syövässä on kuitenkin niin pieni, että muut syyt ovat ylivoimaisesti suurempia. Sitä pientä määrää, joka laskennallisesti näistä syntyi, ei koskaan voida todeta.

Ainoa asia, jonka epäiltiin tulevan näkyviin, on lasten kilpirauhassyöpä, ja sehän nyt on nähty sillä alueella. Sen sijaan Suomessa ei ole sitä todettu. Siellä olisi tietenkin pitänyt tehdä niin, että lapset olisi otettu sisään ja annettu joditabletteja ajoissa, jos olisi haluttu se estää. Mutta kun se oli sellainen valtakunta kuin oli, siellä ei mitään järkevää voitu tehdä.

Ydinvoimaonnettomuus lännessä ei missään tapauksessa, vaikka pahinkin tapahtuisi, kerta kaikkiaan voi olla sellainen, koska länsimainen ydinvoimala ei voi syttyä palamaan eikä levittää säteilyä laajalle alueelle.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiurin kanssa on kyllä jännää käydä debattia. Nyt hän innostuksissaan paukasi tulemaan, että jos on sattunut jokin onnettomuus itäisessä Euroopassa, tarkoittaen ilmeisesti Tshernobyliä. Tämä ei tarvitse kuin huutomerkin peräänsä eikä mitään muuta.

Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron varsinaisesti siksi, kun minulla on sellainen käsitys, että Englannissa Windscalen tapaus oli ihan selvä järjestelmän pettäminen. Taisi käydä niin, että jouduttiin jopa ydinvoimalan nimeä muuttamaan, jotta maine olisi pelastettu.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Windscale ei ole mikään ydinvoimala, vaan ydinjätteiden käsittelylaitos. Ne vuodot, jotka siellä ovat olleet, ovat nekin kyllä jokseenkin merkityksettömiä, mutta ovathan ne tietenkin vähän suurempia kuin esimerkiksi Harrisburgissa, josta ei todella päässyt juuri mitään. Ei niillä kuitenkaan mitään merkitystä ole verrattuna siihen, mitä luonnon taustasäteily jo aiheuttaa.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli erinomaisen hauska houkutella ed. Tiuri sanomaan se, minkä hän juuri äsken julkitoi pöytäkirjaan.

Jos te väitätte, että Windscalen päästö oli mitätön suhteessa taustasäteilyyn, niin teidän skaalanne on lähes käsittämätön.

Ed. H a u t a l a: Arvoisa puhemies! Pidän hyvin oleellisena ed. Biaudet'n Georg Henrik von Wright -sitaattia, jossa filosofi osoittaa, että ajatteluamme ja teknisiä valintojamme ohjaa matemaattinen taikausko. (Ed. Tiuri: Ei ainakaan vihreiden!) — Arvoisa ed. Tiuri, tapasin eduskunnassa viime talvena pakistanilaisen toimittajan, joka sanoi, että Pakistanissa ei voi puhua ydinvoimaa vastaan sen takia, että kaikki haluavat ydinpommin. Tämä liittyy siihen, mitä

ed. Biaudet juuri sanoi: On myös sellaisia riskejä, jotka eivät ehkä ole matemaattisesti mitattavissa, mutta jotka voivat kuitenkin olla mittakaavaltaan sellaisia, että me emme selviä niistä. On myös mielenkiintoista, että te myöskin päästitte suustanne äskettäin ilmaisun, että jotkut länsimaiset ydinvoimalat ovat "aika turvallisia". Mielestäni ei voida leikkiä näin vakavilla asioilla ja vaatia, että ne ovat "aika turvallisia". Niiden pitää olla "täysin turvallisia". (Ed. Tiuri: Mikä maailmassa olisi täysin absoluuttista?)

Mielestäni hallitus saa lähinnä syyttä itseään, jos tämä keskustelu käy ydinvoiman ympärillä, sen takia että itse asiassa koko hallituksen energiastrategia on varsin keskinkertainen näytelmä, joka on lavastettu laiskasti uuden ydinvoimalan rakentamiseksi. Sen käsikirjoittaja on Suomen energiaeliitti. Tunnetusti Suomessa kansalaisilla on erittäin pienet mahdollisuudet vaikuttaa energiapoliittisiin ratkaisuihin siitä huolimatta, että ne ovat kaikkein keskeisintä yhteiskuntapolitiikkaa.

En ole menettänyt toivoani. Uskon, että tässä salissa riittävän moni kansanedustaja uskoo, että juuri täällä on otettava vastuu siitä, että Suomessa siirrytään vastuulliseen energiapolitiikkaan. Se tarkoittaa sitä, että alamme itse muodostaa energiatulevaisuuttamme omien yhteiskunnallisten visioidemme pohjalta emmekä anna tämän ajopuun vain ajelehtia eteenpäin.

On sanottu, että maakaasuselvitys, joka julkistettiin juuri ennen kunnallisvaaleja, oli jo ennalta tuhoon tuomittu. Haluan huomauttaa, että se ei ollut ehkä ainoastaan tuhoon tuomittu, vaan on myös keskeneräinen näytelmä. Se on keskeneräinen käsikirjoitus. Tämä selvitys nimittäin toteaa, että "tällä hetkellä ei ole edellytyksiä määritellä Norjan kaasun kilpailukykyisyyttä Suomen energiamarkkinoilla. Nyt tarvittavia energiapäätöksiä ei ole täten mahdollista perustaa Norjan maakaasun varaan". Ensimmäiseksi tästä voi vetää sen johtopäätöksen, että tässä nyt hätiköidään. Tässä ollaan tekemässä energiaratkaisua, jossa ollaan päätymässsä, ajautumassa, uuden ydinvoimalan rakentamiseen, ilman että meillä on todellisia tietoja vaihtoehdoista edes taloudellisessa mielessä. Vihreät eivät ole tarttuneet maakaasukorteen kuin hukkuvat, vaan me olemme esittäneet suunnan muutosta.

Haluan tässä kannattaa ed. Paloheimon tekemiä perustelulausumaehdotuksia, jotka lähtevät siitä, että Suomessa ryhdytään vihdoinkin aktiiviseen energiapolitiikkaan.

Sen keskeinen elementti on vähintään 2 prosentin vuotuinen energiansäästötavoite. Se pitää keskeisenä myös jätepuun ja muun biomassan energiakäytön lisäämistä ja maalämmön hyödyntämistä, ja siinä halutaan panostaa nykyistä enemmän uusien, teknisesti kehittyneiden aurinkopohjaisten energiamuotojen kehittämiseen, joihin siis kuuluu myös tavallaan tuulivoima. Jos jossain vaiheessa tarvitaan tämän lisäksi lisäenergiaa, katsomme, että se voidaan toteuttaa vaikkapa tuomalla Norjasta maakaasua. Mutta ennen sitäkin päätöstä meillä on erittäin paljon tehtävää energiapolitiikassa.

Mitä tulee energiansäästöohjelmaan, jonka hallitus hyväksyi hiljattain, meidän mielestämme sen perusongelma on se, että siinä säästöä ei ole osattu ottaa keskeiseksi osaksi energiastrategiaa. Hallituksella on energiastrategia erikseen ja jonkinlainen kokoonkyhätty säästöohjelma ikään kuin sen alaviitteenä. Me olisimme halunneet, että energiansäästötavoite olisi yli sen, mitä ns. luontainen tekninen kehitys mahdollistaa. Myös ympäristöministeri Pietikäinen on huomauttanut, että hallituksen energiansäästöohjelmassa vuotuinen säästötavoite on liian pieni, koska se on vähemmän kuin Oecd-maiden energian käyttö tehostuu vuosittain luontaisesti. Ministeri Pietikäinen on myös ehdottanut, että lähdetään liikkeelle energiansäästöohjelmassa siitä, että myös energian tuotannon, jakelun ja siirron on ratkaisevasti tehostuttava, kun säästöohjelmassa nyt on lähinnä tyydytty loppukulutuksen tehostamiseen ja, kuten sanoin, siihenkin erittäin laiskasti.

Vihreiden mielestä tarvitaan riittävät taloudelliset ohjauskeinot. Meidän mielestämme jo ensi vuonna olisi ollut mahdollista siirtää verotuksen painopistettä työn ja tulojen verottamisesta energian verotukseen. Me olemme esittäneet, että 5 miljardia kerättäisiin näillä veroilla, ja tämä ei ole fiskaalista, vaan tarkoitus on, että energian tuotanto, kulutus ja jakelu olennaisesti tehostuisivat tällaisen ohjelman tuloksena.

On myös huomionarvoista, että hallituksen energiansäästöohjelmaa valmisteltaessa peloteltiin kaikenlaisilla uhkakuvilla, joita nyt tietenkin oletetaan vihreiden kannattavan. Siinä esitettiin mm. kimppakyytipakkoa. No, meidän mielestämme olisi ollut järkevää, että hallitus olisi ensimmäiseksi tehnyt jotain verotuksellisia toimenpiteitä, joilla kimppakyyti tulisi ylipäätänsä sallituksi.

Energiansäästöohjelmassa ei myöskään puututa siihen, että yhä suurempi osa suomalaisista taloista lämmitetään sähköllä. Sähkö on aivan

liian jalo energiamuoto käytettäväksi lämmitykseen. Me emme myöskään halua kieltää sähkölämmitystä, mutta olemme jo vuosikausia esittäneet, että jokaisen uuden sähkölämmityksen varaan rakennettavan talon peruskustannuksiin tulisi sisältyä tehonvarausmaksun, koska jokainen sähköpatteri on ikään kuin pienen nurkan valtaaminen ydinvoimalasta.

Pidämme sähkön kysyntäennusteita nykyisen talouskehityksen valossa ylimitoitettuina. Ed. Myller täällä selosti pitkään puunjalostusteollisuuden näkymiä, joten en puutu siihen tässä enempää. Vihreiden taholta on myös todettu, että kysyntäennusteilla on valitettavasti tapana muodostua itseään toteuttaviksi, ja tässä valossa ne ovat jo osoittautuneet epäonnistuneiksi. Täällä puhuttiin siitä, minkälaisia energian- ja sähkönkulutusnäkymiä esitettiin 70-luvulla. Nyt näemme jokainen, että ne eivät ole läheskään toteutuneet, onneksi. Onneksi on ollut kuitenkin tahtoa sen verran, että niin monta ydinvoimalaa ei ole tarvittu kuin silloin väitettiin tarvittavan, mutta jotain tästä pitäisi oppia myös tulevaisuutta varten.

Ydinvoimajohtaja Anders Palmgren tietenkin valotti lopullisesti sitä, mitä on vähän pelättykin: Ydinvoimaa halutaan rakentaa varastoon, ja jos sitä ei tarvita, niin sitä riittää vaikka myyntiin ja vientiin ulkomaille. Mielestäni on suorastaan kehitysmaapolitiikkaa, että Suomen kaltainen maa ryhtyisi myymään energiaa ulkomaille. Meidän täytyy panostaa aivan toisenlaiseen teollisuuspolitiikkaan. (Ed. Rönnholm: Siinä ei ole mitään pahaa, että me ostamme Ruotsista? — Ed. Juhantalo: Norja, Ruotsi!)

Mielestäni uutta ydinvoimalaa perustellaan yhä symbolisemmilla ja yhä ohuemmilla syillä. Talousalan lehti julkaisi äskettäin artikkelin otsikolla Atomi antaa uskon. Ja, arvoisa puhemies, tämä usko on nyt jatkunut 17 vuotta viidennen ydinvoimalan rakentamishankkeena.

Ydinvoimalaa vastaan puhuvat yhä useammat järkisyyt. Haluammeko todella sijoittaa 10 miljardia markkaa 200 pysyvän työpaikan luomiseen. (Ed. Tiuri: Teollisuus sen tekee!) — Arvoisa ed. Tiuri! Meidän on opittava ajattelemaan yhteiskuntataloudellisesti. Ei riitä, että pelkästään puhumme liiketaloudesta. Liiketalous ja kansantalous täytyy pystyy näkemään yhdessä kokonaisuudessa. — Sitä paitsi niistä 10 miljardista markasta, jotka tarvitaan 200 pysyvän työpaikan synnyttämiseen, 5 miljardia markkaa on ulkomaista lainaa, joka heikentää Suomen vaihtotasetta entisestään. Haluaisin kysyä: Eikö yhden pysyvän työpaikan loisi halvemmallakin pääomakustannuksella kuin 5 miljoonalla markalla?

Rakennusaikana ydinvoimala alentaa työttömyyttä noin 2 000 hengellä vuotta kohden, ja tämä on noin 0,5 prosenttiyksikköä, jos oletamme, että meillä on 400 000 työtöntä. Vihreät ovat toistuvasti esittäneet vaihtoehtoa, että lisäämällä puun energiakäyttöä oleellisesti nykyisestä voitaisiin luoda 20 000 pysyvää työpaikkaa uudistuvan luonnonvaran hyväksikäytön varaan. On kiinnostavaa, että viime aikoina myös MTK ja metsänhoidosta huolestuneet piirit ovat alkaneet puhua yhä voimakkaammin tästä vaihtoehdosta. (Ed. Rönnholm: Siinä teillä on hyvä kumppani!)

Loviisan työpaikkamäärä on hyvä esimerkki siitä, miten lyhyen kasvusysäyksen ydinvoimala tuo työllistämiseen. 1970-luvulla Loviisan työpaikkamäärä kasvoi 3 700:sta 4 800:aan, siis runsaalla tuhannella. Mutta 1980-luvulla palattiin takaisin siihen 3 800 työpaikan määrään. Kasvusysäys meni siis ohi, mutta jäljelle on jäänyt jatkuva tarve saada lisää huumetta. Nyt kun Loviisan ja Eurajoen kunnat epätoivoisesti kilpailevat uudesta ydinvoimalasta saadakseen uuden kasvusysäyksen, on kyllä teroitettava sitä, että tässä pelissä vain toinen arpa voittaa ja toinen jää nuolemaan näppejään. Luulisin, että kummankin kunnan edun mukaista olisi etsiä kestävämpiä ja varmempia työllistämisvaihtoehtoja.

Mitä tulee siihen, että maakaasua ei nyt ole pidetty mahdollisena ratkaisuna, niin haluan vain kiinnittää huomiota siihen, että tällä hetkellä Ruotsissa seisoo viisi ydinvoimalaa sen takia, että niissä on vakavia rakenteellisia puutteita, siis kysymys ei ole pelkästään käyttöhäiriöistä, ja oletan, että Ruotsissa yhteiskunnallinen ilmapiiri saattaa hyvinkin kääntyä yhä enemmän ydinvoimaa vastaan ja mahdollisesti myös maakaasun puoleen. Jos tarvitaan lisää energiaa, niin on huomattava, että maakaasun infrastruktuuri eli järjestelmä, joka tarvitaan maakaasun kuljettamiseksi, sopii yhtä hyvin myös biomassan, biokaasun, kuljettamiseen. Sillä tavalla se olisi huomattavasti selkeämpi ja enemmän tulevaisuuden suuntautumisvaihtoehtoja tarjoava ratkaisu kuin uusi ydinvoimala.

Nyt kuitenkin ollaan kohta tilanteessa, jossa käsitellään voimayhtiöiden ydinvoimahakemusta. Hallituksen taholta on tuotu esiin, että päätös tullaan tekemään hallituksessa lähiviikkoina. Voin vakuuttaa, että tulemme lukemaan ydin-

voimahakemuksen kymmenen juristin voimin nähdäksemme, täyttääkö se ydinenergialain vaatimukset. On jo ehditty huomauttaa, että siinä on vakavia puutteita.

Ydinenergialain 14 §:n mukaan hakijayhtiön tulisi esittää selvitys suunnitelluista sekä käytettävissä olevista menetelmistä ydinjätehuollon järjestämiseksi. On vähän tosiasioiden kiertämistä väittää, että tämä olisi hoidettu.

Edelleen hakemuksessa tulisi olla selvitys voimalahankkeen tarpeellisuudesta energian huollon kannalta samoin kuin hankkeen kannattavuudesta. Jopa eduskunnan talousvaliokunta on todennut, että energiavaihtoehtojen taloudellinen vertailu on hallituksenkin energiastrategiassa puutteellisesti selvitetty, eikä meillä ole käytettävissämme muita kuin sähkön tuottajien ilmoittamia kustannusarvioita. Se tuskin riittää.

Ydinenergialain 6 § edellyttää, että ydinenergian käytön on oltava turvallista eikä siitä saa aiheutua vahinkoa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle. Katson, että vaaditaan aika paljon enemmän kuin sitä, että ydinvoimalat ovat "aika turvallisia", ed. Tiuri, jotta tämä ydinenergialain keskeinen pykälä voidaan täyttää.

Katson, että ei millään voida osoittaa, että ydinvoimalan rakentaminen olisi yhteiskunnan kokonaisedun mukaista, mitä ydinenergialaki vaatii. Ydinvoima on nauttinut erityissuojelusta Suomessa liian kauan. Eduskunnassa meillä kullakin on muutaman viikon kuluttua mahdollisuus ottaa lopullisesti kantaa siihen, jatkuuko suomalaisen energiapolitiikan pysähtyneisyys, joka ruokkii suoraan energian tuhlausta ja lykkää energiapolitiikan tarvitsemia rakenteellisia muutoksia pitkälle tulevaisuuteen, niin kuin tässä salissa on todettu.

Sosialidemokraatit ovat esittämässä pontta, jossa esitetään aika suuria vaatimuksia sille, että he voivat suostua uuden ydinvoimalan rakentamiseen. He kiinnittävät huomiota mm. siihen, että ydinvoiman turvallisuutta olisi olennaisesti parannettava käytön, ydinjätteen varastoinnin ja jälleenkäsittelyn osalta. Haluanpa nähdä, kuinka sosialidemokraatit, jotka tukevat omaa ponttaan energiastrategiakeskustelussa, muutaman viikon kuluttua voivat katsoa, että nämä ongelmat on ratkaistu, ja kuinka heistä suuri osa, valitettavasti, ilmeisesti tulee äänestämään uuden ydinvoimalan rakentamisen puolesta.

Lopuksi haluan todeta, että hallituksen pääministeri Aho oli muutama vuosi sitten ensimmäinen allekirjoittaja, kun Pohjoismaiden neuvosto vaati ydinvoiman käytön lopettamista Pohjolassa. Ajat ovat totisesti muuttuneet. (Ed. Tiuri: Jos hän on viisastunut jo!) Mutta valta on nyt eduskunnalla, eikä meidän pidä sitä valtaa antaa takaisin Suomen energiaeliitille.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vihreät olivat eilen vielä osaksi selkeästi järjissään, kun Eta-päätöksestä äänestettiin, mutta nyt olen huolestunut, että lähdetään pahasti pimeän puolelle. Huvittavinta oli se, että ed. Hautala arvioi ydinvoimalan työllistävän vaikutuksen sillä perusteella, mitä se työllistää siihen työskentelyyn liittyen. Voisimme kokeilla tätä ottamalla molemmat Suomen ydinvoimalat, sekä Loviisan että Olkiluodon, käytöstä pois pysyvästi pidemmäksi ajaksi ja katsotaan, vähenisivätkö Suomessa työpaikat enemmän kuin 400 yhteensä. Tämä oli todella järkyttävää. En tiedä, heittikö ed. Hautala sen ärsykkeeksi tällaisille tyhmemmille. Ja totta kai heti nielaisin sen syötin.

Mitä tulee näytelmään kaasuhommasta, niin sehän tiedettiin, ja niin kuin ed. Juhantalokin on lausunut, tämä tutkimus on toisaalta turha. Nyt meillä erilaisilla keinoilla vaaditaan taas uusia tutkimuksia, taas uusia kustannuksia, taas jetkuttelua energiakysymyksen suhteen. Tiedän yhden sellaisen oikeudenkäynnin, jossa lähdettiin käymään oikeutta tietäen varmuudella jo lähdettäessä, mikä on lopputulos. Mentiin alioikeus, hovioikeus, korkein oikeus. Sitten saatiin sen verran näyttöjä, että purettiin päätös ja palattiin taas kierrokseen: alioikeus, hovioikeus, korkein oikeus. Lopputulos oli täsmälleen se kuin ennen ensimmäisen alioikeuden istuntoa, mutta kulut olivat 250 000 markkaa. Sama systeemi on tässä juuri: Kun päädytään siihen tulokseen kuin nytkin kaasuhommassa, niin sitten taas aloitetaan jollakin systeemillä uudelleen. Tämä on tätä suomalaista politiikkaa. Diktatuurihan täällä tarvittaisiin.

Ed. Linnainmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin kiinnittänyt huomiota tähän ikuiseen erilaisten tutkimusten pyytämiseen ja tarpeelliseksi toteamiseen. Mutta todellakin tuossa valiokunnan mietinnössä todetaan, että selonteosta puuttuvat eri energiamuotojen

taloudellisuusvertailut, ja siinä vaiheessa, kun me sen sinne kirjoitimme, niin ei ainakaan itselläni ollut tietoa siitä, että tällaisia vertailuja on jo tehty. Energiavaihtoehtojen taloudellisia, ympäristöllisiä ja terveysvaikutuksia sekä eri energiatekniikoiden hyödyntämismahdollisuuksia on selvittänyt Kalevi Sorsan aloitteesta perustettu energiakomitea eli ns. Kortteen komitea sangen perusteellisesti. Tämä Kortteen komitea sai mietintönsä valmiiksi vuonna 89 ja siitä on ilmeisesti kottikärryllinen syntynyt erilaista materiaalia, joten tuntuu kyllä vähän kohtuuttomalta loputtomiin vaatia näitä tutkimuksia ja voitaisiin varmaan paneutua myös näiden laskelmien selvittämiseen.

Ed. Hautala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi kysyi, vähenisivätkö suomalaiset työpaikat vain 400:lla, jos ydinvoimalat suljettaisiin. Vastaan vain, että jos meillä olisi vähemmän keskittynyt ja vähemmän haavoittuva energiajärjestelmä, niin ei varmasti näin tapahtuisi, vaan päinvastoin työpaikat jopa lisääntyisivät, jos meillä olisi hajautettuja voimaloita, joissa tuotettaisiin tehokkaasti ja ympäristöystävällisesti esimerkiksi puuhakkeella sähköä ja lämpöä. Toisin sanoen kysymys on siitä, että tällainen tilanne voi jonakin päivänä tulla ajankohtaiseksi, että ne ydinvoimalat on suljettava. Ruotsissahan ne nyt seisovat, ed. Aittoniemi. On viimeinen hetki oivaltaa, että meillä on aivan liian keskittynyt ja vaarallinen energiantuotantojärjestelmä.

Ed. Linnainmaa ehkä syytti minua siitä, mistä minä arvostelin sosialidemokraatteja. Sosialidemokraatithan täällä vaativat lisää selvityksiä voidakseen ottaa kantaa uuden ydinvoimalan tarpeeseen. Minä en kuulu ikuisten tutkimusten pyytäjiin, vaan koko vihreiden ryhmä on valmis ottamaan kantaa uuden ydinvoimalan tarpeellisuuteen. Me emme pidä sitä tarpeellisena. Me tulemme tukemaan sitä pontta, jonka ed. Vanhanen asiasta esittää.

Ed. Vanhanen: Arvoisa puhemies! Eduskunnan mahdollisuudet vaikuttaa energiahuoltomme sisältöön ovat verraten rajalliset. Sama koskee myös hallitusta. Pääosa energiahuollon käytännöstä toteutuu energiamarkkinaosapuolten toiminnan kautta. Yhteiskunnan vallassa on lupaharkintaa ja valitettavan vähän käytettyä verotuksella tapahtuvaa ohjausta. Käytännössä useimmat haetut luvat on myönnetty ja verotuksen suomia ohjauskeinoja ei ole kyetty käyttämään. On pelätty ehkä aiheellisesti kilpailukyvyn heikentymistä. Takavuosina valtiovalta osallistui ehkä aktiivisemmin energiahuollon infrastruktuurin rakentamiseen valtionyhtiöiden avulla, mutta nyt valtio ei rahapulassaan kykene rahallisesti juurikaan tukemaan energiainvestointeja. Pääosaan onkin valtion puolelta jäänyt yhteiskunnan tuki energia-alan tutkimukselle ja kehitystyölle.

Voidaan itse asiassa kriittisesti kysyä, onko meillä ollut enää pitkään aikaan aktiivista energiapolitiikkaa. Energiahuollon rakenteen kehitys kertoo siitä, että asiat ovat edenneet jo vuosia sitten löydettyjä uria pitkin. Tällä hetkellä myönteisintä kuitenkin on hallituksen energiansäästöohjelma, jonka toteuttaminen on lähtenyt asteittain liikkeelle. Myönteistä on myös suurten energiayhtiöiden päivä päivältä suurempi satsaus tuuli- ja aurinkoenergiaan. Myönteistä on myös käyty laaja keskustelu puun energiakäytön lisäämisestä. Enää puusta puhujia ei leimata koivu ja tähti -ajattelijoiksi. Puun osuus koko energiahuollostamme on noin 14 prosenttiyksikköä eli samaa suuruusluokkaa kuin ydinenergian osuus ja se voisi puuvarojen perusteella olla huomattavasti tätä korkeampikin. Metsiin mätänevän puumassan määrä saattaa entisestään jopa kasvaa, samalla kun kierrätysmassan käyttö paperin valmistuksessa maailmalla kasvaa. Myönteistä on ollut myös muiden biopolttoaineiden saama huomio, ja myönteistä on myös laajalti vallitseva paine maakaasun käytön lisäämiseen.

Energiapolitiikan osalta on ilmassa enemmän uutta kuin itse asiassa pitkiin aikoihin. Lopullisen suunnan valitseminen vaatisi kuitenkin myös rajua poliittista tahtoa.

Kysymys viidennestä ydinvoimalasta on laajasti yhteiskuntapoliittinen. Se on mittasuhteiltaan valtava taloudellinen investointi, josta tehtävä päätös pitäisi tehdä ennustamalla energiatarpeemme reilusti jo ensi vuosituhannen puolelle. Ratkaisu on ympäristön ja turvallisuuden kannalta mielipiteitä perustellusti jakava. Ydinenergiaan sisältyvää turvallisuusriskiä ei ole kyetty edes teoriassa eliminoimaan, saati että niin olisi tapahtunut käytännössä. Ydinjätteen käsittelyn tutkimiseen on käytetty maailmassa poikkeuksellisen paljon varoja ja aikaa eikä muuta ratkaisua ole löydetty kuin jätteen ikuinen varastointi. Kyse on ratkaisusta, jonka vaikutukset ulottuvat äärimmäisen pitkälle tulevaisuuteen, ja tätä kautta kysymys saa myös, tahdomme tai emme, moraalisen painotuksen.

Suomella on tällä hetkellä sähköntuotannossa reipas ylikapasiteetti. Osa tästä ylikapasiteetista johtuu sähkön tuonnista. Voi olla, että tulevaisuudessa sähkön tuonti vähenee tai loppuu, mutta toisaalta on aika vaikea arvata kymmenenkään vuoden tähtäimellä, miten sähkön vapaa kaupattavuus rajojen yli Länsi-Euroopassa vaikuttaa sähkön saatavuuteen ja kansainvälisiin hintoihin. Sähkön tuotannon selvä ylikapasiteetti tällä hetkellä antaa Suomelle joka tapauksessa pelivaraa sähköhuollossaan.

Olen ydinenergian lisärakentamista vastaan. Sen vaihtoehtona näen energian käytön voimakkaan säästämisen, kotimaiseen energiaan perustuvan hajautetun energian tuotannon, yhdistetyn lämmön ja sähkön tuotannon, pienessä määrin vesivoiman, tuulivoiman ja aurinkoenergian hyödyntämisen ja muut yksittäiset ratkaisut, joista selvityksien alla tiedämme mm. olevan raskaan polttoöljyn kaasutustekniikkaan perustuvan, teholtaan noin 600 megawatin laitoksen.

Vaikka maakaasuselvitys osoitti, että tällä hetkellä me emme löydä Norjasta meille kaasun myyjää, pitää maakaasu säilyttää keskeisenä energiahuoltomme osana. Toisen syöttöputken saanti joko Norjasta tai Venäjältä Suomeen on sekä energia- että ympäristöpolitiikan kannalta välttämättömyys. Jos haluamme vähentää hiilen käyttöä, tapahtuu se korvaamalla kaukolämpöön käytettyä hiiltä maakaasulla. Jotta kaasun käyttö voisi käydä tulevaisuudessa taloudelliseksi, pitänee sitä myös käyttää lauhdevoimaloissa sähkön perustuotantoon. Mikäli muilla ratkaisuillamme viemme etukäteen mahdollisuuksia kaasun käytön lisäämiseen, teemme ympäristönsuojelun kannalta valitettavan karhunpalveluksen.

Minua on tässä keskustelussa osin hämmästyttänyt se, kuinka kategorisen lopullisena maakaasuselvityksen tulosta pidetään. Selvityksen olennaisin osa oli, että tällä hetkellä sen perusteella ei voida määritellä Norjan kaasun kilpailukykyisyyttä Suomen markkinoilla. Työryhmän selvityksessä löydettiin kuitenkin markkinat lähes 4/5:lle tarvittavaa kaasun kulutusta. Ruotsin kulutettavaksi ajatellulle siivulle ostajia ei tässä vaiheessa löydetty. Työryhmä kuitenkin toteaa, että kaasun hankinnan edellytysten kehittämistä tulee ryhmän mielestä jatkaa. Tämä oli asiaa selvittäneen ryhmän toinen selkeä painotettu johtopäätös. Maakaasun käytön lisäämiseksi tarvitaan nyt energiapolitiikkaa sanan koko laajassa merkityksessä.

Arvoisa puhemies! Hallitus tulee tiettävästi käsittelemään voimayhtiöiden uutta ydinvoimalaa koskevaa hakemusta lähiaikoina. Koska asia luonteeltaan ulottuu yli puoluerajojen, yli yksittäisen hallitus- ja eduskuntakauden ja yli oppositio- ja hallitusrajan, on luontevaa, että eduskunta voisi ilmaista periaatekantansa ydinvoiman lisärakentamiseen jo tämän selonteon käsittelyn yhteydessä. Meillä on käsissämme olennaiset tiedot, joiden perusteella voimme arvioida asiassa yhteiskunnan kokonaisetua. Muun muassa kokoomuksen ryhmä ilmoitti jo tänään ydinvoimaa puoltavan kantansa odottamatta hallituksen selvityksiä ja vaati hallitusta tuomaan ydinvoimalle myönteisen kantansa eduskunnan päätettäväksi.

Oikeutetusti ehkä voitaisiin vaatia sitä, että hallituksen on ensin ratkaistava oma kantansa asiaan, ennen kuin eduskunta ottaa asiaan kannan. Toisaalta kuitenkin periaatekannan määrittelyyn, jota meiltä odotetaan, on meillä itse kullakin aineksia koossa riittävästi. Tätähän osoitti itse asiassa kokoomuksen ryhmän jo tänään täällä ottama kanta, jossa ei odotettu hallituksen valmistelua.

Muistutan myös niille, jotka vaativat hallitusta tuomaan esityksensä eduskunnalle, että he vaativat itse asiassa suoraan hallitukselta myönteistä ydinvoimapäätöstä, sillä ydinenergialain mukaan hallitus tuo käsittelyymme ainoastaan myönteisen päätöksen. Kielteistä päätöstä ei tarvitse alistaa eduskunnalle.

Tiedämme sen, että parlamentaarisessa käytännössämme hallituksen tekemä päätös ja esitys johtaa yleensä jännitteeseen hallituksen ja opposition välillä ja toisaalta hallituksen kanta vaikuttaa hallitusryhmien edustajien mielipiteisiin. Eduskunnan aidon mielipiteen saamiselle tämä energiakeskustelu Suomen energiastrategiasta on otollisin hetki. Ottaessamme nyt kantaa kysymykseen ydinenergian lisärakentamisesta saa myös hallitus konkreettista tietoa eduskunnassa asiasta vallitsevista mielipiteistä oman päätöksentekonsa pohjaksi.

Näillä perusteluilla, arvoisa puhemies, ehdotan päätettäväksi seuraavan lausuman: "Hyväksyessään talousvaliokunnan mietinnön n:o 27 valtioneuvoston energiapoliittisesta selonteosta eduskunnalle eduskunta edellyttää, että ydinvoiman lisärakentaminen ei sisälly Suomen energiastrategiaan."

Ed. Juhantalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vanhasen puheenvuoro oli aivan pääsääntöisesti erinomaisen hyvä sisällöl-

tään. Me tarvitsemme Suomessa sellaista energiapolitiikkaa, jossa lisäämme kotimaisten energiamuotojen tuotantoa. Minun mielestäni me tulevaisuudessa tarvitsemme myös maakaasua korvaamaan erityisesti kivihiiltä. Mutta on viime keväästä lähtien ollut hyvin tarkoin selvillä se, että norjalaista kaasua me emme voi tänne ostaa. Investointi on noin 7 miljardia, ostajia on liian vähän, ja hinta nousee niin korkeaksi, että ostajia ei sen jälkeen ole yhtäkään.

Kun ydinenergialaki säädettiin, sen lähtökohta oli se, että ydinenergiasta päättää eduskunta. Eduskunta on se keskeinen elin. Kun ed. Vanhanen sanoi, että ainoastaan hallituksen myönteinen päätös tänne voidaan tuoda, niin eipä tänne juuri kielteisiä hallitus tuokaan. Tämä on aivan normaalia. Itse asiassa minä olen ollut sitä mieltä, että hallituksen ei kannattaisi kovin paljon tässä asiassa keskenään riidellä vaan alistaisi asian sille elimelle, jolle se kuuluu, elikkä parlamentille.

Tämä on temppupolitiikkaa, kun ponsilla yritetään ratkaista Suomen energialinjausta. Ponnet ovat ponsia. Ratkaistaan tämä asia sitten, kun on sen vuoro, toivottavasti, niin kuin ministeri Tuomisto sanoi, muutaman lähiviikon kuluessa.

Ed. Rönnholm: Herra puhemies! Kun aikoinaan ydinenergialakia tässä maassa vaadittiin ja laadittiin, erityisesti kiinnitettiin huomiota siihen, että ydinenergiasta päätös voidaan tehdä eduskunnassa perusteellisen hakemuksen, sen jälkeen jälkeen tehdyn valtioneuvoston käsittelyn ja valtioneuvoston toimesta tänne eduskuntaan tehdyn ehdotuksen pohjalta niin, että kaikki asiaan vaikuttavat seikat ovat edustajien tiedossa. Nyt asiasta aiotaan ponsimenettelyllä tehdä ratkaisu, ennen kuin lainsäädännön edellyttämä proseduuri on siinä laajuudessa ja sillä tavalla käyty läpi kuin eduskunta aikoinaan ydinenergialakia säätäessään on edellyttänyt. Mielestäni edustajat tällä tavalla itseltään siirtävät tosiasiallista päätösvaltaa pois satunnaisille ratkaisuille, jotka satunnaiset ratkaisut voivat kaikkien asioitten tiedossa olematta johtaa hyvinkin huonoihin lopputuloksiin.

On nähdäkseni odotettavissa, että tällaiseen ponteen helposti yhtyvät edustajat, jotka eivät ole asian kaikkia seurannaisvaikutuksia tulleet miettineeksi, pelkästään siksi, että ydinenergian vastustaminen on poliittisesti helpompi vaihtoehto, niin kuin hyvin tiedämme. Se ei siis tuo edustajille sitä vastuullisuutta, jota heidän tulisi edustajantoimessaan harjoittaa, ja sillä tavalla he ikään kuin poliittisesti helpoimman tien hakeakseen kannattavat pontta, joka voi olla kovinkin tuhoisa.

Minun tehtäväni ei myöskään ole arvioida, mitä tämä tulee hallitukseen vaikuttamaan. Haluaisin kuitenkin muistuttaa siitä, että tällä tavalla hallituksen pyrkimykset saada maassa taloudellinen kasvu käyntiin ja sellaisia signaaleja, joita tämä syvä lama edellyttää, tulevat estetyksi. Tällä tavalla mielestäni tämä osoittaa hallituspuolueitten keskuudessa suurta vastuuttomuutta Suomen taloudellisen kehityksen kannalta.

Siksi mielestäni on perusteltu se ponsiehdotus, jonka ed. Ranta puheenvuorossaan teki. Aiemmin esittämääni kantaan vedoten kannatan ed. Rannan ehdotusta. Totean erityisesti, että tuon ehdotuksen viimeinen kappale on siinä kaikkein keskeisin. Se kuuluu seuraavasti: "Kun eduskunnalle ei vielä esitetty energiahuollon kokonaisuussuunnitelmaa eikä edellä olevien näkökohtien huomioon ottamisen lisäksi konkreettista energiansäästöohjelmaa kestävän kehityksen ja Rio de Janeiron ilmastosopimuksen toteuttamiseksi, eduskunta toteaa, ettei nyt ole edellytyksiä ottaa kantaa mahdolliseen uuteen suurvoimalaan eikä sen käyttämään polttoaineeseen." Siis tätä tarkoitusta varten hallituksen tulee asia asianmukaisesti valmistella ja tuoda hallituksen esitys tänne, mikäli se siihen päätyy, ja ellei se siihen päädy, sitten arvioidaan hallituksen politiikkaa sen perusteella, mitä on tehty.

Olen aiemminkin tämän asian yhteydessä todennut, että energiamielipiteen muodostumiseen itse kullakin on varmasti kulunut aikaa. Muun muassa on tänään moneen kertaan viitattu siihen, että meidän energiakasvuennusteemme olisivat aina olleet ylimitoitettuja. Kun luin vuodelta 80 käyttämääni puheenvuoroa täällä eduskunnassa, huomasin, että tuolloin epäilin silloisia KTM:n ennusteita ylimitoitetuiksi. Ne ennustivat, että vuoden 90 tienoilla meillä teollisuus olisi käyttänyt noin 26 terawattituntia, yksityiskulutus olisi noin 7,8 terawattituntia. Nyt kuitenkin olemme voineet havaita, että teollisuuden kulutus on ollut 33 ja yksityiskulutus 13 terawattituntia, joten nuo ennusteet ovat huomattavasti ylittyneet siitä, mitä tuolloin henkilökohtaisesti epäilin ylimitoitetuiksi; kävikin aivan päinvastoin.

Tällä hetkellä olemme taas hyvin vastaavanlaisessa tilanteessa. Taloudelliseen tilanteeseen vedoten arvioimme, että mahdollisesti tulevaisuudessa ei olisi tarvetta energian lisätuottamiseen, ja tähän ei kuitenkaan sitten mitään parem-

pia perusteluja ole nähtävissä. Mielestäni myös tämänhetkinen tilanne muistuttaa monella tavalla mennyttä. Kun 80-luvun loppupuolella ajattelimme uutta kapasiteettia, Tshernobylin onnettomuus toi ydinvoimavastaisuuden niin vahvasti kuvaan, että hätäratkaisuna nopeasti tehtiin lisää hiilikapasiteettia. Tänä päivänä on puhuttu paljon maakaasusta, puhutaan puun polttamisesta ja muista tällaisista keinoista. Ajaudutaan hetken päästä taas siihen tilanteeseen, että kun energiaa tarvitaan lisää, muita nopeita ratkaisuja ei ole kuin hiilen lisääminen. Ja siitä hiilestä sitten seuraa, mitä seuraa. Eli niiden, jotka tänään ovat esittämässä ja kannattamassa näkemystä siitä, että ydinvoimasta luovutaan, on rehellisyyden nimissä valmistauduttava vastaanottamaan se kritiikki, joka heihin kohdistuu sen jälkeen, kun taas kapasiteettia lisätään käyttämällä hiiltä.

Mielestäni myös on erittäin painokkaasti todettava, että Suomella ei ole kerta kaikkiaan varaa toiseen maatalouteen metsä- ja puuenergiapolitiikassa. Kun tiedämme, että kaikki esitykset puun käytön lisäämiseksi tulevat vaatimaan verotuksellisia tai valtionapuun perustuvia toimenpiteitä, niin tiedämme, että olemme ajautumassa siihen samaan suohon, jossa maatalouden osalta on jo pitkään oltu. Tämä tulee rapauttamaan Suomen taloudellista pohjaa hyvin vahvalla tavalla. Pelkään, että siitä irtautuminen aikanaan tulee tuottamaan suuria tuskia suomalaisille sitten, kun Suomi haluaa nousta pois siitä mahdottomasta tilanteesta, jossa ollaan ja johon ehkä ei tulevaisuudessa Euroopan yhdentymisen yhteydessä enää ole mahdollisuuksiakaan.

On myös aika hämmästyttävää, että tämä maailman laajuisen näkökohdan vaatimus, joka useasti esiintyy kestävän kehityksen ihmisten puheissa, ei tässä energiakeskustelussa juurikaan saa sijaa. Tarkoitan tällä sitä, että meidän — tämä on moneen kertaan täällä esillä ollut asia — tulisi oma vastuumme globaalisessa energiahuollossa kantaa käyttämällä lisää ydinenergiaa täällä, missä siihen on parhaat edellytykset. Me tiedämme hyvin, että maailman energiatarve on niin suuri, että kaikki mahdolliset energiavoimavarat siihen tarvitaan. Tuolloin on aivan selvää, että parasta olisi Suomen tyyppisen maan hoitaa omaa osuuttaan korkealla teknologialla niissä olosuhteissa, joissa edellytykset sen käyttämiseen ovat parhaat. On paradoksaalista, jos Suomi kieltäytyy ydinvoimasta ja jos sitä sitten toteutetaan joissakin kehitysmaissa maailman energiatarpeen tyydyttämiseksi.

Näistä syistä toivoisi, että nyt asia kunnolla valmisteltaisiin ja siinä yhteydessä käytäisiin läpi kaikki taloudelliset ja muut kysymykset, jotka ovat tänäänkin saaneet huomattavaa osuutta puhuttaessa aiheesta, ja että sen jälkeen, kun meillä kaikki tarvittavat selvitykset ovat asianmukaisesti esiteltyinä käytössämme, me olisimme valmiit tekemään päätöksiä tästä tärkeästä kysymyksestä.

On paradoksaalista, että tässä yhteydessä niin moneen kertaan on erilaisilla prosessisyillä lähdetty siitä, että näitä ratkaisuja on aina eteenpäin siirretty. Mielestäni olisi nyt vihdoin ja viimein annettava valtioneuvostolle mahdollisuus valmistella kysymys sellaisella tavalla, että se tuottaisi Suomen kannalta hyvän tuloksen.

Vielä käsittelisin hieman yhteistyötä energiaalalla.

On ensinnäkin todettava, että kaasun virtaussuunta tässä maailmassa, kun kaasuvaroja katsoo ja kaasun käytön potentiaaleja arvioi, on mieluummin pohjoisesta etelään ja idästä länteen kuin päinvastoin. On mitä selvintä — jos ei muuta lue kuin Maaseudun Tulevaisuuden etusivua, siitä helposti voi nähdä — että kaasun hinta Keski-Euroopassa on niin paljon korkeampi, että ei varmaankaan norjalaisilla ole juurikaan mitään erityisiä haluja tuoda sitä tännepäin tai meillä ei ole haluja ostaa sillä hinnalla, jolla he sitä tänne myisivät. Tästä syystä maakaasun osalta on ilmeisesti parempaa odottaa esimerkiksi Barentsinmeren kaasuvarojen käyttöä ja sen jälkeen lisätä Suomen kaasun käyttöä.

On myös mielestäni erittäin hyvä idea se, että Itämeren ympäristössä kehittäisimme yhteistyötä, olisimme Itämeren eteläpuolella olevien uusien tasavaltojen kanssa yhteistyössä ja voisimme heitä siinä tehtävässä avustaa. Sitä kautta meillä olisi myös mahdollisuus liittyä eurooppalaiseen energiaverkkoon. On nimittäin energiakaupankin osalta positiivista, että energiakauppaa käytäisiin maitten rajojen yli ja että sillä tavalla saataisiin energialle maailmankin laajuisesti oikeampi hinta.

Ikävää vain on se, jos Suomi nyt näissä olosuhteissa tämän lähes ainoan asian, joka täällä on kunnolla hoidettu, tulee pilaamaan sillä, että Suomen kansan edustajat äkäisellä yhtäkkisellä päätöksellä ikään kuin tekevät mahdottomaksi järkevän energiapolitiikan harjoittamisen ja sillä tavalla tekevät Suomen taloudellisen tilanteen entistä vaikeammin hallittavaksi. Olisi nyt toivottavaa, että edustajilla olisi malttia sen verran, että voisivat odottaa tulevaa

hallituksen esitystä tässä asiassa ja ratkaisisivat sitten kukin sen kannan perusteella, joka heillä on, kantansa ydinvoimaan.

On hieman perverssiä suhtautumista energiamuotoihin. Joillakuilla on viha siinä ikään kuin voimakkaimpana mielipiteenä, toisilla ehkä rakkaus. Kuitenkaan kumpaistakaan näistä tunneelämän osasista ei pitäisi tähän asiaan liittää vaan pyrkiä nyt arvioimaan asiaa sillä tavalla, että löytäisimme oikean ratkaisun, joka globaalisesti olisi kestävä, joka olisi Suomen kansantaloudelle edullinen ja joka kaiken lisäksi olisi erityisesti sellainen, että kestävä kehitys, josta me kaikki yhdessä puhuisimme, myös tosiasiallisesti toteutuisi eikä vain käytetyissä puheenvuoroissa. Toivon siis, että edustajat antavat asianmukaiselle valmistelulle oikean ajan ja tekevät ratkaisunsa vasta sen jälkeen, kun asia kaikkine siihen liittyvine tekijöineen on meidän käsittelyssämme.

Ed. Saari merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rönnholm kiinnitti huomiota kestävän kehityksen periaatteeseen ja arvioi ydinvoiman kuuluvan kestävän kehityksen mukaiseen energiastrategiaan. En esitä tästä poikkeavaa näkemystä mutta ihmettelen, että hän puheenvuorossaan, kun ymmärsin, että hän asettui kestävän kehityksen tavoitteen kannalle, samassa yhteydessä hyvin voimakkaasti laittoi sivuun kotimaisen energian käytön lisäämisen. Minusta tämä oli epäloogista.

Kun ed. Rönnholm on tunnettu talouden asiantuntija, kotimaisen energian, puuvarojen käytön lisäämiseen on syytä huomauttaa, että siihen kuuluu paitsi energiakäytön lisääminen, puun hyödyntäminen energiana, myös se tosiasia, että se on tapa hoitaa meidän metsiämme. Tämä puolestaan varmistaa sen, että muulle puun käytölle, metsäteollisuudelle, luodaan mahdollisuudet saada sellaista raaka-ainetta, jonka varassa Suomen talous on seisonut tähän asti ja kaikesta päätellen seisoo pitkällekin. Me tarvitsemme puun energiahyödyntämistä myös siinä mielessä, että metsät tulevat hoidetuiksi tavalla, joka luo edellytyksiä kansantalouden muille sektoreille.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Emme todellakaan puhu ed. Rönnholmin kanssa samaa kieltä. Se lähes käsittämätön yhtälö, että uusiutumaton energian lähde edustaa kestävää kehitystä ja kestävää taloutta ja uusiutuva energian lähde ei sitä edusta, kuten ed. Rönnholmin puheenvuorosta kävi ilmi. Mielestäni tämä on ihan mahdotonta ajattelua. Hänen katekismuksensa on absoluuttisesti toinen kuin se, jota me olemme lukeneet. Olen aivan vakuuttunut siitä, että tässä suhteessa me olemme oikeammalla linjalla kuin ed. Rönnholm on omalla linjallaan.

Mielenkiintoista hänen puheenvuorossaan oli se, kun hän totesi, että kaasua pitäisi tulla yksinomaan idästä. Palautan mieleen sen, että edellisen eduskunnan aikana kaikissa energiapoliittisissa keskusteluissa viitattiin KTM:n kannanottoihin, joissa tähdennettiin, että kaasua pitää saada vähintään kahdella putkella, niin lännestä kuin idästä, jolloin saavutetaan se varmuus, joka kaasuhuollossa pitää olla.

Kun oli kysymys demarin käyttämästä puheenvuorosta, olisin vihdoin odottanut kannanottoa SAK:n kannanottoon tasan vuosi sitten, jossa edellytettiin, että valtioneuvosto asettaa uuden ydinvoiman rakentamisen ehdoksi käytetyn polttoaineen ja korkea-aktiivisen ydinjätteen loppusijoitusratkaisujen tekemisen. On mielenkiintoista todeta, että vieläkään demarit eivät ole tätä julki tuoneet ja kommentoineet. Listalla on vielä ed. Vuoriston puheenvuoro, ehkä se siinä tulee kommentoitavaksi.

Ed. Rönnholm (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Äskeiseen puheenvuoroon sen verran ja SAK:n kantaan, että mielestäni juuri parhaalla tavalla nämä kaikki kysymykset loppusijoituksesta ja muusta tulevat ratkaistuksi, kun asia käsitellään valtioneuvoston asianmukaisen esityksen mukaisesti. Siihen kuuluu juuri kaikkien näiden seikkojen selvittäminen. Sen sijaan, jos ne ponnella tempaistaan ikään kuin alta pois, silloin tätä selvitystä ei koskaan tule. Tämä proseduurista.

Muuten kannatan SAK:n näkemystä siitä, että ydinvoimalla on myönteisiä taloudellisia vaikutuksia.

Mitä tulee kestävään kehitykseen ja puun käyttöön, en mitenkään vastusta sitä, että puuta käytettäisiin. Minä vain pelkään sitä, että puun käytössä sen taloudellisuus osoittautuu niin mahdottomaksi, että ajaudutaan tilanteeseen, jossa joudutaan huomattavaan valtion subventioon. Se johtaa siihen, että kun subventiovyöry suurena tuolle alueelle pistetään, silloin metsä-

teollisuutemmekin markkinaluonne tulee lopullisesti häviämään eikä saavuteta selaisia tuloksia, joihin mielestäni näissä olosuhteissa tulisi pyrkiä eli siihen, että jos on taloudellisia edellytyksiä näiden raaka-aineiden käyttämiseen, silloin niitä käytetään, ellei niitä taas löydy, on vastaukset haettava jostakin muualta.

Luulen nimittäin ihan yksinkertaisia energiakustannuksia arvioiden, että mitään sellaista keinoa, jolla markkinahintaisesti pystyttäisiin energiaa tuottamaan puusta, ei tällä ei hetkellä ole. Silloin joko joudutaan toisten energialähteiden yliverottamiseen tai suoraan subventioon. Molemmat ovat huonoja keinoja ja johtavat kestämättömään ratkaisuun, ei siis kestävään kehitykseen.

Ed. Lehtosaari merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rönnholm unohtaa nyt aivan tykkänänsä, mitä me käsittelemme. Käsittelemme valtioneuvoston selontekoa energiapolitiikasta, johon liittyen on vielä lisäaineistona, ainakin teoriassa, ollut eräillä käytettävissä maakaasuselvitys. Juuri sitä aineistoa käsittelemme, jonka perusteella valtioneuvoston pitäisi ottaa kantaa perusvoimaratkaisuun. Se tietohan meillä pitäisi nyt olla, jotta tällä keskustelulla jotakin merkitystä on. Silloin pitää voida ottaa kaikkiin näihin asioihin kantaa.

Nyt ed. Rönnholm totesi ja todisti sen, että meillä on täysin puutteelliset tiedot kaikesta mahdollisesta. Tämähän nyt kuulostaa jo aika hurjalta, todella näytelmältä, kuten ed. Juhantalo aikaisemmin totesi, niin että tämä onkin vain jotakin pelleilyä, jota me harjoitamme.

Ed. Rönnholm (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ei ole epäilystäkään siitä, ettei meillä olisi paljon tietoja. Mutta on itsestäänselvää, että niin tärkeä asia kuin ratkaisu ydinenergian mahdollisesta lisäkäytöstä pitää asianmukaisesti ja sillä tavalla, kuin eduskunta on aikoinaan säätänyt, tehdä eduskunnassa. Miksi me olisimme säätäneet sellaisen proseduurin, ellemme sitä halua käyttää? Se minua eniten on ihmetyttänyt, että ensin eduskunta on hyvin pitkällisen valmistelun jälkeen päättänyt tietyn proseduurin, jossa hyvin tarkasti on säädelty kaikki mahdolliset kohdat, jotka siinä on oltava. Sen jälkeen, kun tämä laki on voimassa, eduskunta ikään kuin toteaakin, että miksi turhaan käyttäisimme sitä proseduuria, jonka olemme itse hyväksi nähneet, vaan oikaisemme suoraan nopeasti ilman perusteellista ennakkovalmistelua ja hallituksen pohjatyötä, teemme ratkaisun asiasta, jolla on kauaskantoiset seuraukset.

Toivon, että vaikka eduskunta onkin kaikkivoipa ja viisain elin ilmeisesti tässä maassa, oman käsityksensä mukaan ainakin, se voisi kuitenkin ymmärtää, että toimeenpanovalta tällaisissa asioissa on hallituksella ja toimeenpanovallan piiriin kuuluu näiden asioiden valmistelu asianmukaisesti eduskunnalle. Tästä vallanjaosta on pidettävä huolta. Tämän vallanjaon puolesta haluan, vaikka olenkin opposition edustaja, kaikin voimin kamppailla, niin että valtioneuvostolle jää mahdollisuus johtaa tämän maan politiikkaa. Enkä toivo sitä, että toimeenpanovalta siirrettäisiin näillä toimenpiteillä eduskuntaan. Siitä ei hyvää seuraa.

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Minäkin ihmettelen ed. Vanhasen pontta, jolla yhtäkkiä selvitettäisiin ydinvoima-asia. Nythän esimerkiksi energiaselonteon jälkeen on pidetty Rion kokous ja Suomikin on allekirjoittanut siellä sopimuksen, jonka täyttämisen mahdollisuuksia meillä ei ole vielä ollenkaan selvitetty. Sehän täytyy meille selvittää, koska Suomi on tottunut pitämään kiinni kansainvälisistä sopimuksista. Minusta ainakin näyttää, että ilman ydinvoimaa siitä ei kerta kaikkiaan selvitä. Lisäksi eduskuntahan työskentelee niin, että kun jokin asia tulee, niin sen jälkeen asianomainen valiokunta ja jotkut muut valiokunnat, jotka haluavat siihen antaa sanansa, käsittelevät asiaa. Silloin sitä käsitellään asiantuntijoita kuulemalla eikä niin kuin täällä salissa, että jokainen pitää vain omia puheitaan. Minäkään en usko, että tämä minun puheeni vaikuttaa yhtään niihin, jotka pitävät matematiikkaa taikauskona, mutta ehkä täällä on muita, jotka pystyvät ajattelemaan vielä järkevästi, ja ydinvoiman vastustajille lähinnä haluan näitä asioita nyt selvittää.

Ensinnäkin maailman energian kulutus näyttää Maailman energianeuvoston, jonka pitäisi olla suurin energia-asiantuntija, kaikkien ennusteiden mukaan vuonna 2020 olevan puolitoistakertainen nykyiseen verrattuna. Se ei kasva ollenkaan teollistuneissa maissa, vaan suurin piirtein pysyy vakiona tai hieman jopa putoaa, mutta kehitysmaissa se kasvaa, koska niittenkin täytyy saada elintaso nousemaan. Sen ansiosta energian kulutuksen arvioidaan

olevan noin 1,5-kertainen. Vastaavasti jos energiaa tuotetaan suurin piirtein samoissa suhteissa fossiilisilla polttoaineilla, ydin- ja vesivoimalla ja uusiutuvilla energialähteillä, niin me pääsemme siihen tulokseen, että hiilipäästöt ovat puolitoistakertaiset. Maapallo ei kerta kaikkiaan kestä sitä. Kasvihuoneilmiö tulee menemään hyvinkin pitkälle ja aiheuttaa kohtuuttomia rasituksia erityisesti kehitysmaiden asukkaille, jotka asuvat kuumilla seuduilla jo nyt.

Kun täällä on vedottu suuriin filosofeihin suurina tekniikan asiantuntijoina, niin minä vetoan nyt sitten professori Pekka Jauhoon, joka on todennut ydinvoima-asiasta, että on epämoraalista teollistuneissa maissa jättää ydinvoima käyttämättä. Se on epämoraalista nimenomaan kehitysmaita kohtaan, jotka sitten joutuvat todella kurjaan tilanteeseen kasvihuoneilmiön ansiosta. Minä en kerta kaikkiaan voi sellaista etiikkaa ymmärtää, joka vain jonkin pelkoreaktion johdosta haluaa kieltää ydinvoiman ja kuitenkin hyväksyy nämä todennäköisyydellä yksi toteutuvat uhat, jotka ovat hyvin pahoja maapallolle.

Sitten haluaisin selvitää joitakin asioita ryhmäpuheenvuorojen perusteella asioita, koska niihin ei saa vastauspuheenvuoroa. Keskustan ryhmäpuheenvuorossa mainostettiin sitä, että Suomessa nyt voidaan peltoja ruveta käyttämään energiakasvien viljelyyn. Tässä on aivan sama tilanne kuin maatalouden kannattavuudessakin, että sadot jäävät Suomessa, vaikka kuinka paljon apulantaa pantaisiin, puoleen siitä, mitä niissä maissa, missä kasvukausi on paljon pitempi. Meillä siis energian hinta tästä lähtien, jos tällä konstilla sitä tehdään, tulee olemaan kaksinkertainen verrattuna Keski- ja Etelä-Euroopan energian hintaan. Eihän sillä tavalla voi toimia.

Metsästä halutaan nyt energiaa ja melkein joka puheessa kannatetaan kotimaisia energialähteitä. Puun käyttö tällä hetkellä aiheuttaa myös sen, että meidän täytyy panna haittavero — ja sitähän tässä vaaditaan vihreiden suunnalta ja ilmeisesti keskustankin joittenkin edustajien suunnalta — jo nykyisille energialähteille niin, että hinnat tulevat noin kaksinkertaisiksi, jolloin puuta kannattaa ruveta polttamaan. Mutta silloinhan ei puun kulutus suinkaan kasva, vaan se putoaa, koska metsäteollisuus lakkaa toimimasta. Siinä ei ole mitään järkeä ainakaan keskustan metsänomistajien kannalta. Miksi ihmeessä me rupeamme väkisin polttamaan puuta ja aiheutamme energian hinnan nousun, joka estää puun käytön paperin tuotantoon? Puolet paperista on tällä hetkellä mekaanista massaa, ja se ainakin putoaa pois, kun energian hinta nousee kaksinkertaiseksi. Ei tässä mitään järkeä ole.

Ed. Ranta, joka esitti sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoron, esitti ponnen. Suuri osa siitä ponnesta oli ihan järkevää, mutta siinä vaadittiin kuitenkin joitakin asioita, jotka ovat mahdottomia, jos ne halutaan kirjaimellisesti toteuttaa. Siitä on ollut jo puhetta, että ydinjätteiden loppusijoituksen ratkaisua, jos tarkoitetaan sitä, että korkea-aktiivisia ydinjätteitä sijoitetaan loppusijoituspaikkaan, ei tehdä ennen kuin 30—40 vuoden kuluttua siitä, kun voimalaan on pantu näitä aineita, koska jäte kannattaa säilyttää vesialtaassa niin kauan, että säteily on pudonnut tuhanteen osaan siinä ajassa. Ei ole mitään järkeä ruveta niitä nyt käsittelemään ja panemaan kallioon. Loppusijoitusta ei siis tulla ratkaisemaan, jos sillä lopullista paikan määrittelyä tarkoitetaan, ennen kuin vasta silloin. Niin kuin totesin, minunkin loppusijoitukseni on samassa pisteessä, joten on hyvin epävarmaa tällä perusteella, onko se ratkaistu.

Energian ominaiskulutusta haluttiin parantaa. Se on aivan oikein. Tekniikan kehityksen ansiosta joka vuosi energian ominaiskulutus vähenee noin prosentilla. Se ei tarkoita kuitenkaan sitä, ettei energian kulutus lisääntyisi, koska meillä esimerkiksi asuinpinta-alat kasvavat, lämmitetty pinta-ala kasvaa, valaistava pinta-ala kasvaa, asuntoja tulee lisää, jolloin vastaavasti tulee lisää sähkön kulutusta, kun pienemmissä ryhmissä ihmiset asuvat ja kuitenkin käyttävät sähköä ja lämpöä. Tämä aiheuttaa sen, että kotien sähkön kulutus kasvaa kaiken aikaa, vaikka ominaiskulutus vähenee. Teollisuuden kohdalla meillä Suomessa tilanne on tietenkin se, että siellä myös ominaiskulutus kaiken aikaa vähenee, mutta teollisuuden kasvun johdosta — jota toivottavasti saadaan aikaan, kun tehdään järkevä ydinvoimapäätös — meillä energian kulutus vielä kasvaa. Suomi on siinä suhteessa lähes poikkeus teollistuneiden maiden joukossa. Muissa on jo aika pitkälle tehty kaikki, mitä tarvitaan. Meillä vielä on varaa nostaa metsäteollisuuden määrää.

Ed. Korhonen, joka käytti myös vasemmiston ryhmäpuheenvuoron, vaati Pudasjärven turvevoimalaa. Tämä on juuri sellainen asia, josta varmasti uutta tietoa saadaan sitten, kun ruvetaan miettimään, miten Rion sopimusta toteutetaan, koska turvevoima aiheuttaa noin 120 pro-

senttia hiilidioksidipäästöjä verrattuna hiilivoimalaan, niin ettei meillä ole varaa kovin paljon lisätä tällaisia laitoksia Suomeen, koska meillä on kuitenkin kova urakka selvitä Rion sopimuksesta. Sehän edellyttää, että vuoden 2000 jälkeen ruvetaan nopeasti päästöjä vähentämään. Rion konferenssissa vaadittiin hiilidioksidipäästöjä maailman laajuisesti vähennettävän noin 2/3:lla, ja kehitysmaat lisäävät hiilidioksidipäästöjä noin kaksin — kolminkertaisiksi, joten meidän täytyy käytännöllisesti katsoen lopettaa hiilidioksidipäästöt kokonaan 20—30 vuoden kuluessa energiaa säästämällä. Käytettävää energiaa, joka hiilellä, maakaasulla ja muulla tehdään, on sitten todella vähän. Siinä käy kuin mustalaisen hevoselle, että oppii viimeinkin tulemaan toimeen ilman energiaa, mutta jostakin syystä kupsahtaa kuitenkin.

Palaan vielä puuvoimaan. Ed. Korhonen mainitsi, että sitä voidaan rakentaa vähän kerrallaan. Ei meillä ole mitään sellaista puuvoimalaitosta, jota voitaisiin tällä hetkellä hyväksyä ympäristösyistä vähän kerrallaan rakennettavaksi, koska voimalan tehon pitäisi olla vähintään 100 megawattia, jotta siihen kannattaisi rakentaa leijupetisysteemi, eikä sekään vielä ole tyydyttävä, vaan tarvittaisiin kaasutusjärjestelmä. Niitä ei ole vielä edes koekäytössä. Meidän pitäisi panna rahaa siihen, että tehdään koelaitos, demonstraatiolaitos, ja sitten joskus ensi vuosikymmenellä, ensi vuosituhannella voidaan nähdä, tuleeko niistä jotakin vai onko niissä niin paljon lastentauteja, että ne vasta 20—30 vuoden kuluttua ovat kaupallisesti kelvollisia. Demonstraatiolaitteisiin tietenkin kannattaa panna rahaa.

Mutta jos me nyt rakennamme pieniä voimaloita, me aiheutamme valtavia metaanipäästäjä. Hiilidioksiditoimikuntahan hylkäsi puun käytön juuri siitä syystä, että se aiheuttaa metaanipäästöjä niin paljon, että se on pahempi kuin hiilivoimala kasvihuoneilmiön kiihdyttäjänä. Lisäksi tulee tietenkin suuri määrä hiukkaspäästöjä, joita pienissä voimaloissa ei voida välttää. Ei ole varaa rakentaa puhdistustekniikkaa, eikä niitä päästöjä voida puhdistaa. Polyaromaattiset hiilivedyt ovat hengenvaarallisia ihmisille, niin että jos halutaan suomalaisista päästä eroon, niin palataan takaisin savutupiin ja puun polttoon maaseudulle.

Puun poltto ei siis kerta kaikkiaan ole ympäristöystävällistä muuten kuin hyvin suurissa voimaloissa, joissa voidaan käyttää kaasutusmenetelmää. Silloin päästään hiilidioksidipäästöjen kannalta hyvään tulokseen, kasvihuoneilmiön kannalta hyvään tulokseen, koska metaanipäästöt jäävät pois eikä hiilidioksidipäästöjä tule, kun puu kiertää. Sen sijaan jäävät vielä happosateet eli typpipäästöt, jotka ovat saman suuruiset energiayksikköä kohti kuin maakaasu- ja hiilivoimaloillakin, kun parasta tekniikkaa käytetään.

Siis valtava puhe kotimaisista energialähteistä ympäristö- ja muiden asioiden ratkaisijana on toiveajattelua. Sitä ei tällä vuosikymmenellä vielä ole. Toivottavasti ensi vuosikymmenellä nähdään jo kaupallisesti kelvollisia laitteita.

Ed. Enestam esitti RKP:n ryhmäpuheenvuoron ja esitti juuri samaa. Mutta 10—20 megawatin sähkölämpövoimalat puuta käyttäessään ovat juuri hengenvaarallisia laitoksia. Jos ne ovat kannattavia, niin silloin meillä täytyy olla valtavat haittaverot, joita näille pitäisi laittaa vielä enemmän, haittaverot sitten muille energialähteille. Mielestäni ei metsästä saada puuta enää paperin tekoon, koska se ei kannata. (Ed. Aittoniemi: Päätös kahdesta ydinvoimalasta samalla kertaa!)

Hän piti myös tarpeellisena kehittää tuulimyllyjä, jotka kestävät kovan pakkasen. Siinä mielessä tietenkin tilanne on hyvä, että silloin kun on kova pakkanen, ei tuule, niin että sitä energiaa ei ole silloin käytettävissä. Mutta ongelma on tietenkin se, että tulee aikamoisia lumikuormia pohjoisen tuntureilla ja tuulimyllyt tipahtavat alakertaan, niin kuin kokemus osoittaa. Siinä on vielä paljon lastentauteja ja tekemistä, ennen kuin ne saadaan toimimaan.

Ed. Paloheimo esitti nerokkaan idean, että lailla määrätään, että 2 prosenttia joka vuosi säästetään energiaa. Tämä vuosi ja viime vuosi olivat hyviä esimerkkejä. Kansa voi harjoitella, mitä se merkitsee: Elintaso putoaa, ja työttömiä tulee 200 000 per vuosi. Joka vuosi 200 000 työtöntä lisää, niin eiköhän energian kulutus putoa 2 prosenttia. Se ei ole minusta se, mihin Suomi pyrkii, eikä sitä voi nimittää kestäväksi kehitykseksi.

Täällä puhuttiin myös maakaasun puhtaudesta. Ed. Jurva SMP:n ryhmäpuheenvuoron käyttäjänä oli sitä mieltä, että maakaasu on puhdas. En tiedä, mistä hän on tullut siihen tulokseen. Hiilidioksipäästöt ovat vähintään puolet hiilivoimalan päästöistä. Happosateet ja typpipäästöt ovat yhtä suuret kuin hiilivoimalalla. Metaanipäästöt, kun otetaan huomioon putket ja muut, ovat niin suuret, että on hyvin epävarmaa, onko puolen hiilidioksidimäärän säästö ollen-

kaan hyödyksi kasvihuoneilmiön vähentämisessä. Ja valtava määrä kaasuonnettomuuksia: Viime tai toissa vuonna yli 700 ihmistä kuoli Siperiassa kaasuräjähdykseen. Niitähän sattuu harva se vuosi. Ei se ole millään lailla turvallista eikä puhdasta energiaa.

Aika näyttää loppuvan. Referoitavia on vielä lisääkin, niin että jos huomenna vielä jatketaan, voi olla, että minun pitää vielä vähän näitä selvittää.

Haluan kuitenkin lopuksi korjata Windscalen tapauksen. Se ei ollut ydinjätteen käsittelylaitos vaan sotilasreaktori, sattumalta juuri samaa tyyppiä kuin Tshernobyl eli grafiittihidasteinen. Siinä kävi niin, että se syttyi palamaan ja rupesi lähettämään säteilyä ympäriinsä. Amerikkalaisen ydinvoimakirjan mukaan se aiheutti alueella noin 1 prosentin kilpirauhassyövän lisääntymisen ja ehkä noin 30 syöpätapausta 30 vuodessa. En usko, että tämä on mahdottoman paljon enemmän kuin luonnon säteily aiheuttaa, koska Suomessa 30 vuoden kuluessa kuolee radonsäteilyn vuoksi noin 12 000 ihmistä syöpään, niin ettei Windscale ollut mikään mahdoton. Jos säteilyasioita ajatellaan, niin ydinpommikokeista tuli maapallolle noin sata kertaa niin paljon säteilyä kuin esimerkiksi Tshernobylistä.

Ed. J u h a n t a l o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä olen ed. Tiurin kanssa ehdottomasti samaa mieltä hänen lausumistaan perusteluista ydinvoiman lisäämiseksi ja ydinvoiman käyttämiseksi tässä maassa.

Mutta minä toivon, että ed. Tiurin kanssa voisimme jonkinlaisen linnarauhan löytää kotimaisten energiamuotojen lisähyödyntämisessä. Kyllä on aivan välttämätöntä, kun me tuomme 70 prosenttia energiastamme ulkoa, että me hyödynnämme kotimaisia energiamuotoja, puuta, turvetta ja vesivoimaamme. On liioiteltua sanoa tätä hengenvaaraksi silloin, kun puuta ja turvetta poltetaan, kun kuitenkin kuulemme tässä samassa, mitä hengenvaaroja näihin muihinkin liittyy.

Me tarvitsemme välttämättä sellaista verotusmuotoa, joka tukee kotimaisen energian käyttämistä. Keskustan eduskuntaryhmän puheenvuoro ei taatusti tarkoita sitä, että me parturoisimme ja polttaisimme Suomen metsät. Mutta on elettävä eteenpäin. Minusta se linja, joka KTM:llä on ollut ja on nyt, on viisas, että me tuemme pienvoimalahankkeita. Niitä rakennetaan Suomessa ja on tarkoitus rakentaa eteenkinpäin, ja niissä puuta ja turvetta viisaasti poltetaan ja hyödynnetään sekä lämpöön että sähköön.

Minusta tämä tuulivoimala-asia on kyllä juuri vähän sellainen kuin ed. Tiuri sanoi. Kokeiltakoon toki ja tutkittakoon, mutta ei Suomen olosuhteissa niistä ole energian tuottajiksi. Aurinko toivottavasti tulevaisuudessa antaa mahdollisuuksia, mutta ei niitä voimaloita vielä näy olevan.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä kannatan kyllä puun käytön lisäämistä, mutta parhaiten se tapahtuu sillä tavalla, että kun metsästä tuodaan puuta metsäteollisuuden hyväksi, niin siinä tulee sivutuotteena myös poltettavaa puuta, jota teollisuus voi prosessin yhteydessä sopivasti käyttää.

Toinen tapa, miten saadaan puuta järkevästi lisäkäyttöön, on se, että sahateollisuutta lisätään. Minä en ymmärrä, miten Suomi on niin huonosti hoitanut sahateollisuuden tuotekehityksen, että meillä vienti on pudonnut ilmeisesti noin puoleen. Siellä olisi varmasti joku 10 miljoonaa kuutiometriä metsästä saatavissa lisää sahatuotantoon, ja siitä jäisi ilmeisesti noin puolet sellaista puuta, joka olisi valmiiksi käytettävissä energian tuotantoon.

Mutta minusta olisi hyvä, että demonstroitaisiin uuden polttotekniikan, kaasutustekniikan, laitteita, joissa puuta voidaan kohtuullisen järkevästi polttaa. Pieniä voimaloita ei minusta ole kovin edullista rakentaa ympäristösyistä.

Ed. R i m m i : Arvoisa puhemies! Aluksi haluaisin kannattaa kahta täällä tehtyä ponsilausumaa. Ensinnäkin kannatan ed. Korhosen ehdottamaa lausumaa ja kannatan myös ed. Vanhasen ehdottamaa lausumaa.

Arvoisa puhemies! Käsitellessämme tänään energiapoliittista selontekoa oletan, että eduskunnassa käytävä keskustelu on aika suuren mielenkiinnon kohteena, nimenomaan kansalaisten mielenkiinnon kohteena, ja ennen muuta juuri siitä syystä, miten tämä eduskunta suhtautuu ydinvoiman lisärakentamiseen.

Mielestämme meitä testattiin jo vaalikampailujen aikanakin tästä asiasta, ja nyt meihin kohdistuu varmasti aika paljon odotuksia siihen suuntaan, kykenemmekö me etsimään ennakkoluulottomasti kauaskantoisia erilaisten energiamuotojen vaihtoehtoja: aurinkoenergian, biokaasujen, maakaasun, tuulivoiman, puuenergian jne. Kaikkiin näihin näkyy kuitenkin täällä erityisesti kokoomuksen suunnalta suhtauduttavan

hyvin epäillen, ylimielisesti tai väheksyvästi ja todetaan, ettei niiden käyttö tässä tai tuossa tilanteessa ole mahdollista. Sanotaan, että tarvitsemme kiireesti perusvoimaratkaisun ja mitkään pienimuotoiset energiaratkaisut eivät voi turvata perusvoimaratkaisua.

Olen koettanut miettiä ihan tavallisella talonpoikaisjärjellä tätä hommaa, ja minä en voi ymmärtää sitä, miksi ei esimerkiksi auringolla, puulla, maakaasulla tai erilaisilla vaihtoehtoisilla polttoaineilla tuotettu energia voisi olla osa kokonaisvaltaisesta energiatarpeesta. Miksi nämä eri puolilla esimerkiksi Suomea olevat eri energialähteillä toimivat voimalaitokset eivät voisi olla kokonaisuus, miksi ne eivät voisi olla pala jostakin isosta kokonaisuudesta? Tämä kokonaisuus näistä paloista koottuna osaltaan helpottaisi myös perusenergiatarvetta ja energian valmistamista mammuttimaisissa suurissa voimalaitoksissa?

Valitettavasti näitä kaikkia vaihtoehtoisia muotoja vähätellään ja sanotaan niiden olevan liian kalliita ja niistä saatavan hyödyn olevan liian pienen. Lyhytjänteisesti ajatellen saattaa joissain tapauksissa näin ollakin, mutta meidän on mielestäni aika ruveta myös miettimään näitä energiaratkaisuja aivan uusista lähtökohdista. Näiltä osin täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja.

Tulisi ottaa myös vakavasti tarkasteluun se, miten esimerkiksi kotimaista energiaa, ja tässä kohdin erikoisesti haluan myös korostaa puuenergiaa, voitaisiin käyttää yhä tehokkaammin hyväksi. Meidän metsiimme jää mittavat määrät vielä puuta, ja puunkorjuutekniikkaa pitäisi kehittää niin, että kaikki mahdollinen puu koottaisiin puunkorjuun yhteydessä.

Ydinvoiman rakentamista kiirehditään tässä tilanteessa apuna suureen työttömyyteen, kun esimerkiksi nämä kotimaiset energialähteet hyväksikäyttäen voisimme luoda hyvin mittavan määrän pysyviä työpaikkoja. Erikoisesti ydinvoimaratkaisua on nyt vaadittu tässä työllisyystilanteessa. Lähinnä sitä on vaadittu rakentajienkin taholta siitä syystä, että he saisivat rakennustyötä. Minun on pakko todeta, että tämä vaatimus on kuin hukkuvan tarttuminen oljenkorteen. Ydinvoimalan rakentaminen on ennen muuta vuosikymmeniksi luotavaa riskiä, turvattomuutta ja epävarmuutta, riskit ovat todella saatavaan hyötyyn nähden liian suuret. On valitettavaa, että ydinvoiman kannattajat ovat saaneet nyt tukea vakavaan työllisyystilanteeseen vedoten mahdollisesti sieltäkin, mistä se muutoin olisi ollut hyvin kyseenalaista.

Kokoomuksen taholta tuotiin täällä esiin illan mittaan esimerkiksi SAK:n kanta ydinvoiman rakentamiseen. Haluan kertoa, että olen selvittänyt tätä asiaa ja tiedän, että ydinvoimasta päätettäessä nämä päätökset ovat olleet äänestyspäätöksiä ja vallankin SAK:n hallinnossa naiset ovat vastustaneet ydinvoiman rakentamista. Naiset, elämän suojelijat, elämän synnyttäjät, haluavat tuntea vastuuta tämän päivän sukupolvesta ja tulevistakin sukupolvista. He katselevat näitä asioita hyvin suuresti eettisistä lähtökohdista.

Vasemmistoliitto vastustaa ydinvoiman lisärakentamista. Viides ydinvoimala on tarpeeton, vallankin jos pyritään siihen, että teollisuus muuttaa seuraavan kymmenen vuoden kuluessa tuotantoprosessejaan vähemmän energiaa kuluttaviksi. Ratkaisevaa tässä on se, millaisia valintoja esimerkiksi puunjalostusyhtiöt tekevät. Jos niille luvataan runsaasti ja jatkuvasti halpaa sähköä kymmeniä vuosia eteenpäin, niin kohta vaaditaan jo kuudeskin ydinvoimala.

Sellaisen suuren onnettomuuden todennäköisyysriski, joka vaarantaisi kymmenientuhansien ihmisten terveyttä ja loisi ympärilleen alueen, joka olisi vuosikausiksi asumakelvoton, ilmeisesti esimerkiksi ed. Tiurin täällä korostamissa länsimaisissa ydinvoimaloissa ei ole kovin suuri, mutta sitä ei voida sulkea pois. Kannattaa muistaa, että maailma on hyvin epävakaa. Eurooppakin on hyvin epävakaa. Esimerkiksi joissakin konfliktitilanteissa ydinvoimalat olisivat niitä kohteita, jotka ensimmäisenä olisivat vaaravyöhykkeessä.

Mitä tulee siihen, ovatko ydinvoiman rakentajat mitenkään miettineet, että tämmöiset vahingot olisivat mahdollisia, niin väitän, että ovat miettineet, koska on tehty kansainvälisiä sopimuksia, joilla on rajoitettu ydinvoiman onnettomuusvastuuta, ja on tehty sopimuksia niin, että ydinvoima on saatu kilpailukykyiseksi. Mahdollisten vahinkojen korvaaminen siirtyy siten käytännössä veronmaksajille ja julkisesta vallasta riippuu, maksetaanko korvauksia lainkaan.

Minä haluaisin heittää tähän uuden näkökulman. Mikäli teollisuus on niin varma uskossaan siihen, että ydinvoima on vakaata, sen tulisi antaa kaikkeen omaisuuteensa kiinnitys vahinkotapausten varalta niin, että teollisuuslaitokset ja kaikki niiden omistamat kiinteistöt ulosmitattaisiin vahinkojen varalta korvauksiin. Valitettavasti korvausrahasto tuskin tulisi hyväksymään esimerkiksi sellaista kiinteistöä, joka olisi 50:tä kilometriä lähempänä ydinvoimaa. Eikä minus-

ta olisi mitenkään pahaa, vaikka tässä salissa erityisesti ne edustajat, jotka kiivaasti täällä puolustavat ydinvoimaa, kuten ed. Tiuri, lähtisivät tällaisiin henkilökohtaisiin takuisiin, jos uskovat sen ydinvoiman niin ihanaksi.

Aikaisemmin suomalaisia lohduteltiin sillä, että loppusijoitus ei ole ongelma ja se ratkaistaisiin aikanaan. Sitä paitsi nyt on tiedossamme, että esimerkiksi Loviisan jätteet ovat esimerkiksi jäämässä Suomeen. Nyt sitten niitä suunnitellaan haudattavaksi Suomen peruskallioihin.

Herra puhemies! Eduskunnassa on hyvin usein tuotu esiin erilaisissa talouspoliittisissa asioissa se, että me emme voi tehdä tällaisia tai tuollaisia ratkaisuja, koska me maksatamme sitten velkamme tulevilla sukupolvilla, lapsillamme, lastenlapsillamme ja lastenlastenlapsillamme. Miten ydinvoiman lisäämistä puoltavat voivat tehdä ratkaisuja, joissa he siirtävät korkeaaktiivista jätettä Suomen peruskallioihin riskiksi edellä mainitsemilleni sukupolville? Jos menetellään näin, tehdään minun mielestäni tietoinen rikos tulevia sukupolvia kohtaan.

Puheet siitä, että Suomessa on lujat peruskalliot, ovat vain osittain totta. Kukaan ei voi vannoa, etteikö meilläkin tapahtuisi sellaisia järistyksiä, jotka vaikuttaisivat ydinjäteluoliamme vaurioittavasti. Kaiken lisäksi tähän liittyy vielä sekin, että jos Suomi aikanaan EY:n jäseneksi hakeutuu, niin kuten esimerkiksi ed. Seppänen täällä aikaisemmin puheenvuorossaan toi esiin, Suomesta olisi vaarassa tulla myöskin EY-maiden ydinjätteiden hautausmaa.

Mitä tulee näihin peruskallioihin, Suomessakin maaperä liikkuu. Vastikään olemme saaneet tietoja siitä, että meilläkin tapahtuu lieviä maanjäristyksiä. Onneksi ne toistaiseksi ovat olleet hyvin mitäänsanomattomia ja lieviä, mutta tulevaisuutta ei voi kukaan tältäkään osin varmistaa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ydinvoiman vastustaminen on halpa tapa tehdä politiikkaa, yhtä halpa kuin pakolaisilla kiistämättä, sille joka tekee sitä siinä mielessä, että haluaa tehdä politiikkaa. Minä olen rehellinen ja sanon asian näin: Jos tehdään sillä tavalla kuin minä eli kansan edun vuoksi puhun asiaa, se on toinen asia. Mutta tässä tapauksessa, jos ydinvoimalla tehdään politiikkaa, se on vielä halvempi tapa kuin pakolaisilla.

Ensinnäkin kansalaiset suhtautuvat kiinnostuneesti. He ovat täysin väärässä käsityksessä. Heillä ei ole minkäänlaista pohjainformaatiota. Tiedän jo siitä, kun keskustelen kansalaisten kanssa, jotka ovat ydinvoiman vastustajia. Kun keskustelee 2—3 minuuttia, selvittää perustekijät, he ovat vallan uusia ihmisiä, koska he tietävät, mistä on kysymys.

Minä aikanaan vaalijulisteessani ilmoitin kaikille, että olen ydinvoiman ehdoton kannattaja, ja perustelin asian siinä ja sain, niin kuin tiedätte, aika rankasti ääniä, vaikka luultiin, että minä kaivan poliittisen hautani. Kysymys on siitä, että ihmiset eivät tiedä ja ydinvoiman vastustajat käyttävät tätä raa'asti hyväkseen. Ihmisten tietämättömyydellä pelataan poliittista peliä. Siitä on kysymys.

Sitten, herra puhemies, haluan todeta, että tietävätkö esimerkiksi ed. Rimmi ja muut, mitä metsään jää, kun sieltä otetaan puu. Sinne jää seitsemästä sentistä alaspäin: pari metriä puuta ja sitten suvikas ja oksat. Koskaan näitä ei tulla metsästä ottamaan pois tähän tarkoitukseen, mitä puhutaan. Se on eri asia, mitä jää sahapuun jätettä sahalla, kun se käytetään siellä. Ainoa mahdollisuus on se, jos järeätä puustoa harvennushakkuuna tai aukkona voidaan kaataa energiatarpeisiin. Silloin tulee kannattavaksi, mutta ei esimerkiksi risusavotoinnin yhteydessä. Sinne jää, vaikka maksaisit kuinka paljon, kukaan ei niitä pysty ottamaan kannattavasti ulos.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tietenkin, kun käydään energiapoliittista keskustelua, niin on hyvin herkkä alue ydinvoima ja sen käyttö ja siinä voidaan hyvin tunnepohjalta liikkua, niin kuin tässäkin ed. Rimmin puheenvuorossa. Kun hän toi ammattiyhdistysliikkeen esille ja sen kannanotot, niin toki ymmärrän, että naisiin pystytään herkemmin vaikuttamaan, koska heillä ei ole tarpeellista tietoa, miten ydinvoima vaikuttaa. Siis monelle se on enempi tunnekysymys kuin järkikysymys. Se on huomattu täällä eduskunnassakin.

Ydinjätteiden säilömistä sen jälkeen, kun polttoaine on käytetty, me talousvaliokunnassa käsittelimme hyvin laajastikin, koska se oli yksi osa-alue Eta-keskustelua. Kyllä me hyvin yksimielisesti omana kannanottonamme päädyimme siihen, että jokainen maa säilököön jätteensä itse. Tätä linjaa minun mielestäni pitää myös Suomen ajaa näissä neuvotteluissaan, niin että se, joka tuottaa näitä jätteitä, myös huolehtii niistä.

Kun ed. Rimmi otti myös esille kansalaisten mielipiteen ydinvoimakysymyksessä, niin haluan

nyt vain tuoda yhtenä kuriositeettina esille sen, että kun kunnallisvaalit pidettiin ja Loviisassa on ydinvoimala, niin ei se ole vaikuttanut kuitenkaan yhtään kansalaisäänestykseen. Voimasuhteet näiltä osin ovat kyllä pysyneet entisellään ja hyvin järkevinä. Ymmärrän myös sen, että sillä on hyvin vahva työllisyysmerkitys sillä alueella ja ihmiset ymmärtävät, mistä on kysymys, koska siellä on jaettu informaatiota asiasta.

Ed. A. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Rimmi puuttui puheessaan hyvin ansiokkaasti yhteen tulevien sukupolvien kannalta elintärkeään asiaan ja onneksi hänellä on sentään tunteetkin. Minä uskon, ed. Dromberg, että ed. Rimmi myös tietää, mitä puhuu, ja hänen aivokapasiteettinsa kyllä riittää ottamaan selvää asioista ihan yhtä hyvin kuin miestenkin aivokapasiteetti, minkä varmastikin tasa-arvoasioitten kanssa hyvin paljon tekemisissä oleva ed. Dromberg hyvin tietää.

Mutta menen tähän elintärkeään ongelmaan, joka on ydinjätteen loppusijoituksen riskit, joista todella kaivataan yhä lisää tietoa. Silloin kun ympäristövaliokunta kuunteli asiantuntijoita tästä, näytti siltä, että myöskään asiantuntijat eivät olleet ollenkaan yksimielisiä siitä, soveltuuko Suomen peruskallio ydinjätteiden sijoituspaikaksi vai ei, ja olivat epäileväisiä sen suhteen.

Minusta ydinvoimalamäärän kasvaessa myös kaiken näköinen muukin onnettomuusriski kasvaa, ja mikäli me menemme siihen, että energiahuolto perustuu vielä huomattavasti lisääntyvään ydinenergian tuotantoon ja ydinenergian rakentamiseen, niin kriisitilanteissa meidän maamme tulee hyvin haavoittuvaksi ja suuriin voimaloihin perustuva sähkövaltainen energianhuoltojärjestelmä on hyvin haavoittuva. Jos sähköä tuotettaisiin paikallisesti pienissä voimaloissa, häiriö yhdessä voimalassa ei aiheuttaisi täydellistä katastrofia, kuten ydinenergian suhteen on asianlaita.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta tuntuu, etteivät nämä kansanedustajat, jotka ydinvoiman vaaroja vain pelkäävät, ole perillä fossiilisten voimaloiden hiukkaspäästöistä, jotka suodatettuinakin ovat kuitenkin tuhansia tonneja vuodessa ja aiheuttavat syöpää ja perimävaurioita. Noin sata suomalaista kuolee joka vuosi tästä johtuvaan syöpään. Se on melkoinen määrä. Ajatellaan, mitä muuta siitä seuraa: Kasvihuoneilmiö, jolloin monet matalat valtiot maailmassa hukkuvat kokonaan pois; autiomaat leviävät ja siellä ihmisten asumismahdollisuudet häviävät. On aivan kohtuutonta, ettei tätä oteta millään lailla huomioon, kun ruvetaan arvioimaan, mikä energialähde on vaarallinen ja mikä vähemmän vaarallinen.

Kun puhutaan Suomen kallioperästä, niin asiantuntijat täytyy myös osata valita oikein. Ei geodesian asiantuntija ole geologian asiantuntija. Siinä on pieni ero. Ottakaa selvää vaikka sanakirjasta, mitä se tarkoittaa. (Ed. Kekkonen: Jos professori selostaisi!) Geodesian professori on Suomessa selittänyt, että kallioperä on epävarma, mutta geologit taas ovat sitä mieltä, että se on varma.

Niin kuin totesin Suomen kallioperässä on niin paljon uraania ja toriumia säteilemässä, että voidaan arvioida, että noin 4 500 ydinvoimalan jätteet siellä on jo eikä luonto ole niitä kovin hyvin varastoinut, niin että radonsäteilyä sieltä tulee kaiken aikaa.

Ydinvoiman kannalta paljon tärkeämpää kuin tämän hetken tai ensi vuoden työllisyys on se, kuinka paljon työtä on tulevina vuosina. Jos teollisuus saa varman tiedon, että energiaa on tulevaisuudessa käytettävissä, niin silloin se rupeaa investoimaan tänne ja saadaan työpaikkoja. Muussa tapauksessa tämä lama on todella vaikea.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minun käsitykseni on se, että kaikki ne kansanedustajat, jotka vastustavat ydinvoimaa, puhumattakaan naiset, ovat hyvin suuressa vastuussa tulevaisuudesta ja osoittavat suurta vastuuntuntoa nimenomaan pitkällä aikavälillä siitä, minkälaisille arvoille luonnon ja ihmisen välistä, suhdetta rakennetaan.

Mitä tulee hiukkaspäästöihin ja siihen, kuinka paljon ihmisiä kuolee syöpään, minä olen kyllä sitä mieltä ja varmasti kaikki vihreät ovat, että on hyödynnettävä se tekniikka, mikä tällä hetkellä on olemassa, ja kaikkien maiden hallitusten kuten EY:nkin tulisi satsata varoja tuloja menoarvioissa siihen tekniikkaan, että päästöjen poistoissa päästään paljon, paljon pitemmälle. Mutta siellähän sanotaan, että ympäristönsuojelu ei saa olla tuotannollisen kasvun este. Yksi keskeisimpiä syitä, miksi ympäristönsuojeluun kohdistuva kehitys etenee niin hitaasti, on se, että siellä ei olla valmiita satsaamaan kuten ei myöskään meillä. On uskomatonta, että tästä jaksetaan jaanata koko ajan, koska kysymys on siitä, että meillä on tekniikkaa, meillä on siihen mahdollisuuksia mutta ei ole varoja tai ei haluta

satsata varoja siihen, koska jokainen odottaa, mikä maa aloittaa, kuka laittaa ensimmäisenä. (Ed. Tiuri: Pannaanhan sinne valtavasti rahaa!)

Ydinjätteiden kaatopaikasta: Juuri äsken otin selvää siitä, miten EY:ssä tällä hetkellä ajatellaan. Kyllä se tavara-käsite on edelleen erittäin epäselvä ja se, onko ydinjäte tavara, jota voidaan kuljettaa maasta toiseen. Ei siellä ole vielä selkeätä päätöstä siitä, että kukin maa hoitaa omat jätteensä. Siitä meillä kyllä puhutaan, mutta ei siellä sanota suoraan, että ydinjätteitä ei voida kuljettaa maasta toiseen, ja esimerkiksi on valtioita, joiden maaperä ei edes kestä sen kaltaista poraamista kuin meidän kova kallioperämme.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli äärimmäisen mielenkiintoista kuunnella ed. Aittoniemen pelkistäen paljastavan oman politiikkansa olemuksen ja sisällön, ja ääniä tulee. Edelleen oli todella mielenkiintoista oppia vihdoinkin, millä tavalla saa naapurit, kanssaihmiset, uudistumaan: puhumalla heille muutaman virkkeen ydinvoimasta, ja he ovat aivan uusia ihmisiä. (Naurua)

Sitten, ed. Tiuri, minä olen ollut täällä salissa nyt pari tuntia ja olen yrittänyt kompuutterilla laskea, montako sataa ihmistä te olette tappanut tänä aikana. Nyt ollaan jo yli 10 000:ssa, niin että ennen kuin ollaan puolen yön tuolla puolella, niin raatoja on tosi huikea määrä.

Lisäksi minusta oli ihanaa, että te Afrikan aavikoiden reunamaiden nomadeille rakensitte ydinvoimaloita pelastukseksi. Näin pitää tehdä. Vain radiotekniikan professori siihen pystyy.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pulliainen minusta kiteytti tässä aika erinomaisesti ed. Aittoniemen poliittisen filosofian.

Sen sijaan minusta ed. Dromberg vaikutti kovin mielenkiintoiselta käsityksineen nimenomaan naisena. Kun ed. Aittoniemi pitää ihmisiä yleensä tietämättöminä, sanoisinko tyhminä, niin ed. Dromberg käsitteli sellaisina vain naisia. (Ed. Dromberg: En minä sanonut "tyhmiä"!) Minusta se oli aika erikoista nimenomaan näin tasa-arvon aikana.

Mutta vakavasti puhuen kyllä ed. Tiuri valitsee asiantuntijat mieleisellään tavalla, jos kuka. Kun ed. Tiuri sanoo, että riippuu siitä, miten valitaan asiantuntijat, niin hän kyllä johdonmukaisesti valitsee mieleisensä asiantuntijat. Nimittäin eihän tätä jätekysymystä voida olankohautuksella tietenkään sivuuttaa. Siis on nämä hitaasti hajoavat jätteet: plutonium, neptunium, amerikium, curium, ja niiden puoliintumisajat vaihtelevat yli 300 000 vuodesta aina yli 2 miljoonaan vuoteen. Onhan se probleema, joka on hirvittävä tulevaisuuden kuva pahimmillaan meidän jälkeemme tuleville sukupolville hamaan tulevaisuuteen niin pitkälle, kuin silmä siintää. Kun ed. Rimmi puhui maan liikkumisesta, niin meillä on viime vuosilta 19 sellaista tapausta, joissa maa on järissyt tavalla, joka saattaisi mahdollisesti aiheuttaa jotain vaurioita myös varastoidulle ydinjätteelle.

Ed. Mäkipää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös oikaista ed. Dromberg käsityksen, että meillä naisilla ei ole tarpeellista tietoa. Minä ainakin pidän itseäni yhtä viisaana ainakin kuin ed. Tiuri näissä ydinvoimakeskustelussa. Eli on turhaa rajata, ovat ne miehet tai naiset, että me eläisimme tunteella. Kyllä me olemme itse saaneet kukin vuosien varrella tarpeellista tietoa.

Mutta sitä vastoin minä en tiedä, onko ed. Tiurilla tietoa siitä, paljonko hän on teurastuttanut, kun näistä kuolinluvuista on puhuttu, mitä on aiheuttanut Tshernobylin onnettomuus, mitä ovat aiheuttaneet Amerikassa sulkeutuneet ydinvoimalat, minkälaisia katastrofeja siellä on tullut niin ihmisille kuin eläimille.

Mutta sitä vastoin, ed. Dromberg, olisi syytä tarkistaa, kun on sanottu, että varsinkin kokoomusryhmässä on käyty painostuskeskustelua, että mahdollisimman moni saataisiin olemaan ydinvoiman puolesta, käykö toteen se, mitä ed. Aittoniemi sanoi, että kun hän pari kolme minuuttia puhuu, niin kaikki kansa kääntyy ydinvoiman puolelle. Siellä on varmaan ollut ryhmässä näin suuria puhujia. Ettei vain ed. Aittoniemi olisi vieraillut siellä? (Naurua)

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tästähän nyt selkeytyikin oikein mielenkiintoinen keskustelu. Minä olisin halunnut ed. Kekkoselle sanoa, että minä en omassa puheenvuorossani käyttänyt kertaakaan sanaa, että nainen olisi tyhmä, vaan minä sanoin, että naisten tunteisiin on helpompi vedota tällaisissa asioissa. Silloin kun liikutaan tunnetasolla, niin järki on taustalla, ja sitä taustaa vasten tietenkin on emotionaalisiin asioihin hy-

vin helppo vedota. Sitä on käytetty nimenomaan ydinvoimakeskustelussa.

Ed. Mäkipäälle vielä sanon kommenttina kysymykseen, onko meitä painostettu: Jos ed. Mäkipää kuunteli selonteon lähetekeskustelun, niin käytin silloin meidän ryhmämme puheenvuoron ja allekirjoitin kaiken sen, mitä siinä kirjoitettiin. Toisin sanoen kantani on pysynyt vuosien mittaan samana. Minun ei tarvitse muutella kantaani täällä niin kuin eräiden muiden edustajien.

Ed. K u u s k o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä toivoisin, että me hyvin avoimesti täällä kaikki voisimme tunnustaa, että kun me olemme ihmisiä, niin me pohjaamme omat ratkaisumme järkeen mutta myös tunteisiin ja arvoihin. Niin tekee ed. Dromberg, niin teen minä, kuin myös ed. Tiuri. Mielestäni on aivan turha täällä yrittää jakaa kansanedustajien joukkoa sellaisiin, jotka olisivat tämän inhimillisen ominaisuuden yläpuolella.

Siksi, että meillä on erilaisia arvoja, voimme myös painottaa erilaista tietoa, mutta ratkaisut, jotka teemme, muodostuvat tästä kokonaisuudesta. Ainakin minä haluan myöntää niille, jotka ajattelevat kanssani eri tavalla, tämän oikeuden. Mutta se ei tarkoita sitä, että olisimme silti jollakin tavalla omituisia tai poikkeavia. Tämähän on sitä yhteiskunnallista keskustelua. Tässäkin asiassa kulminoituvat tietyt faktat, joille annamme painoa, ja myös tietyt arvot.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi ilmoittautui täällä erinomaiseksi mielien kääntäjäksi, mutta ei nyt enempää siitä.

Hän sanoi, että olisi risusavottaa käyttää kotimaista energiaa ja että metsään jää vain niin ja niin vähän puuta. (Ed. Aittoniemi: Kyllä minä tiedän vanhana metsurina!) — En tiedä, koska ed. Aittoniemi on viimeksi tällaisessa metsässä kulkenut, josta puu on teollisuuspuuksi korjattu. Toivoisin, että tutustuisitte siihen. Se ei ole risusavottaa silloin. — Kuten esitin, puun korjuuseen pitää saada uusia muotoja, että kerätään kaikki talteen samaan aikaan, teollisuudelle menevä ja hakkeeksi menevä. Se edellyttää uutta ajattelua ja edistyksellisyyttä. Toivon, että ed. Aittoniemi ei nyt pysähdy ihan tämän päivän tasoon.

Mitä tulee ed. Drombergin sanomaan siitä, että naisia on helpompi manipuloida ja naiset ovat tunteella ajatelleet, niin mielestäni sellainen ihminen on aika outo, joka on tunteeton. Tässä tietyssä tapauksessa oli kysymys SAK:n hallinnon naisedustajista. Mielestäni se oli oikeastaan halventava lause, että heillä ei olisi tietoa. He ovat varmasti erittäin tietoisia ihmisiä. Suuri osa heistä on myös matalapalkkaisten liittojen puheenjohtajia, ja heille työllisyyskysymykset ovat äärettömän tärkeitä. Mutta he ovat pistäneet kuitenkin elämän suojelemisen ja tällaiset arvot tärkeämmiksi ydinvoiman edelle. (Ed. Dromberg: Niin minäkin olen laittanut!)

Ed. Tiuri sanoi, että puuenergiasta ja sen käytöstä tulee hiukkaspäästöjä. Kyllä siitä tuleekin varmasti. Mutta miksi emme voi olla edistyksellisiä ja ajatella, että näitä asioita voidaan kehittää ja päästöjä voidaan poistaa?

Kuinka monta kertaa me todella olemme kuulleet tänään sen, että radonkaasu tappaa ihmisiä. Radonkaasua ei muutama vuosi sitten pidetty myrkyllisenä eikä pahana, kun esimerkiksi rakennusgrynderit rakensivat sellaisille alueille, joilla oli todettu näitä kaasuja. Silloin niiden olemassaoloa vähäteltiin.

Ed. W e s t e r l u n d : Herr talman! Att det inom regeringen fortfarande synes föreligga ett starkt intresse för en fortsatt utbyggnad av kärnkraften har framkommit med all önskvärd tydlighet. I en situation då landets ekonomi och sysselsättningsläge måste betecknas som krisartade så synes det underligt att inte regeringen i första hand bedömer det framtida energibehovet på basen av vad våra egna inhemska resurser kan ge oss.

En ytterligare utbyggnad av kärnkraften kan en gång för alla på inga villkor godtas, varför även av den här orsaken andra energilösningar måste prioriteras. I en tid då den övriga västvärlden över lag överger kärnkraften som energikälla, framhärdar man hos oss envetet att fortsätta på den här linjen och det är snart sagt otroligt. Det är inte att undra på att Finlands stora kärnkraftsvänlighet på de flesta håll skapar undran och förvåning. Det är endast i ett fåtal länder i världen man bygger nya kärnkraftverk numera. Japan och Frankrike torde vara de enda undantagen och måhända man någonstans inom utvecklingsländerna har planerat det.

Om också byggandet av ett femte kärnkraftverk verkligen skulle påbörjas är det långt ifrån säkert att det någonsin kan utnyttjas med flere bortkastade miljarder som följd. Folkopinionen är den starka faktor som med stor sannolikhet kan leda till att det hos oss går som bland annat

med Zwentendorf-kärnkraftverket i Österrike, som aldrig har tagits i bruk. Ett liknande fall har vi också i Tyskland. (Ed. Tiuri: Hulluja on monennäköisiä!) — Se on ainakin, ed. Tiuri, varma ydinvoimala, Zwentendorf Itävallassa, ja Saksassa toinen saman kaltainen, jota ei koskaan ole otettu käyttöön.

En kraftigt utökad naturgaskonsumtion vore självfallet en många gånger bättre lösning än kärnkraften och därtill har vi ju de s.k. småskaliga energiformerna som särskilt borde stimuleras. Speciell prioritet borde ges för ett snabbt beslut för inledande av naturgasimport från Norge. Att en eventuell naturgasimport från Norge främst från kärnkraftsindustrins sida bedömts som ett mindre lönsamt alternativ är väl knappast ägnat att förvåna och att den s.k. arbetsgruppen, som regeringen tillsatte för en tid sedan kom till det resultat den gjorde var inte heller någon överraskning, det var nog snarare ett väntat faktum. Men framför allt har vi en enorm energireserv inom skogssektorn, den största och förnyelsebara råvaran vi utnyttjar endast till två tredjedelar, som skulle kunna ge oss avsevärda möjligheter som här också i tidigare inlägg har framförts.

Haluan tässä yhteydessä ennen kuin ed. Rimmi lähtee täältä todeta, että puheenvuoronne oli aivan erinomainen. Minä olen valmis allekirjoittamaan melkein kaiken siitä.

Energianvändningen av ved kan utökas till det dubbla i de fjärrvärmeanläggningar som nu delvis använder flis, dvs till cirka 2 miljoner kubikmeter. Anläggningar för tung brännolja kunde byggas om för flisanvändning och det finns många andra möjligheter som jag inte ens här i det här skedet kan anföra. I många städer och landskommuner är det dessutom just nu aktuellt att planera och bygga el- och värmeproducerande kraftverk. De borde självfallet drivas med ved och flis och ingalunda med tung brännolja. Några ved- och flisbaserade anläggningar är redan under byggnad, så det finns relativt exakta uträkningar över deras lönsamhet. Underlag finns alltså för beslutsfattandet. Det enda som behövs är åtgärder för att göra den flisbaserade värmen och elektriciteten konkurrenskraftiga. Det som framledes krävs är bl.a. en extra energiskatt för olja och kol som utnyttjas för energiproduktionen.

Enligt de utredningar som nyligen gjorts bl.a. på uppdrag av Skogsbranschens Funktionärsförbund skulle en utökad energiproduktion genom utnyttjande av ved och flis medföra en väldig ökning av sysselsättningen och samtidigt en betydande inbesparing av dyrbar västvaluta. En energiproduktion om 1 000 megawatt beräknas kräva cirka 10 miljoner kubikmeter ved på årsnivå. Den direkta sysselsättande effekten skulle innebära cirka 5 000 nya heltidsarbetsplatser och därtill kommer de indirekta sysselsättningseffekterna som beräknas bli flerdubbla.

Det som i det här skedet framför allt skulle krävas från statsmaktens sida vore ett kännbart investeringsbidrag, 20—30 procent, samt fördelaktiga lån för byggande av ved- och fliseldade energianläggningar, som då dessutom ger sysselsättningstrygghet. De nuvarande villkoren för stöd via handels- och industriministeriet är för närvarande sådana att flisanläggningar vanligtvis inte erhåller stöd. Framför allt borde sålunda statens och kommunernas inrättningar åläggas att utnyttja ved och flis i all energiproduktion där det bara tekniskt är möjligt.

En alternativ lösning som också berörts i offentligheten vore att staten aktivt i varje fall på sikt skulle bidra med en finansiering av en eller två cellulosaindustrienheter. En cellulosaenhet med en kapacitet om cirka 400 000 ton beräknas ge ett energiöverskott om 40—50 megawatt. Enligt gjorda beräkningar kostar ett 1 000 megawatts kärnkraftverk i byggnadskostnader minst 12 miljarder mark, eller ungefär lika mycket som kanske fem — sex cellulosaindustrienheter.

Våra egna möjligheter att vända den ekonomiska krisens trend borde väl nu om någonsin beaktas. En kraftig satsning genom en ökad energiproduktion med ved och flis skulle positivt och med omedelbar effekt bidra till en förbättrad sysselsättning och nationalekonomi. Finland har inte mera råd att misshushålla med sin mest betydande råvaruresurs.

Vad sedan en eventuell ytterligare utbyggnad av kärnkraften beträffar så vore även de senaste aktuella erfarenheterna från vårt västra grannland Sverige ge envar något att tänka på. Inte mindre än fem kärnreaktorer stoppades för över en månad sedan och fortfarande har kärnkraftsinspektionen inte ansett sig kunna bevilja driftstillstånd. Det aktuella stoppet av kärnreaktorerna har vidtagits efter det att allvarliga säkerhetsproblem i reaktorerna upptäckts och de här är inga Tjernobylreaktorer, de här är västbyggda. I Barsebäcks kärnkraftverk har problemen varit betydande och Barsebäck står fortfarande. (Ed. Dromberg: De har ju stoppat det i tid!) — Det är

stoppat! — Ja med flera tvärstopp och igångsättningar om vartannat. Nedkylningssystemet fungerar inte som det borde och därför har Sveriges kärnkraftsinspektion beslutat att tillsvidare stänga de fem äldsta reaktorerna som levererats av Asea-Atom, numera ABB-Atom. De har reparerats under de senaste veckorna och de försöker naturligtvis starta dem på nytt så fort de får driftstillstånd, men de är tämligen osäkra. Vi har ju liknande på närmare håll, just i Lovisa som rdm. Dromberg här talade om. Lovisa 1 är alldeles otroligt eländigt redan i det här skedet.

Att den danska regeringen för en tid sedan gjorde en hänvändelse till den svenska regeringen att stoppa Barsebäck är väl knappast ägnat att förvåna. Som förvånande måste däremot betecknas att de väldiga problem som observerats i de svenska kärnkraftsreaktorerna knappast alls uppmärksammats av massmedia i vårt land. Och vi har dessvärre att för vår del emotse liknande problem med våra kärnkraftsenheter som i Sverige i synnerhet vad gäller Lovisa 1 och 2 som blir bara äldre och sämre med åren.

Så vill jag till slut i anslutning till regeringens redogörelse komma med ett par konstateranden eller påpekanden. För det första vad rdm. Matti Vanhanens klämförslag beträffar är det en utmärkt lösning på den här frågan. Jag hoppas att det får tillräckligt stöd. För egen del vill jag också i det här skedet framföra mitt stöd för rdm. Vanhanens klämförslag.

Men här är ett par principer som jag vill beröra i det här sammanhanget och det är riksdagsmännens ageranden i de här frågorna. Jag vill gärna tro att riksdagsmännen kommer att begå just på det sättet som deras löften förutsätter, dvs att de riksdagsmän som inför senaste val för ett och ett halvt år sedan lovade sina väljare att de kommer att verka så att kärnkraften inte ytterligare utbyggs, att de också kommer att stå vid sitt ord, för ingenting har skett under den här tiden som på något sätt skulle ge anledning till ett motsatt beslut.

Och för det andra är det också skäl att understryka att varje riksdagsman som röstar jakande, sedan efter några veckor när det beger sig, för en ytterligare utbyggnad av kärnkraften också i princip har godkänt att han eller hon är villig att den byggs inom den egna hemkommunen. Det här är också en omständighet som jag tycker att vi skall beakta och komma ihåg. (Ed. Rönnholm: Det är klart!) — Ehkä ed. Rönnholmille se on selvää, mutta ei ole sanottu, että se on kaikille niin selvää. Minä palaan tähän kysymykseen vielä.

Meidän on kerta kaikkiaan tajuttava, että käyttämällä ydinvoimaa energialähteenä olemme ottaneet käyttöön voimia, joita emme yksittäisissä riskitilanteissa hallitse, ja sen me olemme jo todenneet moneen kertaan. Esimerkiksi Harrisburgissa, mitä siellä tapahtui onnettomuustilanteen jälkeen, miten johto valvonnassa hoiti nämä kysymykset? Siellä oli täysi paniikki päällä. Näin tilanne oli. Mikä pahinta, todennäköisesti on ajan kysymys, milloin seuraava vakavampi ydinvoimaonnettomuus tapahtuu. Eikä sen välttämättä tarvitse tapahtua yhteisövaltiossa, vaikka tämä vaikuttaakin todennäköisimmältä. Vaikka viidennen ydinvoimalan rakentaminen todella aloitettaisiin, ei suinkaan ole varmaa, että voimalaa voidaan koskaan käyttää, mistä seuraisi useiden miljardien menetys. Kansalaismielipide on voimatekijä, joka saattaa suurella todennäköisyydellä johtaa samaan tulokseen meillä kuin Zwentendorfin ydinvoimalan osalta Itävallassa. Mikäli minä olen saanut oikeata informaatiota, niin Saksassa on tilanne aivan samanlainen yhden voimalan osalta.

Maakaasun lisäämisestä on puhuttu paljon ja tutkimuksiahan on äskettäin tehty, mutta nämä tutkimukset ovat valitettavasti kyllä mielestäni puutteellisia. Eihän tässä nyt mitään uutta tullut esiin. Olihan odotettavissa, että eivät nämä tutkimukset millään tavalla tule puolustamaan tässä tilanteessa luonnonkaasun käytön laajentamista tänne Suomeen. Mutta meillä on erinomaiset mahdollisuudet joka tapauksessa ostaa maakaasua Norjasta, ja sehän meidän pitäisi toteuttaa.

Lisäksi meillä on suunnattomat energiavarat metsäsektorilla. Suurin uusiutuva raaka-ainevaramme, josta käytämme ainoastaan noin kaksi kolmannesta, voisi tarjota suunnattomia mahdollisuuksia, mikä täällä jo monessa puheenvuorossa on aikaisemmin tänä päivänä esitetty. Puun energiakäyttö voidaan lisätä kaksinkertaiseksi nyt osittain haketta käyttävissä kaukolämpölaitoksissa eli noin 2 miljoonaan kuutiometriin.

Puun käytön lisäämisellä energian tuotannossa on perusteluna puun ympäristöystävällisyys, sen myönteinen vaikutus alueen talouteen, työllisyyteen, kauppataseeseen sekä metsän hoitoon, ja hakkeen hinnasta noin 80 prosenttia muodostuu työ- ja konekustannuksista. Kotimaista polttoainetta käyttävien laitosten investointikustannukset ovat hiukan suuremmat kuin raskasta

polttoöljyä käyttävien laitosten, mutta työ ja raaka-aine ovat kuitenkin lähes kokonaan kotimaisia, ja se on tässä tilanteessa erittäin tärkeä asia.

Omat mahdollisuutemme taloudellisen kriisin suunnan kääntämiseksi tulisi nyt jos koskaan ottaa huomioon. Voimakas panostus energiatuotannon lisäämiseen puun ja hakkeen avulla vaikuttaisi myönteisesti ja parantaisi välittömästi työllisyyttä ja kansantaloutta. Suomella ei ole enää varaa haaskata merkittävintä raaka-ainevaraansa.

Herra puhemies! Seikka, jota haluaisin lopuksi täällä käsitellä, on tilanne, miten se on toiminut näitten ydinvoimaloitten kohdalla Ruotsissa, läntisessä naapurimaassamme.

Barsebäckin ydinvoimalassa ongelmat ovat olleet huomattavia useine vuoroittain tapahtuvine pysähdyksineen ja käynnistyksineen. Hätäjäähdytysjärjestelmä ei toimi niin kuin pitäisi. Miksei se toimi? Mistä se johtuu? Pahoja halkeamia on esiintynyt siellä, eikä vielä ole saatu käynnistyslupaa. Ruotsin valtion ydinvoima-asiain tarkastuslaitos on sen johdosta päättänyt toistaiseksi sulkea Asea-Atomin toimittamat viisi vanhaa reaktoria Ruotsissa, ja ne ovat olleet pysähdyksissä toista kuukautta ja ovat edelleenkin. Niitähän on yritetty korjata viimeisten viikkojen aikana ja luultavasti niitä yritetään taas käynnistää, mutta näin nyt tilanne joka tapauksessa on. (Ed. Dromberg: Eikö se ole hyvä, että niitä korjataan?) — Niin, muuten ne varmasti jäisivät pysähdyksiin ikuisiksi ajoiksi.

Siinä, että Tanskan hallitus on jokin aika sitten vedonnut Ruotsin hallitukseen Barsebäckin pysäyttämiseksi, on tuskin mitään ihmettelemistä. Siis Tanskan hallitus on kääntynyt Ruotsin hallitukseen ja haluaa, että he pysäyttäisivät tämän koko laitoksen.

Hämmästyttävänä on pidettävä, että Ruotsin ydinvoimareaktoreissa esiintyneisiin valtaviin ongelmiin on tuskin lainkaan kiinnitetty huomiota maamme tiedotusvälineissä. Mistä tämä johtuu, minä en tiedä, mutta hyvin vähän näistä asioista on puhuttu.

Meidän ydinvoimayksiköissämme on valitettavasti odotettavissa vastaavanlaisia ongelmia kuin Ruotsissa. Tämä koskee erityisesti Loviisa 1:tä ja 2:ta, jotka käyvät yhä vanhemmiksi ja huonokuntoisemmiksi. Tämä on myöskin tosiseikka, jonka me olemme todenneet jo monesti vuosien varrella, kuten viime vuonna, kun siellä venttiiliräjähdyskin aiheutti aika lailla hankaluuksia.

Vielä pari periaatteellista kysymystä.

Minä haluan kyllä uskoa, että kansanedustajat täällä päätöksissään toimivat lupauksiensa mukaan, enkä halua millään tavalla moralisoida, mutta totta kai on niin, että ne edustajat, jotka viime vaalien yhteydessä valitsijoilleen antoivat lupauksen, että vastustavat ydinvoiman lisärakentamista, tosiaan myöskin pysyvät kannassaan, koska mikään ei ole muuttunut, mikä antaisi heille oikeuden muuttaa tämän kannan. Mutta minä uskon ja olen aivan varma siitä, että totta kai he pysyvät kannassaan.

Me keskustelimme jo aiemmin siitä, että jokainen kansanedustaja, joka hyväksyy ydinvoiman lisärakentamisen, myöskin periaatteessa hyväksyy, että sitä rakennettaisiin hänen omaan kotikuntaansa. On aivan luonnollista, että näinhän tätä asiaa on katsottava.

Kyllä, herra puhemies, minulla olisi aika lailla paljon vielä, mutta minä ymmärrän, että täällä on muitakin, jotka haluavat esittää mielipiteensä. Ehkä lopetan tähän.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta on aivan luonnollista, että ydinvoimaloita rakennettaisiin kaupunkien läheisyyteen, nimenomaan näitä passiivisesti varmoja, ne olisivat kaukolämmitykseen hyvin edullisia, mutta jostakin syystä jotkut niitä pelkäävät vielä.

Haluaisin selvittää näitä "valtavan suuria" hankaluuksia, mitä Ruotsin ydinvoimaloissa on. Tietääkseni siellä on näissä viidessä vanhemmassa ydinvoimalassa käytetty lämpöeristeenä eräissä putkissa jauhemaista lämpöeristettä ja huomattiin, kun joissakin pääsi höyrysuihku niihin, että jauhe alkoi valua pois ja alkoi tukkia joitakin viemäreitä, joiden pitäisi olla auki. Siitä syystä nämä viisi ydinvoimalaa on pysäytetty ja lämpöeristeet vaihdetaan samanlaisiksi kuin ne olivat seuraavissa malleissa. Ne olivat sellaisia, missä on metallia ja lasivillaa ja mitä kaikkea niissä nykyään käytetään. Tämä on se "valtavan suuri" ongelma siellä.

Kun Harrisburgista puhutaan, niin siellähän ei tapahtunut mitään muuta kuin että yksi ydinvoimala jäi käyttökelvottomaksi. Ketään ihmistä se ei häirinnyt sen enempää, mutta taloudellinen tappio oli aika suuri. Se, että jotkut ryntäilivät siellä kauhun vallassa jonnekin, johtui varmasti siitä, ettei ollut riittävästi tietoa asioista. Jos meillä ei tietoa vielä ole ydinvoimaloiden ympärillä riittävästi, niin vähän ihmettelen. Kyllä siellä jo varmasti tiedetään, mitä pitää tehdä.

Jos Ruotsissa esimerkiksi sattuu suuronnettomuus, että sydän sulaa, niin ei se vielä mitään valtavaa ulospäin vaikuttavaa ilmiötä aiheuta, koska siellä on suojakupu ja suojakupu on varustettu vielä erilaisilla varaventtiileillä ja muilla, niin että jos painekin nousee, säteilyä ei vieläkään pääse sieltä ulos. Kyllä ne alkavat olla aika varmoja. Meteoriitin osumisella kaupunkiin, joka hävittää yhden kaupungin, on suurin piirtein sama todennäköisyys.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! On kulunut jokseenkin puoli vuotta siitä, kun hallituksen energiapoliittinen selonteko ensimmäisen kerran riivittiin eduskunnassa. Tämänpäiväisessä keskustelussa ei juuri ole juurille eli varsinaiseen selontekoon puututtu eikä itse asiassa kovinkaan paljon käyty läpi talousvaliokunnan mietintöä sekä siihen liittyviä useiden eri valiokuntien lausuntoja.

Mielestäni mietinnössä lausuntoineen on se kiinnostava puoli, että näyttää siltä, että eri valiokunnat antavat lausuntoa kuin eri selonteosta, eli se, että eri sektoreiden valiokunnat ovat lausuntonsa niin eri tavoin antaneet, ei liity pelkästään sektorijakoon vaan siihen, että valiokunnissa on erilaisen arvomaailman, erilaisen hahmotustavan omaavia kansanedustajia.

Eräs ero, mikä on havaittavissa, on se, että maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa kotimaisuusastetta, puun energiakäyttöä, joka tietty liittyy myös sen valiokunnan sektoriin.

Ympäristövaliokunta mielestäni kaikkein vahvimmin lausunnossaan korostaa pitkän ajan energiastrategiaa eri valiokunnista. Ympäristövaliokunnan lausunto hahmottelee parhaiten sitä näkökulmaa, joita itse pidän energiakysymyksessä tärkeimpinä, eli sitä, kuinka energiapolitiikka todella saataisiin kestävän kehityksen tielle, sellaiselle tielle, että energian kulutusta voitaisiin vähentää ja tuottaa energiaa vähemmän ympäristöä kuormittavalla tavalla.

Ympäristövaliokunta analysoi ympäristöverotusta ja myös least cost -suunnittelua. Nämä kaksi ulottuvuutta ovat mielestäni välttämättömiä, tärkeitä, mikäli halutaan pitkän jänteen energiansäästöpolitiikkaa. Least cost -suunnittelu on kehitetty lähinnä Yhdysvalloissa. Siinä on ideana se, että uusien voimalaitosinvestointien rinnalla tutkitaan myös se, kuinka kannattavaa on toteuttaa energian säästöä. Energian säästön kannustamisen edellyttämät toimenpiteet ja niiden hinta laitetaan siis rinnakkain uuden kapasiteetin rakentamisen kanssa. Tulokset eräillä paikoin Yhdysvalloissa ovat erittäin lupaavia. Näkisin, että suomalaisilla sähkölaitoksilla on tässä asiassa paljon oppimisen varaa ja niitä tulee myös least cost -suunnitteluun patistaa.

Toinen ulottuvuus, ympäristöverotuksen kehittäminen, on mielestäni myös keskeistä. En näe, että least cost -suunnittelu ja ympäristöverotus ovat toisilleen vastakkaisia, vaikka on syytä kiinnittää huomiota siihen, että nimenomaan least cost -suunnittelua on kehitelty lähinnä Yhdysvalloissa ja ympäristöverotukseen on kiinnitetty enemmän huomiota Euroopassa. Ne edustavat erityyppistä tapaa hyväksyä energiajärjestelmän säätelyä, mutta mielestäni ne ovat myös yhdistettävissä. Ne ovat aineksia sitä kohti, että energian kulutus saataisiin laskuun.

Energiaselonteon ja talousvaliokunnan mietinnön jälkeen hallitus on laatinut energiansäästöohjelman. Säästöohjelmaa saivat kaikki eduskuntaryhmät kommentoida. Ainakin vihreä eduskuntaryhmä kommentoikin sitä useampaan kertaan. Tässä ohjelmassa asetetaan vuodesta 1990 vuoteen 2005 mennessä säästötavoitteeksi eri sektoreilla 10—15 prosentin säästö. Jos verrataan tätä tavoitetta siihen, mikä on esimerkiksi vihreiden energiaohjelmassa esitetty tavoite, niin hallituksen tavoite on huomattavasti matalampi. Vihreät ovat esittäneet 2 prosentin vuotuista säästötavoitetta, mikä merkitsisi suurempia säästöjä tuon 15 vuoden sisällä.

Mutta tästä huolimatta, että tavoitteen asettelussa on erimielisyyttä, pidän silti tätä energiansäästöohjelmaa hallituksen puolelta myönteisenä eleenä. Mutta siitä herääkin kysymys, kuinka pontevasti, kuinka uskottavasti hallitus aikoo pyrkiä näihin tavoitteisiin, jotka on kirjattu säästöohjelmaan. Ohjelmaan on kirjattu myös erilaisia toimenpiteitä. Mutta sitä, kuinka varmasti näillä toimenpiteillä päästään mainittuihin säästötavoitteisiin, ei ole vedenpitävästi arvioitu. Tämä on tietysti kaiken muunkin suunnittelun ongelma, mutta selkeyttä siinä, kuinka tarkasti näillä toimenpiteillä tavoitteisiin päästään, mielestäni tarvittaisiin. Keskeistä on se, riittääkö hallituksella poliittista tahtoa säästöohjelman toteuttamiseen. Näen, että poliittinen tahto ja uskottavuus kulkevat rinta rinnan.

Itse oletan, että mikäli hallitus samanaikaisesti valmistelee suurvoimalapäätöstä, se on omiaan nakertamaan säästöohjelman uskottavuutta ja viemään pois pontta ehdotetuilta säästötoimil-

ta, saati sitten niiden laajennukselta. Näin ollen tulevaisuuden energiastrategiaa siinä, miten onnistutaan säästöissä ja miten suhtaudutaan uuteen voimalaitoskapasiteettiin, lähinnä viidenteen ydinvoimalaan, ei mielestäni tule tarkastella erillään.

Tämäniltainen keskustelukin on ollut pitkälti keskustelua ydinvoimasta ja erilaisista argumenteista sen ympäriltä. Allekirjoitan pitkälti ne ed. Hautalan näkemykset, joissa hän kritisoi sitä, kuinka viidennen ydinvoimalan lupa-anomus voisi täyttää ydinenergialain asettamat ehdot: onko varmuutta jätteen loppusijoituksen tarkoituksenmukaisuudesta ja turvallisuudesta ja onko selkeätä käsitystä siitä, kuinka tarpeellinen uusi ydinvoimala on. Tarpeellisuutta arvioitaessa mielestäni on syytä erittäin kriittisesti tarkastella niitä kulutusarvioita, joihin viidennen ydinvoimalan valmistelu perustuu, ja toisaalta arvioita siitä, mitä poistumia sähköntuotantokapasiteetissa on.

Tänä iltana on käyty paljon keskustelua myös erilaisista riskikäsityksistä. Ihmistieteissä ja yhteiskuntatieteissä on tutkittu riskien arviointia ja on päädytty mm. siihen, että erisuuruiset riskit tulevat ihmisten tajunnassa arvioiduksi eri tavoin. Siis tällainen klassinen odotusarvoajattelu ei helpostikaan toimi. Jos on kyse melko pienestä todennäköisyydestä mutta suuresta riskistä, se arvioidaan eri tavoin kuin toisella lailla rakentunut riski, jonka odotusarvo on saman suuruinen.

Mielestäni kysymys näistä odotusarvoista ja siitä, miten erilaisten riskien eettistä perustaa tulee arvioida, on erittäin keskeinen. Eettiset perusteet, kun on kyse pienistä todennäköisyyksistä mutta mahdollisista suurista vahingoista, ovat olennaiset siinä mielessä, että odotusarvo ei kerro koko totuutta vaan että riskin suuruus täytyy kuitenkin ottaa huomioon siten, että se on olemassa, se ei ole täysin poissa todellisuudesta. Juuri siinä mielessä, että erilaisista riskeistä, erilaisista todennäköisyyksistä puhutaan kuin lähes eri kielellä, energiakeskustelu useinkaan ei ole rationaalista klassisessa merkityksessä. Siis kun puhutaan samanaikaisesti arvoista ja riskeistä, jotka tietenkin liittyvät toisiinsa, mutta jos näiden arvojen valintaperusteet ovat erilaiset, ei voida päätyä kovinkaan suureen kommunikaatioasteeseen.

Mielestäni on selvää, että arvot ovat sellainen asia, jonka jokainen yksilö itse valitsee. Tämä hyväksytään esimerkiksi yhteiskuntatieteessäkin. Arvojen pohjalta ihminen voi tehdä johtopäätöksiä esimerkiksi riskiasiassa, ja myös arvoperusta vaikuttaa erilaiseen eettiseen arvioimiseen. Mielestäni tältä pohjalta on erittäin arveluttavaa, että esimerkiksi ydinvoimakeskustelussa mollataan toisten ihmisten arvoja, mollataan toisten ihmisten ajattelutapoja. Näen tämän ongelmallisuuden puolin ja toisin.

Arvioidessani pieniä todennäköisyyksiä mutta erittäin arveluttavia seurauksia, joita ydinenergiaan, sen käyttöön, jäteongelmaan saattaa liittyä, omien arvojeni pohjalta en voi olla ottamatta huomioon, että pienikin todennäköisyys saattaa tulla todeksi. Tämä on mielestäni erittäin vakava asia.

Tällä perusteella, arvoisa puhemies, kannatan ed. Vanhasen sekä ed. Paloheimon perustelulausumia tämän mietinnön yhteydessä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin kansanedustaja U. Anttilan filosofointia, niin en voi tulla muuhun tulokseen kuin siihen, että koko ydinvoimalaki on tarpeeton, koska siinä edellytetään, että on taattava määrätty turvallisuus. Kun lähdetään siitä, että sitä ei koskaan ole, miksi se laki on sitten turhaan säädetty, kun se on mahdoton kerta kaikkiaan?

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmuuden vuoksi osaltani vastaan ed. Tiurille: Siksi, että uudet ydinvoimalat voidaan laillisesti torpedoida.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! En ollut kovin tyytyväinen hallituksen keväällä antamaan energiapoliittiseen selontekoon. Se oli puutteellinen samasta syystä kuin nyt keskusteltavana oleva talousvaliokunnan mietintökin. Molempien näkökulma on mielestäni aivan liian teknis-taloudellisia näkökohtia korostava. Energiapolitiikan päätökset eivät kuitenkaan ole vain teknis-taloudellisia arvioita, vaan niiden kautta linjataan hyvin pitkällä tähtäimellä koko yhteiskunnan kehitystä. Meidän onkin kysyttävä, haluammeko hajautetun, uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön perustuvan yhteiskunnan, miten huomioimme tulevat sukupolvet, jatkammeko entisellä ympäristöä kuormittavalla elämäntavalla. Näihin arvokysymyksiin on ensin vastattava ja sen jälkeen pohdittava, minkälaisilla energia-

muodoilla ja -tekniikoilla tavoitteet parhaiten toteutuvat.

Lisäksi ympäristönäkökulma ja suhtautuminen päästötavoitteisiin on selonteossa liiaksi sidottu tämänhetkiseen taloudelliseen tilanteeseen. Se tekee ympäristötavoitteet painoarvoltaan liian heikoiksi suhteessa taloudellisiin kilpailukykyargumentteihin. Oikea lähtökohta on esitelty mielestäni ympäristövaliokunnan mietinnössä.

Ensinnäkin kaikki energiantuotantomuodot ovat ympäristön kannalta tavalla tai toisella haitallisia. Haittoja syntyy energian lähteiden hankinnassa, jalostuksessa, kuljetuksessa, tuotannossa, käytössä, jätteiden käsittelyssä, näissä kaikissa eri vaiheissa. Energiamuotojen tuotannon ja käytön haittojen esittäminen yhteismitallisesti on hyvin vaikeaa ja arvovaraista. Tästä syystä ympäristön kannalta oikeaa energiapolitiikkaa on mielestäni energian tarpeen minimointi.

Juuri energian lisääntynyt käyttö on mm. maailman laajuisten ympäristöongelmien, ilmaston lämpenemisenkin, pääsyy. Suomi on Rion kokouksessa pitänyt yhtenä päätavoitteenaan sitä, että teollisuusmaiden on välttämättä muutettava kulutus- ja tuotantotapojaan vähemmän tuhlaaviksi ja ympäristön kannalta vähemmän rasittaviksi. Kestävän kehityksen kannalta olennaisinta on energian kulutuksen vähentäminen etenkin teollisuusmaissa, ei energian lisätuottaminen esimerkiksi ydinvoimalla.

Tästä lähtökohdastani seuraa, että Suomen energiapolitiikan tavoitteeksi tulee ottaa energian kulutuksen kasvun pysäyttäminen ja kääntäminen laskuun. Lisäksi energiaa tuhlaavasta elämäntavasta tulee luopua ja energian tarve tyydyttää lähinnä uusiutuvilla energialähteillä, joiden haitat ovat vähäisimmät. Tämä ei suinkaan tarkoita elintason laskua ja paluuta johonkin päreaikaan. Se on mielestäni propagandaa. Talouskasvu on vain sovitettava ympäristön reunaehtoihin.

Kiitosta voi hallitukselle antaa siitä, että se on ensimmäinen hallitus, joka sentään on tehnyt edes jonkinlaisen säästöohjelman ja myös neuvotellut asiasta teollisuuden kanssa. Toivottavasti tästä tulee alku myös vähän enemmän läpikäyvälle säästöajattelulle.

Mitä tulee Suomen perusvoimaratkaisuun, en ole lainkaan vakuuttunut sen tarpeesta juuri tällä hetkellä. Meillä on nyt lähemmäs 2 000 megawatin ylikapasiteetti sähkön tuotannossa. Kulutusennusteisiin ei 80-luvulla ole päästy edes huippukulutuksen aikoina. Sähköä tuottavia lisälaitoksia on jo suunnitteilla usean sadan megawatin edestä mm. kotimaisen polttoaineen, turpeen ja vesivoiman varaan. Entä mitkä ovat ne energiaa tarvitsevan teollisuuden investoinnit, joita varten uutta suurvoimalaa tarvitaan?

Arvoisa puhemies! Myönteistä pari viime vuoden aikana käydyssä energiakeskustelussa on kuitenkin se, että uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvat energiamuodot ovat saaneet yhä enemmän uskottavuutta ja tukea. Tuulta, aurinkoa, maalämpöä tai puuenergiaa ei pidetä turhina haihatteluina, vaan monet aiemmin vain perinteisiin energiamuotoihin panostaneet yhtiöt ovat lähteneet uuteen kehittelytyöhön. Tuulivoimaloita suunnitellaan mm. Lappiin täyttä päätä. Jo nyt aurinkopaneeli on kilpailukykyinen vaihtoehto esimerkiksi kaukana sähköverkosta sijaitseviin kesäasuntoihin. Puuenergia on saanut tuekseen paitsi ympäristöliikkeen myös metsäalan työntekijät ja Maataloustuottajain Keskusliiton. Silti vieläkään näiden alojen tutkimukseen ei panosteta tarpeeksi niiden elintärkeys huomioon ottaen.

Aika ajoin minusta tuntuukin siltä, että ydinvoimateollisuus on Suomessa ryhtynyt viimeiseen ponnistukseensa todistaakseen vielä tarpeellisuutensa tässä maassa. Ydinvoimaa puoltavat argumentit ovat vaihtuneet huimaa vauhtia. Varsinaisen perusvoiman tarpeen oheen ovat tulleet ydinvoimapäätöksen kohottaminen jonkinlaiseksi psykologiseksi piristysruiskeeksi lamatilanteesta nousulle ja jopa korkotason alentamiselle. Kun merkkejä lamasta noususta on alkanut näkyä jo muutenkin, on alettukin sitten puhua ydinvoimasta työllisyysinvestointina. Viimeksi on päätelty, että ydinvoima onkin kotimainen energialähde, koska sen reaktorirakennus rakennetaan pääosin Suomessa. Toisaalta arvioidaan, että pääomien niukkuuden takia ei ydinvoimalaa ehkä rakennetakaan aivan heti, vaikka lupa saataisiin, tai esitetään, että kun sähköstä on jo nyt ylituotantoa, Suomi voisi alkaa sähkön viejäksi uuden ydinvoimalan avulla.

Mielestäni ei ole järkeä sitoa maamme energiapolitiikkaa tuleviksi vuosikymmeniksi vanhanaikaiseen, raskaaseen ja riskialttiiseen ydinvoimaan. Koska perusvoiman lisätarvetta ei voida kiistattomasti edes osoittaa, on maan kokonaisedun kannalta parempi vaihtoehto edetä pienemmin askelin ja niin, että tulevaisuuteen jää valinnan mahdollisuuksia. Se tarkoittaa huomattavaa energian säästöä sekä hajautettua pie-

nimuotoisten uusiutuvan energian voimaloiden verkostoa.

On väitetty, ettei pienillä kotimaisen energian voimalaitoksilla ole mitään merkitystä perusvoimaratkaisun kannalta. Mielestäni se ei pidä paikkaansa. Pienet, puulla tai muulla biopolttoaineella toimivat voimalat voivat korvata sähkön käyttöä asuntojen lämmityksessä ja tätä kautta vähentää tarvetta uuden suurvoimalan rakentamiseen. Sähkölämmityksen osuus pientaloissamme on aivan liian suuri, yli 10 prosenttia. Lisäksi sähköä ja lämpöä tuottavien pienvoimaloiden sähkö voitaisiin ohjata valtakunnan verkkoon, kun Imatran Voiman kantaverkkomonopoli pian toivon mukaan puretaan.

Jos perusvoiman lisätarve myöhemmin osoittautuu kiistattomaksi, on paras vaihtoehto sen tyydyttämiseen mielestäni edelleen maakaasu. Kaasua voidaan rakentaa pienissä yksiköissä ja kaasuvoimaloita voidaan myöhemmin muuttaa myös biopolttoaineella toimiviksi.

On kapeaa ajattelua myös puhua nyt pelkästään perusvoimaratkaisusta. Etelä-Suomen asutuskeskuksissa tulee tämän vuosikymmenen aika monen sadan megawatin tarve tehdä lämpövoimalaratkaisuja. Mikäli nyt päätetään rakentaa ydinvoimaa, jäävät nämä helposti juuri kivihiilen varaan. Ydinvoima ja kivihiili kulkevat siis käsi kädessä. Vain maakaasu pystyy tällä vuosikymmenellä korvaamaan hiilen näissä lämpövoimaloissa.

Tästäkin syystä olisi virheellistä unohtaa maakaasun toisen tuontisuunnan selvittäminen energiayhtiöiden äskettäin jättämän oman selvityksen perusteella. Olen täällä aikaisemmin puhuneen ed. Matti Vanhasen kanssa samaa mieltä siitä, että tuon selvityksen näkökulma maakaasuun ei myöskään ollut aivan niin kielteinen kuin monet täällä puhuneet ovat antaneet ymmärtää. Siinä sentään todettiin, että kaasun hankinnan edellytyksiä tulee edelleen selvittää hyvin voimallisesti.

Mielestäni ydinvoima on perusvoimaratkaisuna paitsi kallis myös eettisesti kyseenalainen juuri siitä syystä, että ydinvoiman jäteongelmaa ei ole pystytty turvallisesti ratkaisemaan, jolloin ydinjätteet jäävät seuraavien sukupolvien rasitukseksi. Näillä perusteluilla kannatankin myös ed. Matti Vanhasen tekemää ponsiesitystä, jonka mukaan ydinvoiman lisärakentaminen ei kuulu Suomen energiastrategiaan.

Kannatan myös nykyisen atomivastuulain muutosta siten, että ydinvoimayhtiöt ja niitten omistajat joutuisivat täyteen vastuuseen mahdollisista vahingoista. Esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Japanissa on yhtiön vastuu Suomeen verrattuna noin 50-kertainen. Onko tässä sitten syy siihen, että Suomessa ydinvoimaa pidetään taloudellisesti niin toteuttamiskelpoisena, toisin kuin monissa muissa maissa?

Arvoisa puhemies! Odotan hallitukselta pikaisia päätöksiä puun energiakäytön lisäämisestä. Sen kansantaloudelliset edut on kiistattomasti osoitettu mm. Metsäntutkimuslaitoksen selvityksessä. Edut ovat selvät paitsi maaseudun kehityksen, aluepolitiikan ja työllisyyden kannalta myös ympäristön ja erityisesti metsäpolitiikan kannalta. Jos ei ylijäämäpuulle pian löydetä uutta käyttöä, jäävät metsät hoitamatta ja harventamatta. Tärkeimmän luonnonvaramme eli metsien tuottoarvo laskee, ja olemme myös tätä kautta viemässä eväitä tulevilta sukupolvilta.

Ruotsissa puun, lähinnä hakkeen, energiakäyttöä on edistetty fossiilisille polttoaineille asetetun hiilidioksidiperusteisen haittaveron avulla. Kivihiilen ja polttoöljyn käyttäjät maksavat Ruotsissa omista ympäristöpäästöistään. Puuenergia ympäristön kannalta puhtaana on huomattavasti kevyemmin verotettu. Sen seurauksena esimerkiksi Kemi — Tornio-alueen metsänhoitoyhdistyksistä viedään koko ajan haketta Ruotsin puolelle, koska siellä on energiahakkeelle kysyntää enemmän kuin omasta maastaan sitä löytävät.

Suomessa hiilidioksidivero on tasoltaan liian alhainen ja sitä olisi voitu korottaa jo eduskunnan käsiteltävänä olevassa polttoaineverolaissa, joka nyt on ympäristövaikutuksiltaan lähinnä neutraali. On jotenkin järjen vastaista, että aivan pohjoisimpaankin Suomeen kuljetetaan vieläpä korkeamman rikkipitoisuuden polttoöljyä, kun samalla tuon alueen puulle pitäisi löytää uutta käyttöä. Energiapuun käyttöä edistävät toimenpiteet ovat siksi pikaisesti tarpeen, ja verotohjauksen lisäksi tähän voi vaikuttaa myös korjausketjun tehostaminen. Eniten potentiaalia puuenergian tuotantoon on varmastikin metsäteollisuuden nykyisten laitosten ja sahojen yhteydessä.

Arvoisa puhemies! En halua Suomesta halvan energian paratiisia. Suomella on sen sijaan täydet mahdollisuudet jonkinlaiseksi uusiutuvan energian paratiisiksi, sillä missä muussa Euroopan maassa on vastaavalla tavalla paljon uusiutuvia luonnonvaroja käytössä? Kuitenkaan tähän tavoitteeseen ei päästä perinteisellä antaa mennä -energiapolitiikalla, jossa kotimaiset energialähteet jäävät lapsipuolen asemaan. Suo-

messa tarvitaan vahvaa energiapolitiikkaa mm. ympäristöperusteisten haittaverojen muodossa sekä säästöön ohjauksessa. Energiapolitiikkaa ei pidä tehdä vain energian tuottajien ja yhtiöiden intressien mukaan. Näillä on mielestäni tällä hetkellä Suomessa aivan liian vahva asema energiapolitiikan valmistelussa.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruotsissa tilanne on aika lailla toinen kuin Suomessa. Puolet sähköstä tehdään ydinvoimalla ja puolet vesivoimalla. Siellä ei hiilen energiavero varmasti kovin paljon teollisuutta häiritse. Meillä taas on vain kolmasosa sähköstä ydinvoimaa, niin että aika paljon verot nostaisivat paperin ja muun hintaa ja vähentäisivät vientiä. Sehän merkitsee sitten aikamoista elintason laskua.

Minusta kansalle pitäisi tehdä selväksi, että halutaan, että elintaso laskee pari kolme prosenttia vuodessa joka vuosi, kun pyritään näihin pienimuotoisiin energialähteisiin ja hakkeen keräämiseen pitkin metsiä ja muuta vastaavaa. Miksi ei sitä suoraan sanota? Sen jälkeen ihmiset voisivat vähän miettiä, mikä on järkevää energiaa ja mikä ei.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on hyvin paljon puhuttu niin kuin edellisessäkin puheenvuorossa puusta, puun polttamisesta, sen käytöstä. Jotenkin vaikuttaa siltä kuin tämä problematiikka, mikä puuhun liittyy, olisi tavattomasti yksinkertaistettu, kun tämä asia on tuotu tänne saliin. Nimittäin puun polton lisäämisen vaikutuksiin liittyy kuitenkin hyvin paljon ihan tuntemattomiakin seikkoja. Hakkuusäästöjen määrää on ensinnäkin hyvin vaikea ennustaa pitemmällä tähtäyksellä. Puuston ikääntyminen on asia sinänsä. Se nimittäin hidastaa puuvarannon kasvua. Ympäristösaasteiden vaikutus meidän metsiimme on tällä hetkellä tosin luultavasti positiivinen, sillä typpikuormitus toimii lannoittajana. Mutta metsän ekologisen tasapainon kannalta asia ei olekaan näin yksinkertainen. Se voi vallan hyvin järkkyä, kun maaperä happamoituu, ja näin metsien kyky sitoa hiilidioksidia voi heiketä hyvinkin huomattavasti tulevaisuudessa. Eli kun täällä on lähes monumentaalisiin mittoihin nostettu nyt puu ikään kuin isompanakin ratkaisuna meidän ongelmiimme, niin se kysymys ei ole ihan niin mustavalkoinen kuin lähes jokaisessa puheenvuorossa täällä on yritetty väittää.

Ed. Aula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruotsissakin palautetaan osa energiaverosta vientiteollisuudelle, ja näinhän voidaan tehdä Suomessakin, koska on totta kai tärkeää, ettei vientiteollisuuden asemaa heikennetä yksipuolisesti suhteessa muihin maihin näillä haittaveroilla. Puun kilpailukyvyssähän olennaisin asia on sen kilpailukyky suhteessa lämmitykseen käytettävään polttoöljyyn ja kivihiileen. Ei minusta tässä asiassa teollisuuden asema ole mitenkään kyseenalainen.

Olen tässä koko ajan ihmetellyt, mihin perustuu sosialidemokraattien hyvin kielteinen suhtautuminen metsäenergiaan, mikä näkyy paitsi ed. Kekkosen myös edellä ed. Rönnholmin puheenvuorosta ja mm. heidän maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön jättämistään vastalauseista. Ehkä siinä on jotakin neuroottista maaseutuvastaisuutta mukana. Ja juuri sen takiahan, ed. Kekkonen, tätä puuenergia-asiaa pidetään esillä, että meillä metsien tuottokyky säilyisi. Juuri sen takia puhutaan siitä, että energiapuuna meidän pitäisi saada harvennuspuulle käyttöä, jotta metsät voisivat todella kasvaa ja sitoa hiilidioksidia. Tässä nyt ei ole vähimmässäkään määrin kyse siitä, että metsien hiilidioksidin sitomiskykyä jotenkin vähennettäisiin, päinvastoin.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aula puhui hyvin puun käyttämisestä energian lähteenä, johon ed. Kekkonen puuttui. Toteaisin ed. Kekkoselle ja samalla ikään kuin täydentäen, mitä ed. Aula totesi, että meillä ensinnäkin metsien inventointisysteemi on pitemmälle viety kuin missään muualla maapallolla. Meillähän todellista tietotaitoa tästä viedään muualle maailmaan. Toiseksi meillä on hyvin selvä kuva metsien kiertoajasta, ja kolmanneksi meillä on hyvin selvä käsitys siitä, millä tavalla silloin, kun on menty talousmetsäkäsitteeseen, harvennushakkuut pitää suorittaa, jotta se optimi, jota ed. Kekkonen äsken peräsi, voidaan saavuttaa. Eli tässä ideana on yhdistää hyvin monta eri tekijää yhteen, ja nämä ovat kaikki laskettavissa. Kun täällä on kuuluisa matemaatikko, ed. Tiuri, niin hänkin voi varmaan tässä tapauksessa todistaa, että ne ovat helposti matemaattisesti laskettavissa, ja tällaista tiedettä Suomessa tehdään metsätieteen puolella tällä hetkellä todella paljon.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eikös nyt ole, ed. Pulliainen,

niin, että puun käyttöä energiatuotantoon voidaan lisätä oikeastaan vain kahdella tavalla: kasvattamalla erityistä energiametsää, eikö niin, sekä huolehtimalla puun tehokkaammasta korjuusta? Mutta puun tehokas energiakäyttöhän edellyttäisi kaasutusta, eikö niin, eli ns. paineistettua tekniikkaa? Tämän tekniikan laitoksissa taas voidaan tuotettua sähkömäärää lisätä suhteessa lämpökuormaan. Tällä alalla ei kuitenkaan vielä ole valmista tekniikkaa, joka kestäisi tässä kaasutuksessa tarvittavat paineistukset. Eli teknisenä kysymyksenä puu osoittautuu aika mahdottomaksi. Sinänsä en epäile laisinkaan niitä teorioita, mitä ed. Pulliainen täällä on esittänyt. Hän on alan mies jos kuka, mutta kyllä sitten, jos hypätään seuraavaan vaiheeseen siitä, kun se puu otetaan irti metsästä, sen jälkeen me olemmekin ihmeessä.

Ed. M. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En nyt malta olla kommentoimatta tätä puun energiakäytön teknistä puolta. Kyllä, ed. Kekkonen, on näin, että A. Ahlström on kehittänyt Suomessa hyvin pitkälle viedyn nk. leijupetikattilan, jossa käytetään juuri mainitsemaanne kaasutustekniikkaa. Tällaisia kattiloita viedään hyvällä menestyksellä mm. Ruotsiin, jossa puun energiakäytöllä on aivan olennaisesti suuremmat mittasuhteet kuin Suomella.

Olennaista puun energiakäytössä on ennen muuta korjuutekniikan aikaansaaminen pienmetsänomistajaläheiseksi. Se tarkoittaa aivan toisen tyyppistä korjuujärjestelmää kuin se, mitä ehkä tänä päivänä metsän korjuulla talousmetsissä nimenomaisesti tarkoitetaan. Ja mikä tärkeintä, energiapuulla ei välttämättä ole eikä saa itse asiassa olla minkään näköistä kantohintaa.

Minun lähtökohtani on se, että jos energiapuuta esimerkiksi alueellisissa lämpövoimalaitoksissa lähdetään käyttämään hakkeena, niin silloin täytyy lähteä siitä, että sillä ei ole kantohintaa ja metsänomistajalle tulee hyöty lähinnä siitä, että hän saa työpalkan puun korjuusta, ja hyöty siitä, että metsät kasvavat energiapuun poiston jälkeen paremmin. Suomen metsäthän kasvavat varsinaista ryhtöä tänä päivänä. Se täytyy saada sieltä pois.

Mutta siinä suhteessa, ed. Kekkonen, olen kanssanne samaa mieltä, että puusta ei ole meidän perusvoimaratkaisumme raaka-aineeksi eikä varsinkaan sähkön tuottajaksi. Silloin kun puhutaan nimenomaan pienimuotoisesta lämmön tuottamisesta, näen, että kotimaisella puulla on merkitystä, mutta puulla ei ole mitään merkitystä silloin, kun puhutaan perusratkaisusta, millä huolehditaan kotimaisen teollisuuden sähkön saannista.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti. Ensinnäkin olen ed. Markku Laukkasen äskeisen vastauspuheenvuoron alkuosan kanssa samaa mieltä ja loppuosan kanssa eri mieltä.

Totean, että kun kysyin juuri sitä asiaa, mistä ed. Kekkonen äsken puhui, eräältä alan professorilta Joensuun yliopistossa — hän on siirtymässä nyt Helsingin yliopiston virkaan — hän sanoi, että polttotekniikka on ehkä nopeimmin kehittyviä tekniikan aloja tällä hetkellä. Hyötytehokkuudet nousevat kovaa vauhtia. Muun muassa on pystytty ratkaisemaan metaaniongelma, jonka ed. Tiuri on aikaisemmin ottanut esille. Mitä tehokkaammaksi saadaan kaasutustekniikka, sen parempi on lopputulos. Nimenomaan niissä laitoksissa tilanne on kaikkein parhain, joissa tuotetaan sekä kaukolämpöä että sähköä. Siis silloin saadaan kaikkein maksimaalisin hyöty. Ydinvoimalassahan vain 30 prosenttia on hyötyosuutta ja 70 prosenttia on vesien lämmittämistä mereen.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa ei ole yhtään ainoata kaasutusvoimalaitosta olemassa eikä niitä muuallakaan taida olla, koska juuri demonstraatiolaitteita vasta kehitellään, tosin suomalaisten rakentajien toimesta, Ruotsiin ja Yhdysvaltoihin. Toivoisi, että Suomeenkin tällainen vähitellen saataisiin.

Leijutuspeti tietenkin auttaa typpipäästöjen vähentämisessä jonkin verran tai aika paljonkin. Se on yksi keino vähentää typpipäästöjä muuallakin, mutta ei se auta varsinaisesti, hiukkaspäästöt jäävät aika suuriksi. Nämäkään systeemit eivät ole taloudellisesti edullisia kovin pienissä laitoksissa. Tarvitaan kymmeniä megawatteja ainakin, taitaa olla 100, ennen kuin sekään on jotenkuten kannattavaa. Sielläkin ehkä kannattaa sitten polttaa mieluummin turvetta kuin haketta, joka jo on hankalampi.

Ed. Dromberg: Arvoisa puhemies! Jos energiapoliittista selontekoa on sanottu ympäripyöreäksi, niin talousvaliokunnan mietinnöstä on todettava, että siinä on suoraan tuotu esille tulevaisuuden energiapolitiikan kehittämislinjat. Selonteon johdosta valiokunnassa kuunneltiin

laaja joukko asiantuntijoita, joiden lausuntojen perusteella valiokunta päätyi syvällisen keskustelun jälkeen sangen yksimieliseen mietintöön, ainoastaan kahden jäsenen eriäviä näkökantoja lukuun ottamatta.

Valiokunta edellyttikin: "- - hallitus tekee tarpeelliset energiapoliittiset ratkaisunsa perusvoima mukaan lukien viivyttelemättä. Hallituksen on annettava esityksensä mahdollisimman pian sen jälkeen eduskunnan ratkaistavaksi eduskunnan toimivaltaan kuuluvilta osin." Näin mietinnössä sanotaan.

Valiokunta sai mietintönsä valmiiksi jo 18 päivänä kesäkuuta, jolloin asia kuitenkin kesälomien johdosta jäi käsiteltäväksi vasta syksyllä. Asian käsittelyä ovat eduskunnassa pitkittäneet maakaasuselvityksen saaminen ja kunnallisvaalit. Nyt molemmat ovat selvillä, joten toivon, että perusvoimaratkaisu saadaan mahdollisimman nopeasti eduskunnan käsittelyyn, niin kuin valiokunta on edellyttänyt.

Energiansäästötoimista huolimatta, jotka toki ovat tarpeellisia, teollisuuden energian tarve lisääntyy tulevaisuudessa. Emme voi rakentaa energiatarpeitamme tämän hetken tilanteen mukaan, vaan meidän tulee nähdä teollisuutemme ja maamme kehitys seuraavalle vuosituhannelle. Sitä energiatarvetta silmälläpitäen meidän tulee rakentaa, jotta pysymme mukana eurooppalaisessa kehityksessä ja pystymme turvaamaan maamme hyvinvoinnin.

Maamme perusvoimaratkaisuksi niin ympäristöllisistä kuin taloudellisistakin syistä ei ole löydettävissä muuta ratkaisua kuin ydinvoima.

Sen työllistävä vaikutus maamme nykyisessä työttömyystilanteessa on myös merkittävä. Rakennustyöläisten Liitto kävi lähetystönä eduskunnassa kertomassa meille huolensa työllisyystilanteesta, ja he painottivat yhtenä tärkeimmistä kohteista ydinvoimalaitoksen rakentamista työllisyyden parantamiseksi. Lisäksi he painottivat rakentamiskustannusten edullisuutta tänä päivänä.

Erittäin tärkeänä näkökohtana ydinenergian rakentamisessa on pidettävä ympäristöllisiä näkökohtia. On oudon ristiriitaista joidenkin ihmisten puhe siitä, että ilman saasteiden määrää tulee vähentää, ja kuitenkin samat ihmiset haluavat lisätä fossiilisten polttoaineiden käyttöä, kuten tänäkin iltana monessa keskustelupuheenvuorossa on tullut esille. Paljon puhutussa Rion sopimuksessahan hyväksyttiin periaate, että hiilidioksidipäästöt on alennettava vuoteen 2000 mennessä vuoden 1990 tasolle. Suomalaiset olivat mukana Rion konferenssissa, joten katson, että sopimus sitoo myös meitä. Sopimukseen pääsemiseksi ei riitä, että päästöt ainoastaan pysäytetään, vaan kaikki mahdolliset toimet tulee tehdä, että päästöt vähenevät myös Suomessa. Tavoitteen saavuttamiseksi Suomessa ei riitä esillä olleet säästötoimet eikä fossiilisten energialaitosten korvaaminen vähemmän hiilidioksidia tuottavilla energiamuodoilla. Tavoitteen saavuttamiseen vaaditaan ydinenergian lisäämistä.

Suomessa vedotaan usein Ruotsin energialinjaan, jossa ydinenergia on ollut vastatuulessa. Ruotsissa on 12 ydinvoimalaa, joilla siellä tuotetaan energiaa. Ruotsissakin on taloudellisen tilanteen heiketessä hiljentynyt keskustelu ydinenergian korvaamisesta muilla energiamuodoilla. On tultu totuuden eteen, millä maan kilpailukyky ja hyvinvointi pystytään turvaamaan.

Monipuolinen energiatuotanto on maan kannalta hyvä asia. Suomi on tässä suhteessa varmasti hyvin vertailukelpoinen maa. Jos tänä aamuna katsoitte Huomenta Suomi -lähetystä, niin siellä KTM:n edustaja Turunen toi tämän minun mielestäni erittäin hyvin esille.

Tarvitsemme varmasti jatkossakin maakaasua, jolla voitaisiin korvata myös saastuttavia hiilivoimaloita. Maakaasun kalleus ja mahdolliset saantiriskit eivät kuitenkaan ratkaise maamme energiapolitiikkaa lähivuosikymmeninä.

Tuulivoima, maa- ja aurinkoenergia ovat minimaalisia energialähteitä Suomessa myös tulevaisuudessa, mutta tekniikoita kannattaa kehitellä tyydyttämään paikallisia pientarpeita.

Suomessa on onneksi paljon puuta, kuten täälläkin keskustelussa tänä iltana on moneen kertaan tullut esille. Sen käytöstä vain tuntuu välillä tulevan todellisia ongelmia. Kuinka paljon puuta tulisi käyttää teollisuuden raaka-aineena ja kuinka paljon sitä tulisi polttaa savuna ilmaan? Suomessa on parasta käyttää puuta teollisuuden raaka-aineena. Valiokuntamme totesi mielestäni puun energiakäytöstä hyvin, seuraavasti: "- - Puun käyttöä on tehostettava siellä, missä raaka-aine on lähellä taloudellisesti kannattavasti saatavissa. Puun käyttöä voidaan lisätä lähinnä pienimuotoisessa energiantuotannossa." Tämä oli hyvin yksimielinen kanta valiokunnan käsittelyn aikana.

Itse suhtaudun kriittisesti ympäristöveroihin niiden kohdentuessa energiaan, sillä ne nostavat suomalaisten tuotteiden hintaa ja näin alentavat maamme kilpailukykyä. Samoin ne nostavat kansalaisten asumiskustannuksia, sillä maamme kylmä ilmasto vaatii paljon lämmitysenergiaa ja

pitkä pimeä kausi paljon sähköä. Kun ympäristöverot kuitenkin ovat saaneet suuren päättäjäjoukon kannatuksen, niin haluan painottaa valiokunnan kannanottoa: Ympäristöverot energiantuotannon ja -kulutuksen ohjailussa on otettava käyttöön kansainvälisen käytännön mukaisesti."

Arvoisa puhemies! Maamme tulevaisuuden kehitys on pitkälti kiinni siitä, millaiset energialinjaukset me teemme ja kuinka nopeasti me saamme ne tehtyä. Viivyttelyn aika on mennyt jo ohi. Ministeri Tuomisto, me odotamme ratkaisuanne nopeasti, jotta voimme tehdä ratkaisut eduskunnassa.

Ed. Kuuskoski (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun täytyy kyllä valittaen todeta ed. Drombergin puheenvuoron jälkeen, että kun hän oli nähnyt tässä talousvaliokunnan mietinnössä jotain syvällisyyttä ja linjakkuutta, niin minä valitettavasti en ole tätä samaa havaintoa tehnyt.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Jokaisessa pienehkössä yhteisössä on vaarana, että potentiaalinen valta kasautuu demokratiassakin monopoleille ja kartelleille. Valitettavasti Suomi sopii havainnolliseksi esimerkiksi tällaisesta kehityksestä. Energialohkolla valtaan keskittynyt Nesteelle, IVOlle ja niiden satelliittiyhtiöille. Yksitoikkoiseen pauhuun tulee väriä vain, jos Neste ja IVO sattuvat painottamaan energiapoliittisia linjauksia toisistaan poikkeavasti. Näin tapahtui, kun Neste ryhtyi ajamaan maakaasun lisättyä käyttöä sähkön tuotannossa ja IVO pysyi ydinvoiman kannalla.

Ratkaisu Nesteen ja IVOn välisessä kissanhännänvedossa oli suomalaiskansallinen. Nämä valtionyhtiöt ja ydinvoiman perään huutava teollisuus selvittivät, voitaisiinko maakaasua hankkia poikki Skandinavian niemimaan. Tällä konstellaatiolla lopputuloksen tiesi jo ennalta. Maakaasusta ei voinut olla miksikään vaihtoehdoksi.

Kuitenkin samanaikaisesti Pohjoismaiden kaasuyhtiöt Dansk naturgas, Neste, Statoil ja Vattenfall naturgas esittelivät suunnitelman, jonka mukaan Norjasta vedettävällä kaasuputkella voitaisiin siirtää kaasua perusvoimaratkaisuna rakennettavien kaasukombivoimalaitosten käyttöön. Tämä ratkaisu tekisi Suomessa viidennen ydinvoimalan rakentamisen tarpeettomaksi jo sellaisenaan niidenkin mielestä, jotka haluavat rakentaa lisää perusvoimakapasiteettia.

Tulevaisuuden kannalta olisi ratkaisevan tärkeää saada aikaan norjalais-suomalainen kaasusopimus ja tarjota Ruotsille mukaantuloa siihen. Yksin Tukholman seudulla on 1,5—2 miljardin kuutiometrin kaasutarve. Jos tuo tarve tyydytetään lähiaikoina muilla keinoilla, menetetään eräs hyvin merkittävä energiavaihtoehto pitkäksi aikaa eteenpäin.

Mihin kaasuun perustuvaa energiavaihtoehtoa tarvitaan niiden mielestä, jotka ovat päätyneet näkemykseen, että Suomessa on aivan riittävästi sähköntuotantokapasiteettia jo nyt? Tietenkin sitä tarvitaan korvaamaan sähkön tuontia ulkomailta ja tuottamista nykyisillä neljällä ydinvoimalalla ja kivihiiltä käyttävillä voimaloilla. Suomessa on todellakin riittävästi sähköntuotantokapasiteettia. Toistaiseksi korkein kulutushuippu noteerattiin viime tammikuun 20. päivänä, jolloin ylikapasiteettia oli noin 2 100 megawattia. Vaikka kaikki autot olisi laitettu hellään yölämmitykseen, sähköä olisi riittänyt. Tästä huolimatta maassamme ei ole puutetta sähköntuotannon lisäyssuunnitelmista. Niiden yhteinen kapasiteetti olisi toteutettuna noin 10 000 megawattia. Kun otetaan aiemman kapasiteetin korvaustarve huomioon, suurin osa tästä lisäkapasiteetista on täysin tarpeetonta. IVOssakin näkyy vihdoin tajutun, ettei kotimaan tarpeeseen lisäkapasiteettia tarvita, sillä nyt puhutaan jo ydinsähkön myymisestä Keski-Eurooppaan, jossa yhtiö on havainnut sen olevan korkean energian hinnan vuoksi paikallaan.

Eräät kotomaamme poliitikot ovat halunneet luoda Suomesta energiaparatiisin. Itse asiassa Suomi on jo sellainen. Vuonna 1991 Suomen teollisuussähkö oli Euroopan halvinta ja kotitaloussähkö toiseksi halvinta. Kansainvälisen kilpailukyvyn kannalta on merkittävää, että meidän tärkeimmällä lähikilpailijallamme Ruotsilla on ollut varaa ryhtyä raskaasti verottamaan myös energiaa. Ruotsi kerää mm. energiaan kohdistuvilla haittaveroilla ja ympäristömaksuilla vuodessa 50 miljardia kruunua, joilla se voi rahoittaa 10 prosenttia budjetin menoista. Saksa ja Japani kuuluvat myös kalliin energian maihin. Mielenkiintoista on, että ne pärjäävät erinomaisen hyvin kilpailussa Suomen teollisuuden kanssa.

Suomen tragedia on siinä, että se on hirttäytynyt lukuisiin hokemiin, kuten viides ydinvoimala ja Vuotoksen allas. Niitä tarjotaan lääkkeiksi jopa akuutteihin ongelmatilanteisiin. Vaikka mitään kokonaisvaltaisesti arvioiden järkisyitä näiden hankkeiden toteuttamiseen ei ole, niitä ajetaan kuitenkin.

Suomen nykyisessä ahdinkotilanteessa energiaratkaisulla tulisi vaikuttaa tilannetta parantavasti mahdollisimman moneen talouden kielteiseen tekijään yhtä aikaa. Kauppatasetta olisi saatava positiivisemmaksi tuontia vähentäen ja vientiä edistäen. Samalla pienennettäisiin vaihtotaseen vajetta. Ulkomaanvaluuttoja tulisi säästää siinä missä voitaisiin ja siten parantaa myös Suomen Pankin toimintamahdollisuuksia. Järkevää taloudellista toimeliaisuutta tulisi edistää koko maassa ja samalla vähentää työttömyyttä. Monilla haja-asutusalueilla tosiasiallinen työttömyysprosentti ylittää 20, joillakin jopa 30 prosenttia. Ympäristönsuojelussa on muotia puhua yvasta. Yva on sinänsä hyvä ja kannatettava asia, mutta olennaisinta on pitää huoli siitä, ettei luontoa rakenteellisesti pilata tai tuhota.

Energiapoliittinen vaihtoehto, jossa kaikki edellä mainitut tekijät ovat Suomen talouden ja kansalaisten kannalta positiivisia, on puun lisätty käyttö energian lähteenä. Tällä hetkellähän meillä noin 14 prosenttia käytetystä energiasta on puuperäistä, mikä on todettu täällä jo lukuisia kertoja. Puun käyttäminen energian lähteenä ei lisää fossiilisten polttoaineiden tapaan kasvihuoneilmiötä, eikä sen käytöstä synny sellaisia jäteongelmia kuin ydinvoimatuotannon tuloksena. Puuta energian lähteenä käytettäessä syntyy uuden metsän kasvun alkuvaiheessa jopa hiilidioksidinielu.

Arvoisa puhemies! Runkopuun kasvu on meillä 79 miljoonaa kuutiota vuodessa, mutta hakkuukertymä vain noin 50 miljoonaa kuutiota. Kokonaispoistuma on 5 miljoonaa kuutiota suurempi, joten metsiimme jää hakkuusäästöä 20 — 30 miljoonaa kuutiota vuodessa. Pienikokoinen harvennuspuu on jäämässä kokonaan käyttämättä. Kun näin on, niin metsien hoidon keskeisiä toimia jää tekemättä. Jo pelkästään metsänhoidollisista syistä meidän tulee lisätä puun käyttöä. Kun selluteollisuuden kasvattamisessa on selvät rajansa hyvin monista syistä, on puuta käytettävä nykyistä enemmän energian lähteenä.

Perinteistä polttopuuta käytetään meillä nykyisin noin 4 miljoonaa kuutiota vuodessa. Kun kuori, jätepuu ja jäteliemi otetaan huomioon, nousee vuotuinen käyttömäärä 25 miljoonaan kuutioon. Tämän lisäksi voitaisiin vuodessa käyttää ainakin 10 miljoonaa kuutiota puuta energian lähteenä. Näin säästettäisiin fossiilisia polttoaineita lähes 2 miljoonan öljytonnin edestä, mikä luonnollisesti merkittävästi pienentäisi ulkomailta ostettavasta energiasta koituvaa laskua. Näin nostettaisiin puuperäisen energian osuus primäärienergian kokonaiskäytöstä 14 prosentista 20 prosenttiin. Pelkästään puun hankintaan luotaisiin pahimmille työttömyysalueille Metlan arvioiden mukaan 6 800 järkevää uutta työpaikkaa. Kerrannaisvaikutukset huomioon ottaen uudet työtilaisuudet vastaisivat 15 000—20 000 työvuotta.

Kuhmoon on juuri valmistunut noin 70 miljoonaa markkaa maksanut yhdistetty kaukolämmön ja sähkön tuotantoyksikkö, joka käyttää polttoaineena sahajätettä ja alueelta kerättävissä olevaa pienpuuta ja, niin kuin ed. Markku Laukkanen totesi, kantohintaan 0 markkaa kuutio.

Jos maahamme perustettaisiin 50 tällaista kokoluokkaa, 13 megawattia + 5 megawattia, olevaa yksikköä sijaintipaikkana vähintään 5 000 asukkaan taajamat, saataisiin sarjavalmistuksella yksikköhinta laskemaan asiantuntijoiden mukaan hintaan 30—35 miljoonaa markkaa kappale. Parhaillaan ollaan voimakkaasti kehittämässä polttotekniikkaa tällaisiin voimalaitoksiin, jolloin tavoitteena on hyötysuhteen nykyisestäänkin parantaminen ja päästöjen vähentäminen. Voimalalaitteistojen sarjavalmistus puolestaan lisäisi metalliteollisuuden työpaikkoja ja mahdollistaisi yksiköiden tarjoamisen edulliseen hintaan myös ulkomaille. Erikoisesti Ruotsissa on tällä hetkellä kysyntää tällaisista laitoksista. Kun täällä on kysytty mallilaitoksista, pilottilaitoksista, niin sellainen on Örebron kaupungissa Ruotsissa ja valmistajana suomalainen Ahlström.

Puun käyttöä energian lähteenä tulee edesauttaa investointiavustuksilla, korkotuella ja veropoliittisin keinoin. Asettamalla Ruotsin ja Tanskan mallin mukaan fossiilisille polttoaineille riittävän korkea hiilidioksidivero ja verottamalla ydinsähkötuotantoa erityisverolla saadaan puusta energian lähteenä kilpailukykyinen kaikissa katsannoissa. Väitteet siitä, että näin alennettaisiin yritysten kilpailukykyä, eivät Oecd:n tuoreen raportin nimeltään "Taxation and environment" mukaan pidä paikkaansa. Päinvastoin pitkällä aikavälillä teollisuuden kilpailukyky paranee, kun ympäristömaksumuutos kytketään verotusjärjestelmän kokonaisuudistukseen. Lyhyelläkin aikavälillä kilpailukykyä alentavat vaikutukset ovat muilla keinoin eliminoitavissa. Suomen tilanne on juuri nyt otollinen ympäristöveroihin siirtymiseksi, sillä toistuvista devalvaatioista johtuen kilpailukykymme on noin 25 prosenttia parempi kuin esimerkiksi Ruotsilla.

Ympäristönsuojeluperustein Länsi-Euroopassa on ryhdytty vakavasti toimiin perinteisen dieselpolttoaineen korvaamiseksi biodieselillä, rypsietanoli- tai rypsimetanoliesterillä. EY-valtioiden tavoitteena on 4—8 prosentin korvausasteeseen pääseminen vuoteen 2000 mennessä. Syy on yksinkertainen: Tavalliseen dieseliin verrattuna biodieselin aiheuttamat hiilimonoksidipäästöt ovat 35, hiilivetypäästöt 25, hiilihiukkaspäästöt 70, mustasavutus- 70 ja rikkipäästöt 100 prosenttia alhaisemmat. Edellytyksiä ohjelman toteutumiselle on kolme: Tarvitaan veropoliittista tukea, tarvitaan ratkaisu korvata rehuissa soija rypsirouheella ja typpilannoittaa rypsipellot luonnonmukaisesti apila-alikasvoksella tai muulla vastaavalla kasviratkaisulla.

Tämä EY:n tavoitekokonaisuus sopii mielestäni myös Suomelle. Tämän vuoden rypsikiintiöksi sovittiin 119 miljoonaa kiloa. Sato lienee noin 130 miljoonaa kiloa. Voisimme merkittävästi kasvattaa viljelykiertoon ja luonnonmukaiseen typpilannoitukseen perustuen rypsituotantoamme. Viljelyalaa voisi olla nykyisen 70 000 hehtaarin sijasta 200 000 hehtaaria. Näin saataisiin myös järkevää käyttöä muusta tuotannosta poistettaville pelloille.

Arvoisa puhemies! Valitsin vain nämä muutamat aiheet ja viittaan muilta osin muitten vihreitten käyttämiin puheenvuoroihin.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Pulliainen puhuu vain hurskaasti Tukholman alueen 2 miljardin kuutiometrin tai mitä se nyt oli kaasuntarpeesta, vaikka täällä on selkeästi sekä nykyisen että entisen ministerin taholta selvitetty se, että tällaista mahdollisuutta ei ole olemassa. Minä vain ihmettelin tätä, mutta sitten huomasin, että ed. Pulliainen oli kirjoittanut puheensa, ennen kuin tämä asia selvisi täällä salissa näissä keskusteluissa, ja hän luki tuon aikaisemmin kirjoitetun puheensa.

Mitä tulee puun harvennukseen, niin jos harvennushakkuussa otetaan puuta 7 senttimetriin latvamitaltaan, esimerkiksi metsänomistaja myy sen kuitupuuksi ja saa siitä myös kantohintaosuutta, kun hän tuo sen tien varteen. Hänen ei kannata myydä sitä polttopuuksi. Näin ollen polttopuuksi jää vain alle 7 senttimetrin latvanruikale sekä oksat, joita nykyisessä puustossa on aika vähäisesti, koska metsä jalostetaan sillä tavalla, sekä risusavottametsät, joista ei varmasti metsänomistaja saa minkäänlaista palkkaa, jos hän tuo sen puun tien varteen, vaikkei kantohintaa laskettaisikaan, jos lähdetään siitä, että tämä puu on energiatuotannollisesti kannattavaa. Tämä on aivan selvä asia ja näillä perusteilla. Mutta ed. Pulliainen ei ehkä tiedä niin kuin ed. Rimmikään tuota 7 senttimetrin sääntöä, että se menee kuitupuulle siihen saakka ja loput luikurit sitten jäävät.

Ed. Pulliainen toi kyllä tämän rypsiöljyn esille, ja se oli vanhaa. Mutta sitä minä suurella mielenkiinnolla odottelin ja kaipauksella, mihin ovat ne hänen pajupeltonsa joutuneet, joita hän ennen viljeli niin kovasti ja joista piti tulla Suomen energiapolitiikan ratkaisu, kun pellot pannaan kasvamaan pajua ja niitä sitten jonkinlaisella leikkuupuimurilla rapsutellaan sieltä energiatuotantoon. (Ed. Tiuri: Pajunköyttä!) Onko ed. Pulliainen luopunut pajun viljelyksestä pellolla?

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kilpailukyky, kun energian hintaa nostetaan, tietenkään ei muutu, jos kaikki maat toimivat samalla tavalla. Mutta jos vain Suomi tekee sen, niin kyllähän meiltä sitten paperinvienti vähenee aika lailla ja energian kulutus sitä kautta kyllä alenee ja elintaso putoaa, mitä vihreät haluavatkin.

Mutta sitä minä ihmettelen, että ed. Pulliainen puhuu jatkuvasti energiaparatiisista ikään kuin se olisi jotain negatiivista. Minusta pitäisi kiittää suomalaisia energiainsinöörejä, että he ovat pystyneet tekemään niin hyvän energiajärjestelmän meille ja saavat ydinvoimalat pysymään käynnissä yli 90 prosenttia ajasta eli kauemmin kuin missään muussa maassa maailmassa. Ruotsissakin ne käyvät vain noin 65 prosenttia. Meillä on kehitetty mustalipeän poltto ja kaikki muut sellaiset keinot, jotka auttavat meillä energiapolitiikkaa. Nyt tätä pidetään pahana. Ed. Pulliainen haluaa karkottaa suomalaiset energiaparatiisista.

Kyllä on varmaan kauhean helppoa karkottaa sieltä, mutta sen jälkeen kaikki kyllä katkerasti katuvat sitä, että ei enää olla paratiisissa, niin kuin aikanaan kävi Aatamille ja Eevalle. Minusta sitä kannattaa kyllä tarkkaan harkita ennen kuin siihen puuhaan ryhtyy. Se on kyllä helppoa sinänsä.

Kun puhutaan siitä, että Saksassa esimerkiksi ei haittaa mitään, että energialle pannaan hintaa, veroja ja muita, niin sehän on selvä, koska Saksan teollisuus on ihan muuta kuin Suomen kovin energiavaltainen teollisuus. Kyllä nämä pitäisi jollakin lailla ottaa huomioon.

Minä en myöskään ymmärrä, että rypsi Suomessa tuottaisi yhtä suuren sadon kuin Keski-Euroopassa. Kyllä meillä se polttoaine tulee kaksi kertaa niin kalliiksi, kun satokin on puolet siitä, mitä Keski-Euroopassa.

Lopuksi toivoisin, että ed. Pulliainenkin lukisi huolellisesti Rion sopimuksen ja katsoisi, millä ehdoilla se saadaan täytetyksi, kun hän esittää, että ydinvoimalat suljetaan ja pannaan maakaasua tilalle. Kyllähän meidän täytyy nyt kansainvälisiä sopimuksia noudattaa.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Rimmi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroni ed. Aittoniemen vastauspuheenvuoron johdosta. Hän todella on jäänyt kanssa mielestäni tällaiseen kehään kiertämään. Hän koko ajan hokee, että sen ja sen paksuista puuta ei voida hyödyntää. (Ed. Aittoniemi: Se on fakta!) — Kyllä minä, ed. Aittoniemi, tunnen myös näitä puuasioita. Voisin alkaa pitää tässä pitkääkin luentoa niistä erilaisista sentti- ja tuumamitoista, mutta olkoon nyt tällä kertaa.

Mutta minusta tuntuu erittäin pahalta se, että aina kun joku edustaja, kuten nyt esimerkiksi ed. Pulliainen, esittää uusia vaihtoehtoja, uusia energiavaihtoehtoja ja uusia näkymiä, miten vastaisuudessa pitäisi näitä asioita kehitellä, niin ed. Aittoniemi ensimmäisenä ja yhdessä ed. Tiurin kanssa on aina tyrmäämässä kaikki. Miksi te ette halua olla yhtään edistyksellisiä? Miksi te haluatte koko ajan pysähtyä tähän yhteen ja samaan kehään?

Ed. Pulliaisen täällä aikaisemmin joskus esille ottamat seikat kuten energiapajuasiat eivät ole mitään niin tyhmiä juttuja kuin ed. Aittoniemi esimerkiksi koko ajan sanoo. Pitää olla ennakkoluulottomuutta ja uusien vaihtoehtojen etsimistä. Sitä minä todella toivoisin.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti ed. Aittoniemelle totean, että en ole niitä pajupeltoja mihinkään unohtanut. Minä äsken tulin sanoneeksi, että olen poiminut vain muutaman esimerkiksi, mutta kun ed. Aittoniemi ei koskaan jaksa kuunnella loppuun saakka.

Toisekseen, olen perustanut tämän puheenvuoroni tuoreimpiin tutkimuksiin: Metsäntutkimuslaitoksen ja Joensuun yliopiston tekemiin tutkimuksiin.

Kolmanneksi, Tukholman alueen tiedot ovat tältä aamulta, arvoisa ed. Aittoniemi. Mutta puheenvuoro tuli aiheelliseksi senkin takia, että nämä tiedot vahvistettiin tänä aamuna.

Ed. Tiurille, kun hän sanoi, että jos kaikki maat tekevät sen eli tämän energiaverotuksen ja haittaverotuksen, toteaisin vain sen, että Ruotsi ja Tanska ovat jo tehneet, EY-valtiot ovat juuri tekemässä sen kollektiivisella päätöksellä elikkä juuri tämä tavoite on toteutumassa. Edelleen: energiaparatiisissa on varmasti ollut paljon hyvääkin, jos se on pyrkinyt siis tiettyyn toiminnalliseen tehokkuuteen. Mutta jos se rakenteellisesti johtaa tuhlaukseen, niin se kääntyy itseään vastaan.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelin vain vastata pajupelloista ed. Aittoniemelle lyhyesti, että pajupelloista saadaan tutkimusten mukaan vuosittain vastaava määrä energiaa kuin 5 tonnista polttoöljyä. (Ed. Aittoniemi: Siinähän se on ratkaisu sitten!) — Siinä se ratkaisu onkin.

Jos lasketaan, kuinka paljon polttoöljyä saadaan vuodessa hehtaarilta tavallista metsää — joka kasvaa 80 vuotta, sen jälkeen se kaadetaan, muutetaan paperiksi tai selluksi, viedään rajalle ja vaihdetaan siellä polttoöljyyn — niin, niin kummallista kuin se onkin, kaikki laskelmat osoittavat, että sitä energiaa tulee öljynä vähemmän kuin suoraan pajupellosta. (Ed. Kekkonen: Mikä laskelma tämä on?) — Tämä on Eero Paloheimon laskelma, jonka hän on tehnyt noin 15 vuotta sitten ensimmäisen kerran. Kukaan ei ole toistaiseksi sitä kumonnut numeroilla, ainoastaan poleemisilla väitteillä, kuten äsken esimerkiksi ed. Aittoniemi ja ed. Kekkonen täällä välihuudollaan.

Kehotan, että laskisitte tämän asian, niin tulette samaan lopputulokseen kuin minäkin.

Ed. Jäätteenmäki: Arvoisa puhemies! Energiapoliittisen selonteon palautekeskustelu siirrettiin keväästä syksyyn, jotta maakaasuvaihtoehto ehdittäisiin tutkia ennen perusvoimaa koskevia kannanottoja. Ei liene mikään yllätys, ettei puolessa vuodessa ole saatu varmuutta Norjan maakaasun hankinnan edellytyksistä. Onhan kysymys kolmen maan, Suomen, Ruotsin ja Norjan, ratkaisusta, joka vaatii onnistuakseen korkean tason ehkä pitkiäkin neuvotteluja.

Tämän päivän Hufvudstadsbladetissa Ruotsin ympäristöministeri Olof Johansson toteaa, että norjalaisen maakaasun tuonti on yhteispoh-

joismainen kysymys. Johansson on odottanut Suomen ja Norjan hallitusten yhteydenottoa, koska kyseessä ei ole ainoastaan kaupallinen sopimus. Ruotsi tarvitsee maakaasua vähentääkseen energiahuoltonsa haavoittuvuutta. Myös ympäristönäkökohdat puoltavat Johanssonin mukaan hanketta. Jos Suomen hallitus tekee esityksen, on ympäristöministeri Johanssonin mukaan edelleenkin Ruotsin hallituksen vastattava siihen.

Viime viikonvaihteessa vierailin Ruotsissa. Pohjoismaiden neuvoston eri valiokuntien puheenjohtajat ja Pohjoismaiden neuvoston presidium pitivät siellä kokouksen. Tämän kokouksen yhteydessä sain selville, että pohjoismainen maakaasujohto- ja maakaasuyhteistyö ei ole ollut esimerkiksi Ruotsin koko hallituksen esityslistalla sitten viime helmi — maaliskuun eli ei sen jälkeen, kun Suomessa on päädytty tällaisen selvityksen tekoon.

Maakaasuselvityksen tehneen työryhmän edustajat ovat toki neuvotelleet ruotsalaisten yritysedustajien kanssa. Neuvotteluja ei pitäisi jättää yritystasolle. Olemme täällä kuulleet, että Suomen yksittäiset ministerit ovat eri yhteyksissä keskustelleet ruotsalaisten kollegojensa kanssa, mutta minusta tämä ei vielä riitä, vaan olisi pitänyt tehdä virallinen esitys Ruotsille. Tätä puoltaa kaksikin seikkaa.

Ensinnäkin Pohjoismaiden pääministerit ovat Bornholmin kesäkokouksessa yhteisesti todenneet, että energiayhteistyö on yksi keskeisimpiä pohjoismaisen yhteistyön aloja. Ihmettelen, että tätä kohtaa ei ole pistetty paremmin täytäntöön.

Toiseksi tiedämme myös sen, että Ruotsissa, kuten meillä täällä Suomessakin, eri puolueilla ja myös eri ministereillä on hyvinkin vahvoja käsityksiä maakaasusta puolesta ja sitä vastaan eikä liene mikään salaisuus, että esimerkiksi Ruotsin pääministeri on hyvin vahva ydinvoiman kannattaja, joka ei ilmeisesti kovin halukas ole ainakaan ilman hallituksensa voimakasta painostusta ja tukea viemään tällaista maakaasuasiaa eteenpäin.

Edelleen lienee selvää, että Tukholman alueen kunnat ovat kylläkin kiinnostuneita maakaasusta, ja maakaasuselvityksen tehneen työryhmän jäsenetkin toteavat, että Ruotsissa löytyy todennäköisesti jatkossa tämän hetken arviota suuremmat markkinat maakaasulle. Yritysten välisessä kaupankäynnissä lienee kuitenkin yleinen tapa, ettei mikään osapuoli osoita olevansa erityisen innokas. Näin pyritään minimoimaan oma osuus tulevista kustannuksista.

Ruotsissa käydään kiivasta väittelyä pysäytettynä olevien ydinvoimaloiden kohtalosta. Muun muassa sosialidemokraattien entinen valtiovarainministeri Feldt on Dagens Nyheterin artikkelissa vaatinut, että kaikki viisi Ruotsissa nyt suljettuna olevaa ydinreaktoria olisi pidettävä kiinni siihen asti, kunnes reaktoreiden turvallisuus on selvitetty julkisesti. Kirjoituksen mukaan reaktorit on pysäytetty useiden ratkaisevan tärkeiden rakennevirheiden vuoksi. Kirjoittajat kysyvät, otetaanko turvallisuusongelmat tosissaan vai taivutaanko voimayhtiöiden painostuksen edessä. Meidän on syytä esittää aivan sama kysymys. (Ed. Aittoniemi: Mitä se meille kuuluu?)

Maakaasuputken merkittävimmät vastustajat lienevät niin meillä kuin Ruotsissakin ydinvoimaa halajavat tahot. Heillä on pelissä merkittävät taloudelliset edut. Maakaasuputki kaataisi ilmeisesti suunnitteilla olevat ydinvoimahankkeet. (Ed. Dromberg: Sehän olisi korvaavaa!)

Ydinvoimarakentamisesta on luovuttu monissa maissa ennen kaikkea kustannussyistä. Oecd:n tilastojen mukaan ydinvoimalla tuotettu energia on kotimaista energiaa. Tämä on yllätys varmasti monista meille, mutta tilastoinnilla on selvä peruste. Vuoden 1984 jälkeen yksikään länsimaa ei ole tilannut ulkomailta ydinreaktoreita. Oman maan ydinvoimateollisuutta on tuettu kotimaisilla tilauksilla Japanissa, Ranskassa, Intiassa ja Etelä-Koreassa. Sen sijaan Yhdysvalloissa, Saksassa, Venäjällä ja Ruotsissa ei ole tilattu edes kotimaisia ydinvoimaloita vuoden 84 jälkeen. Suomessa ei ydinvoimaa lasketa kotimaiseksi energiaksi, koska me emme itse valmista ydinreaktoreita. Me joutuisimme suurimman osan ydinvoimalan hinnasta maksamaan ulkomaisille yrityksille.

Maakaasuvaihtoehto tulee rauhassa tutkia. Kaasun tarjonta ei todennäköisesti vähene tulevaisuudessa. Barentsinmeren kaasuvarojen kuljettaminen putkea pitkin Eurooppaan loisi meille edullisen tilanteen. Kaasuverkostoa täydennetään Euroopassa, ja saattaa olla, että tulevaisuudessa Suomi sijaitseekin eri lähteistä tulevien kaasuputkien leikkauspisteessä.

Hyvin monet ovat myös esittäneet täällä eduskunnassakin, että meidän täytyisi rakentaa uusi ydinvoimala siksi, että esimerkiksi naapurissamme ja ehkä Baltian maissakin olevia vielä vaarallisempia ydinvoimaloita voitaisiin sulkea. Minusta parempi vaihtoehto olisi se, että maakaasua tuotettaisiin Suomeen ja putkea voitaisiin

sitten jatkaa Baltian maihin ja korvata siellä maakaasulla ydinvoimaa.

Arvoisa puhemies! Koko kansantalouden kannalta tärkeintä on tehostaa kotimaisen uusiutuvan luonnonvaran eli puun ja paketoidun viljelysmaan käyttöä. Näin luodaan pysyviä työpaikkoja maaseudulle ja siirrytään ympäristön kannalta kestävään energiatalouteen. Kotimaisen energian hyötykäyttö on laiminlyöty, koska teollisuus on yksisilmäisesti ajanut lisäydinvoiman rakentamista.

Kotimaisen energian käyttö lisääntyy olennaisesti vasta sitten, kun veropoliittisin ratkaisuin siitä tehdään kilpailukykyinen. Ruotsissa näin on menetelty. Verottamalla ympäristöä kuormittavaa energian kulutusta suositaan kotimaisia vaihtoehtoja ja tehdään sähkön säästäminen kannattavaksi.

Maailman ympäristön ja kehityksen komissio eli Bruntlandtin komissio suositti kehitysmaiden energiatarpeen ja kasvihuoneilmiön takia teollisuusmaille energian kulutuksen puolittamista vuoteen 2030 mennessä. Tältä pohjalta ympäristön ja kehityksen Suomen toimikunta esitti, että energian kulutus pysäytetään Suomessa vuoden 89 tasolle vuoteen 2000 mennessä ja kulutusta vähennetään 10 prosenttia vuoteen 2010. Myös Rion ympäristö- ja kehityskonferenssissa Suomen hallituksen edustajat korostivat tuotanto- ja kulutustapojen muuttamista. Olen hämmästynyt, etteivät Suomen kansainväliset sitoumukset ole vaikuttaneet mitenkään hallituksen kaavailemaan energiastrategiaan.

Ympäristötalousprojekti saa työnsä valmiiksi ensi vuoden alkupuolella. Heti työn valmistuttua hallituksen olisi syytä tuoda eduskuntaan esitys ympäristöperusteisesta verotuksesta. Pääomaverotuksen ja arvonlisäverotuksen osalta olemme jo seuraamassa eurooppalaista kehitystä. Haittaverojen osalta tuntuu harmonisointi-innostus huomattavasti laimeammalta.

Arvoisa puhemies! Kävisikö voimala lamalääkkeeksi? Nyt on hyvin monissa puheenvuoroissa esitetty, että suurvoimala täytyy rakentaa, koska se nostaa meidät ylös lamasta ja tuo lisää työpaikkoja. Yhdysvalloissa tehdyt tilastot kuitenkin osoittavat, että ydinrakentaminen tuottaa kulutettuun pääomaan nähden hyvin vähän työpaikkoja. Hajautettuun malliin siirtyminen tuottaisi työpaikkoja ja pysyviä sellaisia parhaiten. Se ei myöskään sitoisi valtavia pääomia yksityiseen kohteeseen pitkäksi ajaksi. Ydinvoiman rakentaminen maksaa miljardeja ja kestää liki kymmenen vuotta.

Arvoisa puhemies! Meidän ei ole syytä tehdä kiireellä perusvoimaratkaisua. Suomessa on sähköntuotannossa tällä hetkellä ylikapasiteettia vielä moniksi vuosiksi. Ydinvoimaa ajavat yritykset kiirehtivät kuitenkin päätöksentekoa. Tehkäämme heille palvelus sanomalla nyt heti ja selvästi, että lisäydinvoimaa ei maahan enää rakenneta. Näin pääsemme eroon juupas — eipäs-keskustelusta ja voimme keskittyä olennaiseen.

Ed. Vanhanen on ehdottanut eduskunnan hyväksyttäväksi selkeän ponnen, jonka mukaan Suomen energiaratkaisuun ei sisälly lisäydinvoiman rakentamista. Tulen äänestyksessä äänestämään tämän ponnen puolesta.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jo toisen kerran tänä iltana totean, että on aika lyhytnäköistä katsoa sitä, mitä ydinvoimalan rakentaminen itse rakennustyössä ja siihen liittyen antaa työmahdollisuuksia. Tietenkin sekin on merkityksellistä, mutta kyllä kai ydinvoiman rakentamisessa ja energiaratkaisujen tekemisessä on kysymys pitkän aikavälin suunnittelusta, joka tukee teollisuuden investointeja ja suunnitelmia. Nyt koska me menemme Euroopan talousyhteisöön, ydinvoima antaa varmuuden ulkomaisille sijoittajille ja investoijille Suomeen nähden siitä, että meillä pystytään energiahuolto kohtuullisilla kustannuksilla hoitamaan. Tästähän on kysymys eikä siitä, kuinka monta laudannaulaajaa tai metallityömiestä tarvitaan rakentamassa. Merkittävää sekin, mutta tähän ei toki pidä tuijottaa. Sen sijaan ed. Jäätteenmäki ei puheessaan puuttunut lainkaan tähän, mistä sanoin varsinaisena tarkoituksena, toisin sanoen energian saannin turvaamiseen teollisuuden tulevaisuuden suunnitelmia tukemassa.

Ed. P u h a k k a : Arvoisa puhemies! Ed. Laine on poistunut paikalta, mutta haluaisin todeta tähän alkuun aivan saman asian kuin hän totesi Eta-keskustelussa eilen, että hän tuo tämmöistä vähemmän koulutettua ajattelua ja ruisleipäjärkeä. Niin minäkin haluan todeta, että nämä ajatukset ovat todella tämmöisiä ruisleipäjärjellä ajateltuja ajatuksia energiapoliittisesta keskustelusta.

Jokainen kansakunta turvaa energiahuoltonsa. Se on osa perusturvaa. Energian tuotannossa ja kulutuksessa ympäristöön ja turvallisuuteen liittyvät kysymykset ovat tärkeitä. On ollut ilo seurata tätä keskustelua siinä mielessä, että niin

monessa puheenvuorossa on tuotu esille kotimaisen energian mahdollisuudet. Ennen kaikkea ed. Aula toi mielestäni hyvin esille ne kaikki mahdollisuudet, mitä liittyy kotimaiseen energiaan.

Meillä on mahdollisuus lisätä kotimaisen energian, puun, turpeen ja pellon, käyttöä energian tuotantoon. Metsissämme kasvaa puuta enemmän kuin sitä käytämme. Puuvarojen kasvu on noin 80 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Energian tuotantoon soveltuvaa puustoa jää käyttämättä 15 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Siis metsien puolesta puun energiakäyttö voitaisiin kaksinkertaistaa. Tämä toteuttamalla saataisiin neljän ydinvoimalan verran energiaa ilman päästö- ja jätteidenhävitysongelmaa. Energialähde olisi lisäksi kotimainen, mitä mielestäni ydinenergia ei ole. Uraani, jota ydinenergian tuotannossa käytetään, on tuontienergiaa. Meidän uraanivaramme eivät tähän sovellu. Ydinvoimala on myös pääomia hyvin paljon sitova ratkaisu.

Energian käytön kotimaisuusasteen nostamiselle on vahvat perusteet myös kansantaloudellisesti sekä ympäristön kannalta. Puu ei palaessaan saastuta ympäristöä eikä ilmakehää. Toisin kuin ed. Tiurin, joka on poistunut paikalta, käsitykseni on, että hyvässä puun poltossa ei synny haitallisia aineita, vain vettä ja hiilidioksidia energian ohella.

Puun käyttöä energian lähteenä on tarkasteltava mielestäni ennakkoluulottomasti ja kokonaisvaltaisesti. Ennakkoluulotonta on se, että huomioidaan hakkeen, pilkkeen ja halkojen ohella tehtaiden käyttämät puuperäiset jäteliemet, sahanpuru, kuoret ja jalostetut polttoaineet sekä ennen kaikkea arvioidaan puun käytön edelleen kehittäminen energian lähteenä.

Tulevat energiaratkaisut vaikuttavat ratkaisevasti talouselämäämme ja työllisyyteemme. Puun käyttö on työllisyyttä tukevaa, aivan niin kuin ed. Pulliainen totesi puheenvuorossaan. Se toisi tuhansia työpaikkoja maaseudulle ja parantaisi olennaisesti kuntien työllisyyttä sekä taloutta esimerkiksi lämpölaitosten osalta. Hakkeen hankinnan pysyvä työllisyysvaikutus on vähintään nelinkertainen tuontipolttoaineisiin nähden. Hajautettu energian tuotanto on lisäksi väestönsuojelun ja puolustustalouden kannalta turvallinen vaihtoehto.

On todettu hyvin moneen otteeseen tässäkin salissa, että meillä on liiaksi peltoa maataloustuotannossa. Meillä kuitenkin on mahdollisuus lisätä energian kotimaisuusastetta käyttämällä osa pellosta biodieselpolttoaineen tuotantoon. Meillä on viljelyyn soveltuvaa peltoalaa todettu olevan noin miljoona hehtaaria, ja tästä kestävää alaa on 250 000 hehtaaria. Tässä on myös mahdollisuuksia.

Edellä mainittujen energiaratkaisujen käytännön toteutus vaatii tietenkin yhteiskunnan edistämistoimenpiteitä ja rahoitustukea, kuten investointiavustuksia ja ilmansuojelusuojan käyttöavustuksia. Verotuksellisin ratkaisuin voidaan tukea kotimaisen energian käyttöä. Esimerkiksi hiilen ja öljyn haittaveroa me voimme korottaa ja näin saatuja tuloja hyödyntää mm. kotimaisen energian käytön edistämiseen. Energiapuulle on mahdollisuus luoda verohuojennusjärjestelmiä niin, että metsänomistaja voi tehdä metsäverotuksessaan erillisen energiapuuvähennyksen, ym.

On siis monenlaisia mahdollisuuksia tukea kotimaisen energian tuotantoa, jos hallituksella ja koko yhteiskunnalla on siihen tahtoa ja halua nähdä muitakin vaihtoehtoja kuin viides ydinvoimala.

Ydinvoimaa on perusteltu sen saasteettomuudella. Kuitenkin ydinjäteongelma on maailman laajuisesti vielä ratkaisematta, puhumattakaan pienestä Suomestamme. Emme myöskään ole varmasti riittävästi sisäistäneet sitä, mikä on ydinvoimalaitosten säteilyn osuus. Kukaan ei tietojeni mukaan ole esittänyt turvallista tapaa ydinjätteiden sijoittamiselle ja hävittämiselle. Olemme ahneuksissamme jättämässä tuleville sukupolville ratkaisemattoman ongelman. Ed. Rimmi on poistunut paikalta, mutta mielestäni hän esitti tässä erittäin valaisevan ja hyvin näkökulman. Myös ed. Henrik Westerlund toi esille Ruotsin ydinvoimalatilanteen erittäin valaisevasti.

Talousvaliokunnan mietinnössä todetaan, että energian lisätarve on tyydytettävä lähinnä uusilla energiatekniikoilla ja maakaasulla ja ydinvoimalla. Käsitykseni mukaan energian tarve ei Suomessa välttämättä lisäänny tulevaisuudessa. Viidennen ydinvoimalan rakentamista perustellaan energian tarpeen lisääntymisellä ja loputtoman taloudellisen kasvun filosofialla. Kysynkin: Voimmeko nykyisessä maailmassa rakentaa tulevaisuutemme tähän? Eikö rinnalle ole vakavasti tuotava kestävän kehityksen periaate? Perinpohjainen keskustelu kestävästä kehityksestä, myös energian säästöstä on otettava vakavasti huomioon mielestäni kaikessa päätöksenteossa.

Ennen energiapoliittista linjausta olisi pitänyt käydä jo perinpohjainen keskustelu siitä, millai-

sen tulevaisuuden me haluamme. Perustuuko se pelkän taloudellisen kasvun ajatteluun vai tulevaisuutemme rakentamiseen ihmisyyttä ja luontoa kunnioittaen, sen ehdoilla eläen? Mielestäni meillä on tässä yhteydessä myös arvokeskustelun aika, jota myös ed. Räty toi esille omassa puheenvuorossaan.

Arvoisa puhemies! On todettu, että ei saa tunteilla järkeillä. Minä perustan näkemykseni ja ajatukseni talonpoikaisjärkeen ja myös tunteeseen, koska näen, että hyvä päätös vaatii tunnetta sekä järkeä. En hyväksy viidennen ydinvoimalan rakentamista. Kannatan maakaasua vaihtoehtona ja ennen kaikkea toivon, että edellä mainitsemani kotimaiset energiavaihtoehdot: puu, turve, pellon käyttö energiatuotantoon, myös vesivoima, aurinkoenergia ja tuulivoima ja säästäminen otetaan vakavasti huomioon, kun energiaratkaisua hallituksessa valmistellaan. Lopullisessa äänestyksessä tulen äänestämään viidettä ydinvoimalaa vastaan.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Matti Vanhasen tekemää ponsiesitystä.

Ed. K u u s k o s k i : Arvoisa puhemies! Hallituksen energiapoliittinen selonteko on pettävällä pohjalla. Kun hallitus antoi eduskunnalle energiapoliittisen selonteon, olin Ahon hallituksen jäsen. Silloin toimme ympäristöministeri Pietikäisen kanssa hallituksen käsittelyyn vaihtoehtoisen linjauksen. Lähdimme siitä, että Suomi ei voi jatkaa energian kulutuksen kasvua hurjien kasvuvuosien malliin. Tätä ei maailman luonnontalous eikä Suomen kansantalous kestä. Suomen energian kulutuksen taso on saatava kääntymään laskuun, ja tämä tietysti edellyttää muutoksia tuotantoelämässä. Se edellyttää myös muutoksia meidän tavallisten ihmisten kulutuskäyttäytymisessä. Mutta kuten tunnettua, vaihtoehtoinen linjauksemme jäi vähemmistöön.

Arvoisa puhemies! Suomi on ollut maailman turuilla kannattamassa kestävän kehityksen politiikkaa. Yhä painokkaammin on myös vaadittu, ettemme saa syödä lastemme eväitä emmekä saa siirtää taakkoja lastemme kannettavaksi. Tämä on aivan oikea vaatimus.

Suomi on myös julkisesti kannattanut Brundtlandin komission tavoitetta, jonka mukaan kehittyneet teollisuusmaat pyrkivät puolittamaan energian kulutuksen vuoteen 2030 mennessä. Tämän tavoitteen saavuttamiseen riittää 2 prosentin vähennys vuodessa. Kun vertaamme tätä tavoitetta nyt käynnissä oleviin säästötavoitteisiin, minusta se ei ole laisinkaan ylivoimainen.

On myös aivan käytännöllisiä syitä uusille energialinjauksille. Vaihtotaseen vajaus ja ulkomainen nettovelan määrä pakottavat meidät muuttamaan vanhoja kulutustottumuksiamme. Budjettimenojen leikkaus on yksi osa talouden tervehdyttämistoimia, mutta se ei riitä tasapainottamaan koko kansantalouden velkaantumista. Myös tuontiin perustuvaa energian kulutusta on rajoitettava.

Energiataloutemme keskeinen ongelma on suuri riippuvuus tuontienergiasta. Maassamme käytetystä energiasta noin 70 prosenttia tuodaan ulkoa. Tämä on monessa puheenvuorossa tuotu jo esille. Mutta ei tämä tosiasia muutu sillä, että talousvaliokunnan mietinnön mukaisesti lähdetään laskemaan ydinenergia kotimaiseksi energialähteeksi. Näin on tapana kuulemma Oecd-maiden tilastoissa tehdä. Kun tätä hullunkurisuutta ihmettelin eräässä tilanteessa, eräs asiantuntija sanoi, että käytäntö omaksuttiin öljykriisin aikoihin, jotta öljyntuottajamaille voitaisiin antaa hintaneuvotteluissa kovempi vastus.

Energiastrategian tulisi keskittyä energian säästön edistämiseen ja energian käytön hyötysuhteen parantamiseen, etenkin kun miljardeja markkoja maksava tuontienergia on nykyään maksettava kovilla valuutoilla ja devalvoituneella markalla.

Selonteossa tavoitteena pidetään energian säästöä ja ympäristökuormituksen vähentämistä. Hiilidioksidin ja typen oksidien vähentämistavoitteiksi asetetaan 80 prosenttia ja 30 prosenttia vuoden 1980 tasosta vuosituhannen loppuun mennessä. Hiilidioksidipäästöjen kasvu on pysäytettävä 90-luvun lopulla. Energiastrategia tulisikin rakentaa siten, että nämä tavoitteet saavutetaan.

Mutta jostain syystä hallitus ei aiokaan ohjata kehitystä tavoitteiden mukaiseksi, vaan jää tarkkailemaan, miten tässä nyt oikein käy. Selonteossa todetaan, ettei päästötavoitteiden saavuttaminen ole mitenkään varma asia ja että nykyisessä taloudellisessa tilanteessa on vaikea lisätä valtion rahoitusta energian säästöön. Jos taloustilanne ei nopeasti kohene, päästötavoitteet on hallituksen mielestä arvioitava uudelleen.

Mielestäni valtiontalouden heikko tila ei estä päästöjen pienentämistä. Päästöihin kohdistuvalla haittaverotuksella voidaan energian säästäminen tehdä yrityksille kannattavaksi. Kokemuksesta tiedämme, että energian hinnan kohotessa teollisuus ja muukin tuotantoelämä pystyvät hämmästyttävän nopeasti kehittämään tuotantoaan sellaiseksi, että ne hyödyntävät käyttä-

mänsä energian tarkemmin. Nämä käyttäytymismuutokset ovat asiantuntijoiden arvioiden mukaan saavutettavissa, jos ympäristö- ja haittaverot ovat tasoltaan merkittäviä. Halvan energian aikana tuotekehittelyyn ei panosteta.

Vientituotteiden valmistus vaatii puolet Suomessa käytetystä energiasta. On selvää, että vientiteollisuudella on oltava varmuus energian saannista. Mutta teollisuutemme kilpailukyvylle on tuhoisaa, jos se ei ajoissa kehitä tuotantoaan ympäristön vaatimusten mukaiseksi. Esimerkiksi Euroopan yhteisön kuluttajat seuraavat käsittääkseni tarkkaan markkinoilla olevien tuotteitten koko elinkaaresta aiheutuvia ympäristöongelmia. Paperiteollisuutemme on jo saanut ensimmäiset oppitunnit mm. kierrätyksen ja valkaisumenetelmien merkityksestä.

Suomen on syytä ottaa käyttöön vähintään samantasoiset haittaverot kuin Saksalla ja muilla tärkeimmillä kauppakumppaneillamme on. Osa veron tuotosta voidaan palauttaa teollisuuden ympäristöteknologian kehittämiseen.

Hallituksen selonteon tavoite ilmenee sekä riveiltä että rivien välistä. Selonteon pohjana oleva sähkönkulutusarviokäyrä on sen enempää perustelematta vedetty voimakkaasti nousevaksi suoraksi. Johtopäätöksenä on, että lisätarpeen tyydyttämiseksi on rakennettava suurvoimala.

Selonteossa on alleviivattu kovasti energiansäästöohjelmaa, jollaisen hallitus on valmistellutkin. Jostain syystä, mikä minusta tuntuu perin ihmeelliseltä, ei kuitenkaan näy uskottavan, että energiansäästöohjelma ja muut säästötoimet tuottaisivat tulosta.

Hiilivoimasta aiheutuu meidän kaikkien tuntemia haitallisia päästöjä. Maakaasuvaihtoehto katsotaan nyt mahdottomaksi, siitä olemme tänäkin iltana kuulleet hyvin paljon lisää. Mutta kuulimme myöskin sen, että tämä viimeinen selvitys laadittiinkin vain demokratian vaatimusten mukaiseksi. Jotenkin tuntuu, että siinä ei ollut riittävää pontta takana. Kirjoittamattomaksi vaihtoehdoksi tarjotaan näin ydinvoimaa. Tähän tosiasialliseen tilanteeseen eduskunta nyt ottaa kantaa.

Kovin ihmeelliseltä minusta tuntuu se, että teollisuus ajaa härkäpäisesti uuden ydinvoimalan rakentamista. Teollisuudelle ei näy kelpaavan mikään muu sähkö. Tässä taistelussa käytetään hyökkääjän taholta ns. vaihtuvan argumentaation periaatetta. Perusteluja muutetaan sitä mukaa kuin entiset pettävät. Aluksi ydinvoimaa ajettiin sen takia, että se on halpaa. Kun tämä ei ollutkaan totta, kehuttiin ympäristöystävällisyyttä, sitten puhuttiin suuresta sähkön tarpeesta. Uusin ydinvoimalaperustelu on se, että siitä saataisiin sähköä vientiin. Jos tämäkään ei vedä, sanotaan kai vain sitten, että ei ole muuta vaihtoehtoa, ainoa vaihtoehto. Minä edelleen kyselen, mikähän mahtaa olla perimmäinen ydin.

Arvoisa puhemies! Ydinenergian samoin kuin kaiken muunkin energian käyttöön liittyy runsaasti eettisiä näkökohtia. Niistä tietysti tärkeimpiä on juuri se, että meidän on tyydyttävä kohtuuteen. Meillä ei ole oikeutta tehdä sellaisia ratkaisuja, jotka sitovat seuraavien sukupolvien käsiä. Tässä suhteessa olemme jo tehneet paljon virheitä. Painavin peruste ydinvoiman vastustamiselle on tuhansien vuosien päähän vaikuttava jäteongelma, jota ei ole pystytty ratkaisemaan. Korkea-aktiivisen ydinjätteen aiheuttama uhka on suhteeton verrattuna siihen ajanjaksoon, jona ihmiskunnalla on mahdollisuus käyttää ydinenergiaa. Uraanin on arvioitu riittävän 2030-luvulle.

Ydinreaktorit pystyvät tuottamaan sähköä 25—40 vuoden ajan, mutta niiden radioaktiivinen perintö vaikuttaa satojentuhansien vuosien ajan, niin kuin ovat jo useat edustajat todenneet. Meillä ei ole mitään mahdollisuutta korvata tuleville sukupolville niitä terveyshaittoja, joita nykyiset ydinjätevarastot säteilyllään aiheuttavat. Jäteongelman ratkaiseminen on näin moraalinen velvollisuutemme. Vaikka ydinjätettä ei kertyisikään enää yhtään enempää, vaatisivat olemassa olevat jätteet joka tapauksessa huoltoa ja varoja niin pitkään, että se ylittää tavanomaisen aikakäsityksen rajat. Ihmiskunnan haasteena on eristää ydinjätteet ympäristössä niiksi tuhansiksi vuosiksi, jotka niiden vaarallinen elinaika kestää. Tapahtuipa ydinvoimalle mitä tahansa, ydinaikakausi jatkuu vielä hyvin pitkään.

Worldwatch-instituutin raportissa Maailman tila 1992 todetaan, että valitettavasti radioaktiivisten jätteiden ongelmaan ei ole olemassa ratkaisua. Jätettä ei voi hävittää, eivätkä tiedemiehet myöskään pysty todistamaan, että haudattu jäte pysyy poissa biosfääristä.

Suomessa on käytössä neljä ydinvoimalaa. Meidän jäteongelmamme on siirretty osin naapurimaahan, mikä ei liene kovin kunnioitettava menettelytapa. Meillä suomalaisillakin on vastuu siitä, miten itänaapurissamme meidän ydinjätteitämme käsitellään ja hoidetaan. Yleisemminkin on vaarana, että rikkaat teollisuusmaat myyvät jätteensä köyhille kehitysmaille, ja tästä on jo useita esimerkkejäkin.

Ydinvoima on käytännössä havaittu paitsi vaaralliseksi myös erittäin kalliiksi energiantuotantomuodoksi. Tänään läntiset teollisuusmaat eivät enää tilaa uusia ydinvoimaloita. Poikkeuksena on Ranska, joka yrittää ilmeisesti pitää omaa ydinvoimateollisuuttaan hengissä.

Ydinvoiman kustannuksiin pitää laskea ne kulut, jotka aiheutuvat ydinjätteen varastoinnista Suomen maaperässä. Lisäksi voimaloiden vastuu mahdollisissa onnettomuustilanteissa pitää nostaa kansainväliselle tasolle. Yhdysvalloissa on ydinvoimaloiden omavastuu ydinvoimaonnettomuuden korvaamisessa 50 kertaa korkeampi kuin Suomessa. Meillä atomivastuulaki poistaa taloudellisen vastuun ulkopuolisille yli 0,6 miljardia markkaa ylittävistä vahingoista. Saksassa ja Sveitsissä ydinvoimayhtiö on rajattomassa vastuussa. Atomivastuulakia pitäisikin muuttaa siten, että ydinvoimayhtiöillä olisi täysi vastuu mahdollisessa onnettomuustilanteessa. Jostakin syystä kuitenkin atomivastuulain muutosta vastustavat samat henkilöt, jotka vakuuttavat, että ydinvoiman käyttö on ympäristöystävällistä ja turvallista.

Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunta ilmaisee lausunnossaan hallituksen energiastrategian puutteet hyvin selkeästi. Strategian perusteet eivät täytä kestävän energiapolitiikan tavoitteita. Uusiutuvien energialähteiden käytön lisääminen on jäänyt vähäiselle huomiolle, ja energiaa tuhlaavasta elämäntavasta luopumisen vaatimus on sivuutettu lähes kokonaan. Puhutaan muutoksen ajasta, mutta näyttää siltä, että joidenkin tahojen mukaan energiapolitiikassa mikään ei saa muuttua.

Arvoisa puhemies! Hallituksen pitäisikin kirjoittaa Suomen energiastrategia uudestaan.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Se suhde, joka meillä on ydinjätteeseen, on tietynlainen psykologinen kauhutila, joka on vuosien ja vuosikymmenien aikana luotu, toisin sanoen sellainen käsitys, että mikään ei voi olla varmaa. Voi pudota jopa meteoriittikin taivaalta keskelle päätä, ei ole niinkään varmaa, ettei näin tapahtuisi. Teknisesti ydinjätteen varastointi on mahdollista, mutta juuri psykologisen kauhun teoria on se, joka estää kaiken järjellisen ajattelun. Kun tästä päästään eroon, ydinjätteen varastointi on mahdollista, ehkä uskomattoman helpostikin.

Mitä tulee siihen, että me sidomme aina seuraavia sukupolvia, ed. Kuuskoski, kun aika on kehittyväinen, me sidomme kaikilla toimillamme aina seuraavia sukupolvia, koska me annamme kehitykselle suunnan. Euroopan yhteisöön sitoutuminen aikanaan on suunta, jossa me sidomme seuraavia sukupolvia jne. Tämä ajatus on perusteluna tässä kestämätön.

Ed. Kuuskoski (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että meidän ed. Aittoniemen kanssa on hyvin vaikea päästä yksimielisyyteen energiapolitiikasta, koska meillä on niin erilaisia lähtökohtia. Se on politiikassa sallittua. Ei siinä ole mitään pahaa, mutta on varmasti hyvä tuoda alkutilanne esille.

Mitä tulee seuraaviin sukupolviin, on erilaisia asioita. Joitakin virheitä me voimme helpommin korjata tulevaisuudessa. Minusta ehdoin tahdoin ei pidä tehdä sellaisia ratkaisuja, joiden korjaaminen ja muuttaminen on tulevaisuudessa lähes mahdotonta ja joiden riskit ja vaaratekijät seuraavat eivät vain yhtä vaan useita sukupolvia eteenpäin.

Mikä on varmaa tässä maailmassa? Luulen, että me olemme saaneet ed. Aittoniemen kanssa hyvin vahvan opetuksen siitä, että kaikki sekin, minkä tiedemiehet ovat meille sanoneet olevan varmaa ja ennustettavaa, on osoittautunut äärimmäisen epävarmaksi. Tulevaisuutta joudutaankin elämään epävarmuudessa ja enemmänkin kaaosteorioiden pohjalta. Kun meidän täytyy pyrkiä kuitenkin tekemään ratkaisuja, minusta se edellyttää, että me hyvin tarkkaan pohdimme näitä ja pyrimme myös arvioimaan riskejä. Silloin riskin arvioinnissa tulee juuri painottaa sitä, että väärät ratkaisut tulisi myös voida mahdollisimman pienien vaurioin korjata. Vääriä ratkaisuja itse kullekin aina politiikassakin sattuu.

Ed. Kalli: Arvoisa puhemies! Keskustelu energiapolitiikasta on ollut jo tähän asti monipuolista, erilaisia vaihtoehtoja ylläpitävää. Itse tyydyn ja pyrin esittämään mahdollisuuksia nimenomaan puun energiakäytöstä pitkällä tulevaisuudessa. Tämä lähtee siitä, että meidän on hyväksyttävä se ajatus, että metsien vajaakäyttö näyttää jatkuvan pahana, jopa pahenevan, ellei tehdä nopeasti tulevaisuudessa radikaaleja päätöksiä ja toimenpiteitä kotimaisen puuraakaaineen käytön lisäämiseksi.

Metsiemme teollisuuspuun kokoisen puun hakkuutarpeesta jää hyvinäkin vuosina toteutumatta käytön puutteen vuoksi kolmannes eli noin 20 miljoonaa kuutiometriä. Lisäksi kokonaan hyödyntämätöntä hakkuutähdettä jää met-

siin vuosittain ainakin saman verran. Kun metsäteollisuutemme ei näy pystyvän tai ehkä edes pyrkivän metsien vajaakäytön kovin merkittävään pienentämiseen, ainoa keino murtaa metsien vajaakäytön pahin pattitilanne on puun energiakäytön nykyistä voimakkaampi lisääminen. Puun energiakäytön voimakas lisääminen edellyttää poliittisella tasolla selkeitä päätöksiä siitä, että Suomessa yhdeksi energiapolitiikan kansalliseksi kehittämislinjaksi valitaan juuri puuhun perustuva energian tuotanto, ei kuitenkaan ydinvoiman tai maakaasun sijasta vaan nimenomaan ohella. Se edellyttäisi siirtymistä siis näpertelystä ja paljosta puheesta todellisiin tekoihin. Se linja ei perustuisi risujen polttoon vaan myös kunnon ainespuun kokoisen puun polttoon nimenomaan ensiharvennusmetsistä.

Tiukalla laitoskohtaisella kannattavuuslaskelmalla ei saada puun energiakäyttöä vielä taloudelliseksi mutta laajalla kansantaloudellisella laskelmalla saadaan, näin nimenomaan silloin, kun huomioon otetaan myös välilliset pitkäaikaiset vaikutukset mm. maaseudun elinoloihin, työllisyyteen, metsien hoitoon, luontoon ja ympäristöön, ja koko yhteiskunnan näkökulmastahan puun energiakäytön hyödyt tulisi laskea. Alkutavoite voisi olla lisätä puun vuotuista energiakäyttöä esimerkiksi 5 miljoonaa kuutiometriä, joka ei vielä vastaisi edes ensiharvennuksista kertyvää puumäärää. Jo tämän määräisellä puun energiakäytöllä olisi esimerkiksi seuraavia vaikutuksia:

Se lieventäisi puuston arvon romahdusta, koska ellei metsiä harvenneta, tukkipuun osuus putoaa jo 40 vuodessa nykyisestä puoleen. Ilman ensiharvennuksia puuston tuottoarvo on noin 40 vuoden kuluttua lähes 100 miljardia markkaa nykyistä alhaisempi. Edelleen työllistävä vaikutus välittömästi 5 miljoonan kuutiometrin osalta olisi noin 5 000 ihmistä vuodessa. Työttömyyskorvaukset vähenisivät merkittävästi. Puun hankinta aiheuttaisi useiden satojen miljoonien markkojen rahavirran, ja se osaltaan helpottaisi myös maataloustuotannon vähentämistä. Verotulot lisääntyisivät selvästi. Myös monet ympäristövahingot kuten hiilidioksidin nettopäästöt vähenisivät, rikkipäästöt alle 15 prosenttiin öljyyn ja alle 10 prosenttiin kivihiileen verrattuna. Myös typpipäästöt vähenisivät. Edelleen myös öljyn tuontitarve vähenisi satojen miljoonien markkojen edestä vuodessa.

Myöskään Suomen energiaverotus ei ole tähän saakka suosinut puuta energialähteenä. Suomessa ei lähdetty aikanaan Ruotsin mallin mukaisesti energiakriisin seurauksena verottamaan voimakkaasti tuontipolttoaineita, joten niiden hintataso meillä on lähellä maailmanmarkkinahintoja. Esimerkiksi Ruotsissa verotetaan kevyttä ja raskasta öljyä sekä kivihiiltä lämmön tuotannossa kaksin-, jopa kolminkertaisesti Suomeen verrattuna. Lisäksi Ruotsissa on voimakas esimerkiksi polttoaineille säädetty haittamaksu.

Ehdotuksia puun energiakäytön lisäämiseksi kuvaan seuraavasti: Esimerkiksi öljylle ja kivihiilelle polttokäytössä pitäisi säätää riittävän suuri haittamaksu. Edelleen puunhankinnalle energian käyttöön verotuksellisesti kannustavia elementtejä. Puuenergiapohjaisten lämpölaitosten perusinvestointiin pitäisi saada nimenomaan investointivaiheessa riittävää tukirahaa. Edelleen puun käytön lisäämiseen informaatiotukea, jotta erityisesti maaseudulla ja maatilataloudessa pienpoltossa jatkossa voitaisiin käyttää nykyistä enemmän puuta. Myös tutkimukseen, puun hankinnan ja polttamisen ketjutukseen ja kehittämiseen tarvittaisiin tukea.

Tiedän hyvin, että puun energiakäytön voimakkaassa lisäämisessä on hyvin monta sellaista avainkohtaa, joihin täytyy luoda nykyistä parempia valmiuksia. Se edellyttää ensinnäkin rohkeita linjapäätöksiä poliittisella tasolla. Samoin tarvitaan myös valtion merkittävää panostusta, toiminnan tehokasta organisointia, laajaa osapuolten yhteistyötä sekä myös metsäteollisuuden myönteistä asennetta ja valmiutta, koska energiapuukin tulisi korjata pääasiassa ja oikeastaan kokonaisuudessaan teollisuuspuun korjuun yhteydessä yhdessä kokonaisen korjuuketjun kanssa.

Joka tapauksessa varmalta alkaa näyttää, että ilman puun energiakäytön voimakasta lisäämistä metsämme alkavat rappeutua ja vauhti myöhemmin vain kiihtyy. Tämän vuoksi esitän vakavan vetoomuksen metsiemme kunnon ja elinvoimaisuuden turvaamisen puolesta. Puun energiakäytön voimakas lisääminen tulisi valtiovallan taholta valita yhdeksi selkeäksi energiapolitiikan kansalliseksi kehittämisvaihtoehdoksi. Se olisi mitä luonnollisimmin suomalainen linja ottaen huomioon metsien merkityksen meille suomalaisille ja Suomen kansantaloudelle.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kallin näkemykset olivat nyt lähempänä realismia kyllä tässä. Hän puhui sellaisesta asiasta, joka olisi ehkä toteuttamiskelpoinen, eli ensiharvennuksen yhteydessä pitäisi

mennä nimenomaan kuitupuun asteella olevan puun kimppuun. Nyt on kuitenkin tilanne se, että tässä on tietty ristiriita. Kun olen viimeksi tehnyt kaupat, minä olen pieni metsänomistaja, maksettiin muistaakseni 70 markkaa kiintokuutiolta männystä kuitupuuna pystyyn. (Ed. M. Laukkanen: Milloin se oli?) — Se oli sillä tavalla, että siitä on runsas vuosi, kun tein kaupat. — Kun toiset myyvät tällä kantohinnalla plus hankintakustannukset, se työ, mitä siihen tehdään, niin ketkä ovat niitä, jotka myyvät ilman kantohintaa eli siihen hintaan, jolloin se on kannattavaa energiapuuna? Ja ketkä ovat ne onnelliset, jotka myyvät hankintana sitä mäntykuitua sillä 70 markalla kiintokuutiolta? Saattaa olla, että hinta on tällä hetkellä 50 markkaa, ehkä alentunut. Tässä on tietty ristiriita. Edelleenkin tämäkin asia näin tämän näkemyksen mukaan on täysin teoreettista, mutta onpahan jotain puhumista meillä täällä tänä iltana.

Ed. R o s s i : Arvoisa puhemies! Toivottavasti energiapoliittisen selonteon pohjalta käytävä keskustelu täällä eduskunnassa antaa hallitukselle eväitä energiaratkaisujen tekemiseen, päinvastoin kuin ed. Aittoniemi juuri äsken arveli. Henkilökohtaisesti en käytä tässä perusteellista puheenvuoroa suomalaisesta energiapolitiikasta, vaan tyydyn tarkastelemaan asiaa lähinnä metsien lisähyödyntämisen näkökulmasta, johon täällä keskustelun aikana on tuotu erittäin paljon näkökulmia esille.

Suomen metsät tuottavat runkopuuta 80 miljoonaa kuutiometriä ja muuta metsäbiomassaa 55 miljoonaa kuutiota. Yhteensä tästä 135 miljoonan kuution metsän tuotosta käyttää teollisuus 50 miljoonaa kuutiota eli lahoamaan jää metsiin yhteensä yli 80 miljoonaa kuutiometriä. Talousmetsienkin tuottamasta runkopuusta jää käyttämättä eli lahoamaan noin 30 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Arvioiden mukaan käyttökelpoista energiapuuta on yli 50 miljoonaa kuutiometriä. Siksi on suorastaan edesvastuutonta, että maamme uusiutuva kotimainen energiavara on jätetty hyödyntämättä näin mittavasti. Tällä hetkellä puun osuus energian tuotannostamme on vain 14 prosenttia, mikä kylläkin ylittää kivihiilen, vesivoiman, turpeen ja maakaasun vastaavan osuuden. Syytä on kylläkin havaita, että teollisuus tuottaa energiatarpeestaan 40 prosenttia puulla.

Metsä-Suomen on nyt syytä ryhdistäytyä ja ottaa omat voimavaransa todelliseen hyötykäyttöön. Se on mahdollista pienten voimaloiden avulla niin kaupungeissa kuin maaseudullakin. Puuenergian lisääminen aivan kuten muukin kotimainen energian tuotanto tuo merkittävästi työpaikkoja ja taloudellista toimintaa erityisesti maaseudulle ja haja-asutusalueille.

Kuten aiemmin totesin, maassamme voidaan tuottaa puusta energiaa 50 miljoonan kuutiometrin määrällä. Jo 10 miljoonan kuutiometrin hakkeen käytön on laskettu merkitsevän 5 000 työvuoden pysyvää työllistämispanosta. Samoin pienimuotoinen energian tuotanto luo ympärilleen runsaasti teollista ja palvelutuotantoa. Kaiken kaikkiaan jo 10 miljoonan puukuutiometrin tuottaminen energian tuotantoon muodostaa noin 1 400 miljoonan markan vuotuisen rahavirran.

Kun kotimaisen energian osuuden nostamisella pystytään korvaamaan valuutalla ostettavaa tuontienergiaa, on se myös kansantalouden kannalta mitä perusteltavin linjanveto. Myös ympäristöasiat puoltavat puun käytön lisäämistä ainakin turpeeseen, öljyyn tai kivihiileen verrattuna. Samoin puun käytön moninainen lisääminen tehostaa metsien hoitoa ja uudistamista, jolloin uusiutuva luonnonvaramme, metsät, nostaa kansallisvarallisuuttamme.

Arvoisa puhemies! Suomen energiaomavaraisuutta on lisättävä kaikilla tasoilla. Jotta tämä tulee mahdolliseksi, edellyttää se eduskunnalta selkeää kannanottoa ydinvoiman lisärakentamisen kieltämisestä. Uuden ydinvoimalaitoksen rakentaminen merkitsee näet samalla kotimaisten energiavaihtoehtojen mittavan kehittämisen hylkäämistä. Nyt on sanottava selkeästi "ei" ydinvoimalle ja "kyllä" kotimaisille energiavaihtoehdoille. Kannatan ed. Vanhasen ponsiesitystä, jonka mukaan Suomen energiapoliittisen strategian ei tule pohjautua ydinvoiman lisärakentamiseen.

Ed. J u h a n t a l o : Arvoisa puhemies! Silloin kun kävimme huhtikuussa keväällä tätä lähetekeskustelua, minä useissa puheenvuoroissa asetin lähtökohdaksi hallituksen silloisen kannan, joka varmasti on vieläkin voimassa oleva kanta, että on olemassa vääjäämätön kolmioajattelu, jossa on talouspolitiikka, ympäristöpolitiikka ja energiapolitiikka, jotka ovat nivoutuneet toinen toisiinsa siten, että me joudumme aina, kun yhtä liikutamme, katsomaan, miten se vaikuttaa toiseen.

Suomen hallituksen kanta on ollut se, että Suomessa tarvitaan kilpailukykyistä energiaa verrattuna kilpailijamaihimme, ja me lähdemme

myös siitä, että Suomi tarvitsee kehittyäkseen taloudellista kasvua. Tämä oli peruslähtökohta tämän selonteon antamisessa, ja siihen perustuivat yksittäiset toimenpide-ehdotukset.

Me olemme saattaneet toteuttaa Vuotos-hankkeen. Hallitus teki siitä päätöksen keväällä, ja tämä on hyvässä menossa eteenpäin. Me olemme siis voineet lisätä tämän hallituksen aikana merkittävästi vesivoiman käyttöä, ja minusta on syytä vesivoimaa edelleenkin lisävaljastaa, silloin kun se suinkin on mahdollista.

Hallitus on antanut kesällä säästöohjelman, joka on yksi keskeinen osa nyt esillä olevaa asiaa. Säästöohjelma on saanut myönteisen vastaanoton.

Hallituksen toimesta on teetetty kaasuselvitys, ja tämä kaasuselvitys on tullut. Minä olen tänään useassa puheenvuorossa selvittänyt tuon kaasuselvityksen historiaa. Kun ed. Jäätteenmäki ja monet muut puheenvuoroissaan ovat epäilleet, että tämä on ollut sellaista ja sellaista ydinvoimamiesten manipuloimaa selvitystyötä, joka nyt vasta tuodaan esille, niin minä juuri katsoin puheenvuorojani viime keväältä, joissa kolmessa neljässä kohdassa olen hyvin täsmällisesti selvittänyt, mitä maakaasuselvityksessä jo aikaisemmin on tehty Norjan kanssa.

Tilanne on yksinkertaisesti se, että jo kahden kolmen vuoden ajan meidän energiayhtiömme IVO ja Neste ovat neuvotelleet hyvin tiiviisti Norjan kaasuntoimittajien kanssa, Norjan hallinnon, Norjan viranomaisten kanssa ja aivan samalla tavoin Ruotsin valtion kanssa ja ruotsalaisten kaasun käyttäjien kanssa siitä, että löytyisi riittävän suuri, mittava paketti kaasun käyttöä Ruotsissa ja Suomessa niin, että joku innostuisi investoimaan tuon putken Norjasta Suomeen. Investoinnin suuruudeksi arvioitiin noin 7 miljardia markkaa ja se edellyttäisi Suomessa noin 4,5—5 miljardin kuution lisäkaasun käyttöä.

Kun ne selvitykset eivät olleet riittävän vakuuttavia silloin keväällä, niin hallituksen toimesta päätettiin teettää vielä yksi selvitys etenkin se keskustelu pontimena, joka käytiin selontekokeskustelun lähetekeskustelussa tuolloin huhtikuussa täällä. Ministeri Rekolan vetämät neuvottelut ja keskustelut ovat johtaneet siihen, että lopputulos on aivan sama kuin se, josta lähdettiin.

Minä voin tästä muutaman lauseen lukaista, mitä sanoin keväällä keskustelussa: "Nyt pitäisi päättää, tuleeko tuon putken kautta kaasua siten, että se myös riittäisi Ruotsin ja Suomen markkinoille. Parin vuoden ajan meidän energiayhtiömme, myös valtio, ovat hyvin tiukasti neuvotelleet ja selvittäneet Norjan kanssa kyseistä hanketta. Me olemme olleet yhteydessä laajasti Ruotsin energiayhtiöihin, kaupunkeihin ja valtioon voidaksemme saada sellaisen kokonaisuuden aikaan, että Ruotsin ja Suomen yhteinen uusi käyttö kiinnostaisi maakaasun omistajia ja kiinnostaisi tuomaan maakaasua meille Suomeen." Pariin kolmeen otteeseen olen aivan samalla tavalla täällä vastannut kysyjille.

Tilanne on se, että silloin kun tulin ministeriksi — päinvastoin kuin ed. Jäätteenmäki yrittää vakuuttaa, että tämä ei ollut milloinkaan virallisesti esillä — ensimmäisessä neuvottelussa tavatessani kollegani Westerbergin etukäteen valmistellussa asialistassa oli minun pyynnöstäni maakaasukysymys ja maakaasun hankinta Norjasta Suomelle ja Ruotsille. Jo tässä ensimmäisessä neuvottelussa, joka tapahtui Helsingissä, ministeri Westerberg ilmoitti Ruotsin hallituksen kannan olevan yksiselitteisesti se, että Ruotsin kautta saatte vetää putken, jos haluatte, mutta Ruotsin hallitus ei ota äyrilläkään osaa kustannuksiin ja Ruotsi ei tarvitse kaasua. Tapasimme useampaan otteeseen, ja joka kerta otin tämän asian esille ja vastaus oli aina sama.

Myös keskustelin Ruotsin pääministeri Bildtin kanssa samasta aiheesta. Hän ilmoitti Ruotsin hallituksen kannan täsmällisesti. Minä olen jo sanonut, että on kummallista, että nyt Ruotsin ympäristöministeri ilmoittaa, että asiaa ei ole milloinkaan käsitelty Ruotsin hallituksessa ja ed. Jäätteenmäki sanoo, että on käsitelty helmi — maaliskuussa. Ei minkään maan hallitus käsittele samaa asiaa kuukausi kuukauden jälkeen, jos se on kerran päätöksensä tehnyt.

Suomen kannalta on harmi, että me emme voi saada kaasua Norjasta ostettua. Sillä investoinnin määrällä, joka tarvitaan, meillä on liian vähän ostajia, ja kun kuluttajia on vähän, hinta nousee yksikköä kohti sellaiseksi, että ei löydy kaupalle reaalista pohjaa.

Minä olen sanonut useaan otteeseen: Me tarvitsemme Suomessa tulevaisuudessa maakaasua, koska meidän pitää korvata kivihiiltä mahdollisimman nopeasti, mutta olkaamme viisaita ja odotetaan siihen saakka, kunnes Venäjän Barentsinmeren kaasua hyödynnetään Euroopassa. Se menee vääjäämättä läheltä Suomea tai Suomen kautta ja on itsestään selvää, että silloin liittymän hankkiminen tuohon putkeen on aivan eri hintaluokassa kuin vetää itse etäältä Haltenbankenin kentältä.

Ne toimet, joita nyt on jo tehty, ovat siis olleet oikean suuntaisia. Mutta mitä nyt pitäisi vaatia hallitukselta ja miten pitäisi edetä energiapolitiikassa?

Ensinnäkin meidän pitää vääjäämättä voida lisätä kotimaisten energiamuotojen hyödyntämistä. Suomi on nyt jo poikkeuksellisen laajapohjainen energiatuottaja. Verrataan esimerkiksi meidän naapureihimme Pohjoismaihin. Norja tuottaa käytännössä 100 prosenttia sähköstään vesivoimalla, Ruotsi tuottaa vesivoimalla noin 50 prosenttia ja ydinenergialla lisävoimaa noin 45 prosenttia. Sen kaasun ja bioenergian käyttö on 5 prosentin luokkaa. Ei ole ihme, että he voivat tehdä edistyksellisiä ja hyviä verojärjestelmiä bioenergialle, koska sen osuus on marginaalinen ja heillä on massiivinen perusvoimatuotanto vedellä ja atomivoimalla. Meillä energiaa tuotetaan kuudella tai seitsemällä eri järjestelmällä. Meillä on hyvin hajautettu systeemi, mutta aivan niin kuin täällä ed. Kuuskoski ja monet muut sanoivat, me tuomme 70 prosenttia energiastamme muualta. Tällaisen maan on mitä viisainta hajauttaa energiatuotantonsa ja saada mahdollisimman suuri osuus käyttöönsä kotimaisia energiamuotoja.

Silloin kun keskustelimme keväällä, Vuotoksen ohella oli kotimaisista energiamuodosta hyvin paljon esillä turve. Puusta täällä on puhuttu hyvin paljon, ja voin vain yhtyä useiden keskustalaisten edustajien näkemyksiin puun käytön lisäämisestä muunmuassa ed. Kallin äskeinen hyvä puheenvuoro. Turve on sellainen energian lähde, jossa kansainvälisesti meillä on ongelmia. Niin kuin tiedämme, Irlanti, Ruotsi ja Suomi tulkitsevat turpeen bioenergiaksi. Me katsomme, että se on uusiutuva energiamuoto. Valitettavasti laajempi käsitys maailmalla on, että se ei ole bioenergian. Yritämme pysyä tässä järjestelmässä, koska se merkittävästi vaikuttaa tietysti tulevaisuuden haittaverolaskelmiin.

Kun Pudasjärven voimalan osalta aloitettiin selvitystyö noin vuosi sitten, suhtauduin skeptisesti ja epäröiden Pudasjärven viisauteen, mutta viime vuoden selvitystyön aikana ainakin minulle on tullut vakaa käsitys siitä, että Pudasjärvi on hanke, joka tulisi toteuttaa. Ja on mainiota ja todella hyvä, että hallitus on varannut määrärahoja mahdollisen toteuttamishetken koittaessa investoinnin tukemiseen. Silti täytyy tietää se riski, joka siihen liittyy, ja se on polttoaineen hinnan vakavuus. Vapohan laski aikoinaan, että 35 markan megawattituntihinnalla Pudasjärvi olisi toteutettavissa muutaman kymmenen miljoonan markan investointiavustuksella. Jos hinta saadaan alemmaksi, tuo valtion osuus aina pienenee. Kuten sanoin, turpeeseen liittyy niitä ongelmia, joita liittyy melkein samassa mittakaavassa kivihiileen, joka on vallitseva polttoaine tällä hetkellä Suomessa.

Mutta kun meillä ei ole muuta kotimaista energiaa massiivisesti kuin puu, turve ja vesi ja veden osalta vastustus on vielä kovempi kuin puussa ja turpeessa, niin kyllä niitä pitää hyödyntää. Vesivoiman osalta meillä on syytä harkita valjastettujen vesistöjen edelleenrakentamista, mutta tiedämme hyvin, että on monia poliittisia kysymyksiä, jotka ovat esteenä.

Kun aikoinaan ydinenergialakia tehtiin, niin eduskunnassa keskusteltiin hyvin voimakkaasti ja vahvasti siitä, että se on asia, joka kuuluu ratkaista eduskunnassa. Kun teollisuus jätti runsas vuosi sitten hakemuksensa viidennestä ydinvoimalasta, minusta on temppupolitiikkaa, jos täällä asian lähestyessä oikeata ratkaisuvaihetta aina vähänkin jonkin asian liipatessa tätä pyritään löytämään eduskunnan ponsikanta, joka estäisi tämän suuren asian asiallisen ja oikean käsittelyn parlamentissa. Minä tänä iltana jo täällä eräässä puheenvuorossa sanoin, että oikeastaan hallituksen ei pitäisi ottaa niin suurta poliittista vastuuta, että ryhtyisi vakavissaan pohtimaan, onko aiottu hanke yhteiskunnan kokonaisedun mukainen vai ei, vaan melko lyhyen käsittelyn jälkeen alistaisi päätöksen sille elimelle, tälle parlamentille, jolle se kuuluu ja toivottavasti mahdollisimman nopeasti.

Tämä selontekokeskustelu sinänsä on ollut minun mielestäni hyvä. Siinä on ollut laidasta laitaan mielipiteitä. Minusta erinomaisen tärkeä näkökohta talouden, ympäristöpolitiikan, taloudellisen kasvun ja energiapolitiikan välttämättömyydestä vain on jäänyt tässä vähemmälle. Muistan hyvin, kun monessa puheenvuorossa keväällä sanottiin, että miksi täällä aina joka puheenvuorossa vaan puhutaan ydinvoimasta, mutta itse puhujat yleensä aloittivat siitä ydinvoimasta.

Jos me aiomme saada Suomen uudelleen kasvu-uralle ja taloutemme kuntoon, niin kyllä meidän täytyy luoda sellainen teollinen tavaratuotanto, joka lähtee meidän voimavaroistamme ja jossa lähtökohtana valtaosaltaan on meidän metsäteollisuutemme ja puu. Se vaatii raakaa voimaa nykyajan tekniikalla, jossa keittäminen ja liottaminen on vähempää, ja se vaatii vääjäämättä tulevaisuudessa entistä enemmän sähkövoimaa. Minusta tämän vakavan asian ohittami-

nen tietysti sana pelottelu on ylikorostettu — monenlaisten uhkakuvien näkemisellä yhdessä energiamuodossa on kovin liioiteltua.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Jäätteenmäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En puheenvuorossani pyrkinytkään väittämään, että tästä asiasta eivät Suomen ja Ruotsin ministerit olisi keskustelleet. Mutta siitä huolimatta en voi olla hämmästelemättä sitä, että sen jälkeen kun Suomi on päättänyt, että tällainen maakaasuselvitys tehdään ja kaikki Pohjoismaiden pääministerit ovat yhdessä päättäneet, että pohjoismaisen yhteistyön yksi keskeisiä yhteistyömuotoja on energiayhteistyö, niin Suomen hallitus ei ole virallisesti ottanut yhteyttä Ruotsin hallitukseen, niin että se olisi joutunut kokonaisuudessaan tämän asian miettimään. Mietin, mikä merkitys tällaisilla pääministerien yhteistyöjulistuksilla on, jos siinä on 5—6 yhteistyöaluetta mainittu ja sitten kuitenkaan mitään ei tapahdu.

Ed. M. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minusta oli erinomaisen tärkeätä, että ed. Juhantalo vihdoinkin toi tämän energiapolitiikan ja talouspolitiikan yhteyden voimakkaasti esiin. Kovin vähän tätä näkökulmaa tässä keskustelussa on tähän mennessä käsitelty. Täytyy aina muistaa, että talouden kovien perusasioiden täytyy olla kunnossa, jotta tässä maassa voidaan huolehtia vaikkapa merkittävästä sosiaaliturvasta ja ylläpitää kutakuinkin sitä elintasoa, joka meillä nyt on jne. Siinä mielessä tämän yhteyden näkeminen juuri tänä aikana, mitä me nyt elämme, on äärimmäisen tärkeätä.

On aivan selvää, että jos me haluamme välttää perusvoimaratkaisun tässä maassa, silloin meidän täytyy kyetä olennaisella tavalla muuttamaan meidän teollisuutemme tuotantorakennetta, vähentämään sen energiaintensiivisyyttä ja olennaisesti lähtemään siitä, että me emme enää teollisesti ennen muuta vientiteollisuutemme osalta lepää siinä määrin mittavasti puun ja metallin varassa, kuten tänä päivänä teemme. On tietysti erinomaista, jos löydämme esimerkiksi high tech -alueelta, joka ei vaadi raakaa perusvoimaa mittavasti, joitakin vientimahdollisuuksia, mutta olennaisesti on lähdettävä siitä, että ennen muuta puunjalostusteollisuus ja metalli ovat ne, joiden varassa Suomi jatkossakin selviää.

Lyhyesti kommentoin myös tätä kaasukeskustelua. Tässä on hieman sellainen maku, että nyt on tehty lukemattomia selvityksiä mutta niiden tulokset ovat aina joidenkin mielestä tavallaan vääriä, ja sen takia, että ne tulokset ovat vääriä, halutaan lisäselvitystä. Kyllä minulle ainakin nyt se informaatio ja selvitys riittää, minkä hallitus on näistä neuvotteluista, joiden vilpittömyyttä en lainkaan epäile, käynyt norjalaisten ja ruotsalaisten kanssa. Seuraavaksi täytyykin todella kiinnittää huomiota siihen, minkälaisia mahdollisuuksia Suomella on päästä mukaan siihen Barentsinmereltä lähtevään maakaasuhankkeeseen, joka varmasti jonakin päivänä ...

Puhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä tämä ed. Juhantalon viimeinen puheenvuoro osoitti selvästi, kuinka heikoilla jäillä nämä ponsitehtailijat ja heidän tukijansa tässä talossa ovat. Kun kuunteli ed. Jäätteenmäen korokkeelta pitämää varsinaista puhetta ja nyt hänen selittelyjään tuossa vastauspuheenvuorossa, niin kyllä huomaa aivan selvän eron. Hän joutui aivan selkeästi peräämään näitä aikaisemmin esittämiään väitteitä ja väittämään, että ei ole Norjan pääministerin kanssa keskusteltu. Ei kai Norja ole asettanut kyseenalaiseksi sitä, ettemmekö me saa sieltä maakaasua. Kysymys on ollut vain siitä, löytyykö Ruotsista riittävästi ostotarvetta. Siellä on keskusteltu sekä yritysten kanssa jotka ovat ostajia, ja myös maan poliittisen johdon kanssa, myös pääministerin kanssa, ja tästä asiasta on annettu selvät vastaukset.

Olisiko pitänyt kysyä vielä Tanskan ja Belgian pääministereiltä tätä asiaa, jos se olisi ehkä jollakin tavalla heihin liittynyt? Minä en kyllä jaksa ymmärtää tätä asiaa, että tämä ponsihomma saa näin mahdottoman vaikeita muotoja.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Energiakeskustelun taustalla on vuosi vuodelta yhä selvemmin kansanedustajien omaksumat arvomaailmat. Esimerkiksi sopii edellinen puhuja ja nyt mahdollisesti valottamani näkökanta. Näissä käy vastakkain materialismi, tehokkuus ja toisaalta elämän mahdollisuuksien kokonaisuuden puolustaminen ja elintason kohtuullistaminen.

Olen seurannut tässä huoneessa vuodesta 86 lähtien, jolloin ensimmäinen Pudasjärven turvevoimalaan liittyvä eduskunnan ponsi täällä meni läpi tätä samaa, arvokeskusteluun perustuvaa energiapoliittista väittelyä ja olen vakuuttunut siitä, että ydinvoiman vastaisuus on näinä vuosina lisääntynyt. Opettajana ja kasvattajana voin myös todeta, että puolueet tulevat, voisiko sanoa, nuorison niskaan puhaltamina yhä pakotetummin tämän asian eteen. Nuoret eivät pokkuroi pelkkää materialismia ja tehokkuutta, heille on arvot tärkeät.

Arvoisa puhemies! Suomen energiaylikapasiteetti 1980-luvun alussa johti energiatalouden pysähtyneisyyden tilaan. Ydinvoimasähkön helppouden nimissä jätettiin tietoisesti muiden energialähteiden käytön kehittely. Öljykriisit taittoivat energiakulutuksen kasvukäyrät. Ympäristötutkimukset eri puolilta maapalloa toivat julki hälyttävästi maapallon ilmastomuutokset, ja samanaikaisesti ydinvoimakatastrofit eri maissa aiheuttivat kauhua ja inhimillistä tuskaa.

Ydinvoiman hullut vuodet ovat jäämässä taakse. Ihmiskunta on uudelleen arvioimassa luonnonvarojen riittävyyttä ja luonnonvarojen käytön oikeutta eri maiden kesken. Mikäli ydinenergian käyttöä sokeasti jatketaan ja lisätään, maapallon uraanivarat ehtyvät, ja niiden kestoikä arvioidaan lyhimmillään 15—20 vuodeksi. Ydinenergiaa lisäävä käyttö tuo maapallolle öljysheikkien rinnalle uraaniherruuden, mistä riippuvuus lisää uusia poliittisia paineita ja riippuvaisuussuhteita valtioiden välillä.

Suomi omalta osaltaan joko lisää tai vähentää näitä paineita. Muu Eurooppa purkaa ydinvoimaratkaisuja ja panostaa muiden energiavaihtoehtojen tutkimiseen ja käyttöön. Miksi näin, on syytä kysyä vallankin, kun alkuillasta täällä totesimme, että Suomen kokoomus ajaa kuin käärmettä pyssyyn viidettä ydinvoimalaa maahamme ja näkee tämän rakenteellisen ratkaisun tulevaisuuden liki ainoana vaihtoehtona. Ymmärsin, että valtaosa kokoomuksen ryhmästä on ydinvoiman lisäämisen kannalla.

Energiastrategia valitaan valistuneissa sivistysmaissa ei vain materialististen näkökantojen vaan myös sosiaalisen ja evolutionäärisen vastuun pohjalta. Niin kauan kuin korkea-aktiivisen ydinjätteen uudelleenkäyttö, kierrätys ja loppusijoittaminen on ratkaisematta, on vastuutonta ottaa itsekkäästi omalle sukupolvelle hyöty ja jättää haittalaskut lapsille ja lastenlapsille. Ed. Aittoniemi on todennut, että muitakin vastuita jätetään seuraaville sukupolville, mutta tässä on selvä ero. Me jätämme miljooniksi vuosiksi tämän vastuun eteenpäin.

Suomessa ei tule enää lisätä ydinvoiman käyttöä eikä rakentaa viidettä ydinvoimalaa. Jo rakennettujen voimaloiden tekniikan uusiminen ja turvallisuuden takaaminen on tärkeää, samalla kun panostetaan kotimaisten uusiutuvien energialähteiden hyväksikäyttöön.

Suomi on maapallon metsärikkaimpia maita pinta-alaltaan asukasta kohti. Vuotuinen kasvu ylittää käytön, mistä johtuen metsien ylitiheys hidastaa mm. tukkipuiden kasvua. Tätä on monessa puheenvuorossa tämän illan aikana korostettu. Vuotuinen käyttämättä jäävä metsien biomassan kasvu vastaa noin puolta energian kokonaiskulutuksestamme. Harva valtio hoitaa pääomiaan yhtä leväperäisesti kuin Suomi metsiään, vaikka metsät ovat kansantaloutemme perusta ja kasvihuoneilmiön kannalta tehokas hiilidioksidin sitoja.

Suomen on nostettava energiaomavaraisuuttaan mm. puun, turpeen, oljen ja tuulivoiman käytön avulla. Tähän saakka kotimaisen uusiutuvan energian kilpailukyky on syöty suosimalla tuontienergiaa verotuksellisesti ja ylläpitämällä löysiä ympäristönormeja. Kotimaisen energian käyttö vaatii työtä, johon on kohdistettu ankara verotus. Lama-Suomessa energiastrategiaa valittaessa on työpaikkojen saanti erittäin tärkeää. Veropolitiikka, työvoimapolitiikka ja metsätalouspolitiikka on osa energiapolitiikkaa ja päinvastoin. Energiastrategian valintaa ei pidä luistattaa voimayhtiöille. Strategian valinta ja suunnan vedättäminen kuuluu poliittiselle päätöksenteolle: eduskunnalle, jolle valtioneuvosto valmistelee eri vaihtoehdot.

Valtioneuvoston esittämät energiansäästötoimet ovat oikean suuntaisia, mutta riittämättömän löysiä ja melkein valvomattomia. Toimeksipano on heikko. 1,5—2 prosentin vuosisäästöihin tulee pyrkiä systemaattisella ohjaustoiminnalla niin tutkimuksen rahoituksen kuin tekniikan rakentamisen ja kulutustarvikkeidenkin valmistuksen osalta.

Kierrätysperiaate tulee Suomessa ottaa käyttöön samaan tapaan, kuin Saksa on jo tehnyt, kaikessa teollisessa toiminnassa. Tähän liittyvä lainsäädäntötyö tulee panna alulle Suomessakin. Ilman tätä, kestävän kehityksen periaate on turhaa puhetta, tulipa se minkä poliittisen puhujan suusta tahansa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi muutama huomio ajankohtaisista kannanotoista.

On jyrkästi torjuttava Imatran Voiman joh-

don ajatus siitä, että Suomi tietotaitomaana voisi rakentaa hyvinkin runsaasti ydinvoimaa ja tuottaa ydinvoimasähköä muulle Euroopalle. Tämä oli se syy, minkä takia voitaisiin ensi sijassa puoltaa nyt käsittelyyn tulevan viidennen ydinvoimalan rakentamista ja myöhemmin vielä lisää. Mikäli tämä voimayhtiöiden kanta hyväksytään, merkitsisi se Suomen tulevaisuutta niin, että Suomi olisi EY:n reuna-alueella ydinjätteiden hautausmaa. Tätä ei voida hyväksyä Brundtlandin komitean eikä kestävän kehityksen periaatteen mukaan, ja aiheuttajaperiaate koskee myöskin ydinjätteitä ja niin myöskin Suomea.

Toisaalta toteaisin, että viime päivinä esillä on ollut MTK:n johdon taholta tuotu näkemys siitä, että lama-Suomen resursseja tulisi suunnata sellutehtaitten rakentamiseen, sen sijaan että uhrattaisiin rahoja tällä hetkellä esille tulleen viidennen ydinvoimalan rakentamiseen. Pidän esitystä järkevänä niin metsätaloudellisesti kuin työllisyyden ja aluepolitiikankin kannalta.

Kolmanneksi, olen erittäin kiitollinen, että entinen ministeri ed. Kauko Juhantalo äskeisessä puheenvuorossaan viimein ja vihdoin julkisesti eduskunnan pöytäkirjoihin totesi, että Pudasjärven turvevoimala on rakennettava ja hänkin on alkanut uskoa sen kannattavuuteen. Mielessäni kirjasin, että kaikki eduskunnassa istuvat puolueet ovat pohjoisessa käyneet tämän lupaamassa, selvityksiä ja laskelmia on tehty, ja kiirehdin hallitukselta pikaisia toimenpiteitä Pudasjärven turvevoimalan rakentamiseksi. Mikäli sen kannattavuutta vielä joku epäilee, niin meillä on mahdollisuus avata koskiensuojelulaki ja Kollaja ja ottaa sieltä ulos ja siltä osin jo rakennettujen Iijoen voimalaitoksien patokorkeutta korottaa, jolloin se on suorastaan rahasampo.

Turpeen osalta on keskusteltu alkutuotevähennyksen tulevasta kohtalosta. Olen ymmärtänyt, että EY:n direktiivien valossa vastaavaa alkutuotevähennystä muodossa tai toisessa on mahdollisuus pitää turpeella. Niin Suomella, Ruotsilla kuin Irlannillakin on tässä asiassa yhteinen etu: ajaa turvetta biopolttoaine-käsitteen alle. Biologikoulutuksen saaneena en voi ymmärtää käsitystä, että turve olisi fossiilinen polttoaine, niin kuin täällä on monessa puheenvuorossa haluttu se ymmärtää. Rahkasammal kasvaa 1—2 senttiä vuodessa ja siitä muodostuu puoli senttiä parhaimmillaan turvetta vuodessa, ja kestää miljoonia vuosia ennen kuin se on ruskohiili, kivihiili, timantti jne. Se on luonnon luokituksessa biopolttoaine.

Neljänneksi toteaisin, että ydinvastuulain muutosta on kiirehdittävä ja ydinvoimalaitosten täysvastuu on saatava voimaan. Ydinjätekustannukset on realistisesti laskettava ja laadittava jätehuoltosuunnitelma ensi sijassa oman maan vielä hoitamattomalle jätehuollolle. Kustannukset on lisättävä ydinenergian hintaan realistisesti.

Arvoisa puhemies! Vastustan viidennen ydinvoimalan rakentamista. Kannatan ed. Matti Vanhasen pontta. Näen ydinvoimaratkaisut ihmiskunnan kannalta vanhakantaisina. Suomen tulee korkean tietotaidon maana valita kotimaisen uusiutuvan energialähteen käyttöä lisäävä tie samanaikaisesti, kun ponnistellaan yhdessä naapurivaltioitten kanssa kaasun hyväksikäytön puolesta.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pudasjärven turvevoimala nyt näkyy pyörivän melkein yhtä paljon kuin puu tässä keskustelussa. Valtioneuvostohan on ehdottanut varattavaksi noin 100 miljoonaa markkaa Pudasjärven turvevoimalaitoksen rakentamiseen. Kuitenkin Suomessa on jo yksi suuri turvevoimalaitos Haapavedellä, ja kokemukset sen taloudellisuudesta eivät todellakaan ole kovin rohkaisevia. Kun siihen lisätään vielä karsinogeeniset hiukkaspäästöt, syöpää aiheuttavat päästöt, niin on jotenkin käsittämätöntä se intohimo, jolla kyseistä laitosta ajetaan. Kun siihen lisätään vielä alkutuotevähennysproblematiikka, joka tekee tästä laitoksesta aika mahdottoman, niin en oikein ymmärrä, mihin perustuu vietti ajaa kyseistä turvevoimalaitosta, koska sen kokonaishyötysuhde jää todella alhaiseksi, vallankaan kun paikkakunnalla eli Pudasjärvellä ei ole riittävän suuria lämpökuormia valjastettavaksi yhdistettyyn sähkön ja lämmön tuotantoon.

Ylipäänsä turvevoimalaitostekniikka on aika vanhaa. Siihen ei kyllä sitä paitsi enää oikeastaan liity edes mitään tutkittavaa tai demonstroitavaa, vaikka se nyt rakennettaisiin uusimmalla leijukerrostekniikalla. Kaikki ne pulmat, mitkä nyt ovat olemassa turpeen osalta, jäisivät olemaan, ja turve on koeteltu niin monessa maassa ja niin kehnoksi havaittu, että en oikein ymmärrä, miksi siihen Suomessa vielä pitäisi mennä.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä tulen ottamaan tämän ed. Kekkosen puheenvuoron pöytäkirjoista ja välitän Pudasjärven työväenyhdistykselle ja SAK:n liik-

keelle Pohjois-Suomessa, jotka ajavat tätä erittäin voimakkaasti.

Samalla totean ed. Kekkoselle sen, että Oulun kaupunki on yhdessä Imatran Voiman kanssa rakentamassa ehkä maailman suurinta turvevoimalaa, ja mikäli meitä ei aivan väärään ole johdettu, niin emme me sitä tappioksi rakenna. Pidän tässä vaiheessa kuitenkin salaisuutena, paljonko me aiomme sillä netota, mutta me aiomme sillä netota.

Toteaisin, että jos näkee nämä hiukkaspäästöt turpeen osalta näin vaarallisina syövän kannalta, niin on syytä kyllä mennä itsetutkiskeluun myöskin niitten geneettisten peruuttamattomien vaurioiden osalta, joita korkea-aktiivinen jäte ja myöskin katastrofiriskit ydinvoimalan rakentamisen osalta koko ihmiskunnalle, niin ihmisille, kasville kuin eläimillekin, tuottaa. Niitä ei voida muuttaa tekniikalla, mutta hiukkaspäästöihin voidaan ihmisen älyn kautta tekniikkaa kehittämällä aina vaikuttaa.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Kekkosta muistuttaa siitä, että SDP puolueena ja tässä eduskunnassa on moneen otteeseen luvannut, että turvevoimala rakennetaan. Se oli vastapalvelus sille ja lupaus, koska SDP:n Matti Ahteen takia Iijoki suojeltiin ja tuli koskiensuojelulain piiriin. Tästä minä haluaisin ed. Kekkosta muistuttaa, kun hän hämmästyksekseni on puolueensa varapuheenjohtaja.

Ed. Rengon puheenvuoroon sanoisin, että on sentään ilo ja onni, että joku hallituspuolueestakin uskaltaa vetää koskiensuojelulain ja Iijoen Kollajan altaan keskusteluun esiin. Jos me tässä asiassa pääsisimme niin pitkälle, että voisimme koskiensuojelulakia purkaa sillä tavalla, että Kollajan allas edes minimitassa voitaisiin yhdistää turvevoimalaan, niin tämä hanke todella olisi rahasampo, aivan kuten ed. Renko puheessaan sanoi.

Ed. R y y n ä n e n : Arvoisa puhemies! Perusvoimaratkaisumme ajoittuu ajankohtaan, jossa on kovin monia epävarmuustekijöitä ratkaisun sisältöä ajatellen. Energian kulutuksen kasvu on hidastunut oleellisesti ennakkoarvioista. Suurin energian käyttäjä metsäteollisuus on aivan uudenlaisen tilanteen edessä yrittäessään selviytyä viime vuosikymmenillä tehdyistä investoinneistaan. Sen investointisuunnitelmat kotimaahan ovat jäissä vuosiksi. Tämä koskee erityisesti energiaa paljon kuluttavaa mekaanista massaa eli kuumahierrelaitoksia.

Toisaalta kemiallinen metsäteollisuus on uuden uhan edessä, sillä kierrätysmassan läpimurto päämarkkina-alueilla suuntaa uuden kapasiteetin rajojemme ulkopuolelle, kuten on viime vuosina tapahtunutkin. Tässä tilanteessa on pakko harkita uudelleen, onko sähkön lisäkapasiteetin rakentaminen tarpeen aiemmin suunnitellussa aikataulussa ja mittakaavassa.

Toinen yhtä olennainen uudelleenarvioinnin paikka koskee lisäenergian lähdettä. Onko paikallaan rakentaa lisää tuontipanoksiin perustuvaa energiaa ja sijoittaa voimalaratkaisuun kenties puolet, noin 5—7 miljardia markkaa, ulkomaan valuuttaa?

Kolmas uudelleenarviointia vaativa näkökohta on eettinen. Onko Suomen aiheellista sitoutua yhä syvemmälle kierteeseen, joka ruokkii energiaintensiivistä tuotantomallia ja samalla kulutuskäyttäytymistä? Jos Suomi rakentaisi viidennen ydinvoimalan, se nousisi ydinvoiman käyttäjänä maailman kärkikastiin. Vain Ranska ja Belgia olisivat edellämme ydinenergian osuudessa sähkön tuotannossa.

Vaikka Suomi onkin vangittu sijainniltaan ja tuotantorakenteeltaan energian suurkäyttäjäksi ja vaikka halpa energia on lähes ainoa suhteellinen kilpailuetumme tällä hetkellä, tuotantotavan merkitystä liioitellaan ydinenergiaa puolustettaessa. Tässä arvioinnissa jäävät liian vähälle huomiolle mm. voimaloiden pääomakustannukset sekä ennen muuta niiden purkamisen aiheuttamat kustannukset käyttöiän täytyttyä. Tämä asia on vielä liian uusi, eikä siitä ole riittävästi tietoa ja kokemuksia maailmalla. Ydinvoima on nyt laskennallisesti kaikkein tuottavimmassa vaiheessa. Ydinvoiman nuoruusvuosina ei osata mitoittaa sen vanhuuden mukanaan tuomia kuluja, sen käyttöön liittyvistä riskeistä puhumattakaan.

Erityisen ristiriitainen kuva ydinvoiman lisärakentamisesta syntyy, kun sitä suhteutetaan tärkeimmän luonnonvaramme ja samalla merkittävän energialähteen metsävarojen kehitykseen ja käyttöön. Tällä hetkellä lähes puolet metsiemme vuotuisesta kasvusta jää teollisen käytön ulkopuolelle, koska puulle ei löydy taloudellisia markkinoita. Jos lisäenergian tarve ratkaistaan ydinenergialla, poistuu metsävarojen hyödyntämiseltä yksi tukijalka vuosikymmeniksi. Metsien kasvusta kasvava osa jää hyödyntämättä. Tämä merkitsisi maaseudun selkärangan murtumista. Kansantaloudellisestikin asetelma

olisi peräti ristiriitainen. Sitoutumalla tuontienergiaan, ja sitähän ydinenergia paljolti on, sulkisimme pois keskeisen kotimaisen energialähteen ja samalla menettäisimme kymmeniätuhansia työpaikkoja puun tuotannossa, metsänhoidossa, hakkuissa, kuljetuksissa ja kilpailukykyisessä energiateknisessä teollisuudessamme. Jos puulta putoaa pois sen energia-arvo ydinvoimasähkön ansiosta, puulta putoaa samalla viimeinenkin pidike hinnan muodostuksessa. Maahan syntyy nolla-alueita, joilla puun korjuu hyötykäyttöön ei kannata. Asetelma on aika mahdoton maassa, jonka elintaso nojaa yhä ratkaisevalla tavalla vihreään kultaan.

Ydinvoimalaa kannattavampi ja kiireellisempi investointi olisikin lisätä metsäteollisuutta. Julkisuudessa on esitetty, että ydinvoimalan hinnalla voitaisiin rakentaa 4—5 sellutehdasta, jotka voisivat uudella tekniikalla tuottaa satoja megawatteja sähköä. Näin mittava ohjelma ei varmastikaan ole realistinen yksin markkinoiden vuoksi, mutta 1—2 sellutehdasta maahan ja markkinoille epäilemättä mahtuisi. Niiden antama lisävaluuttatulo on Suomelle tällä hetkellä monin verroin arvokkaampi asia kuin epävarmojen kulutusnäkymien varaan rakennettu lisäenergia suurin tuontipanoksin. (Ed. Kekkonen: Kukas sitä sellua ostaa?) Suomi ja suomalainen metsäteollisuus tarvitsee lyhyellä tähtäyksellä kipeämmin valuuttatuloja kuin muutaman pennin halvempaa sähköenergiaa.

Arvoisa puhemies! Jos me nyt päätämme lisäydinvoimasta, energiarakenteiden muuttaminen kestävään suuntaan ei tule olemaan mahdollista. Minä myönnän, että kaikkiin energiamuotoihin sisältyy ongelmansa ja lopulta päätöksenteossa on kyse arvovalinnasta, niin kuin täällä on aikaisemmin todettu. Omien arvojeni mukaan valinnan on oltava kestävä myös tulevaisuuden edessä. Sen on oltava kestävän kehityksen periaatteen mukainen.

Arvoisa puhemies! Siksi haluan liittyä niihin moniin edustajatovereihini, jotka ovat kannattaneet ed. Vanhasen pontta. Ydinvoiman lisärakentaminen ei kuulu Suomen energiastrategiaan.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Energiakeskustelu on tietysti välttämätöntä tehtävien päätösten edellä. Tähän aikaan vuorokaudesta tyydyn vain lyhyesti kommentoimaan eräitä asioita tämän keskustelun yhteydessä. Keskustelu on jossain määrin ollut tosin sekavaa.

Mielestäni tämän päätöksenteon kannalta olisi olennaista erottaa kolme tasoa: ensinnäkin perusvoimaratkaisu, jolla turvataan edullisen energian saanti pitkälle tulevaisuuteen. Toinen taso on Etelä-Suomen suurten kaupunkien energiatarpeen tyydyttäminen. Tässä ratkaisussa meillä on lähinnä vain kivihiili taikka maakaasu. Kolmantena on paikallinen energian tuottaminen, jolloin keskeisenä nousevat esille kotimaiset energiavaihtoehdot.

Itse perusvoimaratkaisun osalta on tietysti keskeistä energian edullisuus, jota Suomi aina tarvitsee. Tässä suhteessa mielestäni täysin tiukkojen kantojen kiinnilyöminen ja tällainen ponsitehtailu, mitä nyt näkyy harrastettavan, ei osoita erityistä viisautta. Pienempiäkin asioita täällä päätetään hallituksen selvittelyn ja neuvottelujen jälkeen. Mielestäni juuri tämän pohjalta on aikanaan mahdollisuudet tehdä järkeviä päätöksiä. Ponnet ovat ainakin tähän saakka olleet aina ponsia.

On aivan oikein tuotu myös talouspoliittinen näkökulma tähän keskusteluun. Edullinen energia on varsin tärkeä lähtökohta talouspolitiikan ja Suomen talouden kannalta varsinkin, jos ajattelemme integraatiovaihtoehtojamme. Jos Suomi on EY:n jäsen lähivuosina tai, niin kuin itse ajattelen, mieluummin pitkään Eta-vaihtoehdon varassa, niin on hyvin tärkeätä, että meillä on talous kaikilta osin kunnossa.

Suurten asutuskeskusten energiatarpeen tyydyttämisen kannalta olisi tietysti hyvä, että maakaasuselvitys ja -ratkaisut voitaisiin lähivuosina tehdä. Kivihiilen lisäkäyttö ympäristösyistä ei ole hyvä vaihtoehto. Realistisimmalta maakaasuvaihtoehdolta näyttää tässä vaiheessa sittenkin ehkä Pietarin suunnan maakaasuputken jatkaminen Länsi-Suomeen. Tämä tietysti vaatisi budjettiin korkotukirahoitusta, jotta tässä voitaisiin edetä.

Paikallisen energiatuotannon osalta kotimaisen energian tuottaminen on tietysti erityisen keskeistä. Mielestäni kotimaisen energian tuottaminen energiaratkaisun osana on erityisen tärkeä asia. Se on kaikkein tärkein asia tässä yhteydessä.

Täällä puun osalta erityisesti ed. Kalli mielestäni käytti varsin ansiokkaan puheenvuoron. Turve, biodiesel, etanoli ovat niin ikään tärkeitä kotimaisen energian vaihtoehtoja. Omalta osaltani haluaisinkin korostaa, mikäli tässä keskustelussa ei ole riittävästi sitä korostettu, pelloilta saatavaa energiaa. Erityisesti biodieselvaihtoehto nimenomaan ympäristösyistä on hyvin tärkeä asia.

Pienenä tutkimisen ja toteuttamisenkin arvoisena asiana ja energialähteenä mielestäni on syytä tuoda esiin myös olki. Tanskassahan parisenkymmentä pientä kaukolämpövoimalaa toimii oljella. Saamieni tietojen mukaan näitä olkivoimaloita ollaan nyt rakentamassa lisää kaksin — kolminkertainen määrä. Oljen kantohinta on vähäinen, oikeastaan olematon, käsittää vain korjuukustannukset. Lämpöarvo on aivan kohtuullinen, ja polttotekniikka on koko ajan kehittynyt. Paikallisena energialähteenä kaukolämpövoimaloissa olki on erittäin varteenotettava vaihtoehto Vilja-Suomessa, ja sen käytön tutkimusta kannattaa tukea jo vauhdittaa. Kun on bioenergian tutkimusohjelma lähdössä liikkeelle, niin mielestäni siihen pitäisi sisällyttää myös oljen kokeiluvaihtoehto Suomessa.

Niin sanotuilla haittaveroilla voidaan toki merkittävästi parantaa kotimaisen energian kilpailukykyä. Nyt näyttää siltä, että haittaverot ovat sitä paitsi ainoa merkittävä verotuksen ala, jolla verotuottoja voidaan Suomessa lisätä. Suomessa energian haittaveron taso on vielä esimerkiksi Ruotsista selvästi jäljessä. Kannatankin haittaverojen lisäämistä järkevän suomalaisen mallin mukaan.

Herra puhemies! Energiasäästö on tietysti kaikin tavoin kannatettava asia. Omalta osaltani selonteon lähetekeskustelussa puutuin erääseen yksittäiseen säästökohteeseen, ja nyt näyttää siltä, että hallituksen säästöohjelmassa tämä onkin otettu huomioon. Tällöin nostin keskusteluun erityisesti huoneistokohtaiset ilmanvaihtoratkaisut, joilla voidaan edistää energian säästöä ja samalla edesauttaa terveellisen ja viihtyisän asuntojen ja rakennusten sisäilmaston aikaansaamista. Tehdyissä selvityksissähän pientalojen osalta voi todeta lämmön talteenottoon perustuvan ilmanvaihtojärjestelmän aikaansaavan lähes 50 prosenttiin nousevia kustannussäästöjä. Teoreettisesti kysymys on varsin merkittävästä energian säästöstä. Hyvin toteutetulla ilmanvaihdolla, jossa on lämmön talteenotto, voidaan energian kulutusta saada puoletkin talteen. Polttoöljynä tämä merkitsee keskimäärin 300:aa öljylitraa asuntoa kohden. Jos tämä lasketaan ottaen huomioon kaikki noin kaksi miljoonaa asuntoa, on teoreettinen säästö todella huomattava. Sitä paitsi tässä on kyse myös siitä, että hyvin toimiva tulopoistoilmanvaihtojärjestelmä asukkaiden terveyden kannalta on myönteinen asia monellakin tavalla. Ruotsissahan tuetaan valtion rahoittamin toimin asuntotuotannossa lämmön talteenottoon perustuvan ilmanvaihdon rakentamista asuntoihin.

Tällä hetkellä meillä ympäristöministeriö sekä kauppa- ja teollisuusministeriö rahoittavat kumpikin osaltaan käynnissä olevia tutkimusohjelmia rakennusten energiasäästöjen tehostamiseksi ja sisäilmaston parantamiseksi. Jatkossa tarvitaankin käytännön toimia molemmilta ministeriöiltä, ja on hyvä, että energiansäästöohjelmassa tämä asia on otettu esille. Meillä on kotimaista tuotantoa, joka pystyy valmistamaan laitteet, viemään niitä myöskin ulkomaille, ja tässä mielessä on myöskin kansantalouden kannalta olennaisen tärkeästä asiasta kysymys.

Herra puhemies! Tämän lyhyen kommenttipuheenvuoroni lopuksi haluan vielä todeta, että ykkösasia energiakysymyksessä tällä hetkellä on kotimaisen energian tuotannon esiinnostaminen, ja haluan erityisesti korostaa pellolta saatavan energian huomioon ottamista riittävästi tässä yhteydessä. Perusvoimaratkaisun osalta mielestäni nyt on maltti valttia, jotta tehdään riittävän perustellun selvityksen pohjalta aikanaan Suomen kannalta viisaita päätöksiä.

Ed. Mäkipää: Herra puhemies! Koska SMP:n eduskuntaryhmän puheenvuorossa käytettiin laaja puheenvuoro energiapolitiikasta ja otettiin kielteinen kanta ydinvoimalaan, keskityn hyvin suppeasti muutamiin ns. tilastotietoihin.

Tilastokeskuksen juuri ilmestyneen Energiatilastot 91 -julkaisun tietojen mukaan energian kulutus väheni viime vuonna 2 prosentilla edellisestä vuodesta. Tätä ennen vain vuosina 82 ja 74 kulutus on pienentynyt edellisvuodesta kasvun asemesta. Taloudellinen lama ei ole ainoa tekijä energian kulutuksen vähenemiseen, vaan myös säästöt alkavat pikkuhiljaa vaikuttaa. Uskaltaa toivoa, että juuri kunnallisvaalien jälkeen solmittu teollisuuden energiansäästösopimus pienentää lähivuosina myös teollisuuden energian kulutusta, eikä tämänkään vuoksi tarvita lainkaan uutta perusvoimaratkaisua, ei ainakaan viidennen ydinvoimalan rakentamista.

Teollisuus on selvästi Suomen suurin energian käyttäjä. Viime vuonna teollisuuden osuus energian kokonaiskulutuksesta oli 44 prosenttia. Rakennusten lämmitykseen käytettiin 22, liikenteeseen 14 ja muuhun kulutukseen 19 prosenttia. Ilahduttavaa samalla on, että kotimaisen energian osuus kokonaiskulutuksesta on kasvanut runsaaseen 29 prosenttiin. Kotimainen energia saatiin suurimmaksi osaksi vesivoimasta ja teol-

lisuuden jäteliemistä, joiden panosta voidaan tulevaisuudessa edelleen lisätä. Liikenne puolestaan on koko ajan hieman vähenemässä eikä suinkaan kasvussa. Energiatuotteita tuotiin Suomeen viime vuonna hieman yli 11 miljardin markan arvosta. Ydinvoimalan rakentamiskustannuksiksi on arvioitu vähintään sama summa ja kotimaisuusasteeksi rakentamisessa vain 45 prosenttia. Sähkön kokonaiskulutus oli viime vuonna noin 66 terawattituntia. Teollisuuden osuus sähkön kulutuksesta on noin puolet, ja teollisuuden sähkön kulutus on sekin ilahduttavasti vähenemässä.

Kuten ed. Jurva SMP:n eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuorossa totesi, kotimaisia energialähteitä kyllä riittää, ja niitä on muitakin kuin vain vesivoima ja teollisuuden jäteliemet. Kotimaisen uusiutuvan energian hyödyntäminen voi todella täysin korvata ulkomaisen tuontienergian, oli se sitten ydinvoimaa, maakaasua tai kivihiiltä. Jopa öljy voitaisiin korvata kotimaisin keinoin. Vesivoiman lisähyödyntäminen on rajallista, koska arvokkaat luonnontilaiset vesistöt on syytä osin ainakin suojella. Tuuli- ja aurinkoenergian mahdollisuudet ovat myös rajalliset, mutta eivät toki olemattomat. Teollisuuden jäteliemien ohella myös maatalous ja kotitaloudet tuottavat hyödynnettävää bioenergiaa.

Ennen muuta on kuitenkin sekä kansantalouden että työllisyyden vuoksi kehitettävä ja lisättävä turve- ja puuenergian käyttöä. Turpeesta ei ole niin suuria ympäristöhaittoja kuin väitetään. Turvelauhdutusvoimaloita voidaan lisäksi rakentaa vesivoimalaitoksen yhteyteen. Vapollahan on valmis suunnitelma vesi- ja turvevoiman yhdistämiseksi esimerkiksi Utajärvelle rakennettavaan voimalaan sekä Pudasjärvelle suunnitellun turvevoimalan kaltaiset voimalat Keski-Pohjanmaalle, Pohjois-Satakuntaan ja Pohjois-Karjalaan.

Vaikka professoreita ei aina voikaan pitää viisaina ihmisinä, niin luotan Joensuun yliopiston Pohjosen näkemyksiin puusta perusteltuna energiaratkaisuna Suomelle. Puuvoiman osuus Suomen energian kulutuksesta on nyt noin 14 prosenttia. Perinteisestä polttopuusta on peräisin vain 22 prosenttia puuvoimasta. Suomen saha- ja selluteollisuus ovat jätepuun ja -liemien poltolla ylittäneet energiaomavaraisuuden, ja ne ovat muuttuneetkin ulkomaisen öljyn kuluttamisesta kotimaisen perussähkön tuottajiksi.

Suomen metsien vuotuinen kasvu on 44 prosenttia suurempi kuin vuotuinen poistuma. Puuvoiman lisääminen edellyttää professori Pohjosen mukaan sitä, että talousmetsien vuotuisia hakkuita nostetaan nykytasoltaan noin 20 miljoonalla kuutiolla eli 74 miljoonaan kuutioon vuodessa. Puun käyttöä lisättäisiin nostamalla sahateollisuuden tuotanto runsaaseen 10 miljoonaan kuutioon vuodessa sekä rakentamalla kolme uutta sellutehdasta, joista saataisiin noin 130 megawattia myyntisähköä vuodessa. Lisäksi tuotettaisiin sähköenergiaa puujäte- ja hakevoimaloilla sekä osaksi yhdistetyillä turve- ja hakevoimaloilla noin 750 megawatin teholla. Yhteensä ylijäämäsähkön tuotanto nousee näin 880 megawattiin.

Professori Pohjonen pitää erittäin hyvänä ja toimivana malliratkaisuna Kuhmon kaupunkiin Kainuuseen valmistuvaa kaukolämpövoimalaa, jonka polttoaineena on sahausjäte. Kuhmon voimala tuottaa sähköä 5 megawattia ja lämpöä 13. Kuhmon mallin mukaisia puujäte- ja hakevoimaloita voitaisiin rakentaa Suomeen yhteensä ainakin 153 megawatin sähköteholla.

Puun mekaaninen jalostus työllistää Pohjosen mukaan sijoitettua rahallista panosta kohti nopeimmin kaikista metsäteollisuuden vaihtoehdoista. Sijoitukset ovat kotimaisia eivätkä ne lisää ulkomaista velkaa. Sahatavaran kilpailukyky on parantunut. Sahausjäte on todella merkittävä kotimainen energiavara puhumattakaan siitä, että ns. jätepuu olisi nimenomaan kotitalouksien lämmitysenergiakäyttöön perusratkaisu.

Lisää ydinvoimaa ei siis tarvita eikä kaivata. Kotimaisia energian lähteitä on riittävästi ja kokonaiskansantaloutta hyödyttävästi. Tarvitsemme vain enemmän tietoa puusta, turpeesta ym. energiasta energiapoliittisten päättäjien tiedostoihin.

Arvoisa puhemies! Kannatan myös ed. Vanhasen ponsiesitystä ja toivon, että myös ed. Aittoniemi pikkuhiljaa yhtyy siihen.

Ed. V u o r i s t o: Arvoisa puhemies! Oikaisen omassa puheenvuorossani nyt aika tavalla ja tulen oikeastaan puheenvuoroni loppuun jo heti näin alkuun. Olin nimittäin talousvaliokunnan jäsenenä, ja siellä hyvin perusteellisesti tätä asiaa tietysti käsiteltiin, ja yhdyn suurin piirtein niihin näkemyksiin, joita mietinnössä on. Samaten aikoinaan lähetekeskustelussa käytin laajemman selittelevän puheenvuoron tästä aiheesta, joten siihenkään ei enää tarvinne palata.

Suhtaudun ydinvoimaan erittäin varauksellisesti. Minun nähdäkseni se ei ole niitä tulevaisuuden energiantuottamismuotoja, joita ensi vuosituhannella tarvitaan. Se on oikeastaan

kuuluu tälle vuosisadalle. Ensi vuosituhannella, noin 50 vuoden kuluttua, ovat toisenlaiset energiantuottamismuodot mahdollisia tämänhetkisen tietämyksen ja näkemyksen valossa. Minusta tuntuu, että juuri niitten tutkimiseen nyt olisi ihmiskunnalla erittäin painava syy. Tarkoitan silloin tietysti aurinkopohjaisia energiantuottamismuotoja ja myös vedestä, josta ikään kuin elämä on noussut, lähteviä fuusiopohjaisia energiantuottamismuotoja. Uskon nimittäin, että niistä tulisi ratkaisu globaaleihin ongelmiin, joita tällä hetkellä esimerkiksi Afrikassa on korostetusti. Mutta ne ovat sitten 50 vuoden kuluttua mahdollisia suurin piirtein.

Siis suhtaudun varauksella ydinvoimaan, mutta pidän mahdollisena sitä, että tässä tilanteessa, siis nimenomaan tässä tilanteessa, missä nyt olemme, viides ydinvoimala on mahdollista rakentaa, kun se oikein osataan sitoa, jos näin voimme sanoa. Minulla on kädessäni täälläkin useaan otteeseen referoitu ydinenergialaki, jossa ovat tärkeät pykälät, periaatepäätös, periaatepäätöksen harkinta valtioneuvostossa. Erityisesti 15 §:ään kiinnittäisin huomiota, joka siis täsmällisesti on tässä muodossa, siis "ilmoitus eduskunnalle ja eduskunnan päätös": "Valtioneuvoston 11 §:n nojalla tekemä periaatepäätös, jossa ydinlaitoksen rakentamisen on katsottu olevan yhteiskunnan kokonaisedun mukaista, on valtioneuvoston viipymättä annettava eduskunnan tarkastettavaksi. Eduskunta voi kumota periaatepäätöksen sellaisenaan tai päättää, että se jää sellaisenaan voimaan."

En ole juristi tietysti enkä pysty tätä pykälää sillä tavoin tarkastelemaan, mutta pitäisin kyllä tärkeänä, että tähän periaatepäätökseen eduskunta nyt jo sanoisi jotakin, sillä periaatepäätös, joka 11 §:ssä määritellään, pitää kyllä sisällänsä mahdollisuuden erilaisiin asioihin, esimerkiksi tällaisiin mahdollisuuksiin, että siihen sisältyisi velvoite ydinjätehuollon hyväksyttävästä järjestämisestä ihan kirjoitettuna muotona. Kun se tulee tänne eduskuntaan hallituksen toimesta, niin siinä periaatepäätöksessä olisi silloin tämä kirjoitettuna mukana. Samaten myös periaatepäätökseen voisi liittää sellaisen lausuman minun ymmärtääkseni, että ennen kuin laitokselle käyttölupa annetaan, täytyy olla ydinjätteen loppusijoitus hyväksyttävästi ratkaistu.

Kun itse harkitsen tätä asiaa, nämä ovat minulle sen kaltaisia ehtoja, että ne ratkaisevat myös kantani asiaan. Jos näitä ehtoja ei ole kirjattuna tässä muodossa, asia jää vähän samalla tavalla avoimeksi kuin edellistenkin yksiköitten kohdalla. Olemme huomanneet, että minkälaista problematiikkaa se tulee aiheuttamaan. Nämä olisi kirjattava minun ymmärtääkseni jo periaatepäätökseen, kun hallitus asiaa muotoilee. Tietysti toivon sitä, että tämä periaatepäätös mahdollisimman pian tuotaisiin eduskunnan ratkaistavaksi tältä pohjalta.

Arvoisa puhemies! Siitä syystä haluan ehdottaa perustelulausumaksi tällaisen tekstin: "Eduskunta katsoo, että viidennen ydinvoimalan rakentaminen on maamme energiahuollolle tarpeellinen ja yhteiskunnan kokonaisedun mukaista.

Samalla eduskunta edellyttää, että rakentamista koskevaan valtioneuvoston periaatepäätökseen sisällytetään ydinvoimayritykselle selkeä velvoite ydinjätehuollon hyväksyttävästä järjestämisestä.

Vielä eduskunta edellyttää, että laitokselle ei saa antaa käyttölupaa, ennen kuin ydinjätteen loppusijoitus on todistettavasti ja hyväksyttävästi järjestetty."

Ed. L a x : Herr talman! Det smärtar mig att jag blir tvungen att i detta inlägg på det bestämdaste ta avstånd från de tankegångar som min gruppkamrat riksdagsledamoten Enestam förde fram i svenska riksdagsgruppens anförande. Tyvärr har han många själsfränder också i de andra riksdagsgrupperna och jag är som sagt tvungen att här ägna en del tid åt att avslöja den aningslöshet som har vunnit en överraskande utbredning i detta hus.

Herra puhemies! Talousvaliokunta on tehnyt hyvän työn. Se on koonnut mietintöönsä vastaisten energiapoliittisten linjanvetojen keskeisimmät tekijät ja arvioinut ne realistisella tavalla. Se on myös todennut, ettei hallituksen selonteon pohjalta suoraan ole mahdollista nyt täällä eduskunnassa suorittaa tarvittavia ratkaisuja eikä esimerkiksi maakaasun tuontia Norjasta koskevan selvityksen tuloksia ole ollut mahdollista täällä punnita asiantuntijoita kuulemalla.

Tiedossa on sitä paitsi ollut, että voimateollisuus on pannut vireille ydinvoimalan rakentamislupaa koskevan eduskunnan toimivaltaan kuuluvan hakemuksen, jonka tutkimiseen vielä on varattava asianmukainen käsittely. Johdonmukaista on sen vuoksi, ettei valiokunta itse esitä varsinaisia linjanvetoja vaan päätyy peräänkuuluttamaan hallitukselta pikaista esitystä siitä, miten perusvoiman saanti ja muu energiapolitiikka on hoidettava.

Valiokunnan suuri enemmistö on todennut mm., että energian tarve lisääntyy ja että se on tyydytettävä uusilla energiatekniikoilla, maakaasulla ja ydinvoimalla. Näihin kannanottoihin on helppo yhtyä. Niiden taustalla ovat eduskunnassa vankkaa tukea saaneet pyrkimykset noudattaa kasvihuoneilmiötä torjuvia kansainvälisiä päästörajoitussopimuksia samoin kuin halu vaikuttaa siten, että myös kolmannen maailman köyhät kansat voisivat nousta kurjuudestaan. Valiokunnan kannanottojen takana ovat ilmeisesti myös eduskunnassa voimakkaasti esille nostetut vaatimukset maamme kriisitalouden elvyttämisestä.

Toisaalta tiedämme nyt suurella varmuudella, että sinänsä toivottavan maakaasun käytön merkittävä laajentaminen pakosta voi toteutua vasta monien vuosien päästä. Vai kuvitteleeko joku, että taloutemme olisi elvytettävissä keinoilla, jotka maamme energian tuottajat ja teollisuus yksituumaisesti ovat todenneet tässä vaiheessa mahdottomiksi?

Luonnollinen seuraus tästä on, että paine ydinvoiman käytön laajentamiseksi kasvaa, mikäli haluamme jatkossakin noudattaa edellä toteamiani kansainvälisiä pyrkimyksiä ja samalla kartuttaa omia voimavarojamme oman kansamme yhtä lailla kuin kansainvälisen yhteisönkin hyväksi.

Pahoittelen, että minun on pakko tässä yhteydessä sanoutua jyrkästi irti oman eduskuntaryhmäni puheenvuoron käyttäneen ed. Enestamin esittämistä kannanotoista. Kunnioitan niiden mielipidettä, jotka eivät voi hyväksyä ydinvoiman käyttöä. Edellytän kuitenkin, että he osoittaisivat toteuttamiskelpoisia keinoja, joilla heidänkin kannattamiaan edellä mainitsemiani tavoitteita edistettäisiin. Tätä ei ed. Enestam tee. Valitettavasti hänellä on paljon hengenheimolaisia useimmissa eduskuntaryhmissä. Pahinta ed. Enestamin ja hänen aateveljiensä ja -sisartensa ajatuksenjuoksussa on kuitenkin se, että he kääntävät selkänsä Suomessa olevalle huippuosaamiselle, joka kautta maailman asiantuntijapiirien on saanut ihmettelyä ja ihastusta osakseen.

Mikäli maamme poliittinen johto eduskuntaa myöten ottaa tällaisen kannan, se on sama kuin kehotus monelle huippuasiantuntijallemme hakeutua sellaisiin maihin, joissa osataan antaa arvoa heidän osaamiselleen. Valitettavasti tämä viesti ja kehotus ei rajoitu pelkästään maamme ydinvoima-asiantuntijoihin vaan kohdistuu samalla hyvin laajaan piiriin, mm. siihen insinöörikuntaan, jota ilman Suomi ei nouse nykyisestä lamasta ja jota ilman maamme katastrofaalista työttömyyttä ei pystytä taltuttamaan.

Tarve nostaa maamme vientiä noin puolella on huutava. Tähän voi päästä vain perusteollisuuden tuotannon huomattavan lisäyksen kautta. Kansallisaarteemme, metsiemme, kasvusta vajaa puolet uhkaa nykymenolla jäädä lahoamaan pystyyn.

Virheellisesti kuvitellaan, että vain metsäteollisuus tarvitsee halpaa sähköenergiaa voidakseen toimia ja laajentua. Maassamme on paljon muunlaistakin perusteollisuutta, jonka merkittävät laajennushankkeet ovat suoraan riippuvaisia siitä, että niille turvataan tasainen, puhdas, turvallinen ja taloudellisesti edullinen sähkön saanti. Esimerkkeinä voidaan mainita Kemiran, Outokummun ja Rautaruukin kaltaisia yrityksiä. Kun Suomi ei ole diktatuuri eikä muutenkaan keskusjohtoinen suunnitelmatalousmaa, teollisuutemme laajennus jää sataprosenttisesti riippumaan sen omistajien ja johtajien käsityksistä kestävien laajennusinvestointien perusedellytyksistä.

Itse liki 20 vuotta teollisuudessa toimineena ymmärrän varsin hyvin, jos teollisuuden johtajat luottavat enemmän maamme huippuinsinöörien kehittämiin ja suosittamiin ratkaisuihin kuin sellaisiin käsittämättömiin heittoihin, joista ed. Kuuskosken lietsomat kauhukuvat ydinjätteiden vaaroista ovat vain yksi, olkoonkin hämmästyttävän surkea, esimerkki.

Mielestäni toisen ydinvoimavastustajan ed. Seppäsen suhtautuminen jäteproblematiikkaan on selvästi avoimempaa ja rehellisempää ja osoittaa, että hän omakohtaisesti todella on paneutunut asiaan. Järjestettyään viime keväänä ympäristövaliokunnan julkisen kuulemistilaisuuden jäteasiasta hän toi selvästi julki, ettei ainakaan jätekysymys ole voittamaton ongelma.

Yhdyn ed. Juhantalon käsitykseen, että vasta Barentsinmeren kaasuesiintymien hyödyntäminen tuo meille mahdollisuuden merkittävästi laajentaa kaasun käyttöä energian tuotannossa. Kaasun edullisen hinnan varmistaminen nyt ja vastaisuudessa edellyttää, että meillä on muita edullisia energiavaihtoehtoja ulottuvillamme. Merkittävä ydinvoiman tuotanto on mitä oivallisin tapa varmistaa, ettemme joudu hintakiristyksen kohteeksi esimerkiksi kaasun hinnasta neuvotellessamme.

Ed. Enestam ja monet muutkin kuvittelevat vedoten viime vuoden energiakulutukseen, ettei tarvitakaan uusia suurvoimaloita. On huonosti

harkittua vedota vertailuvuoteen, jolloin bruttokansantuote romahti vaikeasti kestettäviin lukuihin ja maamme teollisuustuotanto putosi yli 10 prosenttia seurauksin, joista koko kansa nyt kärsii.

Vallitseehan maassamme melkoinen yksimielisyys siitä, että yrityssektorin osuus kokonaistuotannosta välttämättä tulisi nostaa nykyisestä viidenneksestä noin kolmannekseen. Kysynpä vain, mitä keinoja ydinvoiman vastustajat tarjoavat tämän epäkohdan korjaamiseksi. Mikäli kuitenkin kaikesta huolimatta uuden ydinvoimalan rakentaminen johtaisi tilapäiseen sähkön ylitarjontaan, sillekin löytyy joka tapauksessa järkevää käyttöä.

Voimme esimerkiksi vähentää oman ympäristömme saastuttamista sulkemalla fossiiliperäisiä polttoaineita käyttäviä voimaloita tai käyttämällä niitä vain sähkön kulutuksen huippujen tasaamiseen. Voimme myös toimittaa sähköylijäämän lähinaapureillemme idässä ja etelässä, mikä sallisi heidän todella vaarallisten ydinvoimaloidensa sulkemisen peruskorjauksia varten.

Samalla tarjoutuisi kansainvälistä vakautta edistävää käyttöä suomalaiselle insinööritaidolle. Meidän tulisi itse asiassa vihdoin oppia nostamaan teknisiä taitojamme vastaamaan kansainväliseen huutoon ja kysyntään. Suomen tulisi tavoitella Pohjois-Euroopan ydinvoimalatohtorin asemaa.

Herr talman! Jag omfattar ekonomiutskottets betänkande. Jag tänker vara med om att godkänna det. Å andra sidan ser jag ingen anledning att förena mig om något av de klämförslag som hittills har framförts i den här debatten.

Arvoisa puhemies! Kannatan talousvaliokunnan mietinnön hyväksymistä. Sitä vastoin en näe syytä kannattaa tähän mennessä tehtyjä ponsiehdotuksia.

Ed. Savela: Herra puhemies! Yleiselle energiapolitiikalle ja sen mukaisille käytännön ratkaisuille löytyy vuosi sitten syyskuussa valmistuneesta energiapolitiikan neuvoston ehdotuksesta Suomen energiastrategiaksi varsin selkeät perustavoitteet: energiahuollon varmuus, taloudellisuus ja tehokkuus sekä turvallisuus ja hyväksyttävyys ympäristön kannalta. En nyt tarkastele kuitenkaan tässä yhteydessä laajemmin näitä kokonaisuuksia vaan otan muutamia erillisiä kysymyksiä tarkasteluni kohteeksi.

Ensiksi energian hinta. Se on meidän elinolosuhteissamme ja teollisuusrakenteellamme keskeinen kilpailutekijä. Osaltaan energiapoliittisista päätöksistä riippuu, missä määrin kilpailukykymme turvaamiseksi joudumme alentamaan palkkatasoamme, jatkamaan työaikaamme, lyhentämään lomiamme, nostamaan eläkeikäämme, purkamaan sosiaaliturvaamme, laskemaan kantohintojamme, luopumaan maatalouden ja maaseudun kohtuullisista tukimahdollisuuksistamme jne.

Toisaalta meidän energiaintensiivisyytemme suhteessa bruttokansantuotteeseen on jossakin määrin korkeampi kuin useimmissa kilpailijamaissamme. Siinä ei sinänsä ole ympäristöasioittenkaan kannalta huomautettavaa, sillä me teemme ympäristöystävällisesti sitä, mitä me osaamme ja missä me olemme parempia kuin muut. Esimerkiksi ellemme tuottaisi tiettyjä paperitonneja, ne tuottaisi joku muu ja todennäköisesti selvästi suuremmin metsäteollisuuden ja energiatuotannon ympäristöpäästöin.

Oikealla energiatuotannon rakenteella ja meidän varsin tiukoilla niin teollisuuden kuin energiatuotannon ympäristöehdoillamme Suomen markkinaosuus esimerkiksi metsäteollisuustuotteissa itse asiassa helpottaa maailman laajuista ympäristörasitetta.

Hintakilpailukykyisen perusvoimaratkaisun kiireellisyyden ja pitkään vallinneen energiapoliittisen päättämättömyyden vuoksi energiaratkaisuilla on jo kiire.

Konkreettisina hankkeina energiapoliittisissa ratkaisuissa tulee olla päätökset viidennestä ydinvoimalasta, Vuotoksen altaasta ja Pudasjärven turvevoimalasta.

Ydinvoimaa perusratkaisuna puoltavat sekä kansantaloudelliset, ympäristölliset että ennen kaikkea energiataloudelliset tekijät ainakin väliajan hoitamiseksi, kunnes uusia ratkaisuja meillä löytyy.

Ydinvoiman merkitys on varsin keskeinen edulliselle valtakunnalliselle sähkön hintakehitykselle. Lisäksi maaseudun välitön ja välillinen riippuvuus metsäteollisuudesta, joka on energian suurkuluttaja, sen kotimaisista investointimahdollisuuksista, kansainvälisestä kilpailukyvystä ja sitä kautta mm. palkanmaksukyvystä sekä puustamaksukyvystä on varsin keskeinen ja mm. maaseudun asuttuna säilymisen kannalta yhdentyvän Euroopan myötä yhä korostuva.

Edellä sanomani painoarvoa korostaakseni totean, että jos saisimme metsävaramme kokonaan käyttöön, metsien järkiperäinen hoito voitaisiin varmistaa ja metsätalouteen saataisiin

lisää työ- ja kantorahatuloja 5,8 miljardia markkaa. Edelleen metsätalouteen saataisiin noin 13 000 uutta työpaikkaa. Sen seurausvaikutuksena syntyisi kansantalouteen kaikkiaan ehkä noin 100 000 uutta työpaikkaa. Lisäksi maamme vientitulot kasvaisivat merkittävästi, ja jos kasvu jalostettaisiin selluloosaksi, olisi vientitulojen kasvu vuodessa noin 14 miljardia markkaa. Jos se taas kyettäisiin jalostamaan teollisuuden nykyistä rakennetta vastaavasti, olisi vientitulojen kasvu jo 24 miljardia markkaa.

Kannanotolla perusvoimakysymykseen kannamme vastuuta myös näistä todella isoista kysymyksistä. Lisäksi, aivan niin kuin edelläkin, todettakoon, että myös kansainvälisesti kilpailukykyisin osa metalli-, sähkö-, elektroniikka- ym. teollisuudesta on riippuvainen pitkälle meidän energiastamme ja myös riippuvainen metsäteollisuudestamme ja sen kansainvälisestä kehitysasteesta.

Arvoisa puhemies! Puu- ja metsävarojamme nykyistä laajempaa energiataloudellista hyödyntämismahdollisuutta pitää tutkia ottaen huomioon energiataloudellisen näkökulman lisäksi alueelliset työllisyysvaikutukset, vaihtotasekysymykset, metsänhoidolliset perusteet jne. Tältä pohjalta puulle löytyy varmasti nykyistä selvästi enemmän käyttöä maatilataloudessa ja asuntojen lämmityksessä, samoin jonkin asteisesti paikallisissa aluelämpölaitoksissa. Suurempimuotoiseen varsinaiseen sähkön tuotantoon puulle ei sen sijaan löydy taloudellisia perusteita muutoin kuin osana sulfaattiselluprosessia.

Vesivoiman arvo uusiutuvana, kotimaisena, lähes saasteettomana, taloudellisesti arvokkaana säätövoimana, joka hyvin toteutettuna usein lisää myös virkistyskäyttö- ja matkailumahdollisuuksia, saavuttaa tämän vuosikymmenen aikana laajojen kansalaispiirien, mukaan lukien myös ympäristönsuojelijoitten, korkean arvostuksen. Lisäksi vesivoima ja sen lisärakentaminen tukee pysyvästi nimenomaisesti Pohjois-Suomen todellisia vahvuusalueita ja kilpailukykyisyyttä myös yhdentyvässä Euroopassa. Vuotoksen osalta tarvittavat selvitykset on tehty. Nyt on myönteisen ratkaisun aika.

Turve on vesivoiman jälkeen edullisin puhtaasti kotimainen polttoaine. Pudasjärven turvevoimalahankkeen keskeisimmät toteutusperusteet ovat vahvat alue- ja työllisyysargumentit, tuohan hanke välilliset vaikutukset huomioon ottaen ainakin 500—600 henkilön työllisyyslisäyksen vaikeille työllisyysalueille. Kun hankkeen tarvitsema investointiavustus palautuu valtiolle takaisin noin viidessä vuodessa, näin lasketaan, pienentyneinä työllisyydenhoito- yms. maksuina ja kun hankkeen käyttötaloudellinen kannattavuus on tämän jälkeen, kun puhumme säätövoimasta, hyvä ilman mitään julkisia lisäpanoksia, on Pudasjärven turvevoimalaitoksen asema tämän ja siitä annettujen poliittisten toteutuslupausten sekä energiapoliittisten kotimaisuus- ja toimitusvarmuustavoitteiden pohjalta perusteltu.

Edellä mainittujen perusteiden lisäksi energiapakettia ja sen tarvetta tukee koko energian ja etenkin sähköhuollon kotimaisuusasteen määrätietoinen nostotarve.

Mittavaa sähkön tuontia Venäjältä ei enää voida myöskään perustella edes bilateraalikaupalla. Lisäksi toimitusvarmuuteen ja tuotannon turvallisuuteen liittyy siellä yhä suuremmat kysymysmerkit. Euroopan sähkön huollonkin integroitumisen myötä myös edullisen sähkön saannin mahdollisuudet Norjasta ja Ruotsista vähenevät, kun samalle sähkölle löytyy arvokkaammat markkinat Keski-Euroopasta.

Maakaasuhuoltomme varmistuessa maakaasun rooli sähkön tuotannossamme tulee vahvistumaan ennen kaikkea kaupunkien yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa. Perusteita maakaasun valintaan käsillä olevan perusvoimaratkaisun polttoaineeksi ei kuitenkaan mielestäni ole olemassa.

Herra puhemies! Kun sähkön huollon kotimaisuusasteen nosto myös pienentää kroonisena nähtävää vaihtotaseongelmaa ja ennen kaikkea koska suomalainen sähkön huolto kestää kovimmankin kansainvälisen vertailun niin hintakilpailukykynsä, ympäristöystävällisyytensä kuin teknisen osaamisensakin suhteen, ei korkean kotimaisuusasteen omaavan ydinvoimalaitoksen, Vuotoksen ja Pudasjärven turvevoimalaitoksen rakentamispäätöksissä pitäisi mielestäni olla edes epäröinnin sijaa.

Ed. R ä t y : Arvoisa puhemies! Tämän illan keskusteluja seuratessani olen yhä vakuuttuneempi siitä, että tässä salissa tullaan todennäköisesti äänestämään ydinvoimalaa vastaan. (Ed. Aittoniemi: Teette väärän johtopäätöksen!) Yhdyn siihen näillä unisilla silmilläni erittäin lämpimästi ja toivon, että se myös yhtenä päivänä toteutuu. Perustelut, että ydinvoimaloita ei enää tarvittaisi, ovat moneen kertaan tänä iltana tulleet esille, ja niihin perusteluihin voidaan yhtyä. Niistä yksi tärkeimpiä on jäteongelma, jätteen säilytysongelma, puhumattakaan siitä tule-

vaisuuden kauhukuvasta Euroopan yhteisön osalta, jonka suhteen varmasti kaikki toivomme, ettei se olisi Suomen kalliomaaperä, johon Euroopan ydinjätteet yhtenä päivänä sisällytettäisiin.

Kuitenkin haluan tuoda keskusteluun maailman laajuistakin ajattelua kokonaisuudessaan, millaisia ydinvoimalaongelmat tällä hetkellä ovat ja miten Greenpeace, jota tänä iltana hyvin voimakkaasti on arvosteltu, on tutkinut kyseessä olevaa energian tuoton muotoa. Täällä sanotaan hyvin yksiselitteisesti, että ne ovat jäähyväiset ydinvoimalle. Teollistumisen myötä energian kulutuksen tuhoisat vaikutukset ihmisyhteisöihin ja ympäristöön ovat lisääntyneet. Pääasiassa fossiilisten polttoaineiden käytöstä johtuva hiilidioksidimäärän lisääntyminen ilmakehässä uhkaa muuttaa maapallon ilmastoa. Ilmaston muutokset puolestaan voivat peruuttamattomasti vaikuttaa ekosysteemeihin, joista ihmisyhteisöjen ja kaikkien eliölajien olemassaolo riippuu. Fossiilisten polttoaineiden käyttö on aiheuttanut myös monia muita vakavia ympäristöongelmia.

Kun väitteet ydinvoiman turvallisuudesta, puhtaudesta ja edullisuudesta ovat vähitellen osoittautuneet virheellisiksi, tarjotaan ydinvoimaa nyt ratkaisuksi maapallon ilmaston lämpenemiseen. Ydinvoimahan ei aiheuta välittömiä hiilidioksidipäästöjä. Lähempi tarkastelu kuitenkin osoittaa, ettei ydinvoima ole tarpeeksi tehokas ratkaisu tähän ongelmaan ja että ydinvoiman tuotantoon liittyy lisäksi muita ongelmia. Ydinenergialla voitaisiin korvata ainoastaan voimalaitoksissa sähkön tuotantoon käytettävät fossiiliset polttoaineet, joiden osuus maapallon ilmaston lämpenemisestä on vain noin 11 prosenttia.

Ydinvoiman heikkoutena ovat lisäksi monet vakavat ongelmat, kuten turvallisuusriskit, ydinjäte, ydinaseiden leviäminen ja kustannusten nousu. Energian käytön huomattava tehostaminen ja uusiutuvien energialähteiden käyttöönotto tarjoavat ydinvoimaa käyttökelpoisemman pitkän tähtäimen ratkaisun maailman energiatarpeisiin.

1980-luvulla uusien ydinvoimaloiden tilausten määrä laski romahdusmaisesti. Viimeisen runsaan kymmenen vuoden aikana on koettu useita teknisiä vahinkoja, kaksi vakavaa onnettomuutta ja valtava kustannusten nousu. Lisäksi yleisön luottamus ydinvoimaan on nopeasti heikentynyt.

Sähkön tuotannon suunnittelussa on alettu suosia nopeita ja edullisia energian käytön tehostamiseen tähtääviä ratkaisuja massiivisten voimalaitosten sijaan. Ydinvoiman osuus maailman tämänhetkisestä energiatuotannosta on vain noin 5 prosenttia. Tällä hetkellä maailmassa on rakenteilla alle 100 ydinvoimalaitosta, kun niitä vielä vuonna 1983 oli rakenteilla yli 200. Vuonna 1989 ydinvoimalateollisuus ohitti tärkeän rajapyykin. Tuolloin poistettiin käytöstä enemmän ydinvoimalakapasiteettia kuin sitä otettiin mukaan energian tuotantoon. 1990-luvun alkupuolella ydinvoiman leviäminen maailmassa pysähtynee.

On ilmeistä, että vuonna 2000 ydinvoiman kokonaiskapasiteetti maailmassa tulee olemaan korkeintaan 400 gigawattia. Määrä on vain 9 prosenttia Kansainvälisen atomienergiajärjestön Iaea:n vuonna 74 esittämästä 4 500 gigawatin ennusteesta.

Siis useimmat hallitukset ovat supistaneet ydinvoimalaohjelmiaan ja kokonaan hylänneet laajentamiseen tähtäävät suunnitelmat. Vain harvat maat enää suunnittelevat ydinvoiman lisärakentamista. Ydinvoiman edelläkävijämaalla Yhdysvalloilla oli vuonna 78 maailman laajin ydinvoimalaohjelma. Enää ei ole 12 vuoteen kuitenkaan tilattu uusia ydinvoimaloita ja 116 tilausta on peruutettu, mukaan lukien vuoden 74 jälkeen tehdyt tilaukset. Ydinvoimaloiden rakentaminen on Yhdysvalloissa käytännössä päättynyt, sillä tällä hetkellä rakenteilla on vain kaksi voimalaitosta.

Euroopan yhteisöjen komission raportit vuosilta 87 ja 89 toteavat, että yksimielinen enemmistö kaikissa tutkituissa Euroopan maissa mukaan luettuina maat, joissa ydinvoimaan on tähän saakka suhtauduttu myönteisesti, pitää ydinvoimaa nyt liian riskialttiina.

Italiassa vuoden 88 äänestys vei hallitukselta valtuudet päättää uusien ydinvoimaloiden rakentamisesta. Italian jo horjuvan ydinvoimateollisuuden laajeneminen päättyi siihen. Kaksi kuukautta myöhemmin hallitus päätti keskeyttää maan ainoan rakenteilla olevan ydinvoimalan rakennustyöt.

Sveitsissä, jossa ei vuoden 80 jälkeen ole rakennettu uusia ydinvoimaloita, luovuttiin vuonna 88 suunnitelmista rakentaa maahan kahdeksas ydinvoimala. Syyskuussa 90 järjestetyssä kansanäänestyksessä yli puolet äänestäjistä oli kymmenen vuoden rakennuskiellon kannalla.

Ruotsissa päätettiin vuoden 80 kansanäänestyksessä täysin luopua ydinvoimasta vuoteen 2010 mennessä.

Länsi-Saksassa on suljettu kolme reaktoria ja Wackersdorfin jälkeen käsittelylaitosten rakentamissuunnitelmista oli luovuttu taloudellisten syiden ja kansalaistoiminnan vuoksi. Poliittinen toiminta on estänyt myös Kalkarin hyötyreaktorin rakentamisen. Uusia reaktoreita ei ole tilattu eikä rakenteilla.

Britanniassa kansalaisten selvä enemmistö vastustaa lisääntyvää riippuvuutta ydinvoimasta ja suunnitelmat kolmen uuden ydinvoimalan rakentamiseksi on hylätty. Britannian ydinvoimalateollisuuden epäonnistunut yksityistäminen vuonna 89 toi esiin teollisuudenalan taloudelliset vaikeudet.

Itävallassa ja Filippiineillä on päätetty purkaa maiden ensimmäiset täysin käyttökelpoiset ydinvoimalat ennen kuin ne on ehditty edes ottaa käyttöön. Samalla menetetään kymmenien miljardien markkojen arvoiset investoinnit. Itävallan ja Filippiinien ohella myös Australia, Tanska, Islanti, Irlanti, Luxemburg, Uusi-Seelanti, Portugali ja Norja noudattavat energiapolitiikkaa, jossa ydinvoimalla ei ole sijaa.

Ranska on tällä hetkellä ainoa Länsi-Euroopan maa, joka jatkuvasti rakentaa lisää ydinvoimaa. Viime vuosina Ranskan ydinvoimaohjelmaa ovat kuitenkin vaivanneet käyttövarmuuteen liittyvät ongelmat: säteilyvuodot ja jäähdytyskapasiteettien häiriöt. Ranskan valtiollisen voimayhtiön velka on nykyisin valtavat 39 miljardia dollaria ja maan hallitus onkin määrännyt yhtiön pienentämään velkaansa vaiheittain. Tällä hetkellä rakenteilla olevien kahdeksan ydinvoimalan lisäksi ei ole tehty uusia tilauksia.

Japanin ydinvoimalaohjelma etenee suunniteltua hitaammin. Vuonna 84 Japanissa pienennettiin 31 prosentilla ennustetta, joka koskee maan ydinvoimakapasiteetin kokoa vuonna 2000. Japanilaiset voimayhtiöt tilaavat nykyisin vain kaksi reaktoria vuodessa, ja tilausten määrä todennäköisemmin laskee kuin nousee.

Nykyisen Venäjän ydinvoimateollisuuden me kaikki hyvin läheisesti tiedämme.

Siis lyhyesti sanottuna tämä kansainvälinen katsaus ydinvoiman osalta näyttää aika negatiiviselta. Siis miksi me jatkaisimme ikään kuin vastoin sitä kansainvälistä laajaa käytäntöä, jossa ollaan luopumassa ydinvoimaloiden rakentamisesta? Ydinvoimaloiden keskeisimmät ongelmat ovat siis onnettomuus- ja turvallisuusriskit, ydinjäte, säteilyriskit ja ydinaseiden leviäminen. Mielestäni nämä ovat ne perusteet, jotka ovat varsin vakavat ja kannatettavat, miksi ydinvoimaloita ei tulisi rakentaa. Henkilökohtaisesti halusin tuoda tämän kansainvälisen näkökulman, koska jos emme näitä virtauksia ota vakavasti, niin mitä me sitten ottaisimme.

Tuen henkilökohtaisesti lämpimästi tänä iltana jo useaan otteeseen tulleita suunnitelmia uusien energialähteiden käyttöönotosta ja tuen ennen kaikkea kotimaisen puun ja hakkeen voimaloiden rakentamista. Ympäristövaliokunnan kannanotto selonteossa kokonaisuudessaan on varmasti meidän kaikkien hyväksyttävissä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi toteaisin, että tulen kannattamaan ed. Matti Vanhasen tekemää ponsiesitystä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! On kyllä aika hölmöä tähän aikaan vuorokaudesta pitää puheenvuoro, mutta kun tänne on jäänyt, niin täytyy käyttää tätäkin hyväkseen. Minä en tiedä, mihin tämä ed. Rädyn kansainvälinen katsaus perustui. En halua sen luottettavuutta mitenkään tehdä kyseenalaiseksi. Mutta se luottamus, mikä suomalaisiin ydinvoimaloihin on, on varsin korkeata luokkaa. Jos luottamusta ei ole rajan takana oleviin ydinvoimaloihin, niin ei se, että me jätämme viidennen ydinvoimalan rakentamatta, paranna yhtään sitä luottamusta, mikä on esimerkiksi Ignalinan voimalaitokseen.

Mitä tulee näihin teknisiin vikoihin, niin hysteerinen julkinen sana ja hysteeriset suomalaiset tulkitsevat, että jos Ignalinan kahvihuoneessa kahvikuppi kaatuu, niin katsotaan, että se on ydinonnettomuus, ja täällä ovat lehdet kaikki täynnä. Tällaisiahan ne ovat olleet: vesijohtoputken katkeaminen, höyryputken katkeaminen, joilla ei ole ollut mitään tekemistä koko ydinkoneiston kanssa.

Mitä tulee Ruotsiin, niin toivottavasti Suomessa ei olla niin hölmöjä, että todella tehdään sellaisia päätöksiä, jotka häntä koipien välissä joudutaan pikkuhiljaa muuttamaan, joista joudutaan vuosien varrella luopumaan, vaan tehdään sellaisia päätöksiä, joissa voidaan pysyäkin.

Ed. Räty: Herra puhemies! Tämä on Greenpeacen tekemä tutkimus, joka on hyvin laaja-alainen ja jossa myös yksityiskohtaisesti on käyty ne onnettomuudet, joita ydinvoimaloissa on tapahtunut. Näissä tutkimuksissa on hyvin seikkaperäisesti selvitetty, miten valtavat ongelmat todella seuraavat yhteiskuntaa, kun putket katkeavat ja säteily pääsee leviämään. Se tuho on totaalinen. Se on mielestäni semmoinen viesti myös meille kaikille, että tulee todella vakavasti

tarkastella, kannattaako ydinvoimaloita rakentaa vai ei. Mielestäni sen asian kanssa leikkiminen tai spekuloiminen on turhaa, koska me kaikki tiedämme, mitkä riskit meitä odottavat rajan pinnassa, eivätkä meidän omatkaan voimalamme ole täysin puhtaita. Vuotoja on jatkuvasti esiintynyt. Meille ei vielä vain ole tullut semmoista onnettomuutta, että se olisi todella aiheuttanut laajan ja valtavan katastrofin.

Kauppa- ja teollisuusministeri T u o m i s t o : Herra puhemies! Tässä vaiheessa varsin lyhyesti. Ensinnä toteaisin, että energiapolitiikan teko- ja energiaratkaisut ovat hyvin pitkän aikajänteen asioita. Jos esimerkiksi päätettäisiin viidennestä ydinvoimalasta, se olisi valmis ehkä vuosituhannen vaihteessa. Sama olisi pätenyt, jos maakaasuselvitys olisi tässä vaiheessa mahdollistanut sen ratkaisun. Se olisi ollut vuosituhannen vaihteessa valmis.

Kun täällä on paljon puhuttu siitä, mikä on meidän energian tarpeemme, niin tuo selontekohan siitä esitti omat arvionsa. En ole havainnut, että itse asiassa yhtään vakavalla pohjalla esitettyä toisenlaista näkökulmaa olisi tuotu esiin. Jos me pääsemme siihen, mitkä uskoisin meidän kaikkien kuitenkin tavoittelevan, eli taloudelliseen kasvuun tämän laman jälkeen — niin kuin näyttää, että jo pääsisimme siihen ensi vuonna — ja vaikkei sellaisia kasvulukuja, joita joskus kuumina vuosina esiintyy, meillä edessä olisikaan, niin joka tapauksessa vuoteen 2010 mennessä 5 000 megawattia esimerkiksi sähköenergiaa tarvitsisimme lisää. Siihen mahtuu monenlaista ratkaisua. Täällä on puhuttu eri vaihtoehdoista. Todella se mahdollistaa hyvin monenlaista toimia ja oikeastaan koko sen kirjon kehittämistä, joka meillä tälläkin hetkellä on käytössä.

Täällä on paljon puhuttu siitä, että meillä olisi jotenkin pysähtynyt tilanne energiapolitiikassa. Minusta meillä on varsin monipuolinen ja oikeastaan kehittyvä tilanne. Tokko missään maassa on muuten niin laajaa kirjoa energiaa energian tuotannossa kuin on Suomella. Paljon puhutussa Ruotsissa se on paljon yksipuolisempi. Norjassa se on täysin yksipuolinen. Siis meillä on hyvin monipuolinen kirjo ja aktiivista halua kehittää eri vaihtoehtoja.

Mutta todella, kun ydinenergiaratkaisu on täällä noussut kovasti pintaan, sen osalta kyllä mielellään toteaisi hallituksen edustajana, että hallituksen puitteissa on tarkoitus se muutaman viikon kuluessa käsitellä. Jos kanta olisi myönteinen, niin siinä yhteydessä tämmöinen määrä siihen liittyviä asiakirjoja ja selvityksiä, joiden perään täällä on kyselty, olisi siinä matkassa. Kyllä eduskunnassakin niissä olosuhteissa ja sen materiaalin pohjalta päätöksenteko olisi ehkä vähän varmemmalla pohjalla kuin se on vain tämänhetkisen keskustelun ja sen materiaalin nojalla, joka ei ole itse asiassa tarkoitettukaan minkään ydinenergiaratkaisun perusteena olemaan. Tässä mielessä toivoisi kyllä malttia.

Herra puhemies! Täällä on käytetty yli 40 puheenvuoroa ja vastauspuheenvuoroja, ja se on osoittanut, että mielipiteet jakautuvat voimakkaasti. Se on ollut tietysti etukäteenkin tiedossa. Nämä ovat asioita, joissa on todella sallittava henkilökohtaisen vakaumuksen esilletulo. Joka tapauksessa me KTM:n edustajat, jotka täällä paikalla olemme olleet, olemme voineet kirjata monenlaisia asioita hallitukselle osviitaksi tulevan energiapolitiikan hahmotteluun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

seuraavaan täysistuntoon:

1) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11 (K 10)

ensi tiistain täysistuntoon:

2) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 17 (K 12/ 1991 vp)

seuraavaan täysistuntoon:

3) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16 (HE 225)

4) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9 (HE 212)

5) Talousvaliokunnan mietintö n:o 38 (HE 186)

6) Talousvaliokunnan mietintö n:o 39 (HE 154)

7) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 (HE 157)

8) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 6 (HE 113)

9) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 7 (HE 229)

10) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 8 (HE 230)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään torstaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan torstaina 29 päivänä lokakuuta kello 1.41.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen